

ΟΧΙ

ΣΤΗ ΜΑΥΡΗ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ

ΔΙΑΚΟΝΕΣ:

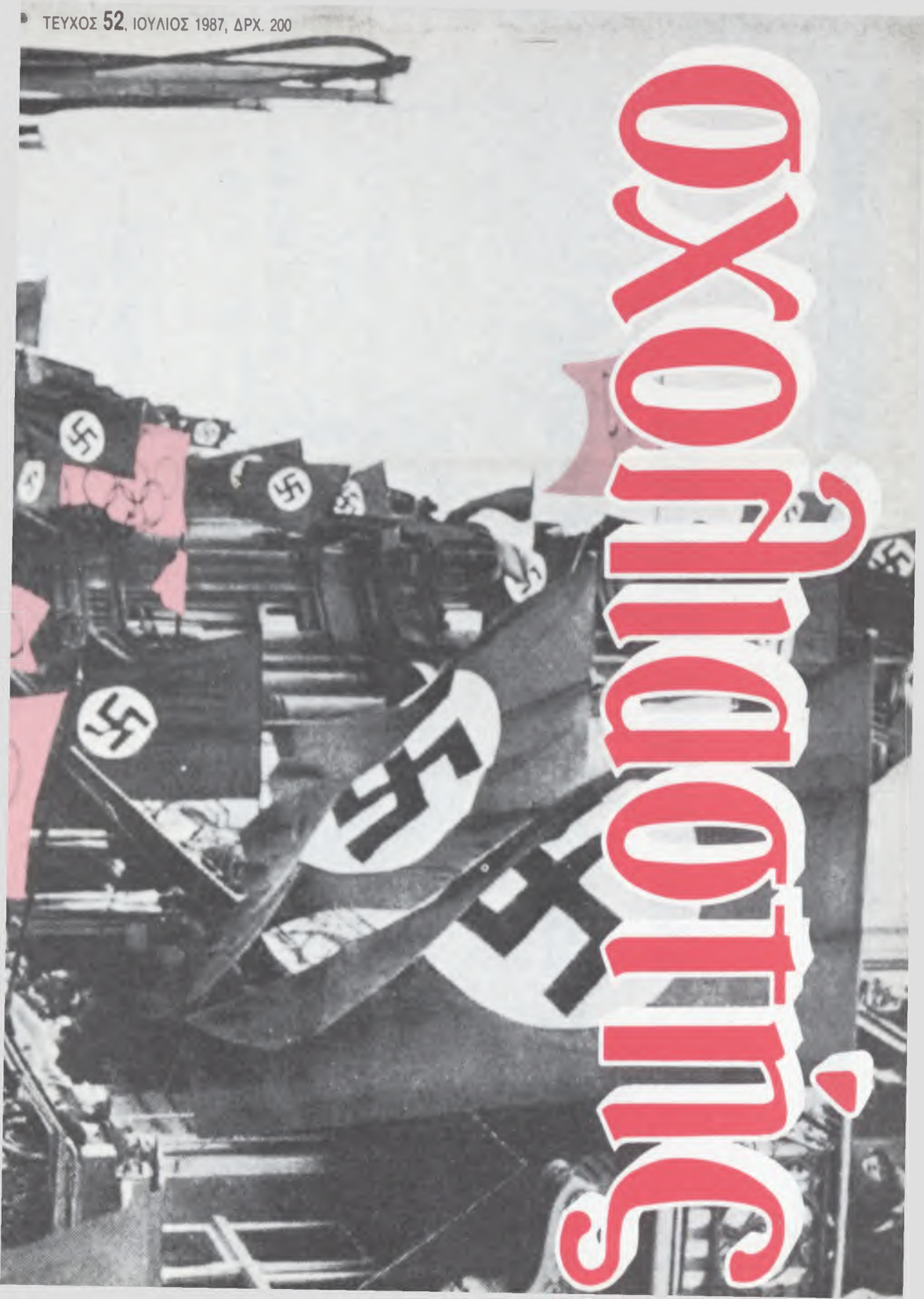
ΤΑ «ΑΛΛΑ» ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΗ:

ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ

ΟΧΟΪΔΙΟΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΧΟΛΙΑ **2 ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ **4** ΗΠΙΟ ΚΛΙ...ΜΑ

6 ΟΧΙ ΣΤΗ ΜΑΥΡΗ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ

7 ΘΑ ΠΑΜΕ ΣΤΗ ΣΕΟΥΛ;

8 ΟΛΥΜΠΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

11 ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΞΑΝΑΡΧΟΝΤΑΙ

12 ΑΜΟΙΒΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ

14 ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

15 ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

17 ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

18 ΔΟΥΛΕΜΠΟΡΙΟ & ΚΑΛΙΣΤΕΙΑ

19 ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΤΙΣ ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ

ΣΧΟΛΙΑ **22 ΚΟΙΝΩΝΙΑ**

24 Η ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ ΟΤΕΛΟ

25 ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ

ΙΔΕΕΣ **28** ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟ

31 ΓΡΑΜΜΑΤΑ

33 ΟΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

36 Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΚΑΜ

37 ΜΕΤΑ ΤΟ ΜΠΑΣΚΕΤ

38 Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΒΑΪΤΣΕΚΕΡ

ΑΡΚΑΣ **41** Ο ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ

ΣΧΟΛΙΑ **42 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ**

44 Η ΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗΣ

46 ΒΙΒΛΙΟΦΙΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ **49** THREE JOHNS

50 ΡΑΔΙΟ-ΕΒΕΡΤ

52 ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

53 ΓΙΑΤΙ ΕΙΜΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣ

Με εργατικές απεργίες, φοιτητικές κινητοποιήσεις και τις ειδικές δυνάμεις καταστολής σε αναγκαστική υπερωρία. Με καθημερινές συγκρούσεις, χιλιάδες συλλήψεις και τις ΗΠΑ να απεργάζονται λύσεις — στα γρήγορα, καθώς τα χρονικά περιθώρια στενεύουν. Με διαδηλώσεις και μολότωφ: Έτσι «βαδίζουμε» για την επόμενη Ολυμπιάδα, του 1988, στη Σεούλ.

Το «αθάνατο Ολυμπιακό πνεύμα» που τόσα, τόσες φορές, δικαιολόγησε, γίνεται και αυτή τη φορά, παραπέτασμα — για να κρύψει ένα λαό που παλεύει. Πριν γελλίσουμε τα περί «ελληνικού μέλλοντος» των Ολυμπιακών αγώνων, ας το σκεφτούμε: Ποιος χρειάζεται το μέλλον του Ολυμπισμού;

Πάντως εδώ δεν πολυάχνουμε απαντήσεις. Τις αφήνουμε για τα συνέδρια που δεν τις βρίσκουν και για τους υπογύφιους των Γενικών Εξετάσεων — αυτοί έχουν τουλάχιστον κάτι να παίζεται... Η μόνη απάντηση που — συλλογικά — διαμορφώνουμε είναι στο νέφος και στον καύσωνα: Ομαδικές αποδράσεις για να επιστρέψουμε!

Στην Ευρώπη πάντως που ετοιμάζεται να γκρεμίσει τα σύνορα δεν υπάρχει μόνο η Βόννη και ο Βαϊτσέκερ που επισκέπτεται τη χώρα μας. Αλλά και η Λισαβώνα με κείνους που, χτυπώντας τον Καρβάλιο, προσπαθούν να αλλάξουν τις μνήμες και το αύριο της Πορτογαλίας. Και η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη και οι άλλες πόλεις των στρατοδικείων, κακουργοδικείων και λοιπών οργάνων που... δικάζουν: Τον Μιχάλη Μαραγκάκη, επειδή ζήτησε εναλλακτική δικαιοσύνη, το λοχαγό που αρθρογράφησε άνευ αδείας, τους φαντάρους που διαμαρτυρήθηκαν, αυτούς ή εκείνους που διαδήλωσαν.

Υπάρχει ακόμη ο ΕΚΑΜ, οι νέες συσπειρώσεις για την ιδιωτικοποίηση της ραδιοτηλεόρασης, οι αλλαγές στα Ταμεία και το περίσσιο ενδιαφέρον κάποιων, επώνυμων και μη, για τις Φιλιππινέζες εργαζόμενες... Και η Ελλάδα που γίνεται, με γρήγορους ρυθμούς, Ευρώπη — πέντε χρόνια πριν από το ορόσημο του 1992!

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Δ Η Λ Ω Σ Η

ΑΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ

Αγωνιζόμαστε για μια βαθιά δημοκρατική κοινωνία, που κατοχυρώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα. Δηλαδή το να δρα κανείς σύμφωνα με τη συνείδησή του κι όχι εξουσιαζόμενος από την κρατική βία να δρα εναντίον των θρησκευτικών, πολιτικών ή πολιτιστικών βαθιά θεμελιωμένων αντιλήψεων του. Η περίπτωση των «αρνητών στρατιωτικής θητείας» έναντι «κοινωνικής θητείας» ανήκει στον χώρο αυτό.

Γι' αυτό και ανεπιφύλακτα εκφράζω τη συμπάρασά μου στον Μ. Μαραγκάκη που οι πράξεις του, οι δοκιμασίες του αποδεικνύουν ότι από καθήκον βαθιάς συνείδησής του απορρίπτει τη στρατιωτική θητεία.

Άρνηση στρατιωτικής θητείας στις γραμμές των παραδοσιακών Στρατών, δεν συνεπάγεται, κατά τη γνώμη μου, άρνηση «άμυνας της χώρας» σε περίπτωση επίθεσης, εισβολής και κατάκτησης μέρους ή όλου του εδάφους της.

Κατά τη γνώμη μου πάντα, η «άμυνα» της χώρας πρέπει να προσπίπτει από τη μακρόχρονη προετοιμασία των πολιτών της για καθολική λαϊκή, πολύμορφη αντίσταση σε τέτοια περίπτωση. Αλλά τέτοια απαραίτητη αντίσταση μόνο ένα προηγμένο κοινωνικό καθεστώς, που σέβεται τις συνειδητές πεποιθήσεις των πολιτών του μπορεί να προάγει.

Εύχομαι στη χώρα μας η «άρνηση στρατιωτικής θητείας» από όσους την επιλέγουν να συμβαδίζει με αντάλλαγμα πραγματική «κοινωνική θητεία» στη χώρα ή ακόμα τον «Τρίτο Κόσμο» και με τη διάθεση για την «άμυνά» της, σπριζόμενη στην καθολική, λαϊκή, κατά βάθος, μακρόχρονη, πολύχρονη Αντίσταση απέναντι σε οποιοδήποτε εισβολέα, ή κατακτητή «Άσπρο», «Μαύρο», ή «Κόκκινο».

Μ.Ν. Ράπτης

● Εντύπωση μας προκάλεσε το σχόλιο του ΟΔΗΓΗΤΗ που αναφερόταν στα άρθρα του «Σχολιαστή» και του «Αντί» για το 12ο Συνέδριο: Με κριτικούς, υποτίθεται αφορισμούς και ατεκμηρίωτες τελικά επισημάνσεις παρακάμπτει την ουσία των κειμένων αφήνοντας το θέμα σε μια πραγματική ή υποθετική σύνθεση οργάνων, μιας που κατά τα φαινόμενα αυτό ενόχλησε κάποιους. Κάτι τέτοιο όμως, τελικά δεν φτωχαίνει τη σκέψη των Ιδίων; ● Οι δύο κύριοι τίτλοι της Καθημερινής απέχουν μόνο μια μέρα. Ο πρώτος: «Το Δημοψήφισμα, μοχλός των πολιτικών εξελίξεων». Ο δεύτερος: «Άσχετες με πολιτικές εξελίξεις οι Βάσεις». Τι να μεσολάβησε το βράδυ της Κυριακής; Για να σας βοηθήσουμε σας θυμίζουμε ότι εκείνη τη μέρα μιλούσε ο κ. Μητσοτάκης στο Ηράκλειο... ● Δεν ξέρουμε τι έκανε τον «ημεροδότη» του Αντί να γράψει στο τ. 348 το εξής απόσπασμα, σχολιάζοντας τα γεγονότα της Πέμπτης, 28/5/87: «Συζήτηση στη Βουλή για την απλή αναλογική και πενιχρή διαδήλωση για το ίδιο θέμα. Ακόμα πενιχρότερη η διαδήλωση υπέρ του Καρβάλιο, εντυπωσιακότερη η διαδήλωση των συνταξιούχων. Τρεις διαδηλώσεις την ημέρα, τους τροχονόμους κάνουν πέρα». Αδυνατούμε όμως ν' αντιληφθούμε το χιούμορ (!) ενός αριστερού εντύπου ενάντια στις διαδηλώσεις. ● Με τον ευρηματικό (!) τίτλο «Η νέα ονειρώξη» η Εβδόμη αποκαλύπτει: «Επειδή κορυφαίοι του Μαρξισμού — όπως ο Καστοριάδης μίλησαν για το ξεπέρασμα του Μαρξισμού... (η Αριστερά) εφέυρε τον όρο "επιστημονικός σοσιαλισμός"». Ο κ. Χ. Καρέλας, 107 χρόνια μετά τον «Ουτοπιστικό ή Επιστημονικό Σοσιαλισμό» του Ένγκελς ανακαλύπτει νεολογισμό. Και ξεκινά απ' αυτό το δεδομένο για να γενικεύσει την αντι-αριστερή του επιχειρηματολογία. Δυστυχώς, αυτή η ονειρώξη είναι παλιά.

ΠΑΝ - ΠΑΝ

Ο ΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗΣ ΣΕ ΤΟΜΟ!

Πολλοί αναγνώστες μας αδημονούσαν για την επανεμφάνιση του τακτικού χρονογραφήματος του Παν. Παν. Σήμερα μπορούμε να αποκαλύψουμε ότι η πρώτη φάση του χρονογραφήματος τελείωσε. Απ' τις εκδόσεις *Οδυσσεας* συγκεντρώθηκε όλο το υλικό σ' έναν τόμο-ντοκουμέντο. Πρόκειται για ένα είδος *πολιτικής ιστορίας* της χώρας μας τα τελευταία τέσσερα χρόνια. Στα προσεχή τεύχη του Σχολιαστή, αρχίζει ο νέος κύκλος...

Σ.

Λ Α Υ Ρ Ι Ο

Ο ΔΙΩΓΜΟΣ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ

Αυτός που τραυματίστηκε βαρύτερα στα επεισόδια του στρατόπεδου προσφύγων στο Λαύριο στις 22 Ιουνίου είναι το δικαίωμα του πολιτικού ασύλου στη χώρα μας. Η εξέλιξη της πολιτικής διαμάχης μεταξύ των προσφύγων σε συμπλοκή, η ανώφελη και απρόκλητη επίθεση της αστυνομίας, η κυριαρχία μεταξύ των κατοίκων των «αγανακτισμένων πολιτών», οδηγούν στο βέβαιο συμπέρασμα ότι «ωριμάζουν» οι συνθήκες για μια ακόμη σκληρότερη αντιμετώπιση των Τούρκων φυγάδων στην Ελλάδα.

Η εξέλιξη των γεγονότων που διαδραματίστηκαν μπροστά στα μάτια μας τη μέρα εκείνη μας πείθει για τη σοβαρή ευθύνη της κυβέρνησης. Και εξηνούμαστε:

Η εικόνα που παρουσιάστηκε από τον Τύπο, ότι δηλαδή επρόκειτο για μια ενδοπροσφυγική διαμάχη που την κατέστειλε η αστυνομία δεν είναι ακριβής. Γιατί τα σοβαρότερα επεισόδια και οι συλλήψεις έγιναν όταν είχε πια εντελώς πρεμύσει το στρατόπεδο, είχε αποχωρήσει η ομάδα του Ρ.Κ.Κ. (Εργατικό Κόμμα Κουρδιστάν) και οι υπόλοιποι Τούρκοι και Κούρδοι πρόσφυγες παρέμεναν στην αυλή απόλυτα ήσυχoi, σχεδόν ακίνητοι. Ας παρακολουθήσουμε το ιστορικό της αστυνομικής παρέμβασης:

1. Από το πρωί που έγινε το επεισόδιο μεταξύ αντιμαχόμενων ομάδων και ο τραυματισμός, ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις είχαν κυκλώσει το κτίριο του στρατοπέδου.

2. Μέσα στο στρατόπεδο μπήκαμε μονάχα μερικοί δημοσιογράφοι και φωτορεπόρτερς. Συναντηθήκαμε και με τις δύο ομάδες προσφύγων.

3. Κάποια στιγμή, η ομάδα του Ρ.Κ.Κ. αποχώρησε από το στρατόπεδο. Οι άλλες πολιτικές ομάδες έδωσαν μια πρόχειρη συνέντευξη Τύπου στο προαύλιο. Η ψυχία είχε αποκατασταθεί πλήρως. Τα παιδιά ξανάπαιζαν στην αυλή.

4. Εκείνη τη στιγμή διάλεξε η αστυνομία να επέμβει. Ισχυρές δυνάμεις των Ειδικών Μονάδων έδωσαν παράσταση με τα πιστόλια στο χέρι, σπάζοντας πόρτες και αναστατώνοντας όλα τα δωμάτια, που ήταν βέβαια άδεια απ' τους κατοίκους τους για να θρουν το... σπλοστάσιο.

5. Για την αναιμία αυτή προκλητική συμπεριφορά της αστυνομίας οι συγκεντρωμένοι στο προαύλιο κάθισαν εντελώς ειρηνικά κάτω και αποφάσισαν απεργία πείνας. Εκείνη τη στιγμή διάλεξαν οι αστυνομικοί να συλλάβουν 3 «υπόπτους». «Μόνο αποτυπώματα θα τους πάρουμε», ισχυρίστηκαν οι επικεφαλής.

6. Οι υπόλοιποι πρόσφυγες τόλμησαν να διαμαρτυρηθούν, κι αυτό φαίνεται ήταν το σύνθημα για τη γενική σύρραξη. Ο συσχετισμός ήταν συντριπτικός. Οι φωτογραφίες άλλωστε που δημοσιεύτηκαν στις εφημερίδες δείχνουν καθαρά ότι πέντε ή και παραπάνω αστυνομικοί είχαν «αναλάβει» από έναν πρόσφυγα.

7. Συνέλαβαν 9 και τους μετέφεραν πρώτα στο τμήμα αλλοδαπών που βρίσκεται σε διπλανό κτίριο. Εκεί τους κακοποίησαν (όπως διαπιστώσαμε την ώρα που τους έβαλαν στην κλούβα) και τους έστειλαν προσωρινά στο Τμήμα Λαυρίου. Τον έναν, υποχρεώθηκαν να τον μεταφέρουν στο Κέντρο Υγείας, γιατί τον είχαν χτυπήσει στην πλάτη και το κεφάλι και ήταν αδύνατο να περπατήσει. Τον επισκεφτήκαμε, είδαμε τα σημάδια και μας κατήγγειλε ότι τον χτυπούσε ιδιαίτερα ένας υπλός αστυνομικός με γυαλιά και μουστάκι.

Το δικό μας συμπέρασμα είναι ότι τόσο η απουσία της αστυνομίας μέχρι να κορυφωθεί η διαμάχη, όσο και η επίθεσή της όταν πια είχαν όλα σουχάσει, με ένα τρόπο εξηγείται: Φαίνεται ότι κάποιοι θεώρησαν «καλή ευκαιρία» την διαμάχη των προσφύγων για να επιβάλουν τη νέα πολιτική στον τομέα του πολιτικού ασύλου. Κατόρθωσαν να δημιουργήσουν την εντύπωση ότι το στρατόπεδο ήταν «φωλιά τρομοκρατών», που «σφάζονται μεταξύ τους», άρα κανένας δεν πρέπει να νοιάζεται για την τύχη τους. Κατόρθωσαν να στρέψουν πια όλο τον κόσμο στο Λαύριο υπέρ της κατάργησης του στρατοπέδου. Κατόρθωσαν τέλος να δημιουργήσουν κλίμα φόβας και πανικού στους ίδιους τους πρόσφυγες, αποθαρρύνοντας και όσους φυγάδες θα ήθελαν να ζητήσουν την προστασία της χώρας μας.

Τ.Μ. - Δ.Ψ.

Οι τρεις φάσεις των επεισοδίων στο Λαύριο. Στην πρώτη φωτογραφία, φαίνονται οι πρόσφυγες σε καθιστική ειρηνική διαμαρτυρία. Εδώ, μας εξηγούν ότι θα κάνουν απεργία πείνας. Στη δεύτερη, οι αστυνομικοί έχουν συλλάβει τρεις «για εξακρίβωση στοιχείων». Στην τρίτη οι αστυνομικοί επιτίθενται σ' όσους διαμαρτύρονται.

Κ Α Ρ Β Α Λ Ι Ο

ΤΟ ΜΕΓΑ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΔΙΚΗΣ ΤΟΥ ΟΤΕΛΟ

Καταδικασμένος σε 15 χρόνια φυλακή ο Οτέλο και πολλοί από τους συντρόφους του των FUP (Λαϊκές Ενωτικές Δυνάμεις), θεωρεί τώρα τον εαυτό του «αιχμάλωτο» της αυταρξίας του Κράτους.

Ενός Κράτους που στον καταπιεστικό μηχανισμό του (Δικαιοσύνη, Αστυνομία, Στρατό) ελλοχεύουν ακόμα ισχυρά απομεινάρια του Σαλαζαρικού φασιστικού καθεστώτος της Πορτογαλίας.

Όπως και αλλού στα στοιχεία αυτά στηρίζεται η «Άκρα Δεξιά» και οι Αμερικανικές Υπηρεσίες.

Ο Οτέλο καταδικάστηκε από δικαστήριο 3 δικαστών, που οι δυο τους είχαν επανειλημμένα εκφραστεί έως τον περασμένο Απρίλιο, έμμεσα ή άμεσα, υπέρ της αθώωσης του Οτέλο και των συντρόφων του των FUP. Γι' αυτό και την μοιραία ημέρα της 20 Μαΐου, όπου απαγγέλθηκε η απόφαση, ο Οτέλο έμεινε άναυδος ακούγοντας ότι καταδικάζεται και μάλιστα σε 15 χρόνια φυλακή. Η γυναίκα του είχε ετοιμάσει τις βαλίτσες τους για νάρθει η οικογένεια ολόκληρη στην Ελλάδα, όπου είχαν αποφασίσει να παραμείνουν πολλούς μήνες.

Μόνο ο ένας από τους 3 δικαστές βρήκε το δάρρος και απέρριψε μ' ένα μακρύ έγγραφο σκεπτικό την καταδικαστική απόφαση ως τελειώς αβάσιμη. Κατά τον Οτέλο που είδα στη φυλακή, μεταξύ Απρίλη και Μάη κάτι έγινε. Καλέστηκαν κατά πάσα πιθανότητα οι δυο δικαστές σε ειδική συνεδρίαση με τον υπουργό Δικαιοσύνης και άλλους πτλούχους της Αστυνομίας και του Στρατού όπου ασκήθηκε πίεση πάνω τους για καταδίκη του Οτέλο. Επρόκειτο, τους ειπώθηκε για το «κύρος του Κράτους» που πώς θα δικαιολογούσε σύλληψη και κράτηση επί 3 χρόνια του Οτέλο, αν οι δικαστές του τον κήρυσσαν αθώο;

Όμως οι δυο αυτοί δικαστές είχαν από την αρχή επιλεχθεί με βαρυντικά: Ο ένας τους είχε φαίνεται εκκρεμή υπόθεση ενοχής του σε υπόθεση παιδοφιλίας και ο άλλος γιατί μεθυμένος έπαιξε κι έχασε λεφτά σ' ένα καζίνο, όπου τράβηξε και... πιστόλι.

Έτσι εξηγείται γιατί ο ένας δικαστής τελικά συνθηκολόγησε, ενώ ο άλλος βρήκε ωστόσο το δάρρος, να απορρίψει την καταδικαστική απόφαση. Μπράβο του.

Πρόκειται επομένως για σκάνδαλο παρόμοιο διατείνονται ήδη ορισμένοι με την περίπτωση υπόθεση Ντρέφους, που συγκλόνησε άλλοτε στη Γαλλία. Η υπόθεση του Οτέλο, πάει να γίνει παρόμοια με εκείνη του Νέλσον Μαντέλα, εγκάθειρτου στις φυλακές της Νότιας Αφρικής από το 1962, και μ' εκείνη του Ντρέφους.

Έχει υποβληθεί αίτηση αναθεώρησης της δίκης που όμως κινδυνεύει να εκδικαστεί περί τα τέλη του ερχόμενου χρόνου. Γι' αυτό κι ένα νέο παγκόσμιο κίνημα οργανώνεται για την υποστήριξη της αίτησης αυτής, που μόνο αν ισχυροποιηθεί θάναί σε θέση να επιταχύνει εξελίξεις ικανές να απελευθερώσουν τον Οτέλο.

Παράλληλα η υπόθεσή του πρέπει να γίνει αντικείμενο διαρκούς καμπάνιας κάθε αριστερής Οργάνωσης στην Ευρώπη και διεθνώς.

Στον Οτέλο μπορεί κανείς να τηλεφωνήσει στη φυλακή του καλώντας τον αριθμό 00-351-1-2433416. Τον ζητά στον αριθμό αυτό, ξανακλείνει και τον ξαναπαίρνει σε 10 λεπτά, ώστε να κληθεί στο τηλέφωνο ο Οτέλο.

Άλλες πληροφορίες για τη νέα διεθνή κίνηση υπεράσπισης του Οτέλο θα δοθούν στο ερχόμενο φύλλο του «Σχολιαστή».

M.N. Ράπτης
23-6-87

Τ Α Μ Υ Σ Τ Η Ρ Ι Α
Τ Ο Υ Μ Ι Κ Ρ Ο Μ Ε Σ Α Ι Ω Ν Α

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

Ο αγώνας του ανθρώπου ενάντια στην εξουσία είναι ο αγώνας της μνήμης ενάντια στη λήθη.

ΜΙΛΑΝ ΚΟΥΝΤΕΡΑ

Πάνε δέκα χρόνια από τότε. Σε ολονυχτία στο σπίτι του πάστορα Ένσολιν, στη Στουτγάρδη, πριν κηδευτούν η Γκούντρουν Ένσολιν, ο Αντρέας Μπάαντερ και ο Γιαν Καρλ Ράσπε, η μάνα του Μπάαντερ, σε κάθε διάλειμμα στο βουβό κλάμα, έλεγε και μια ιστορία του γιου της στους τρεις Έλληνες, που βρεθήκαμε εκεί (ο Μαν. Γλέζος και ο Παν. Κανελλάκης ήταν οι άλλοι δύο). Μια απ' αυτές δεν γίνεται να ξεχαστεί:

«Θα ήταν 13-14 χρονών ο Αντρέας, όταν μια μέρα με ρώτησε: Τι κάνατε τον καιρό των Ναζί εσύ κι ο πατέρας; Τι ρωτάς, αφού ξέρεις — του είπα. Ο πατέρας σου σκοτώθηκε στρατιώτης στο ανατολικό μέτωπο. Στο κόμμα τους, πάντως, δεν μπήκαμε. Κάναμε ό,τι όλοι οι Γερμανοί. Τι άλλο μπορούσαμε να κάνουμε; Να αντισταθείτε και να πεθάνετε — μου είπε. Τότε κατάλαβα πως έχανα για πάντα το γιο μου...».

Το ξαναθυμήθηκα την περασμένη εβδομάδα, που η μνήμη δέχθηκε ισχυρά ερεθίσματα από τις εκδηλώσεις κατά την επίσκεψη του Γερμανού Προέδρου Ρίχαρντ φον Βαϊτσέκερ, ο οποίος δεν αποτελεί, όπως λ.χ. ο Βίλλυ Μπραντ, εξαίρεση στον κανόνα: Έχει χιλιετικό παρελθόν, όπως όλοι σχεδόν οι άνω των 65 χρονών σήμερα Γερμανοί πολιτικοί, κρατικοί λειτουργοί κι επιχειρηματίες (διαφωτιστικά για την προσωπικότητα και την ιστορία του είναι όσα γράφει σε άλλες στίλνες του «Σχολιαστή» ο «Κάιν Άβελ»).

Η καθυστερημένη κατά μερικές δεκαετίες επίσημη κατάθεση συγγνώμης στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής είναι οπωσδήποτε μια έμπρακτα αυτοκριτική εκδήλωση μεταμέλειας — άρα γενναιοφρόνως αποδεκτή. Υπό την προϋπόθεση, βεβαίως, ότι είναι ειλικρινής και δεν την υπαγόρευσε η υποκρισία της πολιτικής σκοπιμότητας. Τις επιφυλάξεις γι' αυτή την ειλικρίνεια τις προκαλούν όχι μόνον όσοι σκιαγραφούν τον δόκτορα Βαϊτσέκερ ως «μορφωμένο, φιλελεύθερο, αξιοσέβαστο και υποκριτή, έτοιμο, παντού και πάντοτε, να δημιουργήσει καλή εντύπωση» (περιοδικό «Κονκρέτ»). Υπάρχουν και πρόσδετες ενδείξεις:

Στους Έλληνες δημοσιογράφους, που τον επισκεφθήκαμε στις 18 Ιουνίου στη Βόννη, ο Γερμανός Πρόεδρος δεν παρέλειψε να εκφράσει την ευγνωμοσύνη του προς την Ελλάδα, γιατί μεταπολεμικά υπήρξε από τις νικητρίες χώρες, όπου εδιώχθησαν δικαστικά οι λιγότεροι Γερμανοί εγκληματίες πολέμου (για την ιστορία: 12 μόνο!).

Και από μian άλλη οπτική: Τιμημένος τώρα από τη χούντα του Εβρέν με το βραβείο Κεράλ Ατατούρκ, ο Ρίχαρντ φον Βαϊτσέκερ, κατά την περυσινή επίσκεψή του στη στρατοκρατούμενη Τουρκία, δήλωνε στα γερμανικά τηλεοπτικά κανάλια: «Περπατώντας στους δρόμους της Ισταμπούλ αισθάνομαι τόσο άνετα και τόσο ασφαλής, όσο και στο σπίτι μου».

Δήλωση, που θεωρήθηκε προκλητική και από ορισμένους Γερμανούς: Στη βαυαρική τηλεόραση λ.χ. ο δόκτωρ Ζάιντλ έδωσε την απάντηση προβάλλοντας, αμέσως μετά την προεδρική δήλωση, το αποκαλυπτικό ντοκυμαντέρ «Κωνσταντινούπολη: μνήμες ευρωπαϊκές».

Αν, παρ' όλα αυτά, γίνεται δεκτή η επίσημη έκφραση συγγνώμης στην Καισαριανή, γιατί ως λαός ούτε εκδικητικοί ούτε εμπαιδείς είμαστε, καμιά εθνική μεγαθυμία δεν επέβαλε και κανείς νόμος φιλοξενίας δεν υπαγόρευσε τις εκδηλώσεις στη Σάμο. Η Μελίνα Μερκούρη, που έχει ξεσηκώσει δόρυβο διεθνώς — και ορδώ — για τα Ελγίνεια, όφειλε τουλάχιστον, στα εγκαίνια του αρχαιολογικού μουσείου, να υπενθυμίσει την καταστροφή αρχαιολογικών χώρων και τη λεηλασία αρχαιολογικών θησαυρών (κοσμοούν τώρα τα γερμανικά μουσεία) από τα στρατεύματα κατοχής — που δεν επανορθώνονται, βεβαίως, από τη σημαντική συνδρομή Γερμανών αρχαιολόγων σε ανασκαφές και με ηπιτικές προεδρικές παρουσίες στη Σάμο.

Ακόμη περισσότερο: Αυτό που είναι εθνικά προσβλητικό, μειωτικό και απαράδεκτο είναι η αποδοχή της γερμανικής «προσφοράς» για τα Καλάβρυτα, όσο εκκρεμεί το τεράστιο θέμα των γερμανικών πολεμικών επανορθώσεων σε μια χώρα, που πλήρωσε τη χιτλερική λαίλαπα με ολοσχερή καταστροφή και 600 χιλιάδες νεκρούς. Για τους Γερμανούς, βεβαίως, το θέμα έχει κλείσει: Για τις επανορθώσεις (πάνω από δέκα δισεκατομμύρια δολάρια) επικαλούνται την προσυπογεγραμμένη και από την κυβέρνηση Παπάγου συνθήκη του Λονδίνου, της 27-2-53, που τις αποκλείει έως ότου υπογραφεί «συνθήκη ειρήνης» με την ενωμένη Γερμανία. Ως προς τα ελληνικά «δάνεια», που, κατά την κατοχή, «χορηγήθηκαν με συμβατική υποχρέωση στη Γερμανία», υποστηρίζουν ότι το 1958 ο Κων. Καραμανλής και η κυβέρνηση της ΕΡΕ (που «έλυναν» τότε το πρόβλημα της ανεργίας με τη μαζική μεταναστευτική) παραιτήθηκαν «προφορικά και επίσημα» από κάθε απαίτηση, προκειμένου να πάρουν δάνειο 200 εκατομμυρίων μάρκων (αναλυτικά στην πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη του Αλ. Κουτσομπτόπουλου στο «Δημοκρατικό Λόγο» 4-11 Ιουνίου).

Άλλο τόσο το μεγάλο θέμα έχει κλείσει για την ελληνική δεξιά και τις κυβερνήσεις της. Αλλά προσπάθησε να το επαναθέσει η κυβέρνηση Γεωργίου Παπανδρέου το 1964 και 1965. Και το ΠΑΣΟΚ, ως αξιωματική αντιπολίτευση, το 1979 το επανέφερε με επερώτηση στη Βουλή. Ως κυβέρνηση όμως το «ξέχασε» έξη χρόνια — και, βεβαίως, δεν το θυμήθηκε κατά τις εδώ συνομιλίες με τον Πρόεδρο και τον υπουργό Εξωτερικών της Δυτ. Γερμανίας, στις οποίες μπερδεύονταν περίεργα οι ρόλοι νικητών και ηττημένων του πιο καταστροφικού πολέμου στην ιστορία της ανθρωπότητας...

ΗΠΙΟ ΚΛΙΜΑ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΗ ΛΩΝΟΥ

ΚΥΡΙΕ ΥΠΟΥΡΓΕ
ΣΑΣ ΠΑΡΑΚΑΛΩ....
ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ ΑΥΤΟ ΤΟ
ΔΕΚΑΒΛΟ...
ΔΕΝ ΑΦΗΝΕΤΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΝΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΘΟΥΝ
ΣΤΟ ΘΕΜΑ!!!

ΓΕΝΙΚΕΣ
ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

ΟΙ ΓΕΝΙΚΕΣ
ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΣΗΜΕΙΩΣΑΝ
ΤΡΙΤΕΩΝΤΑ!

ΤΡΙΤΕΩΝΤΑ...
ΚΥΡΙΕ ΥΠΟΥΡΓΕ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
ΓΕΝΙΚΩΝ
ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ
ΑΥΤΑ ΤΡΙΤΕΩΝΤΑ;
ΞΑΡΑΝΤΑ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ
ΣΥΓΓΡΑΦΙΣΑΝ ΚΑΡΔΟΥΛΕΣ
ΜΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΣΟΥ
ΕΤΙΣ ΚΟΛΛΕΣ ΤΟΥΣ

ΑΠΛΩΣ
ΟΙ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ
ΘΑ ΑΝΤΡΕΠΟΝΤΑΙ ΝΑ
ΕΚΔΗΛΩΣΟΥΝ ΤΟ ΑΙΣΘΗ-
ΜΑ ΤΟΥΣ ΚΥΡΙΕ
ΠΡΟΕΔΡΕ.

ΦΡΗΝΤΡΙΧ...
ΕΣΥ ΔΕΝ ΕΛΕΓΕΣ
ΟΤΙ ΤΟ ΚΥΡΙΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ
ΕΞ ΜΙΑ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΕΙΝΑΙ ΟΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ
ΠΑΡΟΧΕΣ;

ΝΑΙ.

ΕΛΟΠΙΩΝ
Ο ΑΝΤΡΕΑΣ
ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΤΙΣ
ΚΟΒΕΙ!

ΑΥΤΟ ΣΗΜΑΙΝΕΙ
ΟΤΙ ΗΔΗ ΕΧΟΥΝ
ΠΕΡΑΣΕΙ ΣΤΗΝ
ΜΕΤΑΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ.

ΔΕ ΣΕ ΑΝΤΕΧΩ
ΠΙΑ ΦΡΗΝΤΡΙΧ...
ΠΑΝΤΑ ΒΡΙΣΚΕΙΣ
ΜΙΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΑ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΤΡΕΑ!

ΓΙΑΤΙ;
ΓΙΑΤΙ;

ΚΑΡΑ...
ΕΧΕΙΣ ΔΕΙ
ΠΡΟΣΦΑΤΑ
ΤΟΝ ΜΗΤΕΩ-
ΤΑΚΗ;

ΒΡΕ ΠΑΙΔΙ ΜΟΥ...
ΤΙ ΨΕΜΜΑΤΑ ΕΙΧΑΜΕ
ΑΚΟΥΣΕΙ ΑΠ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ
ΔΙΑΡΡΟΕΣ ΓΙΑ ΤΟ
ΚΥΠΡΙΑΚΟ!!!!

ΤΟΡΑ ΠΟΥ ΣΤΑ
ΜΑΤΗΣΑΝ ΟΙ ΔΙΑΡΡΟΕΣ
ΔΕΝ ΑΚΟΥΜΕ ΟΥΤΕ
ΚΑΝ ΨΕΜΜΑΤΑ
ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ.

ΓΙΩΡΓΟ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ.
ΣΕ ΒΓΑΛΑΜΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ,
ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΑΜΕ ΤΟ ΡΟΛΟ ΣΟΥ ΣΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟ,
ΔΙΑΛΥΣΑΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ ΣΟΥ, ΤΟ Ε.Σ.Υ.,
ΔΙΑΓΡΑΦΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΨΕΦΟΥ ΑΠΟ
ΤΟ ΚΟΜΜΑ.....
ΚΙ ΕΣΥ ΓΙΑ ΟΛΑ ΑΥΤΑ
ΔΕΝ ΕΒΓΑΛΕΣ ΚΙΧ..!

ΓΙΑΤΙ
ΓΙΩΡΓΟ ΓΕΝ-
ΝΗΜΑΤΑ;

24.6.87
ΠΑΝΟΥ

ΤΟ ΑΟΥΣΒΙΤΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΩΝ

ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ Αγώνες είναι, ως γνωστόν, μια πανανθρώπινη γιορτή συναδέλφωσης και ειρήνης και ευγενούς άμιλλας και πηγαίας χαράς στην οποία κατά τον βαρόνο Ντε Κουμπερτέν το σημαντικό δεν είναι να νικάς, αλλά να συμμετέχεις! (βέβαια, ο καλός βαρόνος μιλούσε για τη συμμετοχή μόνο πούρων εκπροσώπων της Αρείας φυλής, αλλά αυτό είναι μια ιστορία που θα μας απασχολήσει σ' ένα άλλο τεύχος). Έλα όμως, που οι οργανωτές των Ολυμπιακών της Σεούλ έχουν τη δικιά τους θεωρία για όλα αυτά τα θαυμαστά και ωραία! Σύμφωνα με τον πρόεδρο του Ολυμπιακού προπονητικού τους κέντρου, τον αξιότιμο κ. Κιμ Τζίπ, το «κέντρο μοιάζει πάρα πολύ με μια δικτατορία... όπου οι αθλητές προπονούνται σαν τρελοί»!

Η ιδιομορφία των νοτιοκορεατικών προπονητικών μεθόδων έγκειται στο ότι οι προπονητές που ετοιμάζουν τα χρυσά μετάλλια του '88, κάνουν ευρύτατη χρήση του ανηλεούς... ξυλοδαρμού για να δημιουργήσουν πρωταθλητές παγκοσμίου επιπέδου. Έτσι, στις αρχές του Ιουνίου, μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο η τοπική Σακοράφα, η 18χρονη Λιμ Τσουν-Λε που κέρδισε πέρυσι τρία χρυσά στους Πανασιατικούς αγώνες, με ρήξη του τυμπάνου του αυτιού της. Δράστης της κακοποίησής της ήταν ο ίδιος ο προπονητής της Κιμ Πουμ Ιλ! Ας μην ανησυχούν πάντως, οι φίλαθλοι: ο ΣΕΓΑΣ της Ν. Κορέας κατανόησε πλήρως τα ευγενή κίνητρα του φιλόδοξου προπονητή, και περιορίστηκε να πληροφορήσει την κοινή γνώμη ότι, παρά τη μηνιαία νοσηλεία της, η «χρυσή ελπίδα» σπρίντερ Λιμ, θα είναι πανέτοιμη του χρόνου του Σεπτέμβρη...

Μεμονωμένη ίσως, ακραία περίπτωση! Κάθε άλλο. Σύμφωνα πάλι με τον πρόεδρο Κιμ Τζίπ, οι προπονητές προσφεύγουν καθημερινά στο ξυλοκόπημα των αθλητών τους με μπουνιές και λαστούς(!) για να τους κάνουν να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους! Τη μαρτυρία του επιβεβαιώνει —γεμάτος θαυμασμό— και ο σοβιετικός προπονητής των νοτιοκορεατών πυγμάχων, ο έμπειρος κ. Μπόρις Γκίτμαν.

Και ολίγα ακόμα διαφωτιστικά για το αθλητικό 'Αου-

Ένοπλοι φρουροί στο στάδιο της Σεούλ. Κι έχουμε ακόμα ένα χρόνο απ' τους Ολυμπιακούς...

σβιτς της Σεούλ: μετά τις 10 το βράδυ, στους τρόφιμους του επιβάλλεται «απαγόρευση κυκλοφορίας»! Οι δοκιμαζόμενοι περνούν από τεστ κάθε μήνα, κι εκδιώκονται κλωτηδόν αν αποτύχουν! Όσο για την ίδια την προπόνηση, ας αφήσουμε να την φανταστεί ο αναγνώστης...

Βαρβαρότητες, θα αναφωνήσουν σίγουρα οι ευαίσθητες ψυχές. Όμως, ας κάνουν λίγο υπομονή, μια και αρκεί να είναι πάλι οι συμπατριώτες μας που θα εκστασιαστούν μπροστά στις νοτιοκορεατικές πρωτοτυπίες. Όπως για παράδειγμα, πέρυσι τέτοιοι καιρό, όταν περιέγραφαν με έκδηλο θαυμασμό (ακόμα κι από τις στήλες μερικών «προοδευτικών» εφημερίδων) τις «περίεργες» προπονήσεις της εθνικής ομάδας βόλλεϋ της Νότιας Κορέας που συμμετείχε στους προκριματικούς για το παγκόσμιο πρώταθλημα. Αν θυμόμαστε καλά, αυτό που τους είχε εντυπωσιάσει ήταν η «στρατιωτική πειθαρχία» και το «ζέσταμά» τους με άγριες κραυγές (πεζοναυτών) και ασκήσεις... πολεμικών τεχνών! Με άλλα λόγια, νους υγιής εν σώματι ξυλοφορτωμένο!

Γ.Μ.

ΟΧΙ

ΣΤΗ ΜΑΥΡΗ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ

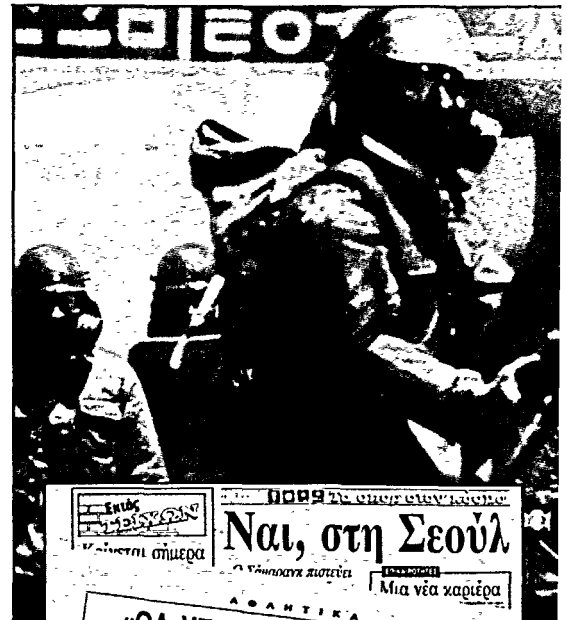
ΔΕΝ ΝΟΜΙΖΟΥΜΕ πως υπάρχει αριστερός, ή εν πάση περιπτώσει άνθρωπος με στοιχειώδη πολιτική ευαισθησία, που να μην αποστρέφεται και να μην καταδικάζει τους δικτάτορες της Σεούλ, που να μην βλέπει με συμπάθεια, τουλάχιστον, τους αγώνες της αντιπολίτευσης στη Ν. Κορέα. Ενώ, όμως, σχεδόν ομόφωνα καταδικάζεται στη χώρα μας το καθεστώς της Ν. Κορέας, η υπόθεση των Ολυμπιακών της Σεούλ έχει αυτονομηθεί από κάθε πολιτική συζήτηση.

Οι ίδιες οι εφημερίδες, που στις στήλες των διεθνών ειδήσεων χρωματίζουν με τα πιο μελανά χρώματα την κυβέρνηση της Ν. Κορέας, προπαγανδίζουν την Ολυμπιάδα της Σεούλ και προκαταβολικά θριαμβολογούν για την αναμενόμενη «επιτυχία» της. Παράλληλα με τις ειδήσεις των συγκρούσεων μεταξύ διαδηλωτών και αστυνομίας, οι εφημερίδες, με την ευκαιρία της συμμετοχής της χώρας μας στο Μαραθώνιο της Σεούλ τον τελευταίο Απρίλιο, αφιέρωσαν το αθλητικό τους ρεπορτάζ για να μας πληροφορήσουν περί της «καταπληκτικής» δουλειάς που έχουν κάνει οι Κορεάτες ενόψει των Ολυμπιακών.

Η συνταγή είναι απλή: άλλο η πολιτική κι άλλο ο ολυμπισμός. Σχιζοφρενική αυταπάτη! Μάλλον πολιτική αναληψία: η κυβέρνησή μας πρόσφατα υπέγραψε με αντιπροσώπους της Ν. Κορέας τη συμφωνία παράδοσης της ολυμπιακής φλόγας...

Οι πολιτικοί συντάκτες δεν τόλμησαν μέχρι σήμερα να μιλήσουν ταυτόχρονα και για την πολιτική κατάσταση στη Ν. Κορέα και για το ζήτημα των Ολυμπιακών Αγώνων. Και, τουλάχιστον γι' αυτούς που έχουν ήδη υιοθετήσει την πρόταση της τέλεσης των Ολυμπιακών του 1996 στην Αθήνα, ο λόγος είναι προφανής: η χώρα μας, όχι μόνο δεν πρέπει να αμφισβητήσει τα της Ολυμπιάδας της Σεούλ, αλλά αντίθετα πρέπει να εξυπηρετήσει τους Κορεάτες, τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή, να φανεί το καλό παιδί του ολυμπισμού, να κερδίσει συμπάθειες και προτιμήσεις. Ο δρόμος για τη «Χρυσή Ολυμπιάδα» των Αθηνών περνάει μέσα από τη μαύρη Ολυμπιάδα της Σεούλ.

Και είναι ανησυχητικό που ούτε καν το ΚΚΕ αντιλαμβάνεται τη σχέση αυτή των δύο Ολυμπιάδων. Στον κυριακάτικο Ριζοσπάστη, στις 21/6, ο Γ. Τζούστας όχι μόνο συντάσσεται στο ρεύμα των διεκδικητικών της Ολυμπιάδας, αλλά και επιτίθεται στην κυβέρνηση κατηγορώντας την για ολιγωρία στην εκτέλεση των αναγκαίων μεγάλων έργων υποδομής για να καταλήξει στην (αυτοκριτική άραγε;) αποστροφή: «Σήμερα, η σιωπή δεν είναι χρυσός, είναι κι άλλος χαμένος χρόνος για τη "Χρυσή Ολυμπιάδα"». Αλλά αυτή δεν είναι και η μοναδική εμπλοκή που αντιμετωπίζει το ΚΚΕ στο ζήτημα, καθώς, υποχρεωμένο να ευθυγραμμιστεί με τη στάση των «χωρών», πρωταρχικά ασχολήθηκε με το παζάρι της μοιρασιάς των Ολυμπιακών ανάμεσα στις δύο Κορέες. Διαβάζουμε στον Οδηγητή (28/5): «Μάλλον η Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας, προκειμένου να διευκολύνει τη συνδιοργάνωση της Ολυμπιάδας, κι απ' τις δυο πλευρές της στρατιωτικής γραμμής του 38ου παράλληλου, που απ' το 1956 χωρίζει το λαό της Κορέας, υποχώρησε στις απαιτήσεις της για ισότιμη μοιρασιά των αθλημάτων, αποδεχόμενη μόνο το 1/4, δηλαδή 7-8 αθλήματα. Το καθεστώς της Ν. Κορέας, πέρα από το τένις, την τοξοβολία και τους προκριματικούς ποδοσφαίρου, δεν δέχεται να παραχωρήσει τίποτα περισσότερο. Η τέταρτη και πιθανόν τελευταία συνάντηση των δύο πλευ-

Τίτλοι ελληνικών εφημερίδων. Η αισιοδοξία και ο κυνισμός στην υπηρεσία του ολυμπισμού.

ρών στις 14-15 Ιούλη στη Λωζάνη, θα ξεκαθαρίσει αν η Ολυμπιακή κοινότητα θα γιορτάσει ενωμένη το 1988. Ανάμεσα στο μπούκοτάζ και τη «συνδιοργάνωση» θυσιάζονται οι καταγγελίες του καθεστώτος της Ν. Κορέας για να «γιορτάσει ενωμένη» η «Ολυμπιακή κοινότητα». Το παζάρι φαίνεται δύσκολο και απαιτείται αυτοσυγκράτηση μέχρι τις 15 του μήνα. Μέχρι τότε, η σιωπή είναι χρυσός...

Αυτό όμως που δεν τόλμησαν ή δεν μπόρεσαν οι πολιτικοί συντάκτες, το επιχειρήσαν οι αθλητικοί συνάδελφοί τους. «Αισιοδοξία στη Σεούλ για μια Ολυμπιάδα - απολιτική» διαβάσαμε στις αθλητικές στήλες της Ελευθεροτυπίας στις 11 Απριλίου και στη συνέχεια: «Η παρουσία στη Σεούλ αποστολών από τις σοσιαλιστικές χώρες, για να πάρουν μέρος στο 2ο Παγκόσμιο Κύπελλο Μαραθωνίου δρόμου, που αρχίζει σήμερα, έδωσε τη δυνατότητα σε πολιτικούς και αθλητικούς παράγοντες να εκφράσουν την αισιοδοξία τους για μια Ολυμπιάδα του 1988, χωρίς αποχές, μπούκοτάζ και πολιτικά προβλήματα». Αυτό το «χωρίς πολιτικά προβλήματα» για μια χώρα που στενάζει κά-

τω από ένα τυραννικό καθεστώς, ανέλαβε να μας το εξηγήσει λίγες μέρες αργότερα (15/4), ο γνωστός σπορ-κάστερ Μανώλης Μαυρομάτης από τις στήλες των Νέων: «Παρά το γεγονός ότι, καθημερινά σχεδόν, παρακολουθούμε σκηνές διαδηλώσεων, συγκρούσεων αστυνομίας, στρατού και φοιτητών ή απεργιών, η κυβέρνηση της Σεούλ δεν ανησυχεί καθόλου. Τα μηνύματα είναι ελπιδοφόρα και καθαρά εθνικιστικά. Όλοι θα βοηθήσουν και θα ξεχάσουν τα πάθη, όταν φθάσει η στιγμή για την υποδοχή των ξένων αθλητών, παραγόντων και δημοσιογράφων απ' όλο τον κόσμο. Τότε, όλοι θα λένε Κορέα και ζητώ οι Ολυμπιακοί της φιλίας και της συναδέλφωσης των λαών». Αλλά, ακόμη και ο Μ.Μ. ανακάλυψε ότι υπάρχει ένα πρόβλημα. Γράφει στη συνέχεια: «Αν, όμως, όλα πηγαίνουν καλά και δουλεύουν σαν ελβετικό ρολόι... η απειλή προέρχεται από κάτι τελείως εξωαθλητικό. Η μάστιγα του αιώνα και της εποχής μας, το AIDS, προβληματίζει τους οργανωτές των Ολυμπιακών του '88». Κάθε σχόλιο περιτεύει.

Γιώργος Κατσιμπάρδης: ΑΝ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΕΙ, ΕΜΕΙΣ ΘΑ ΣΤΗΡΙΞΟΥΜΕ ΤΟ ΜΠΟΥΚΟΤΑΖ

Πώς αντιμετωπίζει η ελληνική αθλητική ηγεσία την προοπτική της Μαύρης Ολυμπιάδας; Ο πρόεδρος του ΣΕΓΑΣ και βουλευτής του ΠΑΣΟΚ κ. Γ. Κατσιμπάρδης απάντησε σε σχετικό ερώτημά μας:

«Υπάρχει — αυτή την περίοδο — μια μεγάλη αντίφαση στην κοινωνική και πολιτική ζωή της Ν. Κορέας, που ευαισθητοποιεί Κυβερνήσεις, Κόμματα και μαζικούς φορείς, και γενικά τους λαούς των άλλων χωρών, και παράλληλα προβληματίζει την παγκόσμια αθλητική κοινότητα, και κύρια τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ), που έχει αναθέσει τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 1988 στη ΣΕΟΥΛ.

Η αντίφαση βρίσκεται στο γεγονός ότι το ίδιο το δικτατορικό καθεστώς της χώρας αυτής, που έχει εξαπολύσει στο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ βίαιη επίθεση ενάντια στον Νοτιοκορεάτικο λαό — ένα δοκιμασμένο για δεκαετίες λαό, που παλεύει για δημοκρατία, ελευθερία και ειρήνη — είναι υποχρεωμένο, να προετοιμάζεται, να ενεργεί και γενικά να πείθει στο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ότι μπορεί να διοργανώσει άψογα τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1988, που είναι η κορυφαία

συνάντηση όλων των λαών της γης για συναδέλφωση και ειρήνη.

Ανεξάρτητα αν είναι ή όχι διαλεκτικά δεμένα μεταξύ τους αυτά τα δύο γεγονότα που αφορούν την Ν. Κορέα — η κλιμακούμενη δηλαδή σύγκρουση αυτή την περίοδο Νοτιοκορεάτικου λαού και καθεστώτος από την μια μεριά, και η «διαπίστευση» των ξένων αθλητικών αποστολών, που προετοιμάζονται να μεταβούν εκεί για την μεγαλύτερη φιλική συνάντηση της τετραετίας, από την άλλη μεριά — ένα είναι βέβαιο κατά τη γνώμη μου: ότι τελικά το κέρδος θα είναι για τη Δημοκρατία και την Ειρήνη. Και αυτό γιατί, καθώς ήδη έχουν στραφεί οι προβολείς της δημοσιότητας προς τη ΣΕΟΥΛ, το στρατιωτικό καθεστώς — αν δεν ηττηθεί εν τω μεταξύ οριστικά — θα αναγκασθεί οπωσδήποτε να προβεί σε δημοκρατικές παραχωρήσεις ή, αν αυτό δεν γίνει, θα σκληρύνει τη στάση του, οπότε όμως θα χάσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες, που δεν μπορούν να διοργανωθούν σε χώρα με τόσο μεγάλη κοινωνική αναστάτωση (απεργίες, συγκρούσεις, συλλήψεις φοιτητών και άλλων, φυλακίσεις, αιματοχυσία, θανάτους κ.λπ.).

Με τις σκέψεις αυτές νομίζω ότι ήδη έχω πάρει θέση πάνω στα ζητήματα που βάζετε με τις ερωτήσεις σας. Άλλωστε το θέμα του μπουκόταζ αφορά την Κυβερνητική πολιτική. Και γνωρίζω ότι τα αρμόδια Υπουργεία παρακολουθούν με ιδιαίτερη προσοχή τις εξελίξεις στη Ν. Κορέα και θα πάρουν τις σωστές αποφάσεις ανάλογα με τη συγκυρία. Πάντως αν καταλήξουν σε αποχή της Ελλάδας από τους Ολυμπιακούς Αγώνες της ΣΕΟΥΛ, εμείς σαν Ομοσπονδία, που καλλιεργεί 5 Ολυμπιακά Αθλήματα, αυτό θα το στηρίξουμε».

Γιώργος Κατσιμπάρδης
Πρόεδρος ΣΕΓΑΣ - Βουλευτής

Α Ρ Χ Α Ι Ο Π Ν Ε Υ Μ Α

ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΤΟΛΜΗΣΕΙ ΝΑ ΠΑΕΙ ΣΤΗ ΣΕΟΥΛ;

ΑΡΧΑΙΟ ΠΝΕΥΜΑ θάνατο, να λοιπόν που η προσέχης Ολυμπιάδα σου δεν θα έχει τίποτα να ζηλέψει από τη δόξα του Βερολίνου του '36 ή του Μεξικού του '68. Θα πάμε άραγε στη Σεούλ; Μα προς Θεού, ορύνονται οι θεματοφύλακες του σύγχρονου ολυμπισμού: οι Ολυμπιακοί έχουν ήδη κοστίσει πάνω από 3 δισεκατομμύρια δολάρια στη Νότια Κορέα. Τόσα λεφτά δεν μπορούν να πάνε χαμένα και εξάλλου, η οργάνωση είναι όντως άψογη. Βέβαια, συμβαίνουν λυπηρά γεγονότα, αλλά «σοβαρές ταραχές έγιναν και λίγο πριν τους Ολυμπιακούς του Μεξικού του 1968, χωρίς αυτό να εμποδίσει τη διεξαγωγή τους» (δήλωση του Χερ Βίλλυ Ντδουμπε, προέδρου της Δυτικογερμανικής Ολυμπιακής Επιτροπής). Η προτροπή είναι ελάχιστα καλυμμένη: καθάρισε κι εσύ στρατηγέ Τσουν καμιά εφτακοσαριά φοιτητές όπως έκανε ο Μεξικανός πρόεδρος Ντίας Ορντάς λίγες βδομάδες πριν την Ολυμπιάδα του '68, και νάσαι σίγουρος ότι οι Ολυμπιακοί σου θα στεφθούν από απόλυτη επιτυχία...

Ας αφήσουμε όμως, τους πρίγκηπες, τους βαρώνους και τους πολυεκατομμυριούχους της Διεθνούς Ολυμπιακής Φάρας με τις σκοτούρες τους, κι ας κοιτάξουμε να δούμε τι ακριβώς συμβαίνει στην εξωτική Νότια Κορέα. Σύμφωνα με την καθώς πρέπει πληροφόρηση, δεκάδες χιλιάδες εξτρεμιστές φοιτητές διαδηλώνουν όλο και πιο βίαια κατά του προέδρου της χώρας και της νόμιμης κυβέρνησής του. Πρόεδρος ο στρατηγός Τσουν Ντόο Χουάν;

Ο κ. Τσουν δεν είναι όποιος κι όποιος. Δεν είναι ούτε καν ένας απλός παραδοσιακός δικτάτορας. Είναι ο πιο ματωμένος απ' όλους, ακόμα κι από τον Πιντοσέτ. Η άνοδος του ήταν κεραυνοβόλα. Πέρασε κυριολεκτικά πάνω από τα πτώματα ακόμα και άλλων στρατοκρατών. Στις 12 Δεκεμβρίου 1979, ο τότε ταξίαρχος Τσουν χρησιμοποιεί τις διασυνδέσεις του ως αρχηγός των μυστικών υπηρε-

Ο δικτάτορας Τσουν με τον Ρήγκαν στην Ουάσινγκτον.

σιών του στρατού, και συλλαμβάνει τον αντίπαλό του στρατηγό Τσινγκ που είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή του στρατιωτικού νόμου. Αποφασιστικό ρόλο στην επιτυχία της επιχείρησής του παίζει η είσοδος στη Σεούλ της 9ης Μεραρχίας που συντρίβει την αντίπαλη κλίκα, είναι ο στρατηγός Ρο Τάε Βόο, ο σημερινός διάδοχος του Τσουν!

Ο δρόμος προς την εξουσία είναι πια σχεδόν ανοικτός για τον Τσουν. Όμως, προηγουμένως (14 Απριλίου 1980) γίνεται και διευθυντής της περιβόητης κορεάτικης CIA. Έτσι, τώρα ελέγχει το σύνολο των μυστικών υπηρεσιών. Λίγο αργότερα, του προσφέρεται η μεγάλη ευκαιρία να κάνει επίδειξη των «ικανοτήτων» του: στις 18 Μαΐου ξεσπάει η εξέγερση των κατοίκων της πόλης Κβάνγκκτζού. Επικεφαλής 15.000 αλεξιπτωτιστών, ο Τσουν πνίγει μέσα στο αίμα την Κομμούνα του Κβάνγκτζού που άντεξε μέχρι τις 27 του Μάη. Οι νεκροί ξεπερνούν τους 1.200!...

Το δίδυμο Τσουν-Ρο δεν είναι ένα κοινό δίδυμο караба-

Θα περίμενε, όμως, κανείς σήμερα, που η λαϊκή εξέγερση στη Ν. Κορέα έχει έλθει στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας, η στάση του Τύπου να ήταν διαφορετική. Τουλάχιστον η στάση του προοδευτικού Τύπου. Οι αριστοκράτες, όμως, ευαισθητοί φαίνεται πως χάθηκαν στα πλαίσια του εθνικού πανζουρλισμού που ακολούθησε την κατάκτηση του πανευρωπαϊκού πρωταθλήματος στο μπάσκετ. Ίσα-ίσα που τώρα έχουμε ως Έλληνες έναν επιπρόσθετο λόγο για να συμμετάσχουμε στην Ολυμπιάδα της Σεούλ: ένα μετάλλιο στο μπάσκετ.

Γιατί, δεν γνωρίζουμε πώς αλλιώς μπορούμε να εξηγήσουμε τον τίτλο της Αυγής στην έρευνα του Θ. Λινάρδη (14 Ιουνίου): «Θα υπάρξει και συνέχεια, η Ολυμπιάδα μας περιμένει». Αλλά και το περιοδικό Αντί στοιχίζεται στην ίδια ευθεία, καθώς διαβάζουμε στο editorial του πρόσφατου τεύχους του (19 Ιουνίου): «Πίσω από το θαύμα του για πρώτη φορά πραγματωμένου όνειρου της "διάκρισης" κρύβεται η μακραίωνη απώθηση της αίσθησης του ανολοκλήρωτου, του ατελούς, του αλύτρωτου, της ήττας. Είναι πολύς και σκληρός ο χρόνος μέχρι την Ολυμπιάδα της Σεούλ. Πολύς, σκληρός και αβέβαιος, ακόμη και για το μπάσκετ...».

Τέλος, ο Στέλιος Κούλογλου, ντεμπουτάροντας σαν αθλητικός συντάκτης του «Βήματος», στις 21/6 αγανακτεί με την πολιτική ηγεσία του τόπου που δεν φρόντισε να εντάξει στην εθνική μπάσκετ τον Στεργάκο και τον Σεϊκέλι, διότι φρονεί πως «με αυτούς τους δύο παίκτες στη σύνθεσή της, η Εθνική θα διεκδικούσε μετάλλιο σε όλες τις διεθνείς διοργανώσεις και στους προσεχείς Ολυμπιακούς Αγώνες». Ο παρονομαστής είναι κοινός και στις τρεις περιπτώσεις: η συμμετοχή είναι δεδομένη, ζητούμενη είναι η διάκριση.

Πρέπει να ντρέπονται οι (αριστεροί) συντάκτες αυτών των κειμένων. Αύριο, βέβαια, με την ίδια ευκολία που ως σήμερα αντιμετώπιζαν τη Σεούλ σαν τη γη της επαγγελίας για τον ελληνικό αθλητισμό, ίσως και αυτοί να καταγγείλουν τους Ολυμπιακούς του 1988. Η συνειδηση έρχεται μετά τα γεγονότα, που λένε...

Τάκης Μαστραντώνης

ΟΛΥΜΠΙΣΤΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ...

νάδων. Και οι δυο άρχισαν από τη σχολή του Φορτ Μπραγκ στη Βόρεια Καρολίνα, όπου εκπαιδεύτηκαν στον περίφημο «ψυχολογικό πόλεμο». Αργότερα διοίκησαν το νοτιοκορεατικό εκστρατευτικό σώμα που πολέμησε στο πλευρό των Αμερικανών στον πόλεμο του Βιετνάμ, και έγινε παράδειγμα προς μίμηση ακόμα και για τους Μαρίνες. Συγκρινόμενοι με τους Τσουν και Ρο, όλοι οι προηγούμενοι δικτάτορες της Νότιας Κορέας μοιάζουν μάλλον με φιλελεύθερους αριστερούς! Τόσο ο Τσουν, όσο κι ο Ρο δεν είναι παρά αιμοσταγείς τύραννοι που δεν διστάζουν να σφάξουν ακόμα και γυναικόπαιδα (βλέπε Κβάνγκτζού) προκειμένου να παραμείνουν στην εξουσία.

Ωστόσο έχουν κι αυτοί τις αδυναμίες τους: είναι... φίλαθλοι! Έτσι, δεν είναι τυχαίο ότι επί Τσουν η Ν. Κορέα διεκδίκησε κι ανέλαβε τη διοργάνωση των Ολυμπιακών του '88. Δεν είναι επίσης τυχαίο ότι ο Ρο διετέλεσε υπουργός αθλητισμού και κατόπιν, πρόεδρος της οργανωτικής Επιτροπής της Ολυμπιάδας! Προφανώς, ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση...

Θα πάμε στη Σεούλ;

Όλα λοιπόν, είναι έτοιμα για την Ολυμπιάδα της Σεούλ. Στους δρόμους, ειδικές μονάδες εφόδου της αστυνομίας ασκούνται στο καράτε και στο τάε-κβό-ντο πάνω στα σώματα των φοιτητών (όχι, δεν πρόκειται για καλαμπούρι. Λέγονται «αστυνομικές μονάδες πολεμικών τεχνών»!). Στο παλάτι ντε σπορ που θα φιλοεξήσει τους αγώνες μπάσκετ, ο Τσουν παραδίδει τη σκυτάλη στον Ρο υπό τις επευφημίες 12.000 στελεχών του καθεστώτος. Στα κρατητήρια της Ασφάλειας, σύσσωμη η ηγεσία των μυστικών υπηρεσιών ασκείται στη χρήση των ηλεκτροσόκ επί φοιτητών και προπονεί τους κρατούμενους στις καταδύσεις εντός μπανιέρας. Άμα λάχει μάλιστα, στραγγαλίζει και κάποιον εικοσάχρονο που δεν εμπνέεται από τα ολυμπιακά ιδεώδη. Στα γήπεδα των πόλεων Μασάν και Πουσάν, όπου διεξαγόταν πριν από μερικές βδομάδες το «διεθνές ποδοσφαιρικό τουρνουά του... προέδρου», οι αγώνες Κορέας-Αιγύπτου και Κορέας-ΗΠΑ συνοδεύτηκαν από θεαματικές ατραξιόν: στον πρώτο αγώνα, η ζωντανή τηλεοπτική κάλυψη έδειξε τους ποδοσφαιριστές να βήχουν, να κλαίνε και να πέφτουν λιπόθυμοι εξαιτίας των δακρυγόνων που έπεφταν βροχή έξω από το στάδιο. Στο δεύτερο ματς, μια διμοιρία τοπικών ΜΑΤ μπήκε απρόσκλητη στον αγωνιστικό χώρο κυνηγώντας ορισμένα φοιτητικά αντιδημοκρατικά στοιχεία. Τα δακρυγόνα (ειδικά ασφυξιογόνα «πιπεριού») κέρδισαν κι εδώ το ματς με ομαδική εγκατάλειψη των αντιπάλων... Τέλος, πριν από δύο μήνες, ένας διεθνής μαραθώνιος κινδύνεψε σοβαρά όταν χιλιάδες φοιτητές τον μετέτρεψαν σε αγώνα ταχύτητας καταδιωκόμενοι από εκατοντάδες αθλητές του καράτε των σωμάτων ασφαλείας. Με λίγα λόγια, δεν πρόκειται εδώ για πρωταθλητισμό. Ολόκληρος ο πληθυσμός συμμετέχει και ασκεί παντοιοτρόπως το σώμα του στις ρίψεις, στα άλματα και κυρίως, στους δρόμους!

Θα πάμε λοιπόν, στη Σεούλ; Ή μήπως είναι προτιμότερο να οργανώσουμε από τώρα όχι απλώς το μπουκόταζ της Ολυμπιάδας των χασάπηδων ενός λαού, αλλά την ενεργό συμπάρταση στους φοιτητές, στους κληρικούς (Βουδιστές, Καθολικούς και Προτεστάντες), στους εργάτες, στους αγρότες και στους πολίτες που πληρώνουν με το αίμα τους το αίτημά τους για «δημοκρατία και επανενοποίηση (της Κορέας)»;

Στη Σεούλ, στο Πουσάν, στο Κβανγκτζού και σε δεκάδες άλλες νοτιοκορεατικές πόλεις, αυτό που διακυβεύεται σήμερα δεν είναι απλώς κάποιος δημοκρατικός εξωραϊσμός του στρατοκρατικού καθεστώτος. Είναι η ανατροπή της δικτατορίας και το ξεριζώμα των αυταρχικών και ολοκληρωτικών δομών διακυβέρνησης που στήθηκαν στη Ν. Κορέα πριν από 40 χρόνια. Κι είναι και κάτι παραπάνω που παραμένει άγνωστο στη χώρα μας, ενώ κυριαρχεί στους αγώνες του νοτιοκορεατικού λαού: η επανενοποίηση της Κορέας πάνω σε μια νέα βάση, πέρα και ενάντια στον στρατοκρατικό καπιταλισμό του Νότου και στον φαραωνικό υπαρκτό σοσιαλισμό του Βορρά. Κι όπως λέει ο μεγάλος έγκλειστος ποιητής Κιμ Τσι Χα,

«Την Άνοιξη στην Αθήνα θα πρέπει ν' ακολουθήσει —και σίγουρα θ' ακολουθήσει— μια Άνοιξη στην Πράγα. Μόνο έτσι θα δει την Άνοιξη όλη η κορεάτικη χερσόνησος...»

Γιώργος Μητραλιάς

ΚΑΘΕ ΠΟΛΗ που θέτει υποψηφιότητα για τη διοργάνωση Ολυμπιακών Αγώνων απαντά σ' ένα τυποποιημένο ερωτηματολόγιο. Μεταξύ άλλων, είναι υποχρεωμένη να απαντήσει και στην ακόλουθη ερώτηση: «Μπορείτε να μας διαβεβαιώσετε ότι δεν θα γίνει καμιά πολιτική συγκέντρωση ή διαδήλωση μέσα στο στάδιο, ή σε άλλο αθλητικό χώρο ή στο ολυμπιακό χωριό με την ευκαιρία των Αγώνων;» (Δ.Ο.Ε., Ολυμπιακή Χάρτα 1984, Λωζάννη 1984, σ. 93).

Σ' αυτή την ερώτηση η καταρρέουσα χούντα της Ν. Κορέας έχει ασφαλώς απαντήσει καταφατικά. Το ίδιο καλεί-

ται να κάνει (αν δεν το έχει κάνει ήδη) και η ελληνική κυβέρνηση υποστηρίζοντας την υποψηφιότητα της Αθήνας για το 1996.

Το νόημα της ερώτησης είναι σαφές, όσο διακριτικά κι αν διατυπώνεται: Το μόνο που ενδιαφέρει την Δ.Ο.Ε. είναι η προστασία των αγώνων απ' τις «εξωτερικές» επιδράσεις. Ο τρόπος και το «κόστος» της προστασίας είναι στην κρίση της κάθε κυβέρνησης. Υπάρχουν, άλλωστε, και τα ιστορικά παραδείγματα. Και για να μην πάμε πολύ μακριά: Η κυβέρνηση του Μεξικού που είχε υπογράψει αυτή τη δήλωση, φρόντισε, για να τιμήσει την υπογραφή της, να

S C R I P T A M A N E N T

ΟΙ ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΟΙ ΤΗΣ ΝΤΡΟΠΗΣ

ΔΕΝ ΘΑ ΕΙΝΑΙ η πρώτη φορά, που στο όνομα της αθλητικής ιδέας και του ολυμπισμού, θα αποσιωπηθεί ένα ακόμη ομαδικό έγκλημα. Την ώρα που η χιτλερική ολυμπιάδα του '36 θα βρυκοακιάζει στα στάδια της Σεούλ, οι απολογητές της ελληνικής συμμετοχής θα αποσυνδέουν για μια ακόμη φορά την αθλητική δραστηριότητα από τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα που εξυπηρετεί: θα νομιμοποιούν με το στρουθοκαμηλισμό τους την κορεάτικη κρατική θηριωδία.

Η επικύρωση βέβαια της διεθνούς αλληλεγγύης από το λαό της Κορέας, ίσως να θυμίσει σε πολλούς από τους σημερινούς κήρυκες των ιδανικών του ολυμπισμού μια ανάλογη δική μας εμπειρία. Η κορεάτικη περίπτωση έχει πάρα πολλά κοινά με το αντίστοιχο αίτημα που απηύθυναν την εποχή της δικτατορίας οι αντιστασιακές οργανώσεις, ζητώντας από τους ευρωπαίους αθλητές και τις κυβερνήσεις των χωρών τους να μπουκότάρουν τους Πανευρωπαϊκούς αγώνες στίβου, που έγιναν το 1969 στο στάδιο Καραϊσκάκη.

Για την καμπάνια εκείνη, ο Οδηγητής Νο 8, σε σημειώματά του με τίτλο «Βοηθείστε να σηκώσουμε τον ήλιο πάνω από την Ελλάδα», επισήμαινε στους ευρωπαίους αθλητές, ότι «όταν οι ίδιοι θα επιδιώκονται στην ευγενική αθλητική άμιλλα, λίγα βήματα πιο πέρα, στις φυλακές... και στα ξερονήσια του θανάτου... θα βασανίζονται Έλληνες και Ελληνίδες και τους καλούσε, θεωρώντας πως «έχουν χρέος απέναντι στον πολιτισμό», να «μπουκότάρουν τους αγώνες» και να απαιτήσουν «να σταματήσουν τα μεσαιωνικά βασανιστήρια στις ελληνικές Βαστίλλες». Την ίδια εποχή, ο Ριζοσπάστης (Μαχητής), Αρ. φύλλου 9-10, προχωρώντας ακόμη περισσότερο, δήλωνε ότι «ο ελληνικός λαός δεν θα δεχτεί την ανακωχή» και προειδοποιούσε ότι «την θεωρεί εχθρική ενέργεια και έτσι θα την αντιμετωπίσει».

Βέβαια, οι ελληνικές αντιστασιακές οργανώσεις συνυπολόγιζαν ένα στοιχείο, το οποίο θεωρούσαν, περίπου, δεδομένο. Σε όσα κείμενα έχουν γραφεί πριν από την τέλεση των αγώνων, η αποχή ιδίως των σοβιετικών αθλητών αντιμετωπιζόταν σαν αυτονόητη. «Είμαστε βέβαιοι,

Αφίσσα του Ρήγα Φεραίου ενάντια στους Πανευρωπαϊκούς της Αθήνας το 1969.

Ο παράνομος Οδηγητής καλεί σε μπουκόταζ των Πανευρωπαϊκών.

σημειώνει στο ίδιο φύλλο που προαναφερθήκαμε ο Ριζοσπάστης (Μαχητής), «ότι με επικεφαλής τους σοβιετικούς, οι αθλητές της Ευρώπης, θα αρνηθούν να έλθουν στην Αθήνα, όπου κυβερνούν οι δολοφόνοι του συναθλητού τους Γρ. Λαμπράκη». Οι σοβιετικοί όμως, ως γνωστόν, τελικά ήρθαν, κατακτώντας μάλιστα πολλές πρώτες νίκες στους «Πανευρωπαϊκούς της ντροπής». Υιοθέτησαν την ίδια «διεθνιστική» οπτική, με την οποία αναμένεται ότι διάφοροι σκοπεύουν να αντιμετωπίσουν και την Ολυμπιάδα της Σεούλ.

Μετά 20 περίπου χρόνια, η ελληνική αριστερά βρίσκεται μπροστά στο ίδιο δίλημμα. Αν η πρόταση για μπουκόταζ των Πανευρωπαϊκών Αγώνων είχε κάποιο νόημα, σήμερα, η πρόταση για μπουκόταζ των Ολυμπιακών της Σεούλ έχει πολύ μεγαλύτερη βαρύτητα. Οι ίδιοι λόγοι που ενεργοποιούσαν την ελληνική αντίσταση ενάντια στη «φιέστα της χούντας», πρέπει να λειτουργήσουν για τη «μαύρη Ολυμπιάδα». Μόνο μ' αυτό τον τρόπο, θα φανεί ότι οι διακηρύξεις του '69 δεν ήταν πράξη απειλίας, αλλά πολιτικά ώριμη και ζυγισμένη απόφαση. Ας ελπίσουμε ότι η ευαισθησία που έδειξε πρόσφατα ο Ρήγας Φεραίος, δεν θα παραμείνει μια εξαίρεση.

Χρήστος Μαχαίρας

σπείρει εκατοντάδες νεκρούς διαδηλωτές στους χώρους γύρω απ' τις αθλητικές εγκαταστάσεις, προστατεύοντας τους αθλητές και το ολυμπιακό ιδεώδες από το μίσος της πολιτικής.

Μπροστά σε μια παρόμοια, αλλά πολύ πιο εκρηκτική κατάσταση βρισκόμαστε σήμερα. Ακόμη και οι Αμερικανοί επίσημοι αναρωτιούνται αν θα γίνει δυνατή η τέλεση των αγώνων. Και μόνο ο πρόεδρος της Δ.Ο.Ε. Χουάν Αντόνιο Σάμαρανκ μας καθησυχάζει: «Δεν πιστεύω ότι οι διαδηλώσεις αποτελούν απειλή για την οργάνωση των Ο.Α. του 1988». Την ίδια ώρα που ακόμη και ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ σπεύδει να πάρει τις αποστάσεις του απ' το καθεστώς της Σεούλ, ο πρόεδρος της Δ.Ο.Ε. εκφράζει την ανυπόκριτη υποστήριξή του: «Είμαι σίγουρος ότι οι αγώνες θα γίνουν κανονικά στη Σεούλ και θα είναι οι καλύτεροι που έχουν γίνει ως σήμερα».

Είναι, βέβαια, παράδοση για το «ολυμπιακό κίνημα» να καθοδηγείται από παράγοντες που το πολιτικό τους «πιστεύω» — όσο κι αν επιχειρούν να το συσκοτίσουν — βρίσκεται στα όρια του φασισμού. Με πρώτο-πρώτο τον διάβολο αναβιωτή των αγώνων, βαρώνο ντε Κουμπερτέν που πρόλαβε, ένα χρόνο πριν πεθάνει, να χειροκροτήσει την Ολυμπιάδα του Χίτλερ: «Η μεγαλειώδης επιτυχία των Αγώνων του Βερολίνου υπηρέτησε θαυμάσια το ολυμπιακό ιδεώδες». Σ' όλο του, άλλωστε, το έργο φρόντισε να

στις γυναίκες και στους εφήβους, στους αδύναμους με λίγα λόγια».

Αλλά κι ο σημαντικότερος διάδοχος του Κουμπερτέν, ο Avery Brundage, που για μια εικοσαετία κράτησε την προεδρία της Δ.Ο.Ε. (1952-1972) έδωσε ως πρόεδρος της Επιτροπής των ΗΠΑ μεγάλη μάχη για την επιτυχία των «αγώνων της ντροπής» στο Βερολίνο το 1936. Ο στόχος του ήταν άλλωστε σαφής: «Πρέπει να κυνηγήσουμε τον κομμουνισμό. Πρέπει επίσης να πάρουμε μέτρα για να σταματήσουμε την παρακμή του πατριωτισμού». Φροντίζει λοιπόν να ξεκαθαρίσει: «Ορισμένοι Εβραίοι πρέπει να καταλάβουν ότι δεν μπορούν να χρησιμοποιούν τους αγώνες για να μουκοτάρουν τους Ναζί».

Αυτή την παράδοση των προκατόχων του τιμά σήμερα ο Σάμαρανκ. Κανείς δεν θα εκπλαγεί βέβαια, αν αύριο, πιεσμένος απ' τα γεγονότα κάνει μια διαφορετική δήλωση. Όπως έγραψε η Libération, ο κ. Σάμαρανκ «ήταν φρανκιστής τον καιρό του Φράνκο, καρλίστης στη συνέχεια και οπαδός του Σουάρεζ μετά: η πολιτική του καριέρα διακρίνεται από μια εκπληκτική ικανότητα προσαρμογής».

Παρά τις καθησυχαστικές δηλώσεις, η διεθνής Ολυμπιακή Κοινότητα φυσικά ανησυχεί. Γιατί γνωρίζει ότι κάτω απ' αυτές τις συνθήκες δεν είναι δυνατόν να γίνουν αγώνες. Σ' αυτό συμφωνούν τόσο οι Σοβιετικοί, όσο και

τους «Ολυμπιστές» (δυτικούς και ανατολικούς) είναι η επαναφορά της τάξης. Κι αν η αποκατάσταση της ηρεμίας γίνει με την επιβολή του στρατιωτικού νόμου, με νέες εκτελέσεις και μαζικές συλλήψεις, αυτό δεν μπορεί η Δ.Ο.Ε. να το κρίνει. Αυτά όλα ανήκουν στην απαγορευμένη σφαίρα της πολιτικής.

Είναι, όμως, η μοίρα των Ολυμπιακών Αγώνων, όσο περισσότερο εξορκίζουν την πολιτική, τόσο σημαντικότερο ρόλο να παίζουν διεθνώς, σαν ένας από τους βασικούς χώρους άσκησης της παγκόσμιας διπλωματίας. Αρκεί να θυμηθεί κανείς τις δύο τελευταίες διοργανώσεις (Μόσχα - Λος Άντζελες) για να φέρει στο νου του τουλάχιστον τη σειρά διπλωματικών διαβουλεύσεων, εκβιασμών, υπαναχωρήσεων, που οδήγησαν στα δύο αμοιβαία μπουκόταζ. Σημειώνουμε ότι αφορμή για τη ρήξη το 1980 ήταν η εισβολή στο Αφγανιστάν, και το 1984 η κατάρριψη του νοτιοκορεατικού τζάμπο...

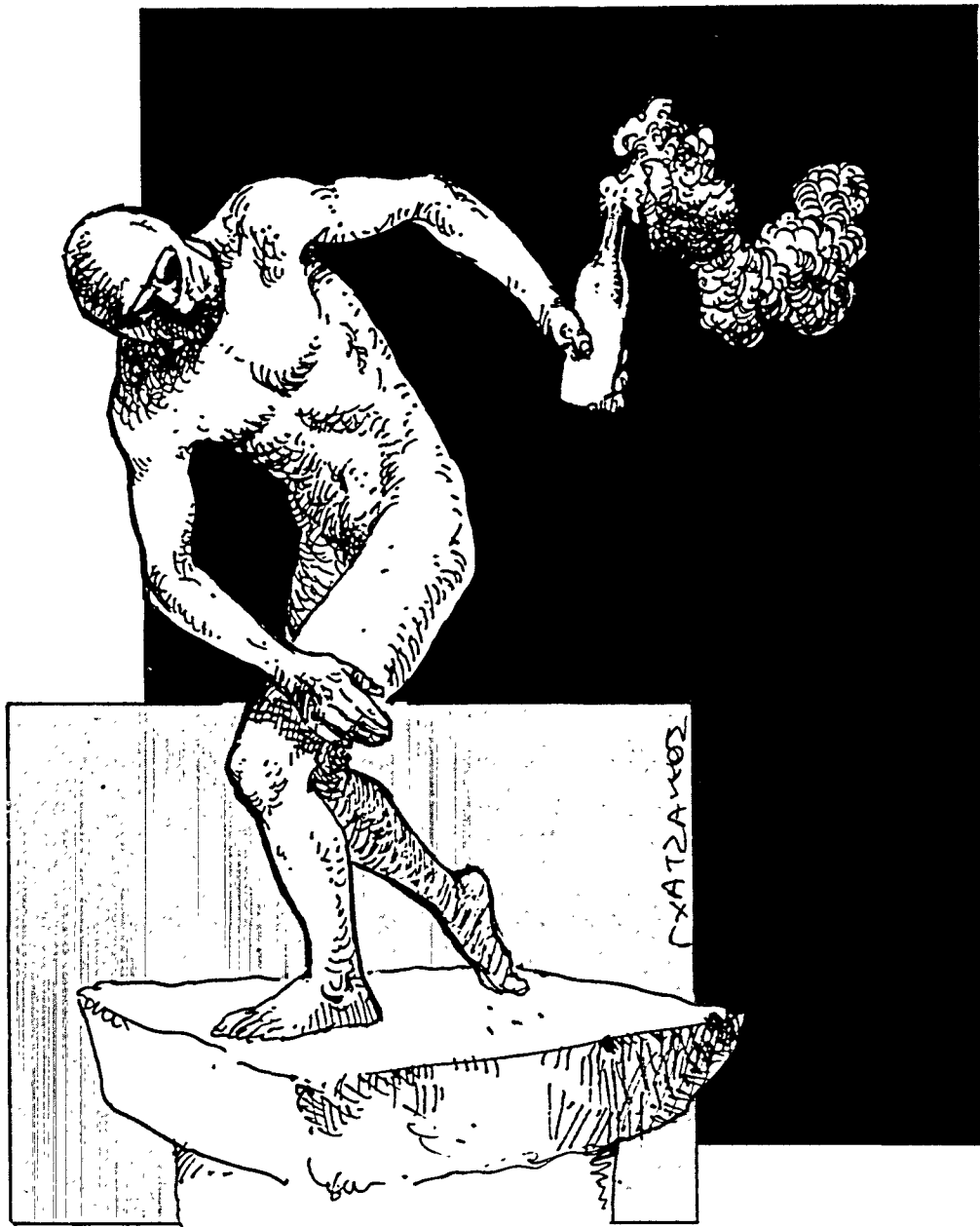
Αλλά και πριν ξεσπάσει ο ανοιχτός ολυμπιακός πόλεμος ΗΠΑ — ΕΣΣΔ, οι Αγώνες σηματοδεύτηκαν από σημαντικά μπουκόταζ. Το 1972 στο Μόναχο, 35 χώρες απείλησαν να απέχουν αν δεν αποκλειστεί η ρατσιστική Ροδεσία, γεγονός που αποσοβήθηκε μετά την παρέμβαση του ΟΗΕ. Το 1976, στο Μόντρεαλ, οι αφρικανικές αντιπροσωπείες (Τανζανία, Σομαλία, Νιγηρία κ.λπ.), υπακούοντας στις εντολές των κυβερνήσεων τους εγκατέλειψαν το ολυμπιακό χωριό διαμαρτυρούμενες για την παρουσία της Νέας Ζηλανδίας που είχε στείλει ομάδα ράγκμπυ στη Νότιο Αφρική.

Κρυφή ελπίδα των «ολυμπιστών» όλου του κόσμου ήταν αυτοί οι Ολυμπιακοί της Σεούλ να γίνουν σταθμός σε μια πορεία εξομάλυνσης των διεθνών αθλητικών διαφορών. Μπορεί σήμερα ν' ανησυχούν και να κάνουν διφορούμενες δηλώσεις, αλλά κανείς δεν διαμαρτυρήθηκε, όταν στις 13 Απριλίου ο δικτάτορας Τσουν ανήγγειλε ότι διακόπτει κάθε συζήτηση για μεταρρυθμίσεις, για να μην υπάρξει «αναταραχή» ως την Ολυμπιάδα του 1988. Στην κυνική αυτή ομολογία, ότι η σκλήρυνση του καθεστώτος επιβάλλεται απ' την Ολυμπιάδα, η διεθνής κοινότητα παρέμεινε απαθής. Εξίσου απαθής παρακολούθησε και τη δήλωση του συντηρητικού ηγέτη της αντιπολίτευσης Κιμ Γιουνγκ Σαμ, που συνέκρινε τους Αγώνες με τους Ολυμπιακούς του Βερολίνου του 1936. Δεν είναι λοιπόν δύσκολο να καταλάβει κανείς ότι ο λαός της Κορέας που εξεγείρεται ενάντια στο καθεστώς Τσουν, έρχεται αντιμέτωπος όχι μόνο με τις δυνάμεις καταστολής της χούντας, αλλά και μ' έναν οικονομικό-πολιτικό μηχανισμό με παγκόσμια ισχύ: τον «διεθνή ολυμπισμό». Οι εκπρόσωποι της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής δηλώνουν με αμηχανία ότι δεν ξέρουν τι πρέπει να κάνουν επειδή: «Δεν προβλέπεται απ' την Ολυμπιακή Χάρτα ματαίωση Αγώνων παρά μόνο σε περίπτωση πολέμου». Η υποκρισία του επιχειρήματος είναι διάφανη: αυτό που διακυβεύεται σε περίπτωση ματαίωσης δεν είναι η παραβίαση της «Ολυμπιακής Χάρτας», αλλά η οικονομική καταστροφή των πολυεθνικών εταιριών που έχουν κάνει τις επενδύσεις, η πολιτική ήττα του καθεστώτος που έχει στηρίξει τις ελπίδες του στην αναμενόμενη διεθνή προβολή, και η διαπόμπευση του ίδιου του κινήματος του ολυμπισμού...

Άλλωστε η «Ολυμπιακή Χάρτα» δεν είναι, ακόμη και για τους μύστες της, παρά ένα κουρελόχαρτο που συγκεντρώνει και κωδικοποιεί μια σειρά μυθεύματα που δεν μπορούν να πείσουν κανέναν. Αναφέρουμε για παράδειγμα, τον κανόνα 9 («Οι Ολυμπιακοί είναι αγώνες μεταξύ ατόμων και ομάδων και όχι μεταξύ χωρών») και τον κανόνα 67 («Οι Ολυμπιακοί δεν είναι αγώνες μεταξύ κρατών και οι κατατάξεις κατά χώρα δεν έχουν καμία αξία»)...

Η κρίση του «διεθνούς ολυμπισμού», δεν έχει φτάσει ακόμα σε αποχωρήτο σημείο. Όμως, η εξέλιξη των γεγονότων της Κορέας αποδεικνύει, με αδιάσειστα πια στοιχεία, όχι μόνο ότι οι Ολυμπιακοί είναι ένας κατεξοχήν πολιτικός μηχανισμός, αλλά και ότι η πολιτική που ασκείται στο όνομα των «αθλητικών ιδεωδών» δεν έχει κανένα πρόβλημα να ταυτιστεί με δικτατορικά καθεστώτα, κτηνώδεις κατασταλτικούς μηχανισμούς, και ποτάμια αίματος...

Δημήτρης Ψαρράς

συνδέσει τον ολυμπισμό με τον εθνικισμό, τον ρατσισμό, τη λατρεία των δυνάτων:

«Η θεωρία της ισότητας των δικαιωμάτων για όλες τις ανθρώπινες ράτσες οδηγεί σε μια πολιτική γραμμή αντίθετη σε κάθε αποικιακή πρόοδο. Χωρίς φυσικά να πέφτουμε στη δουλεία ή ακόμα σε μια μορφή δουλοπαροικίας, η ανώτερη ράτσα έχει κάθε δικαίωμα να αρνείται στην κατώτερη ράτσα ορισμένα προνόμια της πολιτισμένης ζωής».

«Ας μη μας μιλάνε για Ολυμπιακούς Αγώνες ανοικτούς

οι Αμερικάνοι. «Λόγω της κατάστασης είναι αδύνατη εκεί η διεξαγωγή της Ολυμπιάδας» λέει ο σχολιαστής της σοβιετικής τηλεόρασης. Και την ίδια μέρα, ο πρόεδρος της ολυμπιακής επιτροπής των ΗΠΑ δηλώνει ότι η χώρα του δεν θα μετέχει, αν δεν βεβαιωθεί για την ασφάλεια των αντιπροσώπων της έξω απ' τα στάδια.

Για μια ακόμη φορά, η γλώσσα του αθλητισμού ξεπερνάει την πιο ωμή γλώσσα της διεθνούς πολιτικής: Σημασία δεν έχει ποιο είναι το καθεστώς και τι ακριβώς ζητάει αυτός ο λαός που εξεγείρεται. Το μόνο που ενδιαφέρει

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟ να πούμε πως το ζήτημα των αμερικανικών βάσεων είναι από καιρό «λυμένο». Οι αμφισβητήσεις της Αριστεράς έχουν βρεθεί στο περιθώριο ήδη από το 1983, τότε που το ΠΑΣΟΚ με φρέσκα ακόμη τα οράματα και τα συνθήματα της «Αλλαγής» υπέγραφε τη συμφωνία παραμονής των βάσεων. Πολύ περισσότερο που σήμερα, μετά την πρόσφατη «κρίση της υφαλοκρηπίδας», δεν μπορεί κανείς στα σοβαρά να ελπίζει ότι είναι δυνατόν να ανατραπούν οι συσχετισμοί και να εξαναγκασθεί η κυβέρνηση να απομακρύνει τις βάσεις από τη χώρα μας.

Η κυβέρνηση θα μπορούσε να νομιμοποιήσει τη συμφωνία για τις βάσεις με σχετικά μεγαλύτερη ευχέρεια σήμερα, παρά το '83. Ένας απλός νόμος ψηφισμένος από τη Βουλή θα ήταν αρκετός. Αν δούμε έτσι τα πράγματα, το δημοψήφισμα που έχει εξαγγείλει ο πρωθυπουργός μοιάζει με μια διαδικασία κενή περιεχομένου, άνευ αιτίας και, τελικά, με μικροσκοπικά, συγκρινόμενα με το μέγεθος της πρωτοβουλίας, τα ζητούμενά της.

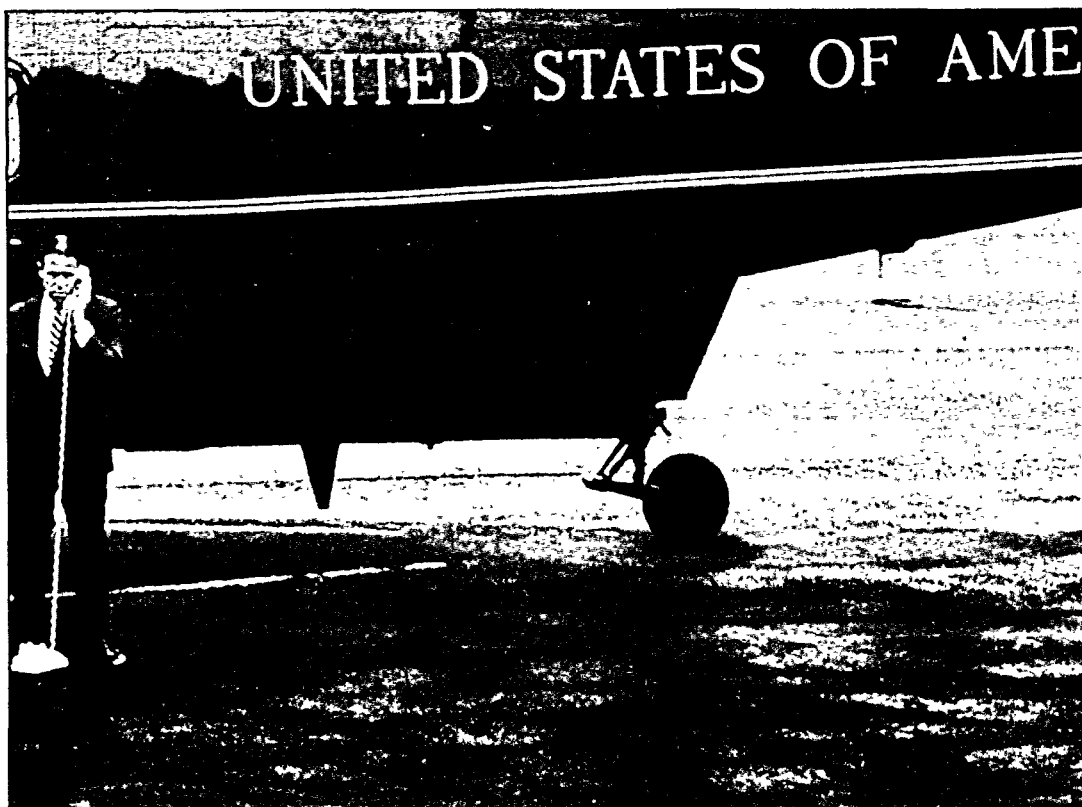
Αλλού, λοιπόν, και όχι στην επικύρωση της όποιας συμφωνίας στοχεύει η πρωθυπουργική εξαγγελία του δημοψηφίσματος. Οι στόχοι είναι ευρύτεροι, στρατηγικής κλίμακας. Γιατί, τουλάχιστον στη χώρα μας, τα δημοψηφίσματα λειτουργούν σαν σημεία σίξης της πολιτικής ιστορίας, ορίζουν τις ασυνέχειες, νομιμοποιούν τις τομές που επιχειρεί η εκάστοτε πολιτική εξουσία. Φαίνεται πως μια ολόκληρη ιστορική ενότητα, που εγκαίνιασθηκε από τη μεταπολίτευση, κλείνει. Και δεν είναι τυχαίο, ότι αυτή η ενότητα ξεδιπλώνεται ανάμεσα σε δύο δημοψηφίσματα: εκείνο του '74 για την κατάργηση της βασιλείας και αυτό του '88 για την παραμονή των βάσεων.

Αν όμως, στο δημοψήφισμα του '74, η Αριστερά είχε βρεθεί στην παράταξη των νικητών, είναι από τώρα καταδικασμένη να γνωρίσει μια δεινή ήττα την άνοιξη του '88. Η απλή πρόσθεση των ποσοστών των δύο μεγάλων κομμάτων αποδίδει ένα άθροισμα γιγάντιας έκτασης. Αφήνω κατά μέρος τις ταλαντεύσεις της ΕΑΡ και την ισχυρή μειοψηφία του ενός τρίτου που συγκέντρωσαν οι «εθνικοί» του κόμματος, στο πρόσφατο συνέδριό του, υπέρ της παραμονής των βάσεων. Σε κάθε περίπτωση η ήττα βρίσκεται στον ορίζοντα και, πολύ πιθανόν, προδιαγράφεται συντριπτική. Και θα είναι ένα γεγονός εξαιρετικό, καθώς από το '81 κι ύστερα, σε όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις, η Αριστερά είχε μόνιμα βρεθεί από τη μεριά των νικητών.

Δεν ήταν τόσο τα εκλογικά ποσοστά της που συνηγορούν σ' αυτό, όσο το γεγονός ότι η Αριστερά είχε ενταχθεί στο μπλοκ της «Αλλαγής». Το '81 και το '85, η Αριστερά ερμήνευσε τις εκλογικές επιτυχίες του ΠΑΣΟΚ σαν νίκες της «Αλλαγής», άρα και σαν δικές της νίκες. Με τον ίδιο τρόπο πανηγύρισε τον παραμερισμό του Καραμανλή από την προεδρία. Ακόμη, όταν διαγράφηκε η εκλογική ήττα του ΠΑΣΟΚ στους δήμους, η Αριστερά φρόντισε να διαχωρίσει τη θέση της, για να χρεωθεί η ήττα αυτή εξ ολοκλήρου στο ΠΑΣΟΚ και μόνο σ' αυτό. Κανείς όμως δεν θα βρεθεί μετά το δημοψήφισμα για τις βάσεις να δηλώσει πως «αυτή η νίκη είναι του λαού». Η Αριστερά για πρώτη φορά μετά από χρόνια θα γευτεί τους πικρούς καρπούς της απομόνωσης. Και για όσους δεν το είχαν εγκαίρως αντιληφθεί, ο κ. Παπανδρέου βιάστηκε να το ξεκαθαρίσει, αϊροντας την «ασυλία» προς το ΚΚΕ...

Από αυτή τη σκοπιά, το δημοψήφισμα για τις βάσεις μοιάζει να ξαναφέρει στην επιφάνεια τα ζητήματα που είχαν ανάδυθεί τότε που το ΠΑΣΟΚ προετοίμαζε την επανεκλογή του Καραμανλή στην προεδρία. Τώρα, όπως και τότε, στοχεύει η κυβέρνηση σε μια ευρεία πλειοψηφία συμπαράτασμένη με τη Δεξιά. Τώρα, όπως και τότε, η Αριστερά απομονώνεται, τοποθετείται έξω από τις «εθνικές» δυνάμεις, τις δυνάμεις της «σωφροσύνης», αυτές που πρέπει και που τους επιτρέπεται να έχουν πρόσβαση στην εξουσία. Τώρα, όπως και τότε, το ζητούμενο είναι να νομιμοποιηθούν οι στρατηγικές επιλογές του ελληνικού αστισμού, η προσήλωση στη Δύση, η συμμαχία με τις ΗΠΑ, η ένταξη στην ΕΟΚ.

Κατά κάποιο τρόπο λειτουργεί το δημοψήφισμα σαν η «τελειωτική» απάντηση σε όλες τις αμφισβητήσεις που εδώ και χρόνια έχει εγείρει η Αριστερά — και κοντά σ' αυτήν και το ΠΑΣΟΚ του παρελθόντος. Αφού με συντρι-

πτική πλειοψηφία θα έχει νομιμοποιηθεί η παραμονή των βάσεων, ποιος θα μπορεί να αμφισβητεί τη συμμετοχή της χώρας μας στο ΝΑΤΟ και, πολύ περισσότερο, την ένταξη στην ΕΟΚ, της οποίας λίγους μήνες μετά το δημοψήφισμα θα αναλάβουμε την προεδρία; Ταυτόχρονα με τη νομιμοποίηση των βάσεων, «νομιμοποιείται» και το καθεστώς που θέλει την ελληνική οικονομία υποταγμένη στις εντολές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, τον ελληνικό στρατό άμεσα εξαρτημένο από την αμερικανική «βοήθεια». Το δημοψήφισμα θα δώσει, ακόμα, το πράσινο φως για την πορεία ενσωμάτωσης της χώρας στην «Ενωμένη Ευρώπη». Το 1988 είναι το τελευταίο σκαλοπάτι πριν από το 1992.

Η επανεκλογή του Καραμανλή ματαιώθηκε, καθώς αυτός ο άνθρωπος προκαλούσε την οργή όχι μόνο των αριστερών, αλλά και των κεντρώας καταγωγής πολιτών. Δεν ματαιώθηκε όμως και η πολιτική που εκείνος εκπροσωπούσε. Σήμερα, μετά από δύο χρόνια σκληρής πολιτικής λιτότητας, το ΠΑΣΟΚ αισθάνεται πιο έτοιμο να ξεφορτωθεί τα παλιά του οράματα και μαζί μ' αυτά και την Αριστερά, μια και καλή. Αισθάνεται ακόμη μεγαλύτερη ασφάλεια, όχι μόνο γιατί το ζήτημα των βάσεων το έχει διαχειριστεί άλλη μια φορά χωρίς κόστος, αλλά και γιατί γνωρίζει ότι η κριτική της Αριστεράς για τις βάσεις ήταν μέχρι σήμερα ακίνδυνη. Η κριτική αυτή έχει στηριχθεί σε δύο σειρές επιχειρημάτων: από τη μια μεριά, η Αριστερά υποστήριξε ότι η παρουσία των βάσεων στη χώρα μας θμελιώνει την «ολόπλευρη εξάρτηση» από την καπιταλιστική μητρόπολη και από την άλλη, η απομάκρυνση των βάσεων υποστηρίχθηκε με τη γνωστή επιχειρηματολογία του ειρηνισμού, σαν ένα βήμα στην κατεύθυνση του αφοπλισμού.

Δεν νομίζω ότι χρειάζεται να πούμε πολλά για να εξηγήσουμε ότι η ειρηνιστική στάση της Αριστεράς έχει πέ-

σει στο κενό, γιατί είναι γνωστό πως ο πρώτος ειρηνιστής της χώρας δεν είναι άλλος από τον κ. Παπανδρέου, μέλος της πρωτοβουλίας των έξι, προταθέν για το Νόμπελ ειρήνης. Αλλά και ολόκληρη η «θεωρία της εξάρτησης», που έχει αποτελέσει το θεμέλιο λίθο της στρατηγικής της Αριστεράς, έχει οδηγηθεί σε αδιέξοδο. Ανέναντι στα θεωρητικά σχήματα της Αριστεράς που ήθελαν την Ελλάδα μια μικρή, υπανάπτυκτη και εξαρτημένη χώρα, ο αστισμός αντιπρότεινε το όραμα της ενσωμάτωσης της χώρας στην καπιταλιστική μητρόπολη. Η χώρα μας, ως ισότιμος εταίρος της ΕΟΚ, διαπραγματεύεται, συναποφασίζει, προεδρεύει, τελικά σε τίποτα δεν επαληθεύει την εικόνα της «αποικίας» ή της «ημι-αποικίας». Αυτή τη διαδικασία της «ενσωμάτωσης» η Αριστερά δεν μπόρεσε να την αντιληφθεί σε όλη της την έκταση. Όσο η Αριστερά αποσυνδέει το ζήτημα της εξάρτησης από αυτό της αστικής εξουσίας, όσο εξακολουθεί να προσβλέπει σε «ενδιάμεσα» στάδια που θα «επιλύσουν» το ζήτημα της εξάρτησης, η κριτική που ασκεί στις πρωτοβουλίες του αστισμού θα παραμένει άκαρπη. Η παραμονή της χώρας μας στην ΕΟΚ και η επερχόμενη ενσωμάτωσή της στην «Ενωμένη Ευρώπη» δεν σημαίνει άλλο από την ήττα της στρατηγικής της Αριστεράς που είχε σαν επαγγελία την «κατάργηση της εξάρτησης».

Εν πάση περιπτώσει, η ήττα της Αριστεράς σε όλα τα ζητήματα των σχέσεων της χώρας μας με τη Δύση έχει προηγηθεί του επερχόμενου δημοψηφίσματος — γι' αυτό εξάλλου και με τόση άνεση το ΠΑΣΟΚ προσφεύγει στη «λαϊκή ετυμηγορία». Το δημοψήφισμα όμως δεν επιστρατεύεται για να καταγράψει απλά αυτή την ήττα, έρχεται για να επισφραγίσει την απομόνωση της Αριστεράς από το παιχνίδι της εξουσίας. Οι περιπέτειες της «Αλλαγής» φαίνεται πως οδηγούνται στο οριστικό τέλος τους.

Τάκης Μαστραντώνης

ΠΟΙΑ ΣΥΝΔΕΣΗ ΑΜΟΙΒΗΣ - ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ;

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ της εισοδηματικής πολιτικής έχει διαμορφωθεί, προς το παρόν, ως εξής, σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες: η Αυτόματη Τιμαριθμική Αναπροσαρμογή των αμοιβών θα διατηρηθεί, μαζί με την καθιερωμένη αφαίρεση από τις αυξήσεις των «εκπτώσεων του εισαγόμενου πληθωρισμού», ενώ αναζητείται τρόπος να ρυθμίζονται οι περαιτέρω αυξήσεις με «σύνδεση αμοιβής - παραγωγικότητας» σε επίπεδο επιχείρησης, αλλά και να περιληφθούν οι ρυθμίσεις αυτές στην Εθνική Συλλογική Σύμβαση, έτσι ώστε να διασωθεί το κύρος της ΓΣΕΕ.

Σύμφωνα, όμως, με ορισμένες εκτιμήσεις, που δεν είναι αυθαίρετες, η προοπτική της ύπαρξης ενός καθιερωμένου πλαισίου σύνδεσης αμοιβής και παραγωγικότητας σε επίπεδο επιχείρησης, έχει αρχίσει να ανησυχεί μερικές από τις επιχειρήσεις που γνωρίζουν σημαντικές αυξήσεις της παραγωγής και άρα της παραγωγικότητας κατά την τρέχουσα περίοδο, ή που πραγματοποιούν επενδύσεις που αυξάνουν την παραγωγικότητά τους και «κινδυνεύουν» να μοιραστούν τα κέρδη με τους εργαζόμενους. Η ρύθμιση του ζητήματος αμοιβής και παραγωγικότητας σε επίπεδο επιχείρησης έχει τα καλά του για τον επιχειρηματία, διότι φέρνει τους εργαζόμενους αντιμέτωπους με τα οικονομικά της μονάδας παραγωγής, τα οποία είναι βέβαια συνάρτηση των μηχανισμών της αγοράς και των αποφάσεων του επιχειρηματία. Στην περίπτωση, όμως, που θα εφαρμοζόταν αυστηρά ένα τέτοιο σύστημα, θα σταματούσε έναν βασικό μηχανισμό αναπαραγωγής του καπιταλιστικού συστήματος, που είναι η πραγματοποίηση υπερ-

κερδών από ένα μέρος των επιχειρήσεων, λόγω μεγαλύτερης παραγωγικότητας. Η σύνδεση αμοιβών και παραγωγικότητας στο σύνολο της βιομηχανίας, από τη στιγμή που ακολουθεί μια ανοδική πορεία η παραγωγή και η παραγωγικότητα, δεν αναιρεί τον μηχανισμό αυτό, αλλά αντίθετα πιέζει προς την κατεύθυνση της αποτελεσματικότερης λειτουργίας του. Για τους λόγους αυτούς, η φιλολογία για σύνδεση της αμοιβής και της παραγωγικότητας (ή καλύτερα των αυξήσεών τους) ανά επιχείρηση, δεν είναι παρά ένα πρόσχημα για την εγκαθίδρυση σε επίπεδο επιχείρησης της αυθαίρετης αμοιβής της εργασίας, και της αυθαίρετης πληρωμής της εντατικοποίησής της.

Χαρακτηριστικό είναι ότι τα συστήματα που έχουν προταθεί τόσο για τις ΔΕΚΟ όσο και για βιομηχανικές μονάδες (βλ. σχετική παρουσίαση), δεν αποτελούν συστήματα σύνδεσης αμοιβής και παραγωγικότητας, αλλά χονδροειδή συστήματα επιστράτευσης της άνευ όρων υποταγής των εργαζομένων.

Για το τι θα συμβεί τελικά στον τομέα αυτό — πέρα από τις εκτιμήσεις που μπορούν να γίνουν σήμερα — πρέπει να πάρουμε υπόψη τις ενδεχόμενες εξελίξεις στο επίπεδο της οικονομίας στο σύνολό της. Υπάρχει αρχικά μία αβεβαιότητα σε σχέση με την πορεία του εξωτερικού ισοζυγίου, που οφείλεται τόσο στα συνεχιζόμενα προβλήματα ανταγωνιστικότητας, όσο και στην επιβράδυνση της επέκτασης του εξωτερικού εμπορίου των χωρών-πελατών της Ελλάδας. Σε περίπτωση που «ξεφεύγει» το ισοζύγιο το φθινόπωρο, μετά τους τουριστικούς καλοκαιρινούς μήνες, κάτι πρέπει να γίνει, και ο μόνος τρόπος «τόνωσης

της ανταγωνιστικότητας» που θα απαιτούν σύσσωμοι οι διεθνείς οργανισμοί και οι επιχειρηματικοί φορείς, θα είναι μια νέα αναπροσαρμογή προς τα κάτω των μισθών, με κάποιο συνδυασμό εισοδηματικής πολιτικής και υποτίμησης της δραχμής. Η αποδοχή μιας τέτοιας εξέλιξης από τους εργαζόμενους θα παίξει αποφασιστικό ρόλο για την τελική διαμόρφωση της κυβερνητικής πολιτικής στον τομέα της αγοράς εργασίας. Και δεν είναι, επομένως, τυχαία κάποια αναβλητικότητα των αρμοδίων, και η απόφαση του υπουργείου Εργασίας, να πάρει τις τελικές αποφάσεις, ή τουλάχιστον να τις ολοκληρώσει προς το τέλος του έτους.

Καθόλου αμελητέα για την επιδείνωση της θέσης των εργαζομένων, είναι και η πρόσφατη εντατικοποίηση της πολιτικής λιτότητας στο επίπεδο των δημοσίων δαπανών, με περιπτώσεις που φθάνουν το 1/3 των προβλεπόμενων δημοσίων επενδύσεων. Η διαχείριση αυτή που εμφανίζεται βέβαια ως αποτέλεσμα της σπατάλης και του κρατισμού, αποτελεί ένα νέο βήμα της στρατηγικής λιτότητας, που αργά ή γρήγορα δεν μπορούσε παρά να υιοθετήσει η κυβέρνηση: πρόκειται για την υποβάθμιση αν όχι τη διάλυση ενός μέρους της υπάρχουσας κοινωνικής υποδομής, σχετικά με την οποία ακόμα και ο ΟΟΣΑ είχε προειδοποιήσει, πριν μερικά χρόνια τις ελληνικές κυβερνήσεις.

Η αποτελεσματικότητα αυτής της μεθόδου για την επιδείνωση του συσχετισμού δυνάμεων σε βάρος των εργαζομένων, μπορεί να προβλεφθεί ξεκινώντας από το ΙΚΑ: δεν επιδιώκεται η άμεση λύση του προβλήματος του ελλείμματος κι ούτε καν της πληρωμής των χρεών, αλλά μεθοδεύεται η υποβάθμιση του (πλεονασματικού) τομέα υγείας, όχι τόσο για να κλείσει η έλλειμμα όσο για να επιβληθεί — και να γίνει αποδεκτή — η γενικότερη υποβάθμιση των παροχών για την πλειοψηφία των εργαζομένων. Και σ' αυτά τα πλαίσια η έκρηξη του Κατσάνεβα (η απειλή διακοπής της ασφάλισης των εργαζομένων σε επιχειρήσεις που δεν πληρώνουν το ΙΚΑ) δεν ήταν ούτε τυχαία, ούτε άχρηστη: θα προσέξτε ότι απέναντι σ' αυτή την απειλή κανένας πολιτικός ή συνδικαλιστικός φορέας δεν βγήκε με κάποια πρόταση. Οι εργαζόμενοι έμειναν με ακόμα πιο έντονο το αίσθημα του αδιεξόδου και της αδυναμίας τους.

Π. Λινάρδος - Ρυλμόν

ΣΕΒ: ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΜΕ ΑΠΟΛΥΣΕΙΣ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ετήσια έκθεση του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών, αναφέρει σχετικά με την απασχόληση:

1) Ο κυριότερος λόγος που εμποδίζει τις επιχειρήσεις να αυξήσουν το προσωπικό τους είναι η ακαμψία των διαδικασιών απολύσεων προσωπικού. Εξίσου σοβαρός λόγος είναι ο ανταγωνισμός και η ανεπάρκεια κερδών.

2) Η σημαντικότερη αλλαγή που θα επηρεάζει θετικά την απασχόληση είναι η τροποποίηση του συστήματος καθορισμού των αμοιβών έτσι ώστε να δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην παραγωγικότητα. Με την ίδια σχεδόν βαρύτητα ακολουθεί η απλούστευση των διαδικασιών για την απόλυση του πλεονάζοντος προσωπικού. Σημαντική θετική επίπτωση στην απασχόληση θα έχει και η παροχή δυνατότητας στις επιχειρήσεις να διαφοροποιούν τις αμοιβές ανάλογα με το επίπεδο εξειδίκευσης των εργαζομένων.

Οι εκτιμήσεις αυτές στηρίζονται στις απαιτήσεις μιας έρευνας που έκανε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα προβλήματα απασχόλησης πριν ένα περίπου χρόνο (1). Ο τόνος βέβαια των συμπερασμάτων και ιδιαίτερα η ανεπαίσθητη μετατροπή των απόψεων για σημερινές συσχετίσεις, σε προβλέψεις για μελλοντικές επιπτώσεις μέτρων (σαν το μόνο πρόβλημά της οικονομίας να είναι οι απολύσεις), οφείλεται στην αδίστακτη παρουσίαση με «επιστημονι-

κούς» όρους της κάθε εργοδοτικής διεκδίκησης, που έχει συστηματοποιήσει ο καθηγητής Π. Παυλιδόπουλος απ' όταν ανέλαβε τη διεύθυνση του Ινστιτούτου Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ) και άρα το ρόλο του πρώτου συμβούλου του ΣΕΒ σε τέτοια θέματα.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που πάντα παρουσιάζει η άντληση μακροοικονομικών συμπερασμάτων από το άθροισμα στάσεων ή αποφάσεων σε μικροοικονομικό επίπεδο, είναι ότι κατά κανόνα δεν είναι δυνατή αυτή η συσχέτιση. Στην έρευνα της ΕΟΚ οι 76 στους 100 Έλληνες επιχειρηματίες πιστεύουν ότι μία «απελευθέρωση» των απολύσεων θα οδηγήσει σε αύξηση της απασχόλησης (το 50% σε σημαντική αύξηση και το 26% σε μικρή αύξηση). Αν υποθεθεί, όμως, ότι οι απαιτήσεις αυτές είναι ειλικρινείς, δηλαδή ανταποκρίνονται σε πραγματικά σχέδια επέκτασης της απασχόλησης, δεν είναι πάλι δυνατόν να συμπεράνει κανείς ότι αν εφαρμοστεί το εν λόγω μέτρο θα σημειωθεί πράγματι αύξηση της απασχόλησης: η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν κάνει σε κανένα σημείο, αυτό το βήμα.

Επιπλέον οι Έλληνες επιχειρηματίες απαντούν με ενθουσιασμό σε κάθε μέτρο που αφορά διεκδίκησή τους, λέγοντας ότι θα προκαλούσε και αύξηση της απασχόλησης:

— σχετικά με τη στενότερη σύνθεση αμοιβών και παραγωγικότητας το 77% εκτιμά ότι θα οδηγούσε σε σημαντική αύξηση της απασχόλησης, και το 11% σε μικρή αύξηση.

— για την ύπαρξη καλύτερα εκπαιδευμένου προσωπικού το 43% πιστεύει ότι θα οδηγούσε σε σημαντική αύξηση της απασχόλησης και το 23% σε μικρή αύξηση.

— για τη διεύρυνση των διαφορών στις αμοιβές, το 46% πιστεύει ότι θα οδηγήσει σε σημαντική αύξηση της απασχόλησης, και το 33% σε μικρή αύξηση. Η Ελλάδα είναι, μαζί με την Ιταλία, η χώρα με τα υψηλότερα ποσοστά σ' όλες τις ερωτήσεις.

Αυτό όμως που πρέπει να παρατηρηθεί (σύμφωνα μάλιστα με τη μεθοδολογία της ΕΟΚ) και που ξεχνάει βέβαια η έκθεση του ΣΕΒ, είναι ότι σύμφωνα με τις απαντήσεις των ίδιων επιχειρηματιών, η Ελλάδα παρουσιάζει χαμηλό ποσοστό απαντήσεων στην ερώτηση «είναι χαμηλότερος ο αριθμός των εργαζομένων που απασχολείτε απ' αυτούς που χρειάζεστε;». Έτσι για τις ελληνικές βιομηχανίες πρέπει λογικά να περιμένει κανείς από τις χαμηλότερες αυξήσεις της απασχόλησης: για τις χώρες με τα υψηλότερα (τριπλάσια) ποσοστά θετικών απαντήσεων (Βέλγιο, Δ. Γερμανία, Ολλανδία) δεν τολμάει κανείς να προβλέψει αυτή τη στιγμή μία αύξηση της βιομηχανικής απασχόλησης.

Μία άλλη ελληνική ιδιομορφία στην έρευνα της ΕΟΚ, είναι ότι οι Έλληνες βιομήχανοι δίνουν το χαμηλότερο ποσοστό θετικών απαντήσεων για τη σχέση απασχόλησης και ζήτησης για τα προϊόντα: στην ερώτηση «είναι εμπόδιο στην αύξηση της απασχόλησης το σημερινό και αναμενόμενο επίπεδο της ζήτησης για τα προϊόντα σας;», το 26% απαντά ότι είναι πολύ σημαντικό εμπόδιο, και το 27% σημαντικό, όταν ο κοινοτικός μέσος όρος είναι 50% και 28% αντίστοιχα. Είναι, όμως, προφανές ότι στην Ελλάδα και κατά την τρέχουσα περίοδο η αύξηση της απασχόλησης εξαρτάται άμεσα από την αύξηση της ζήτησης.

Μία σοβαρή ένδειξη ότι οι Έλληνες επιχειρηματίες δεν ξέρουν πολύ καλά για τι μιλάνε, είναι ότι στις διάφορες ερωτήσεις για τα εμπόδια στην αύξηση της απασχόλησης το 20 με 25% απαντάει «δεν ξέρω»: ο μέσος όρος για την ΕΟΚ είναι 4 με 8%.

Π.Λ.Ρ

ΔΕΚΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ

ή γιατί τόσο μένος των αριστερών οικονομολόγων κατά των «συντεχνιών»

ΑΝ ΕΧΕΙ ΚΑΝΕΙΣ καιρό να ψάξει την υπόθεση των δημοσίων ελλειμμάτων, της παραγωγικότητας στις ΔΕΚΟ, και των μισθών στις ίδιες επιχειρήσεις και οργανισμούς, διαπιστώνει τελικά ορισμένα απλά πράγματα: 1) η παραγωγικότητα, ή καλύτερα, η παραγωγή ανά απασχολούμενο, αυξήθηκε σταθερά τα τελευταία χρόνια, 2) τα ελλείμματα οφείλονται σε μία πολιτική τιμών ή παροχών που δεν αντισταθμίστηκε με την αναγκαία επιχορήγηση από τον προϋπολογισμό. Η άποψη ότι τα περίφημα ελλείμματα προήλθαν από «υπέρογκες» αυξήσεις των μισθών, ή από «μείωση της παραγωγικότητας», πλανώνται στον αέρα, αλλά κανείς δεν έχει τολμήσει να επιχειρήσει μία θεμελίωσή τους.

Γιατί, όμως, τόσο μένος κατά των εργαζομένων στον δημό-

σιο τομέα, μήπως επειδή οι αμοιβές τους είναι υψηλότερες απ' αυτές των εργατών της βιομηχανίας; Μα αφού αυξάνεται η παραγωγικότητά τους, γιατί να μην αυξηθούν και οι αμοιβές τους; Η ποσότητα — και η ποιότητα — των παρεχομένων δημοσίων υπηρεσιών, οι τιμές τους, και οι αμοιβές των εργαζομένων στο δημόσιο, καθορίζονται με έναν τρόπο που αντανακλά ένα συνολικό ταξικό συσχετισμό δυνάμεων: το να είναι μικρές οι εισφορές ή η επιδότηση του ΙΚΑ, φτηνότερο το ρεύμα κ.ο.κ., μπορεί να εξασφαλιστεί χάρη σε μικρότερες παροχές (υγείας ή συντάξεις) ή σε χαμηλότερους μισθούς των εργαζομένων στη ΔΕΗ κ.λπ. Με τον τρόπο αυτό, όμως, δεν εξισορροπούνται μόνο τα έσοδα και τα έξοδα: οι ασφαλιστικές εισφορές, οι φόροι που θα επέτρεπαν μία επιδότηση του ΙΚΑ,

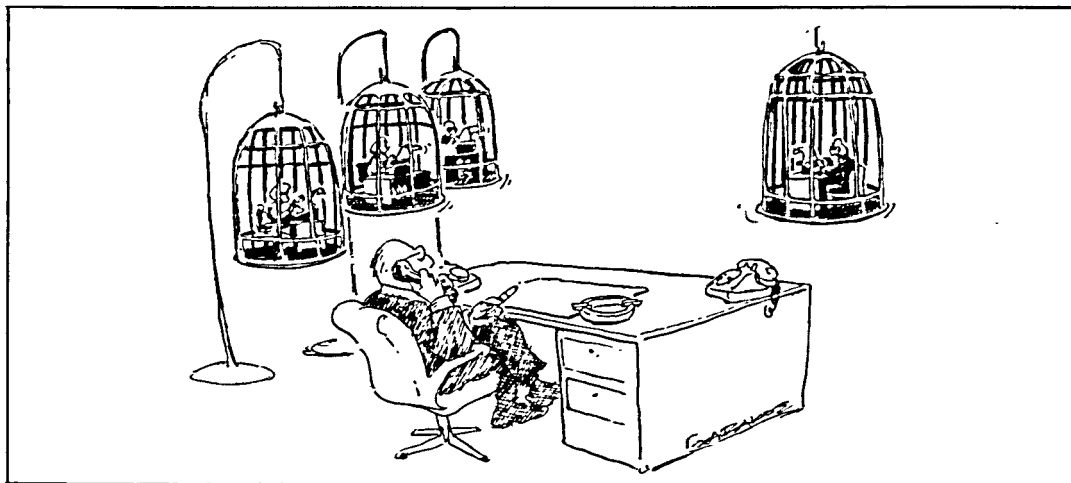
ή των αστικών συγκοινωνιών, η τιμή του ρεύματος κ.ο.κ. αποτελούν στοιχεία του κόστους του ιδιωτικού τομέα όπου το πρόβλημα δεν είναι η εξισορρόπηση εσόδων και εξόδων, αλλά η αύξηση των κερδών.

Έτσι, έχουμε σήμερα το εξής παράδοξο: ενώ ο τομέας των υπηρεσιών και των ΔΕΚΟ γνωρίζει μια συνεχή βελτίωση της αποδοτικότητάς του, ο ιδιωτικός τομέας που βρίσκεται σε κρίση, διεκδικεί μία μεταφορά πόρων από τον πρώτο στον δεύτερο.

Οι αριστεροί οικονομολόγοι μας, που δεν μπορούν να ησυχάσουν με όλα αυτά τα ελλείμματα, θα μπορούσαν κάλλιστα να διατυπώσουν με αυτούς τους όρους το πρόβλημα, αντί να καταφεύγουν στην αγανάκτηση μπροστά στην έλλειψη ταξικής αλληλεγγύης.

Το πρόβλημα, όμως, είναι ότι σ' αυτή την περίπτωση θα 'πρεπε να δώσουν την εκδοχή τους της ταξικής τοποθέτησης με βάση τα πραγματικά δεδομένα. Θα 'πρεπε, όμως, να αντιμετωπίσουν με κάποιο τρόπο την άλλη ταξική τοποθέτηση: αυτή των επιχειρηματικών τάξεων που δεν ζητούν απλώς μια ανακατανομή πόρων, αλλά μία ήττα των οργανωμένων εργατικών δυνάμεων.

Π.Α.Ρ

«ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ»

Η ΚΕΡΑΦΙΝΑ ΑΒΕΓΕ είναι — απ' ό,τι γνωρίζουμε — η μόνη βιομηχανική επιχείρηση που έχει διατυπώσει και προτείνει ένα σύστημα «αξιολόγησης απόδοσης προσωπικού». Πρόκειται εξάλλου για ένα σύστημα παρόμοιο με αυτό που ισχύει στην ΕΚΟ και το οποίο έχει χρησιμοποιηθεί ως πρότυπο για τον δημόσιο τομέα.

Η πρόταση για την ΚΕΡΑΦΙΝΑ που έχει ημερομηνία 3 Απριλίου 1987, παρουσιάζεται εδώ στο σύνολό της:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

- Στο τέλος κάθε βμήνου του έτους θα αξιολογείται η απόδοση όλων των εργαζομένων στην Εταιρία, ανεξάρτητα από το αντικείμενο απασχόλησης και θέσης τους.
- Η αξιολόγηση θα πραγματοποιείται από Επιτροπή αποτελούμενη από τον άμεσο Προϊστάμενο του υπό αξιολόγηση εργαζομένου, από τον Προϊστάμενο Δραστηριότητας στην οποία εξ αντικειμένου απασχολήθηκε έχει γνώμη για τον υπό αξιολόγηση εργαζόμενο και από τον Δ/ντή της Δραστηριότητας που υπάγεται ο προς αξιολόγηση εργαζόμενος.
- Στην περίπτωση του Προσωπικού Έδρας, όπου η πιο πάνω αναφερόμενη σύνθεση Επιτροπής δεν μπορεί να εφαρμοστεί εξ αντικειμένου, η σύνθεση της Επιτροπής θ' αποτελείται από τον Δ/ντή της Δραστηριότητας στην οποία υπάγεται ο Εργαζόμενος και από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και Δ/ντα Σύμβουλο.
- Η Επιτροπή Αξιολόγησης των Διευθυντών Εργοστασίου (και των εχόντων επιτελική θέση) θα αποτελείται από τον Διευθυντή Εργοστασίου και από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και Δ/ντα Σύμβουλο.
- Η Επιτροπή Αξιολόγησης των Διευθυντών της Εταιρίας θα αποτελείται από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και Δ/ντα Σύμβουλο και από ένα μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, οριζόμενο με απόφαση του Δ.Σ. κατά περίπτωση υπό αξιολόγηση Διευθυντή.
- Η τήρηση του Αρχείου Αξιολογήσεων θα είναι ευθύνη,

για μεν το Προσωπικό Εργοστασίου του Δ/ντή Εργοστασίου, για δε το Προσωπικό της Έδρας (και των Διευθυντών της Εταιρίας) του Προέδρου του Δ.Σ. και Δ/ντος Συμβούλου.

- Τα κριτήρια που θα χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση θα είναι:
 - το ήθος και η εντιμότητα του χαρακτήρα τους.
 - η συνέπεια και η συνείδηση ευθύνης στην εργασία τους και γενικότερα στις υποχρεώσεις τους στον άμεσο και ευρύτερο εργασιακό χώρο
 - η απόδοση στην εξειδικευμένη απασχόλησή τους
 - η συνεργατικότητα που επιδεικνύουν στον άμεσο και ευρύτερο εργασιακό χώρο και τέλος,
 - η ικανότητα και έφεσή τους στην Διοίκηση (όπου τούτο έχει εφαρμογή κατά περίπτωση εργαζομένου).
- Ο βαθμός ανταπόκρισης των εργαζομένων στα εν λόγω κριτήρια θα χαρακτηρίζεται:
 - με 5 μονάδες στην περίπτωση μέτριας ανταπόκρισης
 - με 6 μονάδες στην περίπτωση καλής ανταπόκρισης
 - με 7 ή 8 μονάδες στην περίπτωση πολύ καλής ανταπόκρισης
 - με 9 ή 10 μονάδες στην περίπτωση άριστης ανταπόκρισης.
- Η Επιτροπή Αξιολόγησης μετά από την επιμέρους αξιολόγηση των μελών αυτής για τον υπό αξιολόγηση εργαζόμενο, θα βγάδι την συνισταμένη της αξιολόγησης και τη συνισταμένη του βαθμού ανταπόκρισης και στο συνταχθέν σύστημα Πρακτικό, το οποίο θα υπογράφεται από όλα τα μέλη της Επιτροπής, θα αναφέρονται και οι προτάσεις της Επιτροπής για τη βελτίωση της απόδοσης των υπό αξιολόγηση Εργαζομένων.
- Ευνόητο τυχάνει ότι το Πρακτικό Αξιολόγησης αποτελεί εμπιστευτικό έγγραφο, κατά συνέπεια ο εργαζόμενος θα γίνεται κοινωνός των συμπερασμάτων της Αξιολόγησης μόνο κατά την συζήτηση που θα επακολουθεί μεταξύ εργαζομένου και Προϊσταμένου του, προς τον σκοπό της περαιτέρω βελτίωσης της απόδο-

σης του εργαζομένου, εντοπίζοντας τα σημεία εκείνα που χρήζουν βελτίωσης.

- Στις περιπτώσεις άριστης απόδοσης των εργαζομένων, καθώς και στις περιπτώσεις συγκεκριμένων αξιόπαιων πράξεων-ενεργειών αυτών, θα απονέμεται ύστερα από σχετική εισήγηση του Δ/ντή Εργοστασίου ή των Δ/ντών Δ.Ο.Υ. και Πωλήσεων, έγγραφη Αναγνώριση εξαιρετικής απόδοσης ή αξιόπαινης πράξης από την Διοίκηση της Εταιρίας, συνοδευόμενη με συμβολικό δώρο.
- Είναι ευνόητο ότι οι Διευθυντές της Εταιρίας, ο καθένας στον τομέα ευθύνης του, θα εκδόσουν λεπτομερέστερη έγγραφη διαδικασία στα πλαίσια της πιο πάνω αναφερόμενης συνοπτικής διαδικασίας, προσδιορίζοντας και τις κατά περίπτωση εργαζόμενων Επιτροπές.

Το πρώτο συμπέρασμα που βγάδι κανείς από την ανάγνωση αυτού του κειμένου, είναι ότι δεν επιδιώκει να μετρήσει κάποια παραγωγικότητα ή την αύξηση της, και να καθορίσει κάποια αμοιβή ή αύξηση αμοιβής. Αλλά όλα τα συστήματα που αξιολογούν την απόδοση του προσωπικού, ακόμη κι αν η μέθοδός τους δεν έχει διατυπωθεί ποτέ σε χαρτί, δεν είναι παρά συστήματα αξιολόγησης — και ανταμοιβής — της αποδοχής των εκ των άνω οδηγιών. Και πάντοτε οι οδηγίες αυτές συνδέονται με ποσοτικές εκτιμήσεις της διοίκησης για την παραγωγή και την εξέλιξή της. Το γεγονός όμως ότι το σύστημα αξιολόγησης αφορά την υποταγή των εργαζομένων στην ιεραρχία και όχι την πληρωμή τους ανάλογα με την ποσότητα που παράγουν, δεν είναι περίεργο: οι εργαζόμενοι δεν πληρώνονται έτσι κι αλλιώς για το σύνολο του προϊόντος που παράγουν και το πρόβλημα του μεμονωμένου επιχειρηματία δεν είναι πώς θα δώσει τη «σωστή» αμοιβή, αλλά πώς θα δώσει τη μικρότερη δυνατή αμοιβή!

Γι' αυτό ακόμη και τα συστήματα που ορίζουν κάποιου είδους αμοιβή με το κομμάτι, αναπροσαρμόζουν σύνεχώς τη «νόρμα» πιέζοντας για αύξηση παραγωγικότητας, χωρίς να αμοιβούν την αύξηση αυτή στο σύνολό της ή χωρίς να την αμοιβούν καθόλου. Στη βιομηχανία ρούχων, για παράδειγμα, υπάρχει ένας αέναος προσδιορισμός της νόρμας που αξιοποιεί τις ικανότητες των εργατριών που μόλις έχουν προσληφθεί, ενώ αυτές που μένουν πίσω χάνουν τελικά τη δουλειά τους, γιατί παρ' όλα όσα διακηρύσσουν οι επιχειρηματίες οι απολύσεις δεν απαγορεύονται.

Για τις δημόσιες επιχειρήσεις, τα συστήματα αξιολόγησης του προσωπικού, επιδιώκουν — όσο κι αν φαίνεται παράξενο — να καταργήσουν την ως τώρα εκ των πραγμάτων σύνδεση των μισθολογικών αυξήσεων με την αύξηση της παραγωγικότητας: ο καθορισμός των μισθολογικών αυξήσεων μέσω των συλλογικών διαπραγματεύσεων, παίρνει πλέον σταθερά υπόψη τις εξελίξεις στον τομέα της παραγωγικότητας, όπως μπορεί κανείς να διαπιστώσει κοιτάζοντας τα συγκεκριμένα στοιχεία των τελευταίων ετών. Τα συστήματα αξιολόγησης στοχεύουν στη διάλυση των συνδικαλιστικών δομών, και μέσω αυτής στην αναπροσαρμογή προς τα κάτω του συνόλου των αμοιβών.

Π.Α.Ρ.

ΣΤΙΣ 14 ΜΑΪΟΥ ολοκληρώθηκε στην Τουρκοκυπριακή «βουλή» η συζήτηση για τη «συμφωνία περί εργατικού δυναμικού». Στην ψηφοφορία που ακολούθησε, η συμφωνία μεταξύ της «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου» και της Τουρκίας, εγκρίθηκε με 26 ψήφους υπέρ (Κόμμα Εθνικής Ενότητας και Κόμμα Εποίκων) και 18 ψήφους κατά (Κόμμα Κοινοτικής Απελευθέρωσης και Κόμμα Εποίκων). Η συμφωνία θα ρυθμίζει φαίνεται την ανταλλαγή εργαζομένων μεταξύ του «κράτους» και της Τουρκίας. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Χαραυγής πρόκειται για μια νομοθετική ρύθμιση που στοχεύει στα εξής: στη νομιμοποίηση όσων Τούρκων βρίσκονται στο «κράτος» λαθραία, στη διευκόλυνση της φυγής άνεργων πτυχιούχων προς την Τουρκία, τη μετατροπή των Τούρκων εργατών σε πολίτες του «κράτους» (όπως αναφέρουμε πιο πάνω, η συμφωνία εγκρίθηκε με τη βοήθεια του Κόμματος των Εποίκων), στην αύξηση της ανεργίας μεταξύ των εργατών στα κατεχόμενα και την καθήλωση των μισθών (οι ψηλοί, σε σχέση με την Τουρκία, μισθοί των Τουρκοκυπρίων δεν ευνοούν τις επενδύσεις κεφαλαίων από την Τουρκία). Ας δούμε όμως πώς δέχτηκε η Τουρκοκυπριακή Αριστερά τη συμφωνία αυτή.

«Η Κύπρος παύει πλέον ν' ανήκει στους Κυπρίους. Κάθε μέρα που περνά, διαπιστώνουμε ότι γινόμαστε ξένοι μέσα στην πατρίδα μας. Σαν Κύπριοι μεταβαλλόμαστε σε μειονότητα. Οι δρόμοι, τα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια, οι τόποι εργασίας, τα αεροπλάνα και τα πλοία δεν είναι πια γεμάτα με Κυπρίους. Υπάρχει μια ανώμαλη εξέλιξη. Η Κύπρος γεμίζει συνεχώς, μετατρέπεται σε σαρδελοκούτι».

Κουτλού Ανταλί στη Γενή-Ντουζέν 12/5/87

Ο πρόεδρος της Ντεβ-Ις Σαρίτζα και βουλευτής του Τουρκικού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος:

«Δεν μπορούμε να δεχτούμε μια συμφωνία που ν' αλλάζει την ταυτότητά μας. Λέμε πολύ ανοιχτά και ελικρινά ότι εμείς δεν θέλουμε να είμαστε μειονότητα στην πατρίδα μας. Είναι από χρόνια που επικαλούνται την ανάγκη εργατικού δυναμικού για να τους μετατρέψουν στη συνέχεια σε πολίτες. Μια τέτοια συμφωνία είναι πέντε φορές χειρότερη από το σχέδιο «Ακρίτας». Αν εγκριθεί θα καταστραφεί η Τουρκοκυπριακή κοινότητα».

Ο βουλευτής Αλπάυ Ντουρτουράν του «Κοινοτικού-απελευθερωτικού» κόμματος ανάμεσα σ' άλλα λέγει και τα εξής: «το νόημα της συμφωνίας είναι έξω οι Τουρκοκύπριοι, μέσα οι εκ Τουρκίας» και «η συμφωνία αυτή αποτελεί προδοσία Κυπρίων σε βάρος Κυπρίων».

Θα πρέπει να εκτιμήσουμε την ουσία των πιο πάνω δηλώσεων, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο μέσα στο οποίο γίνονται και το οποίο υπαγορεύει κάποιο αυτοπεριορισμό στην έκφραση. Πρόκειται για δηλώσεις ρεφορμιστών, που λαμβάνουν υπόψη επιπλέον, τη συνέχιση της δικτατορίας στην Τουρκία και την παρουσία του Τουρκικού στρατού κατοχής, ενώ επικρέμεται η σπάθα του χαρακτηρισμού του προδότη από την εθνικιστική παράταξη σε μια περίοδο πλήρους επικράτησης και «καταξίωσης» της.

Στο πρόσφατο παρελθόν είχαν διανεμηθεί στα κατεχόμενα φυλλάδια μιας μικρής, προφανώς κομμουνιστικής, επαναστατικής οργάνωσης που καλούσαν τους Τουρκοκύπριους σε ένοπλη αντίσταση ενάντια στον τουρκικό κατοχικό στρατό. Αυτό θα πρέπει να εκφράζει τις διαθέσεις κάποιας μικρής «εξτρεμιστικής» παράταξης.

Τα πιο πάνω στοιχεία είναι αρκετά ελλιπή και είναι παρμένα από τον ελληνοκυπριακό τύπο που στην πλειοψηφία του στηρίζεται σε μια σύντομη καθημερινή επισκόπηση του τουρκοκυπριακού τύπου από ένα και μοναδικό άτομο (τον Ι. Τενεδιό). Κατά τα άλλα η πράσινη γραμμή λειτουργεί επίσης και στο επίπεδο της πληροφόρησης με πολύ μικρές «παραβιάσεις». Ένα σημαντικό άνοιγμα έκανε επιτέλους η Χαραυγή από τις 17 Μαΐου 1987 που καθιέρωσε μια εβδομαδιαία σελίδα με τίτλο «Οι Τουρκοκύπριοι σήμερα» και επίτιτλο «κοινός εχθρός - κοινός αγώνας, ortak düşman - ortak mücadeleye».

Η τουρκοκυπριακή αριστερά φαίνεται λοιπόν να στέκει θεωρητικά σε ίση απόσταση από τους δύο πόλους της αντίφασης που θα πρέπει να επιλύσει. Τον ελληνοκυπριακό κίνδυνο από τη μια και τον τουρκικό από την άλλη. Τα πρώτα χρόνια μετά την εισβολή, αλλά και πριν, η τουρκοκυπριακή αριστερά έδινε περισσότερη έμφαση στον ελλη-

Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΠΕΡΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

νοκυπριακό κίνδυνο. Όσο περνούν τα χρόνια γίνεται εμφανές ότι αυτό που θα πρέπει ν' αποφευχθεί είναι η ενσωμάτωση των κατεχομένων στην Τουρκία και η απορρόφηση των Τουρκοκυπρίων από το τουρκικό έθνος. Η ίδια αριστερά είχε ψηφίσει υπέρ της ανακήρυξης της «ΤΔΒΚ», δίνοντας τότε προτεραιότητα στην αναζήτηση ισότητας, προφανώς, με την ελληνοκυπριακή κοινότητα. Η ίδια όμως απόφαση ώθησε την πλάστιγγα να γύρει προς τη μεριά του τουρκικού κινδύνου, οπότε φαίνεται ότι άλλαξε η ιεράρχηση των κινδύνων προς αποφυγή.

Το ξεκαθάρισμα των απόψεων της τουρκοκυπριακής αριστεράς (ιδιαίτερα σ' ό,τι αφορά το Κοινοτικό-Απελευθερωτικό κόμμα που πριν λίγα χρόνια φάνηκε να υποκύπτει σε μια εθνικιστική παλινδρόμηση, ανάλογη αυτής της σημερινής ΕΔΕΚ, που μεταφέρει τον αριστεροφανή εθνικισμό του ΠΑΣΟΚ) μπορεί ν' αποτελέσει μια βάση για πλατύτερη και πρακτική συνεργασία με τα αριστερά κόμματα της Ελληνοκυπριακής κοινότητας, αν τουλάχισ-

τον κι αυτά αναγνωρίσουν επιτέλους τα εγκλήματα και την καταπίεση που επέβαλε η ελληνοκυπριακή κοινότητα στην τουρκοκυπριακή μειονότητα. Το θέμα αυτό είναι ολοκληρωτικά ταμπού στον ελληνοκυπριακό δημόσιο λόγο, ενώ είναι πλατιά γνωστό και αναγνωρισμένο στις κατ' ιδίαν συζητήσεις, κι όχι μόνο ανάμεσα στους αριστερούς. Είναι και η μόνη ελπίδα για να συμπέσει ο αριστερός λόγος των δύο κοινοτήτων που παραμορφώνεται από τη συμπόρευσή τους (έστω και αντιπολιτευτικά) με τις εθνικιστικές ηγεσίες των δύο κοινοτήτων. Είναι και η μόνη ελπίδα διατήρησης του οράματος της ανεξαρτησίας. Γιατί ας μην ξεגעλιόμαστε. Πίσω από τις επίσημες δηλώσεις περί ανεξαρτησίας, Ηνωμένων Εθνών, διεθνών ή νατοϊκών διασκέψεων ο χρόνος εντύνει τις φυγόκεντρες εθνικιστικές τάσεις, έτσι που το εκτρωματικό σχέδιο Άτσεσον, να φαίνεται σαν μια φυσιολογική εξέλιξη.

Κωστής Αχινιώτης
Λευκωσία

ΙΣΜΑΗΛ ΜΠΕΣΙΚΤΣΙ

ΜΕΤΑ ΑΠΟ 6 ΧΡΟΝΙΑ φυλάκισης, στις 25 Μάη 1978 απελευθερώθηκε επιτέλους ο Ισμαήλ Μπεσικτσι, ο οποίος είναι από τους πιο αξιόλογους και διεθνώς αναγνωρισμένους επιστήμονες που έχει να επιδείξει σήμερα η Τουρκία κι ο οποίος διώχθηκε και βασανίστηκε για την αγάπη του για την αλήθεια, το πάθος του για την επιστήμη και την πίστη στις αρχές και τις ιδέες του. Αντικείμενο της μελέτης του ήταν και είναι κυρίως το νέο τουρκικό κράτος και η πολιτική του όσον αφορά το καυτό κουρδικό θέμα.

Ο Ισμαήλ Μπεσικτσι που είναι 48 ετών, κι από το 1971 μέχρι σήμερα έχει περάσει 10 χρόνια και 10 μήνες της ζωής του στις φυλακές, γεννήθηκε το 1938 στο Ισκιλίπ του νομού Τσόρουμ. Το 1958 τελείωσε το φιλολογικό τμήμα του λυκείου του Τσόρουμ και μετά από εξετάσεις μπαίνει στη Σχολή Πολιτικών Επιστημών, απ' όπου αποφοιτεί το 1962. Επειδή σπούδαζε με υποτροφία του Υπ. Εσωτερικών διορίζεται και υπηρετεί υποχρεωτικά στη νομαρχία του Τσόρουμ. Μετά από λίγους μήνες ζητάει να υπηρετήσει τη στρατιωτική του θητεία κι αφού εκπαιδεύεται σαν έφεδρος αξιωματικός στη σχολή πεζικού στα Τούζλα συμπληρώνει την υπόλοιπη θητεία του υπηρετώντας στις περιοχές Μπίλτζικ και Χακιάρι. Απολύεται το 1964 κι αμέσως διορίζεται σαν προσωπάρχης στην υποδιοίκηση Χόζατ του νομού Τούντζελι. Εδώ του δίνεται η ευκαιρία να δει και να ζήσει από κοντά την κατάσταση των κούρδων και την αντιμετώπισή τους από το κράτος και παρ' όλο που ο ίδιος δεν είναι κούρδος δείχνει ενδιαφέρον για τη μεγάλη τούτη μάζα κι έκτοτε αρχίζει μια συστηματική κι επιστημονική έρευνα γύρω από την κοινωνική δομή στην ανατολική Τουρκία και το κουρδικό πρόβλημα.

Την περίοδο '65-'71 εργάζεται στο πανεπιστήμιο του Ερζουρούμ σαν βοηθός κοινωνιολόγου ενώ παράλληλα ετοιμάζει τη διδακτορική του διατριβή που έχει θέμα «Η νομαδική πατρίδα των Αλικάν». Από δω και πέρα αρχίζουν και οι περιπέτειές του. Μετά την έκδοση και των βιβλίων του «Η ανάλυση των συλλαλητηρίων στην Ανατολή» (1968) που είναι μια μελέτη των συλλαλητηρίων που οργάνωνε στην Ανατολική Τουρκία το Τ.Ι.Ρ. (Τουρκικό Εργατικό Κόμμα) το οποίο υπερασπιζόταν την ύπαρξη του κουρ-

δικού έθνους και «Το καθεστώς της Ανατολικής Ανατολίας» (1969) η διοίκηση του πανεπιστημίου τον απομακρύνει από τα καθήκοντά του με μια αυθαίρετη απόφασή της την οποία είχε ακυρώσει το Συμβούλιο Επικρατείας. Στο μεταξύ ο Μπεσικτσι μετά από διαγωνισμό κερδίζει τη θέση του βοηθού κοινωνιολόγου στη Σχολή Πολιτικών Επιστημών της Άγκυρας (1971). Στη θέση αυτή παρέμεινε μέχρι τις 24 Ιουνίου της ίδιας χρονιάς οπότε συλλαμβάνεται και δικάζεται από τα στρατοδικεία των νομών Ντιγιάρμπακιρ-Σιρτ. Καταδικάζεται σε φυλάκιση 13 χρόνων για κομμουνιστική και κουρδική προπαγάνδα. Αποφυλακίζεται τον Ιούλιο του 1974 με τη Γενική Αμνηστία κι ενώ οι περισσότεροι συνάδελφοί του επιστρέφουν στα καθήκοντά τους εκείνος δεν γίνεται δεκτός στο πανεπιστήμιο. Αυτό δεν τον εμποδίζει να συνεχίσει τις επιστημονικές του έρευνες. Εκδίδει τα βιβλία του «Η δική Ισμαήλ Μπεσικτσι», «Επιστημονική Μέθοδος», «Ο αναγκαστικός εθνικισμός των Κούρδων», «Το καταστατικό του Λαϊκού Δημοκρατικού Κόμματος 1927 και το Κουρδικό πρόβλημα» καθώς και άλλα σχετικά βιβλία τα οποία κατάσχονται και ο ίδιος στις 6 Σεπτεμβρίου 1979 καταδικάζεται σε ποινή φυλάκισης 3 χρόνων. Το 1981 τις παραμονές της αποφυλάκισής του ξαφνικά μεταφέρεται στις φυλακές Σακάρια. Την αιτία της μεταφοράς του καταλαβαίνει όταν εκεί του ζητήσαν να γδυθεί για να βασανιστεί από φύλακες οι οποίοι μιλούσαν μια κουρδική διάλεκτο. Μετά την αποφυλάκιση του επιστρέφει στο σπίτι του στην Άγκυρα χωρίς να του έχουν παραδοθεί όλα τα προσωπικά του αντικείμενα. Δυο μήνες αργότερα συλλαμβάνεται, όταν βρέθηκε στα πράγματά του προσχέδιο γράμματος προς την κυρία Boulanger, πρόεδρο της Ένωσης Συγγραφέων της Ελβετίας, στο οποίο μεταξύ άλλων έγραφε: «Η επίσημη τουρκική ιδεολογία επιμένει ν' αρνείται με πείσμα την ύπαρξη του κουρδικού έθνους και της κουρδικής γλώσσας. Βασικό χαρακτηριστικό αυτής της ιδεολογίας που λέγεται Κεμαλισμός είναι ο απόλυτος αντικουρδικός χαρακτήρας της. Είναι σοβινιστική κι αποικιοκρατική. Κι αυτή η ιδεολογία έχει επιβληθεί στο τουρκικό πανεπιστήμιο, στα πολιτικά κόμματα, στον τύπο, στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, στη δικαιοσύνη». Μαζί με την επιστολή αυτή βρέθηκε

και μια άλλη προς την UNESCO στην οποία καταδικάζει την απόφαση που πήρε ο διεθνής αυτός φορέας ν' ανακηρύξει το 1981 «Έτος Ατατούρκ». Παραδέχεται την γενοκτονία του αρμένικου λαού και την προσπάθεια που καταβάλει ο Κεμαλισμός να εξαλείψει από την ιστορία και από προσώπου γης λαούς της ανατολής.

Εξαιτίας των επιστολών αυτών καταδικάζεται σε 10 χρόνια φυλάκιση. Στις φυλακές Τσανάκκαλε όπου μεταφέρεται δεν του δίνουν κανένα από τα γράμματα που του έρχονται από το εξωτερικό. Του στερούν ακόμα και τα βιβλία ή περιοδικά που του στέλνουν οι συγγενείς και οι φίλοι του. Διάβαζε μονάχα ό,τι κατά τύχη έπεφτε στα χέρια του. Είναι από τα μόνα πράγματα για τα οποία παραπονήθηκε στη φυλακή. Ιδιαίτερα στις φυλακές Γκαζιάντεπ όπου πέρασε τα 2,5 περίπου τελευταία χρόνια τα βιβλία ήταν εντελώς απαγορευμένα. Ωστόσο βγαίνοντας από τη φυλακή μέσα στα προσωπικά του αντικείμενα συμπεριλαμβάνονταν και 16 δέματα με σημειώσεις κι αποκόμματα.

Πρόσφατα, όσο εκείνος βρισκόταν ακόμα στη φυλακή είχε προταθεί από δύο αυστραλούς βουλευτές υποψήφιος για το Βραβείο Νόμπελ Ειρήνης, πράγμα που εκείνος το πληροφορήθηκε τυχαία από την εφημερίδα. Αυτό σημαίνει την αναγνώριση και τη δικαίωση των μέχρι σήμερα αναλύσεων, εκτιμήσεων και των όσων υπέστη εξαιτίας της επιμονής του στην αλήθεια.

Ο Ισμαήλ Μπεσικτσι όμως κάνοντας μια εκτίμηση της νέας του κατάστασης λέει: «Να αποφυλακίζεσαι στην Τουρκία δεν σημαίνει ότι αποκτάς και την ελευθερία σου. Στο κλίμα αυτό που επικρατεί δεν μπορεί να γίνει λόγος για ελευθερία παρά μονάχα για αγώνα υπέρ της ελευθερίας».

Αποφασισμένος να μην φύγει από την Τουρκία αλλά να μείνει και να συνεχίσει τις έρευνές του, τώρα πια έξω από τη φυλακή όπου δεν μπορούσαν να τον κρατήσουν περισσότερο, χωρίς καμιά υποχρέωση έναντι σε οποιαδήποτε εξουσία, βλέπει αυτούς που τον φυλάκισαν να υποχρεώνονται να παραδεχτούν την ύπαρξη αυτών στους οποίους αφιέρωσε τη ζωή του.

Μουράτ Αϊντίν

ΟΤΑΝ ΤΟ ΠΡΩΙ της Παρασκευής 15 Μάη ο φροντιστής του γηπέδου του Ντόρτμουντ πήγε να κάνει τις τελευταίες δουλειές πριν τον βραδυνό αγώνα της τοπικής Μπορούσια εναντίον του Αμβούργου, δεν πίστευε στα μάτια του. Ανάμεσα στις δύο εστίες, πάνω στο γρασίδι και κατά μήκος του γηπέδου, ήταν γραμμένο το σύνθημα «μπούκοτάρετε και σαμποτάρετε την απογραφή». Άγνωστοι αντίπαλοι της απογραφής έγραψαν το βράδυ με λαδομπογιά το σύνθημα με αποτέλεσμα να βάλουν σε μπελάδες την αθλητική ομοσπονδία. 'Ο αγώνας έπρεπε να αναβληθεί ή να κουρευτεί ο χορτοτάπητας. Το γερμανικό δαιμόνιο βρήκε όμως μια τρίτη — πρακτική — λύση. Πήρε λοιπόν ο φροντιστής μπογιά, άλλου χρώματος και συμπλήρωσε το σύνθημα με τις λέξεις «ο ομοσπονδιακός πρόεδρος: να μην...».

Αυτό είναι ένα από τα πολλά ασυνήθιστα περιστατικά που συμβαίνουν σε σχέση με την γενική απογραφή πληθυσμού που άρχισε επίσημα στη Δυτ. Γερμανία στις 18 Μαΐου. Για όσους αντιδρούν — και δεν είναι και λίγοι, είτε με ανοιχτό μπούκοτάρζ, με σκεπτικισμό, με διαμαρτυρίες, ή ακόμα με μεθόδους του καλού στρατιώτη Σβέικ — η φασαρία είναι απόλυτα δικαιολογημένη και το ζήτημα δεν φαίνεται καθόλου αθώο ή ακίνδυνο: για τις 240 ερωτήσεις του απογραφικού δελτίου καθενός πολίτη δεν είναι εγγυημένη η τήρηση της ανωνυμίας των στοιχείων ενώ, αντίθετα, βάσιμοι είναι φόβοι και υποψίες ότι τα στοιχεία αυτά μπορούν να τροφοδοτήσουν πολλές επιμέρους... στατιστικές διάφορων δημοσίων υπηρεσιών, μάλλον προς όφελος του κράτους παρά των πολιτών του. Η ηλεκτρονική διασύνδεση γίνεται ακόμα ευκολότερη από το γεγονός ότι τα στοιχεία της απογραφής θα αποθηκευτούν σε κεντρικούς υπολογιστές όπου γίνεται ήδη επεξεργασία άλλων στοιχείων (π.χ. υπηρ. εργασίας, φοιτητ. μητρώα).

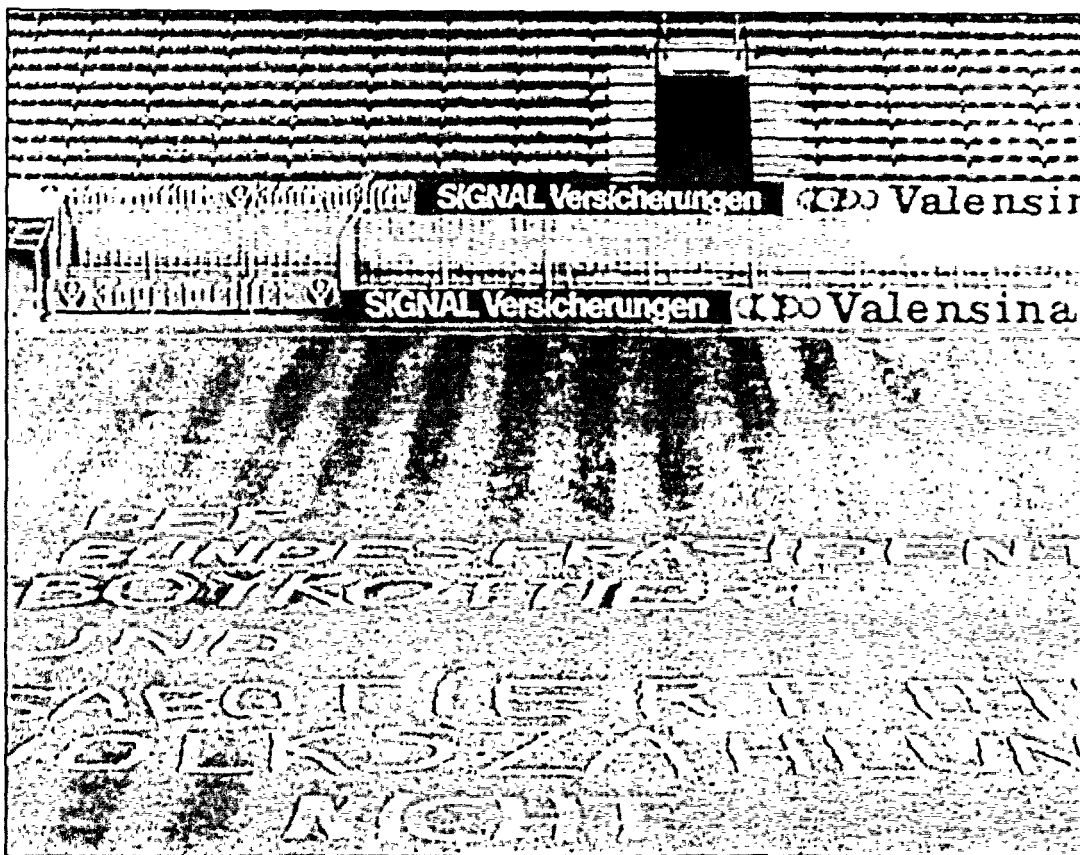
Η φετινή απογραφή είχε προγραμματιστεί αρχικά για το 1983, αντιμετωπίζοντας και τότε ένα πλατύ κίνημα αντίδρασης. Τελικά, τη λύση έδωσε το ανώτατο ομοσπονδιακό δικαστήριο, δικαιώνοντας την προσφυγή που είχαν κάνει δύο δικηγόρινες. Το δικαστήριο καθόρισε ότι 'η αυτοδιάθεση στις πληροφορίες' είναι συνταγματικό δικαίωμα και επέβαλε όρους και προϋποθέσεις για μια νέα απογραφή.

Στο μεταξύ, ο δεξιός κυβερνητικός συνασπισμός πέρασε με αποφασιστικότητα μια σειρά από νόμους για 'θέματα ασφαλείας', πάντα για την κατοχύρωση του πολίτη, και ακόμα την μηχανογραφημένη αστυνομική ταυτότητα (τύπου ΕΚΑΜ) και το ανάλογο διαβατήριο. Τέλος, μόνο με την αντίδραση του κόμματος των Πράσινων, πέρασε και τον νέο απογραφικό νόμο. Ούτε αυτός όμως απέτρεψε ένα ευρύ κίνημα πράσινων, φιλελευθέρων, αριστερών και πολλών άλλων που αμφισβητούν την συνταγματικότητα και σκοπιμότητα της πανάκριβης απογραφής. Καταρρίπτουν τα επιχειρήματα περί αναγκαιότητας της για λόγους προγραμματισμού της κοινωνικής πολιτικής, καταγγέλλουν την ευάλωτη έως ανύπαρκτη προστασία του πολίτη από την κατάχρηση των στοιχείων, αποδεικνύουν ότι αρκούν λίγα κτυπήματα πλήκτρων σ' ένα μικρό κομπιούτερ για να σπάσει η 'κατοχυρωμένη' ανωνυμία των στοιχείων. Τελικά, οι πολέμιοι της απογραφής την θεωρούν εντασσόμενη στο πλαίσιο μιας ολοένα στενότερα διαπλεκόμενης εξουσίας πληροφοριών των κρατικών φορέων, ενός 'ολοκληρωτικά πληροφορημένου κράτους', που περιτέλλει τα ατομικά δικαιώματα και τα μετατρέπει σε δικαιώματα επέμβασης των κρατικών υπηρεσιών, μυστικών, αστυνομικών και άλλων. Έτσι, η αντίθεση στην απογραφή δεν είναι σκοταδισμός και ιρασιοναλισμός, αλλά χτυπώντας το σαμάρι, δίνεται η ευκαιρία να γίνει λόγος και για το γάιδαρο.

Οι ομάδες πρωτοβουλίας κατά της απογραφής αποφάσισαν τον περασμένο Νοέμβριο σε συνέδριό τους να ακολουθήσουν κοινή τακτική. Οι κοινωνικές πρωτοβουλίες αντιμετώπισαν τις κρατικές απειλές με ευελιξία, χιούμορ και αποφασιστικότητα: Από οδηγίες για την αποφυγή ή ταλαιπώρηση του απογραφέα, μέχρι νομική κάλυψη και συμβουλές για απόκρουση του πιθανού πρόστιμου κ.λπ.

Αλλά ούτε το κράτος παρέμεινε αδιάφορο. Πέρα από τα δύο διςάρκεια που θα κοστίζει η απογραφή, ξεδεύτη-

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

καν αρκετά ακόμα για τη διάσωση του κρατικού κύρους στα μάτια του πολίτη, σε μια εκστρατεία προπαγάνδας και εκφοβισμού από τα μαζικά μέσα.

Ο φόβος της αποτυχίας ήταν λόγος σοβαρός για την κυβέρνηση για να πάρει από νωρίς μέτρα εκφοβισμού. Έγινε μια συντονισμένη προσπάθεια να περάσει στην παρανομία ένα ολόκληρο κοινωνικό κίνημα. Για παραδειγματισμό της κοινής γνώμης επιβλήθηκε πρόστιμο 200.000 μάρκων στους 24 πράσινους βουλευτές (οι Πράσινοι είναι το μόνο κόμμα που έχει ταχθεί υπέρ του μπούκοτάρζ) για ένα πανώ τους που καλούσε σε μπούκοτάρζ της απογραφής. Δεκάδες παρόμοιες νομικές διαδικασίες έχουν κινηθεί σε βάρος μη επώνυμων αντιπάλων της απογραφής. Εξάλλου στο Δυτ. Βερολίνο, μετά από δικαστική εντολή κατακρατήθηκε η αλληλογραφία του κοιματικού γραφείου των πράσινων και της εφημερίδας Tageszeitung απ' όπου οι δικαστές ψάρεψαν μερικές εκατοντάδες απογραφικά δελτία-αποδείξεις του μπούκοτάρζ — που τα είχαν αποστείλει οι κάτοχοί τους.

Ακόμα και η 'υπηρεσία προστασίας του συντάγματος', η γερμανική ΚΥΠ, τάχθηκε στην προστασία της απογραφής. Όπως αποκαλύφθηκε, ένας ανώτατος αξιωματούχος συνέταξε έγγραφο όπου με λύπη του διαπιστώνει ότι υπάρχουν πολλοί, αποδοτικοί και ελάχιστα διωκόμενοι τρόποι για μπούκοτάρζ. Προτείνει δε ένταση της προπαγάνδας με κατανοητές παρουσιάσεις της αναγκαιότητας της απογραφής, τηλεοπτικά σποτ, ακόμα και κόμιξ.

Στα πλαίσια αυτά τόνιστηκε η σχετική προστατευτική νομοθεσία. Πέρα όμως από την απόδειξη ότι είναι πανεύκολη η άρση της ανωνυμίας των στοιχείων με απλά ηλεκτρονικά μέσα (όπως έδειξε ένας καθηγητής πληροφορικής και μια επί πτυχίω φοιτήτρια, αρκούν έξι μόνο στοιχεία για την ταύτιση του δελτίου με αυτόν που το

συμπλήρωσε), καμιά νομοθεσία δεν μπορεί να προστατέψει τον πολίτη, που την εποχή των ηλεκτρονικών υπολογιστών και της μοντέρνας πληροφορικής, δεν έχει κανένα μέσο και κανένα τρόπο να ελέγξει τη χρησιμοποίηση των στοιχείων του από διάφορες κρατικές υπηρεσίες. Για παράδειγμα, αναφέρεται η αντιτρομοκρατική έρευνα της αστυνομίας το 1981, όταν οι υπολογιστές που θα εντόπιζαν τρομοκράτες τροφοδοτήθηκαν με χιλιάδες στοιχεία, παρμένα, καθόλου νόμιμα, από τράπεζες, δημοτ. βιβλιοθήκες, υπηρεσίες εργασίας και λοιπά κοινωφελή ιδρύματα. Σύμφωνα με το πρόγραμμα της αστυνομίας, ο τρομοκράτης είναι κάτοχος ορισμένων και συγκεκριμένων ιδιοτήτων και συνθηκών...

Τώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, τρεις βδομάδες μετά την έναρξη της απογραφής είναι ακόμα νωρίς για να βγάλουμε συμπεράσματα. Το μόνο σίγουρο είναι ότι η συγκέντρωση των ερωτηματολογίων δεν θα γίνει μέσα στα χρονικά όρια που έπρεπε. Τα 600.000 όμως άδεια δελτία, που έχουν παραδοθεί στις πρωτοβουλίες πολιτών είναι σίγουρα αριθμός πολύ μικρότερος από τον αναμενόμενο. Με δεδομένα στατιστικών, ότι σε ενάμιση χρόνο — όταν θα έχει ολοκληρωθεί η επεξεργασία των στοιχείων — το 20% από αυτά θα έχουν ήδη αλλάξει, ότι 5% του πληθυσμού δεν θα δώσει σωστές απαντήσεις από άγνοια ή λάθος και ότι 15% θα αρνηθεί να απαντήσει, ίσως το μόνο σίγουρο αποτέλεσμα που θα προκύψει από τη φιλόδοξη απογραφή θα είναι το μέγεθος του δυτικο-γερμανικού πληθυσμού — αν, βέβαια, στα συμπληρωμένα απογραφικά δελτία προστεθούν και τα κενά που θα παραδοθούν στα κέντρα συλλογής που έχουν οι αντίπαλοι της απογραφής.

Νίκος Θεοδωρακόπουλος
Αμβούργο

ΟΤΕΛΟ ΝΤΕ ΚΑΡΒΑΛΙΟ

ΤΑ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ ΜΙΑΣ ΔΙΚΗΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ έφαγε ο Καρβάλιο για «ανατρεπτικές ενέργειες» ενάντια στο καθεστώς. Αν και το κατηγορητήριο, προσεκτικά στημένο και βασισμένο σ' έναν «μεταμεληθέντα» στρατιωτικό, σύντροφο του Καρβάλιο που όμως αποδείχθηκε ψευδομάρτυρας (αναφέρθηκε σε γεγονότα για τα οποία είχε «ιδίαν άποψη», και που εμπλέκανε τον Καρβάλιο σε συγκεκριμένες ενέργειες ενώ τον ίδιο χρόνο βρισκόταν στο Λονδίνο), δεν κατάφερε να αποδείξει την ανάμιξη του Οτέλο σε συγκεκριμένες τρομοκρατικές ενέργειες των Λαϊκών Δυνάμεων 25 Απριλίου (Forças Populares-25) το δικαστήριο του απήγγειλε τη βαρύτερη ποινή (47 συγκατηγορούμενοι του έφαγαν μέχρι 14 χρόνια και 16 αφέθηκαν ελεύθεροι και απαλλάχθηκαν από κάθε κατηγορία). Δεχθηκε ότι ο δικαζόμενος μέσα σε γυάλινο κλουβί στρατιωτικός κι επαναστάτης είχε ιδρύσει οργάνωση άμεσα σχετιζόμενη με την τρομοκρατική οργάνωση FP-25, η οποία εκτελούσε επιχειρηματίες και αξιωματούχους των σωμάτων ασφαλείας. Πράγματι, ο Καρβάλιο σε οργάνωση που είχε ιδρύσει το 1980 (ημι-παράνομη, αποτελούμενη από τέως συντρόφους της «Επανάστασης των Γαρυφάλων») είχε αποδεχθεί στο καταστατικό τη χρήση όπλων για την «αποτροπή πιθανού φασιστικού πραξικοπήματος» και, σε μεταγενέστερη φάση, «για την εγκαθίδρυση της λαϊκής εξουσίας μέσω της ένοπλης εξέγερσης». Αυτή η τελευταία φράση ήταν που στοίχησε την καταδίκη στον Καρβάλιο, ελεύθερα ερμηνευόμενη απ' το δικαστήριο και σε συνδυασμό με την μη αποδειχθείσα σύνδεση των FP-25 με την οργάνωση του Καρβάλιο. Τέσσερις «μεταμεληθέντες» (ένας δολοφονήθηκε κατά τη διάρκεια της δίκης) που κατηγορήσαν τον Οτέλο μέχρι και για σχέσεις με IRA, ETA, Καντάφι κ.λπ., περιμένουν την τύχη τους. Η νομοθεσία τους προσφέρει σχεδόν την απαλλαγή για «εθελοντική συνεργασία στο έργο της δικαιοσύνης», ο εισαγγελέας την ζήτησε ήδη, αλλά δύο δικαστές αντιτίθενται γιατί τους βαρύνουν ανθρωποκτονίες. Η δίκη άρχισε τον Ιούλιο του '85 και, με πολλές διακοπές, τέλειωσε στις 20/5/87. Ο Καρβάλιο αποτάσσεται απ' το στράτευμα, θα μείνει σε στρατιωτική φυλακή και, όταν συμπληρωθούν τα 3 χρόνια νόμιμης προφυλάκισης (από τις 19/6/84 που συνελήφθη στην επιχείρηση Ωρίων που διέλυσε τις FP-25) θα κάνει έφεση. Το 1975 ο Οτέλο είχε πει ότι με λίγη πολιτική παιδαγωγή θα είχε γίνει ο Φιντέλ της Πορτογαλίας. Το Φλεβάρη, στο βιβλίο του «Κατηγορία και Υπεράσπιση στις φυλακές Μονσάντο» ο Καρβάλιο τελειώνει την υπεράσπιση της «λαϊκής τρομοκρατίας» επαναλαμβάνοντας τη φράση του Κάστρο: «Η Ιστορία θα με απαλλάξει». Οι εφημερίδες της Λισαβώνας έδωσαν δημοσιότητα, ενώ οι πολιτικοί σίγησαν. Ο πρόεδρος Σοάρες, σε επίσκεψη στις ΗΠΑ, δήλωσε ότι οι FP-25 «ανήκουν στο παρελθόν». Ο σοσιαλιστής βουλευτής Μαρσέλο Κούρτο κι ο αριστεριστής τέως βουλευτής Κάρλος Τομέ ήταν και οι μόνοι επώνυμοι στο κλείσιμο της δίκης (αν και οι καταδικασθέντες θα πρέπει να περάσουν κι από άλλη δίκη για τα συγκεκριμένα αδικήματα, οι περισσότεροι αναγνώρισαν εθελοντικά τη συμμετοχή τους στις FP-25 ή την οργάνωση του Καρβάλιο). Οι κρατούμενοι δέχθηκαν την καταδίκη με την κραυγή «Θάνατος στο φασισμό - Ζήτω η 25 Απρίλη» και σήκωσαν τη γροθιά (μ' εξαίρεση τον Καρβάλιο) για να τραγουδήσουν το Γκραντόλα Βίλα Μορένα. Συμπτωματικά, ο λαϊκός συνθέτης του τραγουδιού που έγινε αυθόρμητα ύμνος της Επανάστασης, ο φημισμένος Ζοάο Αφόνσο, πέθανε τον περασμένο Απρίλη φυτοζώνοντας με μια σύντα-

ξη δασκάλου (25.000 εσκούδος). Με την έφεση η υπόθεση ίσως έχει περιπλοκές. Σε μια Πορτογαλία όπου ο βασικός μισθός είναι 24.000 εσκούδος, η ανεργία αυξάνει, οι κρατικοποιημένες επιχειρήσεις χρωμαίνονται μέχρι τα μπούνια (λόγω ρεμούλας) «πουλιούνται-χαρίζονται» στους τέως ιδιοκτήτες ή σε Ευρωπαίους, κι όπου χάρη στην ΕΟΚ η γειτονική Ισπανία κάνει φθηνές επενδύσεις (βαμβάκι Αγκόλας-Μοζαμβίκης, φθηνά εργατικά χέρια κι εξαγωγή με ισπανικές ετικέτες περνώντας από ανύπαρκτα σύνορα) το καθεστώς προσπαθεί να ξεχαστεί ο απόηχος της Επανάστασης. Ενώ στις εφημερίδες υπάρχουν αγγελίες για οικιακές βοηθούς —15.000 εσκ. το μήνα— πλήρης απασχόληση, ο δήμαρχος της Λισαβώνας απαγορεύει τα κόκκινα γαρυφάλια στα πάρκα. Ίσως όμως η δίκη σκοπιμότητας να γίνει μπουμέρανγκ. Ιδίως επειδή το «σκοινί παρατραβάει»: Ο ταγματάρχης Βάσκο Λορένσο καταδικάστηκε στις 27/5 από τους ανώτερους του σε πειθαρχική κράτηση 5 ημερών. Ο Λορένσο, πρόεδρος της Ένωσης 25 Απριλίου όπου ανήκουν 2.000 μέλη του Πορτογαλικού στρατού ανακοίνωσε σε γεύμα της ένωσης όπου ανήκει «θέλω να δηλώσω ότι, αν είναι αναγκαίο, θα συνεχίσουμε να είμαστε παρόντες και διατεθειμένοι να αγωνιστούμε άμεσα για τα ιδανικά του Απρίλη» κι ακόμη, αναφερόμενος στον εξετελισμό, από τους πολιτικούς και τον τύπο, των στρατιωτικών που αναλάβανε δημόσια αξιώματα μετά τις 25 Απριλίου 1975 είπε: «... τα δεινά που τότε υπήρχαν συνεχίστηκαν και οξύνθηκαν... Ανέκυψε η μάστιγα των μισθών που δεν πληρώνονται, η οικονομική εξουσία έχει όλο και περισσότερο την πρωτοκαθεδρία απέναντι στην πολιτική. Η εκμετάλλευση της παιδικής εργασίας είναι μια πραγματικότητα κι η ανεργία μεγαλώνει». Λόγια που «τσούζουν» αν και για τους αριστερούς πολιτικούς φταίνει πάντα οι υπερβολές της Επανάστασης — για τους δεξιούς αυτή η ίδια η Επανάσταση. Προοδευτικοί κύκλοι της Λισαβώνας αντιδράσαν έντονα, εξάλλου δεν είπε και τίποτα που να μην είναι κοινό μυστικό. Στο Σετούμπαλ, βιομηχανική πόλη κοντά στην πρωτεύουσα χιλιάδες εργάτες των κρατικοποιημένων επιχειρήσεων μένουν απλήρωτοι 1,5 χρόνο για να «εξυγιανθούν» τα οικονομικά τους και να πουληθούν οι επιχειρήσεις σε καλή τιμή στους εταίρους της ΕΟΚ. Στο Αλμπαλάντε, γειτονιά της Λισαβώνας, 14χρονα αγοράκια προσφέρουν «συντροφιά» σε κυρίους και πολλές οικογένειες της πορτογαλικής πρωτεύουσας δέχονται δύο λογαριασμούς ηλεκτρικού: έναν επίσημο, παραφουσκωμένο και δυσβάστακτο κι έναν ανεπίσημο, πιο «λογικό» που τον πληρώνουν απευθείας στον υπάλληλο (μεσαίας βαθμίδας στην ιεραρχία) που τον έστειλε, έτσι δεν τους κόβουν το φως. Η πόλωση προς τα δεξιά είναι σαφής με φασίζουσες αποχρώσεις μέσα από αντιευρωπαϊσμό ευτελή και απαρχαιωμένο. Το σύνθημα με το οποίο δημαγωγικά είχε πιάσει το σφυγμό των Πορτογάλων τη δεκαετία του '60 ο Σαλαζάρ, η φράση «Περήφανα μόνοι» ξανάρχεται στην επιφάνεια. Αλλά κι η συναδέλφωση των ανέργων, των περιθωριοποιημένων νέων (η στρατιωτική θητεία αυξήθηκε σαν μέτρο ενάντια στην ανεργία) με τους μαύρους των τέως αποικιών είναι σχεδόν πλήρης. Η Λισαβώνα δίνει σαφώς την όψη της ευρωπαϊκής πρωτεύουσας με το λιγότερο ρατσισμό, γεγονός που επιβεβαιώνουν ξένοι παρατηρητές όπως ο Γερμανός Χανς Μάγκνους Εντσενσμπέργκερ.

Π. Νικολόπουλος
Λισαβώνα

Το πολιτικό θρίλερ
του καλοκαιριού!

ΔΟΥΛΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΚΑΜΙΣΤΕΙΑ

«Η κ. Αικατερίνη Κόττα προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης για τις προσπάθειες που κατέβαλε ο διοικητής της Υποδιεύθυνσης Αλλοδαπών Χρυσόστομος Παπαγεωργίου καθώς και οι άνδρες της υπηρεσίας του για την ταχύτατη ανεύρεση της εξαφανισθείσας Φιλιππινέζας οικιακής βοηθού της».

(«Αστυνομική Επιθεώρηση», στήλη «Ευχαριστήρια», Απρίλης '87)

Το παραπάνω «μαργαριτάρι», ψαρεμένο από το φίλο και αναγνώστη του περιοδικού μας Δημήτρη, καθώς και μια σειρά γεγονότα μετά τη δημοσίευσή στο προηγούμενο τεύχος του Σχολιαστή του άρθρου «Μια Φιλιπινέζα στην Αθήνα», μας αναγκάζει να επανέλθουμε στο θέμα.

Κατ' αρχήν, πρέπει ν' αναφέρουμε ότι το ρεπορτάζ για τη Methelyn Arcenas και τις συνθήκες εργασίας και αποπομπής της απ' το σπίτι του προέδρου του Αρείου Πάγου Αντώνη Στασινού είδαμε δημοσιευμένο και στην εφημερίδα Πρώτη της 2.6.87, με παρόμοιο σχεδόν τρόπο γραμμένο όπως και το δικό μας και αναφορά στο Σχολιαστή.

Στην Αυγή επίσης της 29.5.87 και σε έρευνα για τις συνθήκες των εργαζομένων από τις Φιλιππίνες στην Ελλάδα διαβάσαμε άρθρο για την ίδια περίπτωση, χωρίς όμως ν' αναφέρονται τα ονόματα της εργαζόμενης και, πολύ περισσότερο, των εργοδοτών της, αδυνατώντας να καταλάβουμε το λόγο που γίνεται κάτι τέτοιο. Απ' αφορμή μάλιστα το συγκεκριμένο δημοσίευμα, υπήρξε και μια έντονη διαμάχη του γνωστού συντάκτη της Ελευθεροτυπίας Γ. Μαύρου με την Αυγή, στην οποία (αναίτια, κατά τη γνώμη μας) η εφημερίδα κατηγορήθηκε για ρατσισμό απέναντι στους ξένους εργάτες.

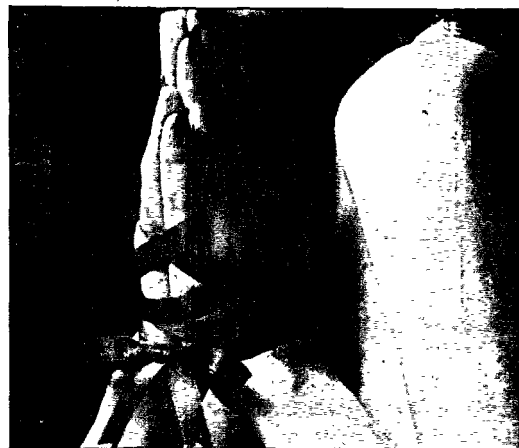
Ο Σχολιαστής, συνεχίζοντας σήμερα, παραθέτει ολόκληρο το γράμμα που μας έστειλε η Methelyn Arcenas από τις Φιλιππίνες, μετά το διώξιμό της από το σπίτι του προέδρου του Αρείου Πάγου.

Σε όποιον ενδιαφερόμενο

Θα ήθελα να πληροφορήσω τον καθένα σε ποια κατάσταση με έφερε η οικογένειά του κ. Αντωνίου Στασινού και της κας Ιωάννας Μακρή Στασινού. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο εγώ, η Methelyn Arcenas διέκοψα το συμβόλαιό μου με αυτήν την οικογένεια. Από τότε που ήρθα εδώ για δουλειά, περίμενα πως όλα κυβερνούνται από τον ελληνικό νόμο αν και ο μισθός μου ήταν μόνο 22.000.

Αυτό που έγινε είναι ότι τους πρώτους τρεις μήνες μου κράτησαν τους μισθούς μου με την αιτιολογία της εξώφλησης του εισιτηρίου που πλήρωσα για να έρθω εδώ στην Ελλάδα. Για τέσσερις μήνες δεν μου επέτρεπαν να βγω έξω. Με πλήρωναν για τις αργίες μου, γύρω στις 3.000 δρχ. το μήνα. Προηγουμένως ο κ. Adamson (είναι ο επίτιμος Έλληνας πρόξενος στις Φιλιππίνες) μου εξήγησε ότι το αεροπορικό εισιτήριο είναι δωρεάν, πράγμα για το οποίο πληροφορήσα τους εργοδότες μου που ισχυρίστηκαν ότι ο κ. Adamson δεν κατάλαβε καλά τι ήταν γραμμένο μέσα στο συμβόλαιο. Έτσι είχα μπερδευτεί και εξάλλου έπρεπε να περιμένω να γυρίσει ο κ. Adamson. Ευτυχώς ο κ. Adamson με πήρε τηλέφωνο και μου έδωσε ένα ραντεβού και ενημέρωσε την εργοδότηριά μου ότι θα τον συναντούσα. Αλλά η κ. Ιωάννα δεν μου επέτρεψε να βγω για να με εμποδίσει να τον συναντήσω. Η φίλη μου συζήτησε για το εισιτήριο με τον κ. Adamson ο οποίος την διαβεβαίωσε ξεκάθαρα ότι το εισιτήριό μου είναι δωρεάν.

Πληροφόρησα την Ιωάννα ότι είμαι δυστυχισμένη και δυσρεστημένη από τις συνθήκες εργασίας μου και ότι είχα το δικαίωμα να φύγω αφού πλήρωσα όλα μου τα έξοδα και δεν έχουν κανένα χρέος απέναντί μου. Αλλά αυτοί μου έκαναν πολλά όπως: να θέλουν να μεβάλουν φυλακή, να μουβάλουν κόκκινη σφραγίδα στο διαβατήριο, να φωνάζουν την αστυνομία. Η Ιωάννα ήθελε να με χτυπήσει στο πρόσωπο, της είπα: «εμπρός λοιπόν, κάντο, δεν με φοβίζεις» αλλά ποτέ δεν τόλμησε να το κάνει. Μου είπε να προσέχω γιατί ο άνδρας της είναι πρόεδρος του Αρείου Πάγου ενώ εγώ δεν ξέρω τίποτα από ελληνικό νόμο, σύμφωνα με τα λεγόμενά της. Η κατάσταση μου ήταν απελπιστική αφού αυτοί έπαιρναν όλες τις αποφάσεις για μένα, παραπονέθηκα για πόνο στο στήθος και την

πλάτη αλλά δεν με πήγαν σε γιατρό, η τροφή μου ήταν ανεπαρκής, κοιμόμουν στο πάτωμα. Δεν άντεξα και έτσι τηλεφώνησα στο προξενείο των Φιλιππίνων για να ζητήσω συμβουλές του τι να κάνω. Ο κ. Ρεβήνθης (ο υποπρόξενος των Φιλιππίνων στην Ελλάδα) με συμβούλεψε να υπογράμμισω στον κύριο και την κυρία Στασινού ότι δεν έχουν το δικαίωμα να μου κρατάνε το διαβατήριο ή τον μισθό μου ούτε να με εμποδίσουν να γυρίσω πίσω στις Φιλιππίνες, αν το ήθελα. Το ανέφερα στην κ. Στασινού αλλά εκείνη μου είπε πως ο συμβουλάτοράς μου ήταν κακός και δεν ξέρει καλά τους νόμους ενώ ο άντρας της είναι πολύ έξυπνος και τα ξέρει όλα.

Με κατηγόρησαν ότι δέχτηκα χρήματα για να πάω στο κρεβάτι με κάποιον άντρα, χωρίς να έχουν αποδείξεις, και τους προκάλεσα να με πάνε στο νοσοκομείο για εξετάσεις και αν αποδειχθεί ότι είμαι παρθένα θα τους μηνύσω για συκοφαντία.

Ήταν Τετάρτη γύρω στις 9 μ.μ. όταν με πήρε τηλέφωνο ο κ. Ρεβήνθης ελπίζοντας ότι το πρόβλημά μου είχε τελειώσει και με ρώτησε ποια ήταν τα σχέδιά μου. Του απάντησα ότι ήθελα να γυρίσω πίσω στην πατρίδα μου. Όταν έμαθε το όνομα των εργοδοτών μου, συνέπεσε να τους ξέρει γιατί ήταν φίλοι του και έτσι με άκουσε αλλά δεν έκανε τίποτα απολύτως και παρέμεινε αμέτοχος. Είναι άχρηστος σαν πρεσβευτής των Φιλιππίνων γιατί εδώ μιλάμε για ανθρώπινα δικαιώματα και όχι για φιλίες. Αυτοί δεν μου όρισαν πότε να φύγω. Είναι μεγάλοι ψεύτες. Αυτός είναι ο λόγος που ποτέ δεν τους σεβάστηκα από την αρχή. Στις 14.5.87 γύρω στις 10.30 μ.μ. μου είπαν ν' αλλάξω ρούχα γιατί η πτήση μου ήταν στις 12 τα μεσάνυχτα. Τους έφερα αντίρρηση αφού έπρεπε πρώτα να περάσω από το σπίτι των φίλων μου για να πάρω κάτι πράγματα που είχα αγοράσει αλλά εκείνοι δεν μου έδωσαν σημασία. Με πήγαν κατευθείαν στο αεροδρόμιο σαν φυλακισμένη.

Ήμουν αξιολύπητη, σαν ζητιάνος στο δρόμο αλλά ευτυχώς βρέθηκε ένας κατάλληλος άνθρωπος, πολύ ικανός που έδωσε λύση στο πρόβλημά μου. Αν δεν υπήρχαν αυτοί οι άνθρωποι ίσως να ήμουν ακόμη στα δεσμά αυτής της οικογένειας.

Εκφράζω την απεριόριστη ευγνωμοσύνη μου σ' αυτούς τους ανθρώπους που είναι πάντα πρόθυμοι να δώσουν βοήθεια. Δεν μπορώ να τους ξεχάσω. Σας αγαπώ όλους.

Methelyn Arcenas

Οι καταγγελίες πλέον είναι συγκεκριμένες και κατηγορηματικές. Να περιμένουμε απάντηση απ' τους ενδιαφερόμενους;...

★

Παράλληλα μ' όλα αυτά, ο επονομαζόμενος «Σύνδεσμος Ελληνοφιλιππινέζικης Φιλίας» το Σάββατο 13/6 διοργάνωσε καλλιτεχνική βραδιά στο ξενοδοχείο «Τιάνια», όπου και απονεμήθηκε ο τίτλος της «μικς ανεξαρτησίας» σε μια Φιλιππινέζα εργαζόμενη στη χώρα μας, ενώ γυναικείες ομάδες απέξω διαμαρτύρονταν για την εκμετάλλευση και δουλεμπορία των Φιλιππινέζων. Ένα δικτυο που ξεκινά από αετονύχηδες των ελληνικών γραφείων εργασίας στις Φιλιππίνες, επεκτείνεται στους αντιπροσώπους τους στην Ελλάδα, και το οποίο αγγίζει προξενεία, υπηρεσίες αλλοδαπών, δημόσιες υπηρεσίες και... ευυπόληπτους πολίτες!

Τάσος Κατιντσάρος

ιντριγκά

Θεμιστοκλέους & Δερβενίων 60
360 2796 360 8444

Η Ίντριγκα

Κάθε μέρα
από τις 8 μ.μ.
όλο το καλοκαίρι
στο πεζοδρόμιο
Θεμιστοκλέους και Δερβενίων

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΤΩΝ ΠΕΙΝΑΣΜΕΝΩΝ

Σημειώσεις από ένα μήνα στις Φιλιππίνες

ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ σ' αυτό το άρθρο, εκτός από εκείνα που διαβάζετε συνήθως στις εφημερίδες, είναι ψεύτικα. Λόγοι στοιχειώδους προστασίας των ανθρώπων που αναφέρονται παρακάτω, καθιστούν υποχρεωτική αυτή τη μικρή πλαστογράφηση της πραγματικότητας. Οι πιο άμεσα ενδιαφερόμενοι, εξάλλου, είναι μάλλον βέβαιο πως δε θα δυσανασχετούσαν στην καθημερινή τους ζωή, οι περισσότεροι χρησιμοποιούν τουλάχιστον ένα ψευδώνυμο ο καθένας.

Όταν φεύγεις απ' την Αθήνα για τις Φιλιππίνες, με την πρόθεση μάλιστα να επισκεφτείς τις ζώνες του αντάρτικου, περιμένεις να βρεις μια χώρα βυθισμένη στον εμφύλιο πόλεμο, όπου η πολιτική βία παραμονεύει στις γωνιές των δρόμων.

Λίγες μόλις ώρες μετά την άφιξή σου στη Μανίλα, έχεις συνειδητοποιήσει πως έκανες λάθος. Σ' αυτή τη χώρα, κυρίαρχη μορφή βίας δεν είναι ο πόλεμος, αλλά η πείνα. Εβδομήντα τοις εκατό των Φιλιππινέζων κερδίζει λιγότερα απ' το μίνιμουμ που, σύμφωνα με τις στατιστικές του Υπουργείου Εργασίας κι Απασχόλησης, απαιτείται για τη διατροφή του. Στην είσοδο του υπουργείου, άνεργοι κοιμούνται ξαπλωμένοι πάνω στο πεζοδρόμιο.

Το «Καπνοβούνι», στην καρδιά της παραγκούπολης του Τόντο, είναι ένα πραγματικό βουνό ύψους δεκάδων μέτρων, φτιαγμένο απ' τα μισοκαμένα και μισοκαιγόμενα σκουπίδια των οχτώμισι εκατομμυρίων της μείζονος Μανίλα. Ο καπνός είναι συμπαγής κι απόλυτα αδιαφανής, η ζέση κι η βρώμα αποπνιγτικές.

Λιγότερο από ένα μέτρο απ' τους πρόποδες του «βουνού», αρχίζουν οι παράγκες των 25.000 κατοίκων της περιοχής. Φτιαγμένες, όπως όλες οι παράγκες των φτωχοσυνοικιών της Μανίλα, από ετερόκλητα σανίδια, χαρτοκιβώτια, ψάθες, λαμαρίνες και κουρέλια, κι επιπλέον βουτηγμένες στον καπνό των σκουπιδιών και τα μαύρα ποτάμια μολυσμένου υγρού που ξεκινάν απ' το σκουιδοσωρό. Ο χώρος είναι λίγος —μαζί μ' αυτό το καθεαυτό το βουνό, κάπου 600 στρέμματα— κι οι άνθρωποι ζουν στην κυριολεξία ο ένας πάνω στον άλλο. Ολόγυμνα παιδιά παίζουν τσαλαβουτώντας σε λακούβες γεμάτες μ' ένα κατάμαυρο λιπαρό υγρό.

Κάθε πρωί, οι κάτοικοι του Καπνοβουνιού, φορτωμένοι με μεγάλα κοφίνια, σκαρφαλώνουν στην κορυφή του σκουιδοσωρού ψάχνοντας για κάθε λογής υλικά που θα μπορούσαν να πουληθούν στη Βιομηχανία για ανακύκλωση: σπασμένα μπουκάλια, κονσερβοκούτια, γκαζοτενεκές, χαρτόκουτα, παλιά πλαστικά. Οι τιμές είναι εξευτελιστικές, η πληρωμή πάει με το κομμάτι και για ένα μεροκάματο της τάξης των 25-30 πέζος (150-200 δρχ.) χρειάζονται δώδεκα με δεκάξι ώρες δουλειάς. Απ' τα εφτά τους χρόνια, τα παιδιά συνοδεύουν τους γονείς τους στην κορυφή του «βουνού»: δεν υπάρχουν λεφτά για να πάνε σχολείο — κι αν πάνε, κατά κανόνα απορρίπτονται στα γρήγορα. Έτσι, απ' τη στιγμή που θα γεννηθούν, η τύχη τους είναι προδιαγεγραμμένη: θα γίνουν scubbingers, «ρακοσυλλέκτες». Στις στατιστικές του υπουργείου Εργασίας δε θα αναφέρονται ως άνεργοι.

Ο απεσταλμένος του «Σχολιαστή» με τους αντάρτες του Νέου Λαϊκού Στρατού.

Φυματίωση, δυσεντερία, χολέρα, τύφος — η ζωή των scubbingers είναι μετρημένη. Χάρη στα ψηλά επίπεδα της μόλυνσης, απ' τα παιδικά τους χρόνια κουβαλούν μέσα τους το θάνατό τους. Στα σοκάκια του Καπνοβουνιού δε θα συναντήσεις ηλικιωμένους.

«Το υπ' αριθμόν 2 χειρότερο πράγμα που έχω δει στη ζωή μου είναι το Καπνοβούνι. Το υπ' αριθμόν ένα, ήταν το πτώμα ενός συνδικαλιστή, στο ίδιο μέρος. Προσπαθούσε να οργανώσει τους κατοίκους σε τοπικά συμβούλια — για την καλύτερη διαπραγμάτευση με τους εργοδότες, για τη σύσταση ομάδων τροφοδοσίας, για τη δημιουργία εναλλακτικού σχολείου στη γειτονιά. Μια νύχτα βρέθηκε σφαγμένος κάτω από μια γέφυρα. Είδα το πτώμα του στο αστυνομικό τμήμα. Ήταν φριχτό: τον είχαν κυριολεκτικά καταξεδίσει...».

Μιλάει η Ρόζαλιν, αυστραλέζα που εργάζεται σε κάποια απ' τις νόμιμες μαζικές οργανώσεις της Μανίλα. Βρίσκεται στις Φιλιππίνες εδώ και τρεις μήνες και δεν ξέρει αν και πότε θα φύγει. Έζησε από κοντά τις συνθήκες ζωής στις παραγκουπόλεις — «φαντάσου», λέει, «ότι υπάρχουν σήμερα εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι που ζουν σε τρώγλες χωρίς αποχέτευση και για να ικανοποιήσουν τις φυσικές τους ανάγκες πρέπει πρώτα να περιμένουν να νυχτώσει. Αν μου το 'λεγαν αυτό πέρυσι στο Σίδνεϊ, θα αρνιόμουν να το πιστέψω...».

Μου δείχνει μια σειρά φωτογραφίες απ' τις παραγκουπόλεις. Οικογένειες με οχτώ, δέκα και δώδεκα παιδιά, γύρω από μικροσκοπικές καλύβες από μπαμπού, λαμαρίνα και χαρτόνι. Όλα τα κορίτσια πάνω από οχτώ χρόνων, επιμένει, είναι πουτάνες. Στις περισσότερες περιπτώσεις, προσφέρουν το μοναδικό εισόδημα της οικογένειας.

Στους δρόμους, μεγάλα πόστερ διαφημίζουν την κινηματογραφική ταινία που εξιστορεί σε θριαμβευτικούς τόνους τη γεμάτη φτωχογειτονιές πρωτεύουσα του Μιντα-

νάο που μέχρι πρότινος ήταν γνωστή σα «μικρή Νικαράγουα».

«Άλσα Μάσα» σημαίνει «εξέγερση των Μαζών», κι είναι το όνομα που οι πάτρωνές της διάλεξαν να δώσουν στην οργάνωση που έδωσε πρώτη το ενεργό παράδειγμα της συμμετοχής των πολιτών στον «αντισυμμοριακό αγώνα». Σε κάθε γειτονιά που «αυθόρμητα» αποφασίζει να «ελευθερωθεί» απ' τον «αόρατο έλεγχο» των κομμουνιστών, στρατιωτικών κι άλλοι «αγανακτισμένοι πολίτες» (vigilantes τους λένε στις Φιλιππίνες) συγκαλούν συνοικιακή συνέλευση, με υποχρεωτική ένταξη των μετεχόντων στην Άλσα Μάσα. Τα μεγάφωνα διαλαλούν πως στην ανάμεσα στον Ελεύθερο Κόσμο και το Διεθνή Κομμουνισμό δεν υπάρχει χώρος για ουδετερότητα: τα σπίτια εκείνων που δεν εντάσσονται στην Άλσα Μάσα σημαδεύονται μ' ένα κόκκινο σταυρό.

Μέσα στον περασμένο Φλεβάρη, μερικές χιλιάδες τρομοκρατημένοι αλλά ανυποχώρητοι πολίτες εγκατέλειψαν το Νταβάο.

Εκτός από την Άλσα-Μάσα, άλλη περιβόητη οργάνωση είναι η TADTAD —κατά λέξη, «Σφάξε»— που έγινε θλιβερά γνωστή ανά την υφήλιο όταν, στις αρχές του περασμένου Μάρτη, ορισμένα μέλη της πόζαραν στους δημοσιογράφους με το κομμένο κεφάλι ενός ύποπτου συνεργάτη των ανταρτών και στη συνέχεια ήπιαν το αίμα του.

Λίγες μέρες μετά το επεισόδιο, η Κορασόν Ακίνο πήγε στο Νταβάο, όπου συνεχάρη επίσημα τον ηγέτη του «πολιτικού σκέλους» της TADTAD, του «Ενωμένου Λαού για την Ειρήνη» (NAKASAKA) κι ανακοίνωσε δημόσια ότι οι ομάδες των vigilantes αποτελούν την έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας σε τοπικό επίπεδο.

Το εκλογικό τμήμα της Τονσούγια, στην παραγκούπολη Ναβότας, στεγάζεται (πού αλλού;) στο σχολείο της γειτονιάς. Σε μια απ' τις αίθουσες, δίπλα στο μαυροπίνακα, μπορείς να διαβάσεις με μεγάλα γράμματα την επιγραφή — παρότρυνση προς τους μαθητές: «Θεέ μου, δώσε μας τη γαλήνη να αποδεχτούμε τα πράγματα που δεν μπορούμε να αλλάξουμε, το κουράγιο να αλλάξουμε αυτά που μπορούμε και τη σοφία να διακρίνουμε τη διαφορά».

Σε μια κοινωνία που το 85% των πολιτών είναι προσλωμένο στον καθολικισμό, είναι επόμενο η εκκλησία να διαθέτει ιδιαίτερο πολιτικό βάρος. Όπως είναι γνωστό, ο αρχιεπίσκοπος Χάιμε Σιν συνέβαλε τα μέγιστα στην ανατροπή του Φερδινάνδου Μάρκος όταν, στις 14 Φλεβάρη 1986, κάλεσε δημόσια τους πιστούς να υιοθετήσουν μια στάση παθητικής αντίστασης ενάντια στο καθεστώς.

Αυτό που είναι λιγότερο γνωστό, είναι ότι, λίγες μόλις μέρες πριν από τις εκλογές της 11ης Μάη, ο Σιν ζήτησε επίσης δημόσια απ' τους πιστούς να υπερψηφίσουν το συνδυασμό της θεοσεβούμενης Κόρυ και να απορρίψουν τους «άθεους» αριστερούς. Καθόλου παράξενο λοιπόν που στις απίστευτα φτωχές παραγκουπόλεις της Μετρο-Μανίλα χιλιάδες εξαθλιωμένοι προλετάριοι, μη όντας τό-

σο οίγουροι για το πραγματοποιήσιμο της οικοδόμησης του επίγειου παράδεισου, προτίμησαν να εξασφαλίσουν τον επουράνιο ψηφίζοντας «χριστιανικά».

Ο μόνος εκπρόσωπος της εκκλησιαστικής ιεραρχίας που δεν έχει συμμετάσχει σ' αυτή την αντικομμουνιστική εκστρατεία είναι ο Φόρτις, επίσκοπος του Μπακόλοντ. Στα τέλη Απριλίου, μια απασφαλισμένη χειροβομβίδα ρίχτηκε στο σπίτι του, ενώ στο Βατικανό έχει συγκεντρωθεί ένα ισχυρό λόμπι που προπαγανδίζει την απομάκρυνσή του. Στο Μπακόλοντ, προκηρύξεις που υπογράφονται απ' τους «Αληθινούς Χριστιανούς Ενάντια στον Κομμουνισμό» τον προειδοποιούν ότι, αν δεν αλλάξει στάση, θα έχει την τύχη του Όσκαρ Αρνόλφο Ρομέρο.

Μίλησα με το Φόρτις, κι ο άνθρωπος μου φάνηκε κάθε άλλο παρά κομμουνιστής ή συμπαθών. Απλά, εξακολουθεί να επιμένει πώς, σε μια ταξικά πολωμένη ύπαιθρο, αν θέλεις να βάλεις ένα τέλος στον εμφύλιο πόλεμο και να πείσεις τους αντάρτες να κατέβουν απ' τα βουνά, τότε πρέπει να μοιράσεις πραγματικά τα τσιφλίκια στους αγρότες.

«Μονάχα με το διάλογο, δε γίνεται τίποτα» τόνισε. «Αυτοί οι άνθρωποι, οι αντάρτες, είναι φτωχοί κι αγράμματοι, με λίγα λόγια ξέρουν καλά πως σε οποιοδήποτε τραπέζι των διαπραγματεύσεων αυτοί θα είναι οι χαμένοι. Γι' αυτό έχουν πάρει τα όπλα...».

Πολλάπλές χρήσεις για κάθε τι: το πανώ της μονάδας χρησιμεύει και σαν κούνια.

Την ημέρα των εκλογών, στις μεσοαστικές κι αριστοκρατικές συνοικίες η ψηφοφορία ήταν τουλάχιστον τόσο ήρεμη, όσο και σε οποιαδήποτε δυτικοευρωπαϊκή πρωτεύουσα. Οι ψήφοι, εξάλλου, ήταν μοιρασμένοι ανάμεσα στο συνασπισμό της Ακίνο και στην ακροδεξιά παράταξη του πρώην υπουργού Άμυνας, Χουάν Πόνσε Ενρίλε.

Στις φτωχογειτονιές, ιδιαίτερα σ' εκείνες που θεωρούνται στηρίγματα της αριστεράς, η εικόνα ήταν διαφορετική. Έξω απ' τα εκλογικά τμήματα, οι κομματάρχες αγόραζαν την ψήφο της φτωχολογιάς για 150 πέζος και τρία πιάτα ρύζι.

Μέσα στα τμήματα, στρατιωτικοποιημένες ομάδες τραμπούκων οδηγούσαν στην κάλη τους «ιπτάμενους ψηφοφόρους» που θα έδιναν τη νίκη στον επιθυμητό υποψήφιο. Στην Τονσουγιά, οι παρατηρητές της αριστεράς, προστατευμένοι απ' την παρουσία ενός πλήθους δημοσιογράφων, είχαν τα κότσια να «συλλάβουν» επ' αυτοφώρω έναν τέτοιο «ιπτάμενο ψηφοφόρο», με τέσσερα διαφορετικά εκλογικά βιβλιάρια πάνω του. Δε βαρύνεσαι... Μόλις έπεσε το σκοτάδι, και πριν αρχίσει η ψηφοφορία, μια ξαφνική διακοπή του ρεύματος (όλοι οι δήμαρχοι είναι διορισμένοι απ' την Ακίνο κι ο υπουργός Εσωτερικών, Χάιμε Φερέρ, είχε δηλώσει ότι όσοι δεν φέρουν ψήφους στο κυβερνητικό κόμμα θα θεωρηθούν αποτυχημένοι) κι οι κάλπες αλλάζουν μέσα στο σκοτάδι. Η υποψήφια του κυβερνητικού συνασπισμού, κουνιάδα της Ακίνο, ανακηρύχτηκε πανηγυρικά βουλευτής του Ναβότας.

«Ανάμεσα στον Μάρκος και την Ακίνο υπάρχει μια θεμελιώδης διαφορά που κανείς και τίποτα δε θα μπορέσει να

εξαλείψει: το φύλο. Ο Μάρκος είναι άντρας, η Ακίνο γυναίκα. Από εκεί και πέρα αρχίζουν οι ομοιότητες...».

Βρισκόμαστε στο Μπακόλοντ, πρωτεύουσα του Νέγκρος, τέταρτου σε μέγεθος νησιού των Φιλιππίνων. Στην ύπαιθρο, στις χασιέντες του ζαχαροκάλαμου, οι κολήγοι — άνεργοι οι περισσότεροι απ' το 1984, όταν ξέσπασε η κρίση, αποτέλεσμα της πτώσης των διεθνών τιμών της ζάχαρης — βλέπουν τις οικογένειές τους ν' αργοπεθαίνουν απ' την πείνα, κι ο συνομιλητής μου έχει κάθε δικαίωμα να είναι καταδικαστικός στις κρίσεις του για το νέο καθεστώς.

Η ζωή ποτέ δεν ήταν εύκολη για τους κολήγους της ζάχαρης. Ακόμα και στο απόγειο της ευημερίας του νησιού, δεκαπέντε χρόνια πριν, κέρδιζαν τόσα μόνο όσα τους ήταν αναγκαία για να μην πεθάνουν απ' την πείνα. Κατά τη «νεκρή περίοδο», απ' τον Απρίλη μέχρι το Σεπτέμβρη, όταν δεν είχαν δουλειά, ο αφέντης τους είχε την υποχρέωση να τους χορηγεί το απαραίτητο για τη διατροφή τους, φροντίζοντας να κρατάει το (υπερτιμολογημένο) κόστος απ' τους μισθούς τους κατά την εποχή της συγκομιδής. Μόνιμα χρεωμένοι ήταν έτσι εφ' όρου ζωής δεμένοι με το τσιφλίκι.

Μετά το ξέσπασμα της κρίσης οι τσιφλικάδες, που είδαν τα κέρδη τους να μειώνονται, έκοψαν την παροχή ρυζιού κατά τη νεκρή περίοδο κι έτσι οι οικογένειες των κολήγων, που είναι αδύνατο να βρουν άλλη δουλειά σ' ένα νησί όπου το 80% της οικονομίας αφορά τον κύκλο της ζάχαρης, λιμοκτονούν. Όχι τόσο βίαια και θεαματικά, όπως στην Αιθιοπία. Η γη εδώ είναι πολύ πλούσια κι οι άνθρωποι μπορούν πάντα να βρίσκουν κάποιες ρίζες ή φλούδες δέντρων για να διασκεδάσουν την πείνα τους. Η έλλειψη ζωικών πρωτεϊνών, ωστόσο, κουρελιάζει το ανοσοποιητικό τους σύστημα και τους παραδίδει εύκολη βόρα στις αρρώστιες.

«Εξηναπέντε τοις εκατό των παιδιών εδώ είναι υποσιτισμένα» μου λέει ένας γιατρός. «Τα μισά πεθαίνουν πριν κλείσουν τα τρία τους χρόνια. Στα πιστοποιητικά του θανάτου τους, ως αιτία γράφεται η αρρώστια που τους έδωσε τη χαριστική βολή: πυματίωση, διάρροια, αμοιβάδες, τύφος, χολέρα. Πουθενά φυσικά δεν αναφέρεται ότι τα παιδιά αυτά δε θα είχαν πεθάνει, ούτε καν προσβληθεί, αν τρέφονταν διαφορετικά...».

Το επίσημο μεροκάματο του αγρεργάτη, τις μέρες που έχει δουλειά (συνήθως όχι πάνω από 12 το μήνα, κατά το εξάμηνο της συγκομιδής) είναι 32 πέζος (208 δρχ.), αλλά μονάχα ένα 4% είναι αρκετά τυχερό να εισπράττει αυτό το ποσό. Προφασιζόμενοι οικονομικά προβλήματα, οι περισσότεροι τσιφλικάδες πληρώνουν με το κομμάτι: 15 με 18 πέζος για το κόψιμο και το φόρτωμα ενός τόννου ζαχαροκάλαμου — η μάξιμουμ απόδοση ενός δυνατού άντρα είναι ενάμιση τόννος το εικοσιτετράωρο. Στη βιομηχανία της ζάχαρης, οι μισθοί είναι κάπως ψηλότεροι (42 πέζος), αλλά η απασχόληση επίσης εποχιακή: δυο με τέσσερις μήνες το χρόνο.

Βλέποντας αυτή την κατάσταση καταλαβαίνει κανείς γιατί οι άνθρωποι πάνε στο «Καπνοβούνι».

«Καπνοβούνι»: Τα παιδιά ποζάρουν στο φακό.

Ή γιατί γίνονται αντάρτες. Στα σαρανταοχτώ του, ο Μανουέλ απελπίστηκε να περιμένει τρία ολόκληρα χρό-

νια στην ανεργία κι αποφάσισε να βγει στο βουνό με το Νέο Λαϊκό Στρατό. Στη μονάδα του είναι ο πιο ηλικιωμένος: κανείς απ' τους συμπολεμιστές του δεν ξεπερνά τα εικοσιπέντε, αν εξαιρέσει κανείς τον τριαντάχρονο διοικητή της διμοιρίας.

Τους συνάντησα κάπου στο Νέγκρος, μετά από μια διήμερη αναμονή στο Μπακόλοντ. Η επικοινωνία μεταξύ μας δύσκολη — αμόρφωτα αγροτόπαιδα οι περισσότεροι, δε μιλούσαν παρά λίγες μόνο λέξεις αγγλικά. Η πολιτική τους εκπαίδευση, αν εξαιρέσει φυσικά κανείς την ίδια την εμπειρία μιας ζωής που σου μαθαίνει απείρως περισσότερα απ' όσα μπορούν να σου πουν όλα τα βιβλία του κόσμου, περιορίζεται σε τραγούδια και κάποια σύντομα κείμενα, δακτυλογραφημένα σε ρυζόχαρτο, που διαβάζονται χέρι-χέρι και που εξηγούν, με λίγα λόγια και πολλά σχεδιαγράμματα, πώς δομείται η κυριαρχία της άρχουσας τάξης πάνω στις εκμεταλλευόμενες ή τι είναι οι «συγκρούσεις χαμηλής έντασης» που εφαρμόζουν οι ΗΠΑ στον Τρίτο Κόσμο.

Απ' την άλλη, η δεξιοτεχνία τους είναι καταπληκτική. Με μια ματσέτα στο χέρι κι αξιοποιώντας τη «μητέρα φύση» κατασκεύαζαν, μέσα σε χρονικό διάστημα μικρότερο από δυο ώρες, δεκάδες καταλύματα μέσα στο δάσος, φτιαγμένα από μπαμπού, ψάθες και κλαδιά δέντρων, συνδεδεμένα με σκονί από άβακα, επίσης κατασκευασμένο επιτόπου.

Αργός και μεθοδικός ο ρυθμός της ζωής τους. Ξύπνημα στις τέσσερις το πρωί, μπάνιο και μπουγάδα στο κοντινό ρυάκι, ετοιμασία του πρωινού, λύσιμο και καθάρισμα των όπλων. Η τροφή τους —πρωί, μεσημέρι και βράδι— νερό-βραστο ρύζι και κανένα παστό ή ξεραμένο ψάρι. Καμιά φορά, ένα τσαμπί μπανάνες, μια μπουκιά χοιρινό λίπος ή μια μεγάλη σαύρα. Όταν λείπουν κι αυτά, βραστές ρίζες που αφήνουν στο στόμα μια φριχτή γεύση.

Μοναδική τους διασκέδαση, ατέλειωτα τραγούδια με τη συνοδεία κιθάρας. Όλοι σχεδόν ξέρουν να ακομπανιάρουν, κι οι περισσότεροι έχουν φωνές εκπληκτικά σωστές και πλούσιες. Τα τραγούδια τους, στην πλειοψηφία επαναστατικά κι αντάρτικα. Μιλούν για τη φτώχεια, την κατα-

Λίγο πριν πέσει το σκοτάδι, η πορεία αρχίζει.

Αντάρτες κι αντάρτισσες μετέχουν στις ίδιες μονάδες.

πίεση, τον πόλεμο, την επανάσταση, την ελπίδα. Όταν τραγουδούν τη «Διεθνή», μερικοί σηκώνουν τις γροθιές τους ψηλά.

Μπακόλοντ. Χωρίς λόγια.

Τα ελικόπτερα έρχονται απ' τη μεριά του ήλιου κι αρχικά ο ήχος τους υπερδύεται με το θόρυβο του γειτονικού ρυακιού. Στο άκουσμά τους, ο τρόμος ζωγραφίζεται στα μάτια των παιδιών που τρέχουν να κρυφτούν μέσα στα καλύβια ή πίσω από συστάδες θάμνων. Περνούν σε χαμηλό ύψος πάνω απ' τον οικισμό κι ύστερα εξαφανίζονται στο βάθος του ορίζοντα.

Από τότε που η Ακίνο ανέλαβε την εξουσία, στο Νέγκρος ο στρατός εγκαίνιασε τον αεροπορικό πόλεμο: ελικόπτερα περιπολούν συνέχεια κι ενίοτε πολυβολούν τη ζούγκλα, αεροπλάνα πραγματοποιούν χαμηλές πτήσεις αδειάζοντας το φορτίο τους από βόμβες και ρουκέτες δίπλα στις κατοικημένες ζώνες. Ο αριθμός των θυμάτων είναι ακόμα σχετικά μικρός, αλλά ο πανικός που προκαλείται μεγάλος. Επιπλέον, για τους ανυπεράσπιστους χωρικούς, οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί δεν είναι το χειρότερο που μπορεί να τους τύχει.

Πιο πολύ απ' την αεροπορία φοβούνται τις καθημερινές σχεδόν, επιχειρήσεις του πεζικού. Γιατί οι στρατιώτες δεν πυροβολούν μονάχα ό,τι κινείται, δεν περιορίζονται στις πολύωρες βίαιες «ανακρίσεις» χωρικών για ν' ανακαλύψουν πού κρύβονται οι αντάρτες. Περνώντας από ένα οικισμό, λεηλατούν τα πάντα: αρπάζουν γουρούνια και κοτόπουλα, χώνουν τα αυγά στις τσέπες τους και τα λιγοστά φρούτα στους γυλιούς τους. Κάτι που για τους αφάνταστα φτωχούς κατοίκους της περιοχής μεταφράζεται σε οικονομική καταστροφή.

Τη νύχτα δεν κοιμάσαι ποτέ εκεί που πέρασες τη μέρα: αυτό είναι το βασικό αξίωμα του αντάρτικου. Αναπόφευκτα λοιπόν, κατά την εφταήμερη παραμονή μου στη ζώνη

του Νέου Λαϊκού Στρατού έζησα το πιο χαρακτηριστικό ίσως στοιχείο της παράνομης ζωής: τις συνεχείς μετακινήσεις και τις νυχτερινές πορείες μέσα από λασπερά μονοπάτια, σπαρμένα χωράφια, κατοικημένες ζώνες και δάση.

Πορείες σιωπηλές, που τις διακόπτει μονάχα ο ρυθμικός ήχος του βαδίσματος της φάλαγγας και τα γαυγίσματα των σκυλιών στο γειτονικό χωριό. Στα λιγότερο επικίνδυνα μέρη, οι φακοί είναι αναμένοι και στραμένοι προς το έδαφος. Στις περιοχές που υπάρχει κίνδυνος να πέσουμε σ' ενέδρα, το βάδισμα γίνεται μέσα σε απόλυτο σκοτάδι, όπου το μόνο που ξεχωρίζεις είναι η κατάμαυρη σκιά του κεφαλιού του μπροστινού σου πάνω στο βαθύ μπλε φόντο του ουρανού.

Στιγμές έντασης και τρόμου, όταν οι φρουροί της περιμέτρου δε βρίσκονται εκεί που κανονικά θα 'πρεπε να είναι. Μέσα σε κλάσμα του δευτερολέπτου, όλη η φάλαγγα βρίσκεται στο έδαφος. Ανατριχιαστικός κρότος μέσα στο σκοτάδι, ο ήχος απ' τις ασφάλειες των M-16 που πέφτουν, καθώς τα δάχτυλα ακουμπάνε στις σκανδάλες. Παγερή σιωπή που κρατά μερικά δευτερόλεπτα, κι ύστερα οι γνώριμες φωνές των συντρόφων που ανταλλάζουν δυο σύντομες κουβέντες με τους φρουρούς που μόλις ξεπρόβαλαν απ' το θάμνο στη γωνιά. Ηρεμία. Η πορεία ξαναρχίζει.

Πλανόδιοι πωλητές παντού: Το «σήμα κατατεθέν» της Μανίλα.

Τα όπλα των ανταρτών είναι στο σύνολό τους αμερικάνικα, λάφουρα, όπως κι οι στολές τους, απ' τον κυβερνητικό στρατό: αυτόματα M-16, τουφέκια M-1 και M-14, οπλοπολυβόλα Μπράουνινγκ, εκτοξευτήρες βομβίδων M-79. Απ' τις αρχές της δεκαετίας του '70, όταν το Πεκίνο πραγματοποίησε τη γνωστή θεαματική στροφή στην εξωτερική πολιτική του, το κίνημα εδώ δεν παίρνει καμιά απολύτως βοήθεια από το εξωτερικό. Σε ορισμένα μέρη των Φιλιππίνων, μου είπαν, μπορεί κανείς να συναντήσει κάποια στελέχη, με περισσότερα από δεκαπέντε χρόνια στο αντάρτικο, οπλισμένα με «Καλάσνικωφ», απομεινάρια της λιγοστής βοήθειας που η μαοϊκή Κίνα είχε δώσει κάποτε σ' ένα αντάρτικο που ακόμα και σήμερα τραγουδά «μαρξισμός-λενινισμός-σκέψη Μάο Τσε Τουνγκ». Παρόλες τις κωδωνοκρουσίες των αντιδραστικών εφημερίδων της Μανίλα, τα υποτιθέμενα φορτία των ρώσικων όπλων δεν έφτασαν ποτέ εδώ. «Αν είχαμε μερικές μόνο εκατοντάδες Καλάσνικωφ», μου λέει ο παράνομος σύνδεσμός μου στο Μπακόλοντ, «θα μπορούσαμε ν' αντιμετωπίσουμε 10.000 στρατιώτες οπλισμένους με M-16. Είναι το καλύτερο όπλο που θα μπορούσε να βρει κανείς».

Στο Μπακόλοντ, μου περιέγραψαν μια συνηθισμένη «ψυχο-πολιτική» επιχείρηση του στρατού: μονάδες πεζικού κυκλώνουν μια περιοχή και μεταφέρουν όλους τους αγρότες στο κεφαλοχώρι της περιοχής. Εκεί, τους προβάλλουν την ταινία «The Killing Fields» (ελλ. τίτλος «Κραυγές στη Σιωπή»), γύρω απ' τις θηριωδίες των Κόκκινων Χμερ στην Καμπότζη, «για να ξέρουν τι θα τους συμβεί αν νικήσουν οι κομμουνιστές».

Αντίθετα, το «Αποκάλυψη Τώρα» παίχτηκε στο Μπακό-

λοντ μονάχα για μια μέρα, κι ύστερα κατέβηκε, αφού ο υπερβολικά τολμηρός ιδιοκτήτης της αίθουσας προβολής δέχτηκε απειλητικά τηλεφωνήματα. Είπε κανείς ότι τέχνη είναι ταξικά ουδέτερη;

Κατά τη διάρκεια της παραμονής μου στις ζώνες των ανταρτών, είχα τη δυνατότητα να διαπιστώσω ότι, σ' εκείνη την περιοχή τουλάχιστον, ο Νέος Λαϊκός Στρατός απολαμβάνει την πλήρη υποστήριξη του ντόπιου πληθυσμού. Σύμφωνα με τον οδηγό μου, το ποσοστό των κατοίκων που είναι οργανωμένοι σε μαζικές οργανώσεις του Εθνικού Δημοκρατικού Μετώπου κυμαίνεται, ανάλογα με το χωριό, μεταξύ 85 κι 100%. Το γεγονός ότι οι αντάρτες έδωξαν τους τσιφλικάδες και μοίρασαν τη γη στους καλλιέργητες συνέβαλε σ' αυτό όσο τίποτα άλλο.

Εξάλλου, οι αντάρτες ακολουθούν μια αρκετά επεξεργασμένη πολιτική για ν' αποσπάσουν την υποστήριξη ή έστω τη συναίνεση του ντόπιου πληθυσμού. «Σε κάθε σπίτι που θα μπαίνουμε», μου δήλωσε απ' την αρχή ο οδηγός μου, «θα χαιρετάς τους πάντες, ακόμα και τα παιδιά. Έτσι κάνουν εδώ όλοι οι επαναστάτες». Ομάδες εποχιακών ανταρτών, εκπαιδευμένοι στους καταυλισμούς του Μετώπου, κυκλοφορούν στην περιοχή προσφέροντας στους χωρικούς τις υπηρεσίες τους, είτε σαν «ξυπόλητοι γιατροί», είτε συμβάλλοντας με τις τεχνικές γνώσεις τους στην καλύτερη διεύθυνση προβλημάτων της παραγωγής και του νοικοκυριού. Χτυπητή αντίθεση με τα στίφη του στρατού του, όποτε περνούν, πυροβολούν, βασανίζουν και λεηλατούν.

Η Ακίνο στην προεκλογική της συγκέντρωση, που όρχισε και τέλειωσε με προσευχές.

Ανάμεσα στα δεκάδες τραγούδια που άκουσα απ' τα παιδιά του Νέου Λαϊκού Στρατού εκείνο το επταήμερο, εκείνο που καρφώθηκε στη μνήμη μου, αυτό που τραγούδησαν με μεγαλύτερο πάθος, ήταν ένα που μιλούσε για την εκπαίδευση. Για το εκπαιδευτικό τους σύστημα που ευνοεί τους πλούσιους, που στέλνει τα παιδιά τους στα πανεπιστήμια για να γίνουν διευθυντές, ενώ τα παιδιά της φτωχολογιάς τα ρίχνει είτε στα γραφεία αναζήτησης εργασίας είτε στα εργοστάσια της Ειδικής Εξαγωγικής Μεταποιητικής Ζώνης.

Η Γκαμπριέλα είναι δεκαοχτώ χρόνων. Μέχρι πέρυσι παρακολουθούσε το Λύκειο αλλά οι γονείς της, εργάτες σε ζαχαρόμυλο στο νότιο τμήμα του νησιού, δε μπορούσαν πια να πληρώνουν τα δίδαχτρα —κάπου 300 πέζος η εγγραφή κι 150 το μήνα— κι υποχρεώθηκε να διακόψει. Η εκπαίδευση στις Φιλιππίνες, βλέπεις, ακόμα κι η πρωτοβάθμια, ακόμα κι η δημόσια, δεν είναι ποτέ δωρεάν. Κι οι φτωχοί βλέπουν αυτόματα να αποκλείονται απ' τον κατεξοχήν μηχανισμό ταξικής κινητικότητας. Σήμερα, η Γκαμπριέλα πηγαиноέρχεται ανάμεσα στις διάφορες περιοχές του αντάρτικου, σαν ταχυδρόμος. Δεν έχει πάει ποτέ στη Μανίλα, αλλά ελπίζει να μπορέσει κάποτε, ίσως μετά τη νίκη.

Τάσος Κωστόπουλος

Στο Επόμενο: «Η εκχειρία ήταν λάθος μας». Μιλάει στο Σχολιαστή ο φυλακισμένος ηγέτης του Κ.Κ. Φιλιππίνων.

I K A

ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Στο στόχαστρο λοιπόν τα ασφαλιστικά ταμεία.

Ο πρωθυπουργός προτρέπει στη συνέλευση του ΣΕΒ το πρόβλημα των ασφαλιστικών ταμείων ν' αντιμετωπιστεί... ευθέως.

Ενώ ο ΟΟΣΑ προτείνει στις χώρες της ΕΟΚ την ιδιωτικοποίηση των ασφαλίσεων, ο ΣΕΒ φαίνεται να προβληματίζεται σοβαρά για τα κέρδη των... εργαζομένων απ' την είσοδο των ασφαλιστικών εταιρειών στον τομέα των κοινωνικών ασφαλίσεων.

Ενώ η ΕΟΚ προαλείφει σαν λύση τον ΦΠΑ για την κάλυψη εσόδων των ασφαλιστικών ταμείων, ο ΙΟΒΕ τον βλέπει σαν μόνη λύση «εκτός από την αναπροσαρμογή της εισφοράς των ασφαλισμένων».

Ενώ ο Γ. Μαγκάκης δηλώνει ότι τα ταμεία δεν κινδυνεύουν, ο Κατσάνεβας θέλει το κόμμο της ασφάλειας του εργαζόμενου για την εισφοροδιαφυγή του εργοδότη!

Η αύξηση των συνταξιούχων σε σχέση με τους εργαζόμενους και τα ελλείμματα των ταμείων προτείνεται απ' την κυβέρνηση ν' αντιμετωπιστούν με αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης των γυναικών (για να... εξισωθούν με τους άνδρες!), με μείωση των επαγγελματιών που εντάσσονται στα βαριά και ανθυγιεινά, με ποσό σύνταξης που θα θγαίνει απ' το μέσο όρο των αμοιβών της τελευταίας 5ετίας πριν τη συνταξιοδότηση και όχι 2ετίας που ισχύει κ.λπ. κ.λπ.

Φυσικά, καμιά κουβέντα για την αντιμετώπιση της εισφοροδιαφυγής, για ποινική ευθύνη των επιχειρηματιών που δεν πληρώνουν ασφαλιστικές εισφορές, για τη μη καταβολή απ' το κράτος των ποσών που προβλέπει ο προϋπολογισμός για την κοινωνική ασφάλιση...

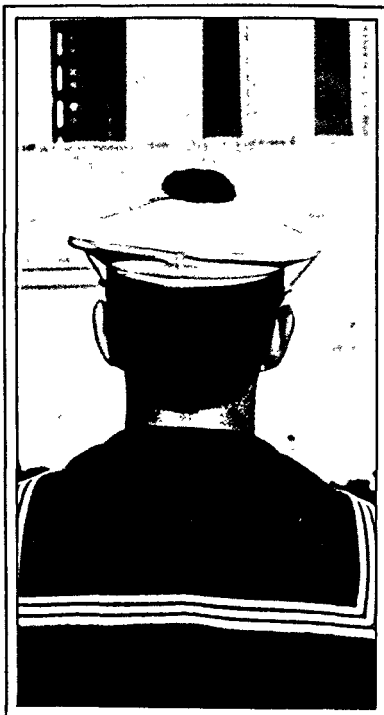
Και το έλλειμμα του ΙΚΑ, αισώς έχοντων των πραγμάτων, προβλέπεται να φτάσει τα 180 δισεκατομμύρια δρχ. στο τέλος του 1984. Έλλειμμα βέβαια που κατά ένα μεγάλο μέρος του οφείλεται στην εισφοροδιαφυγή (παρά τις κρατήσεις στους εργαζόμενους) και στους τόκους των δανείων που υποχρεώνεται να πληρώνει στις τράπεζες!

Όλα δείχνουν ότι πολλά θα δρομολογηθούν για τα ασφαλιστικά ταμεία μέσα στο καλοκαίρι. Ο περίφημος «κοινωνικός μισθός» είναι πιθανόν να δεχτεί σημαντικό πλήγμα...

Είναι έτοιμο ν' αντιμετωπίσει τη νέα επίθεση το συνδικαλιστικό κίνημα ή θα πυροβολήσει πάλι, όπως και την εισοδηματική πολιτική, με άσφαιρα πυρά;...

T.K.

ΚΟΙ ΝΩΝΙΑ

Γ Α Λ Λ Ο Ι Φ Ο Ι Τ Η Τ Ε Σ

«ΓΕΝΙΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ»

Στις φετινές γαλλικές φοιτητικές κινητοποιήσεις έχουμε αναφερθεί πολλές φορές. Τον περασμένο μήνα είχαμε την ευκαιρία να συζητήσουμε για την κατάσταση που βρίσκεται σήμερα το φοιτητικό κίνημα στη Γαλλία. Συναντηθήκαμε στα γραφεία του Σχολιαστή με τον Yves Sintomer, έναν από τους πρωταγωνιστές εκείνων των ημερών, ο οποίος είχε έρθει τον περασμένο μήνα στην Ελλάδα. Ο Γάλλος φοιτητής είναι μέλος της γαλλικής αριστερής κίνησης «Arc en ciel» (Ουράνιο τόξο) που είχαν δημιουργήσει πέντε κόμματα (P.S.U. - P.A.C. - F.G.A. - Mouvement d'Action non violent-Verts), και ήρθε για να ρυθμίσει τις τελευταίες λεπτομέρειες της γαλλικής συμμετοχής στο «Πανευρωπαϊκό εναλλακτικό δεκαήμερο» που θα γίνει στη Χαλκιδική το καλοκαίρι.

Ο Yves, λοιπόν, μας είπε, ότι αφήνοντας οι Γάλλοι φοιτητές τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων, το κυριότερο πρόβλημα που είχαν να αντιμετωπίσουν γυρνώντας στους χώρους των πανεπιστημιακών σχολών, ήταν, με ποιο τρόπο θα μπορούσαν να διατηρήσουν το κίνημά τους σ' ετοιμότητα. Δοκίμασαν να συζητήσουν, όχι πάντα με επιτυχία, για την εμπειρία που αποκόμισαν και να σκεφτούν τι μπορούν να κάνουν στο μέλλον. Το πιο σημαντικό όμως γεγονός, κατά τη γνώμη του, ήταν η διοργάνωση των «Etats généraux», μιας πανφοιτητικής διαδικασίας συζήτησης, με 2000 εκλεγμένους αντιπροσώπους από όλα σχεδόν τα πανεπιστήμια της χώρας.

Τα «Etats généraux», που είχαν να γίνουν δεκαετία χρόνια, συγκλήθηκαν σ' ένα μέρος που αποτελεί σύμβολο για το γαλλικό αριστερό κίνημα. Έγιναν στο Paris 8 (παλιά Vincennes), ένα πανεπιστήμιο με 50% περίπου ξένους φοιτητές που πληττείται περισσότερο από τα νέα μέτρα. Το ιδιαίτερα σημαντικό σ' αυτήν τη διαδικασία, μια και το γαλλικό φοιτητικό κίνημα δεν έχει ενιαία συνδικαλιστική εκπροσώπηση, ήταν ότι συμμετείχαν τα περισσότερα φοιτητικά συνδικάτα. Πήραν μέρος η UNEF-I.D. (σ' αυτό συμμετείχαν οι σοσιαλιστές και οι τροτσκιστές της «Λίγκα»), η UNEF-S.E. (κομμουνιστές και «ανανεωτές» διαφωνούντες με την κομματική γραμμή), το P.S.A. (αυτοδιαχειριστές) και βέβαια οι ανοργάνωτοι φοιτητές, οι οποίοι ήταν το 40% των συνέδρων.

Στόχος των «Etats généraux» ήταν ένα τριπλό σχέδιο κλιμάκωσης του κινήματος, που προωθούσαν η μειοψηφία της UNEF-I.D. (δηλαδή οι τροτσκιστές), η UNEF-S.E., το P.S.A. και διάφορες ομάδες «εναλλακτικών» φοιτητών. Σύμφωνα μ' αυτό, το φοιτητικό κίνημα έπρεπε να διαμορφώσει μια θετική πρόταση και να ξεπεράσει την απλή άρνηση του νόμου, να κρατήσει την ενωτική δομή που είχε κατακτήσει στις κινητοποιήσεις και, τέλος, να τοποθετηθεί στα γενικότερα κοινωνικά ζητήματα.

Από τις συζητήσεις, που κράτησαν αρκετές ημέρες, υπήρξε μια θετική κατάληξη. Όσοι συμμετείχαν αποφάσισαν ομόφωνα, να προχωρήσουν σε νέες κινητοποιήσεις, αν το Σεπτέμβριο επιχειρηθεί να περάσει τμηματικά ο νόμος για τα διδάκτρα. Άλλη μια σημαντική κατάληξη, ήταν η απόφαση που καλούσε σε αντιρατσιστικές κινητοποιήσεις. Την ημέρα μάλιστα που συζητούσαμε, στη Μαρσέι, ένα από τα άντρα του Λεπέν, γινόταν μια ανάλογη διαδήλωση.

Ο Yves μας είπε ακόμα, ότι υπήρξε μια πρόταση, η οποία αφού προκάλεσε έντονες διαφωνίες, τελικά απορρίφθηκε. Η πλειοψηφία της UNEF-I.D. (σοσιαλιστές) πρότεινε τη δημιουργία ενός κεντρικού φοιτητικού συνδικάτου, θέλοντας να ηγεμονεύσει στους ανεξάρτητους. Οι υπόλοιποι σύνεδροι διαφώνησαν, γιατί δεν ήθελαν με μια τέτοια απόφαση να νομιμοποιήσουν την από τα πάνω γραφειοκρατικοποίηση του κινήματος. Άλλωστε, όπως μας είπε, αξιοποίησαν την ανάλογη ελληνική εμπειρία.

Σ.

Σ Τ Ε Φ Α Ν Ι

ΑΝΥΠΟΤΑΚΤΟΙ ΚΑΙ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΟΙ

Στο Μίνστερ της Δυτ. Γερμανίας, 19-20 και 21 Ιουνίου, πραγματοποιήθηκε συνδιάσκεψη ανυπότακτων της Δυτικής Ευρώπης με θέματα: 1) Το πρόβλημα της Ανυποταξίας και, 2) Οι ανυπότακτοι και η άρνηση θητείας για λόγους συνείδησης στην Ελλάδα. Από την Πάρμα, ο Δημοκρατικός Σύλλογος Ελλήνων Σπουδαστών, Επιστημόνων και Εργαζομένων «Μακρυγιάννης», ζητάει, άλλη μια φορά, εξαγορά της θητείας για τους ανυπότακτους άνω των 30, νέο δημοκρατικό στρατολογικό νόμο, αναγνώριση των συνταγματικών δικαιωμάτων στους στρατευμένους και ουσιαστική μείωση της θητείας. Ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πιέζει πάντοτε, με αφορμή περιπτώσεις Ελλήνων Μαρτύρων του Ιεχωβά, για την θέσπιση αναπληρωματικής, μη στρατιωτικής θητείας και στην Ελλάδα.

Την ίδια ώρα το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας ετοιμάζει το νέο(;) στρατολογικό νόμο εν κρυπώ και δηλώνει πως θα τον προωθήσει κάποια στιγμή το καλοκαίρι, προφανώς για την αποφυγή ουσιαστικών αντιδράσεων. Τα στρατοδικεία υπερδραστηριοποιούνται και παραπέμπονται πλέον συστηματικά σε αυτά όλοι οι στρατευμένοι που ζητούν την κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους. Ενώ ο αρμόδιος υπουργός καταργεί ουσιαστικά τις ειδικές άδειες (φοιτητικές, αγροτικές κ.λπ.), λέγοντας πως πρέπει να περιοριστούν στις «απολύτως αναγκαίες». Υλοποιώντας αυτές ακριβώς τις κατευθύνσεις το Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας, που θεωρείται ελαστικότερο από το αντίστοιχο του Στρατού, απαγορεύει τη χορήγηση φοιτητικών αδειών και αυτό σε μια κατεξοχήν... «εξεταστική» περίοδο.

Και για να μη μείνει καμιά αμφιβολία επί των προθέσεων του Υπουργείου ο κ. Χαλαμπόπουλος υπερφαλαγγίζει τον κ. Δροσογιάννη: Απαγορεύεται, λέει, η συμμετοχή στρατευμένων με σπολή σε κάθε είδους πορείες, αυτής της Πολυτεχνείου συμπεριλαμβανομένης!

Οι ένστολοι πολίτες μπορούν να κάνουν ό,τι και η στρατιωτική ηγεσία ή η Βουλή: Να καταδέσουν δηλ., ένα στεφάνι στο μνημόσυνο!! Στο κάτω κάτω ποιος χρειάζεται τις πορείες Πάντως όχι το ΠΑΣΟΚ αυτής της περιόδου...

B.A.

Α Λ Ο Υ Μ Ι Ν Α

Η ΑΓΙΑ ΕΥΘΥΜΙΑ ΤΗΣ... ΔΟΜΒΡΑΙΝΑΣ

Περίεργη, κυριολεκτικά, αυτή η ιστορία με το εργοστάσιο Αλουμίνας, που χρόνια τώρα... φπάχνεται στην Αγία Ευθυμία της Φωκίδας, κοντά στους Δελφούς, και τώρα —μετά τις διεθνείς και εσωτερικές αντιδράσεις— μεταφέρεται στη Δόμβρainer Βοιωτίας. Όσο την γάχνεις τόσο περισσότερο μπερδεύεσαι...

Οι διαπραγματεύσεις για την κατασκευή ενός εργοστασίου Αλουμίνας από την Ελλάδα, σε συνεργασία με τη Σοβιετική Ένωση, «πλάι» σ' αυτό της «ΠΕΣΙΝΕ» στα Άσπρα Σπίτια, με στόχο τη μεγάλη αγορά της ΚΟΜΕΚΟΝ, αρχίζουν από τα 1978! Ως το '81 και την «αλλαγή» δεν κατορθώνεται κάτι χειροπιαστό, ενώ πολλά λέγονται για τις αντιδράσεις του διεθνούς καρτέλ αλουμινίου. Το ΠΑΣΟΚ ξαναβάζει μπροστά την υπόθεση το 1985 και... ανακαλύπτει την Αγία Ευθυμία.

Παρά τις αντιρρήσεις, λόγω της γεινιάσης Αγίας Ευθυμίας-Δελφών, οι διαδικασίες προχωρούν. Ο υφυπουργός Βιομηχανίας Γ. Πέτσος ανακοινώνει κάποια στιγμή, το Μάιο του 1987, τα επίσημα εγκαίνια και η κυβέρνηση —μέσω του Αρχαιολογικού Συμβουλίου— αποφασίζει... τη μεταφορά του εργοστασίου στη Δόμβρainer Βοιωτίας για να μη διγούν οι Δελφοί, που όλα αυτά τα χρόνια ήταν βέβαιο(!) ότι δεν διγόνταν!!

Ο κ. Πέτσος ανακοινώνει καινούργια εγκαίνια, η Φωκίδα ξεσκάνεται ζητώντας το εργοστάσιο που τόσο καιρό φαινόταν, από τις εφημερίδες... να μη δέλει, και ο νηφάλιος παρατηρητής ανακαλύπτει ότι το παιχνίδι έχει πολλές πλευρές...

— *Ας μιλήσουμε για αξιοπιστία:* Το Αρχαιολογικό Συμβούλιο που το 1985 ενέκρινε την Αγία Ευθυμία, την απορρίπτει το 1987. Κι αυτό χωρίς να υπάρχει ξεκάθαρη επίσημη τοποθέτηση για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Κανείς δεν λέει με βεβαιότητα ούτε αν θα φαινόταν το εργοστάσιο από τους Δελφούς! Κανείς δεν τοποθετείται υπεύθυνα για τα ποσά ρύπανσης... Έτσι η Αλουμίνη πάει στη Δόμβρainer και κανείς δεν γνωρίζει πού θα 'αποτίθεται η «κόκκινη λάσπη»! Μα προφανώς στον Κορινθιακό...

Αν πιστεύουμε τον κ. Σοφούλη, διοικητή της ΕΤΒΑ και πρόεδρο της Ελληνικής Βιομηχανίας Αλουμίνας (ΕΛΒΑ), η Αγ. Ευθυμία επιλέχτηκε για λόγους περιφερειακής ανάπτυξης. Αν όμως δεχτούμε τον κ. Αλαβάνο, γεν. γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού, η Δόμβρainer απορρίφτηκε κυρίως για λόγους απόστασης από τον τόπο εξόρυξης του βωξίτη!

Αν πιστεύουμε τον κ. Αλαβάνο το εργοστάσιο στη νέα θέση θα γίνει πιο γρήγορα γιατί δεν χρειάζονται εκβραχισμοί. Αν όμως δεχτούμε τις μελέτες της ΕΛΒΑ η Δόμβρainer ήταν ασύμφορη από άποψη δαπανών για τη διαμόρφωση του εδάφους!!

— *Ας μιλήσουμε για υπευθυνότητα:* Η Νέα Δημοκρατία —σήμερα— είναι αντίθετη με τη συγκεκριμένη επένδυση, που τη χαρακτηρίζει ασύμφορη. Καλεί μάλιστα την κυβέρνηση να βρει «εντιμότερο τρόπο» ματαίωσής της, από την αλλαγή της τοποθεσίας του εργοστασίου...

Η Ν.Δ. της Φωκίδας όμως και ο βουλευτής της Γκελεστάδης είναι υπέρ! Ή όπως είπε ο τελευταίος «είναι μεγάλο σφάλμα και ράπισμα για το λαό της Φωκίδας η δημιουργία του εργοστασίου σε άλλη περιοχή».

— *Ας μιλήσουμε για πληροφόρηση:* Η Ελληνική Αριστερά ήταν κατά της επιλογής της Αγ. Ευθυμίας. Η Νομαρχιακή Επιτροπή όμως του νέου κόμματος ήταν υπέρ και μετά την πρόκριση της Δόμβρainer... παραιτήθηκε! Αυτό όχι μόνο δεν υπήρξε αντικείμενο διαλόγου και δημόσιας τοποθέτησης του κόμματος της... διαφάνειας αλλά δεν έγινε καν... ειδοσύλλα στην «Αυγή».

— *Ας μιλήσουμε για συνέπεια:* Το ΚΚΕ, αν διαβάσουμε σωστά το Ριζοσπάστη, είναι υπέρ της Αγίας Ευθυμίας. Επίσημη τοποθέτηση όμως του συγκεκριμένου κόμματος δεν υπάρχει! Τόσος χαμός έγινε κι αυτό τίποτα! Περιμένει μόνο: Τη ματαίωση της επένδυσης για να διαμαρτυρηθεί... Όλα τα άλλα —επιλογές τόπου, παρέμβαση, αυτόνομη πολιτική— είναι γιλά γράμματα.

Περιμένοντας την όποια κατάληξη παραθέτουμε τα λόγια της κ. Μερκούρη, μετά την επιλογή της Δόμβρainer: «Δεν πρόκειται να αργήσει το εργοστάσιο. Θα κάνουμε ό,τι μπορούμε για να μη βρεθούν προβλήματα, αρχαία κλπ.»...

Θ Ε (Α) Μ Α Τ Α

Η.Σ. ή πώς να πετύχετε

του ΠΕΡΙΚΛΗ ΚΟΡΟΒΕΣΗ

Τέλη Μάη, το Α' Τριμελές Εφετείο Αθηνών, αδώσωσε την εφημερίδα «Ελεύθερο Τύπο» από την κατηγορία της συκοφαντικής δυσφήμισης σε βάρος του κ. Ηλία Σωτηριάδη, εργατικού ακόλουθου, στην Ελληνική Πρεσβεία της Στοκχόλμης. Η εφημερίδα είχε χαρακτηρίσει τον κ. ακόλουθο, απατεώνα, και το δικαστήριο, αφού εξέτασε τα διάφορα αποδεικτικά στοιχεία, αποφάσισε πως ο χαρακτηρισμός, απατεώνας, ευσταθεί, και δεν αποτελεί αδίκημα. Έτσι πια με απόφαση της δικαιοσύνης απατεώνας και δημόσιος λειτουργός δεν είναι ιδιότητες ασυμβίβαστες. Υπάρχει πια το δεδικασμένο.

Τα οικονομικά σκάνδαλα, όπως λέγονται αξιοπρεπώς, οι διάφορες κομπίνες που τροφοδότησαν τον τύπο τον τελευταίο καιρό, πέρα από τη σημασία της «χοντράς κονόμας» των διαφόρων παραγόντων της πολιτικής και κοινωνικής μας ζωής, έφερε στην επιφάνεια ένα στοιχείο της δημόσιας ζωής, που ελάχιστα έχει αναλυθεί τόσο από τους οικονομολόγους όσο και τους κοινωνιολόγους. Η κομπίνα σαν κινητήρια δύναμη της οικονομίας και συστατικό στοιχείο της κρατικής μηχανής και ακόμα, σαν επαγγελματική δραστηριότητα μερικών κοινωνικών στρωμάτων που συνδέονται με τον Δημόσιο τομέα. Απ' ό,τι είμαι σε θέση να ξέρω, δεν διαδίδουμε κανένα ντοκτορά μ' αυτό το θέμα. Ο κ. Η.Σ., μετά την επίσημη απόκτηση του τίτλου του απατεώνα, δεν τα έβαψε μαύρα. Αντίθετα μάλιστα. Τα έβαψε άσπρα. Καταχαρούμενος για την ανέλιξη δημοσιότητα, που τόσο μετράει στην πολιτική, κατάλαβε πως ανέβηκε ακόμα μια κοινωνική βαθμίδα. Ανάμεσα στους συναδέλφους του απέκτησε μια νομική απόδειξη, πως διαθέτει εκείνες τις ικανότητες που θεωρούνται σήμερα απαραίτητες για μια ευυπόληπτη σταδιοδρομία (ακριβό αυτοκίνητο, λεφτά, αφορολόγητα κλπ.).

Η κομπίνα του κ. Η.Σ. που του απέδωσε κάποια εκατομμύρια όπου και κέρδισε δικαστικά τον τίτλο του απατεώνα, δεν είχε τίποτα το ιδιαίτερο. Ούτε η φαντασία την χαρακτήριζε, ούτε η πρωτοτυπία αλλά ούτε και η ευφυΐα. Ήταν μια απλή καθημερινή γραφειοκρατική κομπίνα, στηριγμένη σ' ένα σύστημα απλό και εύκολο. Και κει είναι το ενδιαφέρον. Έχει μεγάλη διδακτική αξία, μαθαίνεται γρήγορα και δεν ξεχνιέται ποτέ. Προϋπόθεση βέβαια είναι πάντα, η απόκτηση της προσαπία κάποιων ισχυρών και να τους πείσεις για τη νομιμοφροσύνη σου. Αυτό είναι το απαραίτητο διαβατήριο. Την κάλυψη θα την αναλάβουν οι «από πάνω».

Ο κ. Η.Σ. μετανάστης. Αφού εξασφαλίζει την επίσημη Σοσιαλδημοκρατική ταυτότητα του Σουηδικού κόμματος, γίνεται πρόεδρος κάποιου Σωματείου-φαντάσματος και αρχίζει το συστηματικό κυνήγι των Σουηδικών κονδυλίων για τους μετανάστες με λαμπρά αποτελέσματα. Οι αστυνομικές και εισαγγελικές αρχές της Σουηδίας, ανέλαβαν τη συνέχεια. Οι δραστηριότητες του κ. Η.Σ. στρέφονται μετά προς τη μητέρα πατρίδα. Εγκαταλείπει την παλιά αντι-ΠΑΣΟΚική του ταυτότητα, για να γίνει «Ανδρέας» μέχρι κόκκυρος και ακόμα παρακάτω. Και τα εκατομμύρια άρχισαν να πέφτουν. Από ΟΑΕΔ μέχρι Υπουργείο Πολιτισμού και από Υπουργείο Εξωτερικών μέχρι Γραμματεία Τύπου, Αποδήμου, Λαϊκή Επιμόρφωση κλπ., αρχίζει η ευγενής άμιλλα των κονδυλίων. Μοναδικός αποδέκτης πάντα ο κ. Η.Σ. που εδώ πραγματικά έκανε ρούμπε.

Η εξόριστη Ελλάδα της διασποράς, που αποτελεί χωρίς καμιά αμφιβολία την πιο σοβαρή επένδυση της Εθνικής μας οικονομίας, δεν διέθετε ένα έντυπο. Το «Εμείς στα ξένα» προσφέρθηκε να καλύψει αυτό το κενό. Ιδιοκτήτης και εκδότης ο κ. Η.Σ. που ακολουθώντας την κλασική παράδοση των εργολάβων του Δημοσίου υπογράφει σύμβαση εργοληψίας με τον ΟΑΕΔ και ο εργοδότης οργανισμός αναλαμβάνει να χρηματοδοτεί τον κ. Η.Σ. για οκτώ χιλιάδες αντίτυπα. Και το δαίμονιο του Έλληνα θριαμβεύει. Ο κ. Η.Σ. κάνει τα οκτώ χιλιάδες αντίτυπα... τριακόσια! Και φυσικά πεντάρα ούτε στα τυπογραφεία ούτε και στους περισσότερους συνεργάτες που κανείς δεν πληρώθηκε κανονικά. Από όλους ό,τι μπορούσε να τσεπώσει, τσέπωσε.

Και όταν το σκάνδαλο ξέσπασε, οι πάντες ήταν ενήμεροι. Από τον κ. Κατσάνεβα μέχρι το πρωθυπουργικό γραφείο, από το Υπουργείο Πολιτισμού μέχρι το Υπουργείο Εργασίας, από Ελεγκτικό Συνέδριο μέχρι Εισαγγελία Αθηνών. Ενήμεροι ακόμα ήταν ο πρέσβης της Ελλάδας στη Σουηδία κ. Πονηρίδης, η Σ.Ε. του περιοδικού, που ανάμεσα στα μέλη της ήταν και η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ Δ. Γερμανίας. Και πολλοί άλλοι. Κανείς, απολύτως κανείς δεν αισθάνθηκε την ανάγκη να κάνει τίποτα. Πράγμα που δείχνει πως κανείς δεν βρήκε τίποτα περίεργο στη συμπεριφορά του κ. Η.Σ., την δωρόσηση φυσιογνωμική και ίσως αξιόπαινη, μια που πέρα από τη σιωπή των «από πάνω», έρχεται και ο διορισμός του κ. Η.Σ., μετά το σκάνδαλο, σαν μέλους της πρεσβείας μας στη Στοκχόλμη.

Και αν η υπόθεσή μας ισχύει, δηλαδή πως ο κ. Η.Σ. κατανόησε το πνεύμα των καιρών και πολιτεύθηκε σωστά, τότε πραγματικά αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση, μια που ο φουκαράς ούτε από τζάκι ήταν, ούτε δα είχε και τα τρομερά προσόντα. Πνευματικά και κοινωνικά ανήκε στις στερημένες κατηγορίες και τόσο ο πλουτισμός του όσο και η διπλωματική του καριέρα, δείχνουν τελικά πως ο καθένας μπορεί να προκόψει. Φτάνει πολιτικά να ξέρεις να κάνεις τσιμπούκια Ειρήνης στην ιεραρχία.

Και αυθόρμητα δημιουργείται το ερώτημα. Γιατί το κράτος διώκει τους κοινούς κλέφτες, που μερικές φορές παίρνουν δυσανάλογα υψηλά ρίσκα και συχνά για πεινχρά αποτελέσματα; Με μια ρεαλιστική πολιτική, το κράτος δεν θα μπορούσε θαυμάσια να αξιοποιήσει αυτό το δυναμικό, που τελικά απεδείχθησαν πρωτοπόροι της οικονομίας μας και να τους εντάξει στην κρατική μηχανή; Δεν θα μπορούσε άραγε με συνταγματική πράξη η κλοπή πια να μην θεωρείται αδίκημα αλλά δικαίωμα του πολίτη;

Γιατί να μην αρχίσει να διδάσκεται επίσημα η κλοπή σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης μας —τι να σκέφτεται άραγε ο κ. Τρίτσης— έτσι που ν' αποκτήσουν οι αυριανοί πολίτες τα κατάλληλα προσόντα και να βγουν πανέτοιμοι στην κοινωνία μας; Γιατί η κλοπή και η απάτη να αποτελεί πρόνομιο μερικών και όχι όλων; Δεν είναι ένα στοιχειώδες μέτρο ανθρωπιστικό, που στο κάτω κάτω της γραφής δεν κάνει τίποτα άλλο από το να παραδχετεί και να νομιμοποιήσει, αυτό που γίνεται με κάθε άνεση σήμερα στη χώρα μας.

Β.Δ.

ΔΙΣΚΟΙ

• FREDDIE JACKSON: JUST LIKE THE FIRST TIME.

Κάποια αισθησιακή νύχτα σε μια τροπική παραλία, όταν η λαμεί σόουλ συναντά την πολύ λαμεί σόουλ! Πιθανότατα ο δίσκος που ακούγεται όταν η Λάουρα (εκείνη με το υπέροχο κορμί) ξεπλώνει δίπλα στο Γιώργο Αρατζαφέρη...

• **GREEN ON RED: THE KILLER INSIDE ME.** Οι καλοί! Το ξέρω ότι σας άρεσαν οι συναυλίες τους, η σκηνική τους δύναμη, ο ζεστός τους ήχος, η «αγροτική» φωνή του Dan Stewart. Θα σας αρέσει κι αυτός ο δίσκος.

• **DREAM SYNDICATE: OUT OF THE GREY** Οι κακοί! «Πόσο καιρό πρέπει να περιμένει ένας άνθρωπος για να τα παίξει εντελώς;» τραγουδούσε κάποτε ο Bob Dylan. Αυτός ο δίσκος κυκλοφορεί ένα χρόνο μετά από τότε που πρωτοείδε (στο εξωτερικό) το φως του ήλιου. Παρόλα αυτά είναι ακόμη φρέσκος και ζωντανός και ενόψει συναυλιών μάλλον απαραίτητος.

• **LONG RYDERS: TWO-FISTED TAILS.** Και οι άσχημοι! Υπάρχει κάτι θετικό σ' αυτό το συγκρότημα που η παράδοση μοιάζει να το 'χει καταπιεί εντελώς. Όταν αποφάσισαν να διαφημίσουν ένα προϊόν, το προϊόν αυτό ήταν μπύρα!

• **LAIBACH: OPUS DEI.**

Το όνομα Laibach δόθηκε από τους Γερμανούς στην κατακτημένη πόλη της Λουμπλιάνας. Η σβάστικα που «κοσμεί» το εσώφυλλο ανήκει στο Γερμανό αντιναζιστή καλλιτέχνη John Heartfield. Μπερδεμένα πράγματα! Δισκευές των ντίσκο stars Opus και των Queen ανακατεμένες με βαγκνερικά έπη. Δισκευαστικός δίσκος, αλλά οπωσδήποτε μην τον πάρτε στα σοβαρά.

• **WHITESNAKE: 1987.**

Ο David Coverdale τραγουδούσε παλιά στους Deep Purple μετά την αποχώρηση του Ian Gillan (ιεροσουλιά πρώτη). Ο Aunsley Dunbar έπαιζε ντραμ με το γκρουπ του Frank Zappa (ιεροσουλιά δεύτερη). Οι Whitesnake προσπαθούν να γίνουν Deep Purple στη θέση των Deep Purple (ιεροσουλιά τρίτη).

• **HOT CHOCOLATE: THE VERY BEST OF...** Ένα γκρουπ τόσο γλυκό όσο και τ' όνομά του σε μια συλλογή όλων των κατά καιρούς επιτυχιών του μέχρι την διάλυσή του. Τώρα ο τραγουδιστής Errol Brown ακολουθεί σόλο καριέρα. Συμπαθής, συμπαθέστατος δίσκος.

• **CASSANDRA COMPLEX: GRENADE.** Μετά τους Three Johns, κι άλλα παιδιά από το Λονδίνο. Κινούνται στη μεγάλη περιοχή που εκτείνεται από τους Joy Division ως τους Gang of Four, άλλοτε βαδίζοντας με προσοχή κι άλλοτε χοροπηδώντας με δύναμη. Όχι άσχημος καρπός, περισσότερο για τους ακροατές του είδους.

X.M.

• **SIMPLE MINDS LIVE: In the city of light.** Το μεγαλειώδες ροκ. Η ευφορία της ζωντανής μουσικής. Ο χείμαρρος των Simple Minds. Όλα στο ζενίθ. Ένα διπλό φωτεινό άλμπουμ με πολλά δυνατά κομμάτια του γκρουπ παγμένα σε συναυλίες που θα μείνουν ρωμαλέα αναφορά και άμυνα κόντρα στις σκοτεινές εποχές. Απολαύστε τους.

SIMPLE MINDS LIVE
IN THE CITY OF LIGHT

• **SIUXSIE AND THE BANSHEES:** Through the looking Glass.

Σειρά και της Siouxsie λοιπόν να αποδώσει φόρο τιμής στις δυο προηγούμενες δεκαετίες, ιδιαίτερα στους μουσικούς που την επηρέασαν. 'Ισως γι' αυτό και όλα τα κομμάτια του δίσκου είναι ακριβώς στα μέτρα της. Normal... Υπερβολικά!... Καθωσπρέπει θα λέγαμε γιατί θα προτιμούσαμε το κατρακύλισμα των Devo όταν ξανάπαιξαν το I can't get no Satisfaction... Αλλά οι καιροί μας θέλουν τη δόξα του παρελθόντος και μόνο αυτή. Ο δίσκος τελειώνει ιερά με το Strange Fruits που τραγουδήθηκε από την Billie Holiday. Πάντως η Siouxsie and the Banshees high π.χ. δείχνουν να κρατάνε με το Passanger των Iggy pop ή το Gun του Cale, και μεις ελπίζουμε στο μέλλον.

• **THE EX: Too many cowboys.** (Διπλό άλμπουμ) Δικαίωμα Διάβασης.

Το πανκ ήταν πάντα πειραματική μουσική. Το πανκ είναι πάντα μίνιμαλ. Το πανκ ήταν πάντα απερίοριστο, επαναστατικό, ανεξάρτητο, το πανκ είναι πάντα θανατηφόρο για τους γελοίους δυνάστες, για τους αξιολύπητους αρριβίστες και τους λοιπούς αγελαδόπαιδες. Οι EX, εξακολουθούν το πανκ ακάθεκτοι δημιουργώντας συνέχεια νέες καταστάσεις. Δυο δίσκοι που θα ξαναφορτίσουν το «ηθικό» σας.

• **LITTLE STEVEN: Freedom no compromise.**

Ο Steven Van Zandt (Little Steven για τους φίλους) έχει τραβήξει αρκετά βάσανα στη ζωή μέχρι να γίνει γνωστός. Ενώ έπαιζε ροκ με διάφορα συγκροτήματα στα μπαρ του Νιου Τζέρσεϊ, χρειάστηκε να κάνει και πολλές άλλες δουλειές, ακόμα και το στρώσιμο της Εθνικής οδού 287. «Αυτός ο δρόμος είναι όλος δικός μου» διαβεβαιώνει. Σ' ένα από τα γκρουπ εκείνης της εποχής γνώρισε τον Bruce Springsteen και από τα μέσα του 70 έως το 84 έγινε ο βασικός κιθαρίστας του. Τότε τον έλεγαν Miami Steve! Από το 82 παρουσιάζει τη δική του δουλειά με τρία άλμπουμ που δείχνουν την αντίθεσή του στο κατεστημένο. Αυτός ο τέταρτος δίσκος του αναφέρεται όπως και ο προηγούμενος (Sun city) στην τραγική Νότια Αφρική. Ο Little Steven τραγουδάει τη δίψα για την ελευθερία και τη ζωή. Στα λόγια του φαίνονται η ευαισθησία και οι εμπειρίες ενός ασυμβίβαστου τριανταεξάρη. Σε δυο κομμάτια του συμπεραστέκεται και ο παλιόφιλος Springsteen.

• **DAVID BOWIE: Never let me down.** Ο αγαπητός μας David Bowie σε μια υπερπαραγωγή ροκ-φανκ, σοφτ, κ.λπ., προσπαθεί να μην πείσει... Πολύτιμοι γι' αυτό και οι μουσικοί που τον στηρίζουν ο ευρύτατος Endal Kizilcay, ο Carlos Alomar, ο Peter Frampton και άλλοι. Δεν αρκεί όμως. Αυτά τα τραγούδια είναι τόσο ευπαρασταστά, ευκολόπεπτα, και τόσο σίγουρα για επιτυχίες που θα μπορούσαν να εκτελεστούν και από όποιον άλλο γιαλισμένο προσγειωμένο καλλιτέχνη. Παραθέτουμε εκείνα που μας θυμίζουν τον ηρωικό κλόουν και ακροβάτη που τραγουδάει «μητράτα...»: Day in day out, Beat of your drum, New York's in love, 87 and Cry...

A.K.

ΔΙΣΚΟΙ TZAZ - BLUE NOTE

Η σειρά Blue Note επανεκδίδεται σε ελληνικές εγγραφές από την EMI. Προς το παρόν περιλαμβάνει:

• **STANLEY TURRENTINE: Straight Ahead** (S. Turrentine: sax, G. Benson: el. guitar, Ron Carter: ac. bass, Jimmy Madison: drums, Jimmy Smith: organ).

• **DEXTER GORDON: Doin' Alright.**
• **CHARLES LLOYD QUARTET: A Night in Copenhagen.**
• **HOE HENDERSON: The State of the Tenor-Live vol. 1.**
• **MICEL PETRUCCIANI: Pianism.**
• **FREDDIE HUBBARD: Hub Tones.**
• **DUKE ELLINGTON: Money Jungle.**
• **MILES DAVIS: Vol. 1, Vol. 2.**

NEA ΕΝΤΥΠΑ

• **ΤΟ ΦΑΣΜΑ** του κοινωνικού ανταγωνισμού.

Κινήματα γειτονιάς, πολύ ενδιαφέρον άρθρο του Δ. Ρουσσώπουλου, μέσα από τις προσωπικές του 30-χρονες εμπειρίες στους αγώνες μέσα στην πόλη, στη Βόρεια Αμερική και τον Καναδά.

Και ένα μεγάλο αφιέρωμα για την άρνηση στράτευσης. Το κίνημα, οι αντιρροήσεις, η εναλλακτική θητεία, η ολική άρνηση. Ακόμα: γυναικείες φυλακές, στον αστερισμό του πλανητικού προλεταριάτου, Λέρος, Γεντί Κουλέ, Γιαταγάν κ.λπ.

• **ΠΡΑΞΗ Νο 5.** Ανάπτυξη και πυρηνικό κράτος. Συνάντηση Βόλου. Ένας χρόνος μετά το Τσερ-

Slow Motion

• **ΒΟΤΣΑΛΑΚΙΑ 20/6/87-ΣΥΝΑΥΛΙΑ ROCK** Οργανωτές: Η επιτροπή για την αναγνώριση του δικαιώματος, για άρνηση στράτευσης.

Ο λίγος κόσμος (και ήταν επόμενο γιατί δεν έγινε καθόλου διαφήμιση) και η ψυχρή ατμόσφαιρα που επικράτησε, ήταν καθοριστικά, για να αποδειχθεί μια συναυλία ξενέρωτη. Έπαιξαν: η Συμμορία, η Ερίμανση, οι Split Image, Σκιάς, Scoria, Αντί, Slow Motion και το Μαύρο Πρόβατο. Η ψυχρότητα του κόσμου ή μερικά επεισόδια προφανώς επηρέασαν πολλά από τα γκρουπ να παίξουν με βαριά καρδιά. ΟΧΙ άλλες τέτοιες συναυλίες.

Φωτ.: Κώστας Σορότος

Scoria

νόμιπλ. Αντιρροήσεις. Ψυχιατρεία. Μονάδα Επανεκπαίδευσης στο Ψυχ. Νοσοκ. Θεσ/νίκης. Πρόσνοι αντάρτες, και πολλή ακόμα ενδιαφέρουσα ύλη.

ΚΟΜΙΚΣ

• Οι ελληνικές εκδόσεις πληθαίνουν. Παραθέτουμε τους τίτλους των πέντε τελευταίων μηνών:

ΑΡΚΑΣ: Το τρίτο Show Business.
ΑΡΚΑΣ: Ευπνός μέσα μου το ζώο.
QUINTO: Μαφάλντα 9.
SERPIERI: Morbus Gravis.
ΕΔΙΚΑ: ΟΥΠΣ.
ΜΑΝΑΡΑ: Το άρωμα του Αόρατου.
DINO BATTAGLIA: Το έγκλημα του φοίνικα.
BILAL: Η γυναίκα παγίδα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

• **ΧΑΡΤΙΝΟΙ ΘΥΛΟΙ** Νίκου Παλάτ - Άρη Μαλανδράκη Εκδόσεις Ars Longa

Μια έκδοση-ντοκουμέντο συνοδευμένη από την κασέτα «Ραδιοφωνικοί θρύλοι». Οι δεκαετίες 50 και 60 μέσα από τη «λαϊκή κουλούρα» των εντύπων και των εκπομπών του ραδιοφώνου. Οι ελληνικοί «φτηνοί θρύλοι» Μάσκα, Μασκούλα, Ταρζάν, Γκαούρ, ποκοπικό, Μικρός Ήρωας, οι συγγραφείς τους, οι εκδότες, οι εικονογράφοι, η όλη ατμόσφαιρα. Ενώ από το ραδιόφωνο ξεναγώνεται ο Τζων Γκρεκ (λείπει δυστυχώς το σήμα) ο Γρηγόρης και Σταμάτης... ο Γκαούρ... Ατέλειωτες περιπέτειες, συγκινήσεις, γεγονότα, διαφημίσεις που υπογραμμίζουν τη νοοτροπία της προδικτατορικής Ελλάδας. Έκδοση αρκετά επιμελημένη και εξυπνα παρουσιασμένη.

FUNZINES

• **ROLLIN UNDER No 9** Όλο και πιο πληροφορημένο, καλό και γεμάτο αυτό το Funzine. (Τι δουλειά!!! 65 πυκνές σελίδες σ' αυτό το τεύχος...). Ανάμεσα σε πάρα πολλά άλλα: Big black, Wipers, Dead Kennedys, Celibate Rifles και οι Έλληνες Libido Blume και ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΑ, και Γκούλαγκ...
• **TRANSPORT No 12** Αφιέρωμα και Συνέντευξη στους Whitehouse Chaos Combo κ.λπ.

ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ

• **SCORIA** Ο Άγγελος Κακουράτος (κιθάρα), Αλβέρτος Λεβής (τύμπανα), Γεράσιμος Μπονάνος (φωνή, πλήκτρα) και ο Γιάννης Παπατριανταφύλλου (μπάσο), ετοιμάζουν υλικό για τον τρίτο τους δίσκο που θα κυκλοφορήσει τον χειμώνα.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟ

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

- 1,2/7 ΑΘΗΝΑ — Ηρώδειο:
Ομάδα Σύγχρονου χορού από την Ιαπωνία ΣΑΝΓΚΑΙ ΤΖΟΥΚΟΥ.
Τετάρτη: «Αυγά που στέκονται από περιέργεια».
Πέμπτη: «Σπόροι από κουκουάτ».
- 3/7 ΠΑΤΡΑ — Αρχαίο Ωδείο - 9.00 μμ.:
Τζαζ με τους *Chick Corea* και *Gary Burton*.
- 3,4,5/7 ΑΘΗΝΑ — Λυκαβηττός:
Βραζιλιάνικο Θεατρ. Συγκρότημα «*Macunaima*».
- 8,9/7 ΑΘΗΝΑ — Γήπεδο Παναθηναϊκού: Συναυλίες *Blue Oyster Cult*.
- 9/7 ΠΑΤΡΑ — Φρούριο Πάτρας:
Συναυλία τζαζ με το συγκρότημα *Oregon Group*.
- 10/7 ΑΘΗΝΑ — Γήπεδο Παναθηναϊκού:
Συναυλία *Bob Geldof*
- 10,11/7 ΑΘΗΝΑ — Ηρώδειο:
Θέατρο Τέχνη Αριστοφάνη «Όρνιθες».
- 13/7 ΑΘΗΝΑ — Γήπεδο Παναθηναϊκού:
Συναυλία Τζαζ *Wayne Shorter Quintet*.
- 14/7 ΑΘΗΝΑ — Γήπεδο Παναθηναϊκού:
BRAZIL '87

Ομάδα Σανγκάι Τζούκου

— ASTRUD GILBERTO
ASTRUD GILBERTO
MARCELO OLIVEIRA
WILLIAM O'CONNELL
JAY RUSSELL ASHBY
EDUARDO M. DA FONSECA
ROMERO LUBAMBO
— EGBERTO GISMONTI
EGBERTO GISMONTI
NANDO CARNANDO
NIVALDO ORNELLAS
EDU MELLO E SUZA
— AZYMUTH TRIO

Φωνή
Μπάσο-Κιθάρα
Πιάνο
Τρομπόνι
Ντραμς
Κιθάρα

Πιάνο-Κιθάρα
Κιθάρα-Συνθεσάιζερ
Σαξόφωνο-Φλάουτο
Συνθεσάιζερ

Ο Egberto Gismonti απ' τη Βραζιλία

- 15/7 ΑΘΗΝΑ — Γήπεδο Παναθηναϊκού:
Συναυλία *JOE COCKER*.
- 15/7 ΠΑΤΡΑ — Αρχαίο ωδείο:
Συναυλία *Ravi Shankar*
- 17/7 ΠΑΤΡΑ — Φρούριο Πάτρας:
Ηλεκτρονική Οπτικοακουστική συναυλία.
- 19/7 ΠΑΤΡΑ — Φρούριο Πάτρας:
Ζωντανή Ηλεκτρονική Μουσική
- 20,21/7 ΠΑΤΡΑ — Αρχαίο Ωδείο:
Συναυλία με έργα Ξενάκη με το συγκρότημα *Xenakis, Ensemble*.

- 20/7 ΑΘΗΝΑ — Γήπεδο Παναθηναϊκού:
Συναυλία *Black Sabbath*.
- 20/7 ΑΘΗΝΑ — Λυκαβηττός:
Συναυλία *CHUCK BERRY*.

- 20,21/7 ΗΡΑΚΛΕΙΟ — Το Συγκρότημα «ΟΥΡΑΙΑ ΧΙΠ».
- 22/7 ΑΘΗΝΑ — Γήπεδο Παναθηναϊκού:

ΣΥΝΑΥΛΙΑ DIZZY GILLESPIE QUINTET
DIZZY GILLESPIE
SAMUEL RIVERS
JOHN LEE
IGNACIO BERROA
ED CHERRY

Τρομπέτα
Σαξόφωνο
Μπάσο
Ντραμς
Κιθάρα

- 22/7 ΠΑΤΡΑ — Αρχαίο Ωδείο:
Συναυλία του *Κυριάκου Σφέτσα*.
- 24/7 ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ — Εθνικό θέατρο Μ. Βρετανίας. Σκηνοθεσία *Πήτερ Χολ*, Σαίξπηρ «Αντώνιος και Κλεοπάτρα».

- 25,26/7 ΑΘΗΝΑ — Ηρώδειο:
Μπαλέτο Μασσαλίας *Ρολάν Πετί*, «Γαλάζιος Άγγελος».

- 25,26/7 ΗΡΑΚΛΕΙΟ — *Cab Calloway - Cotton Club*.
- 27/7 ΑΘΗΝΑ — Γήπεδο Παναθηναϊκού:
Cab Calloway - Cotton Club.

- 27/7 ΠΑΤΡΑ — Φρούριο:
Μεικτή Ηλεκτρονική Μουσική.

- 28,29/7 ΑΘΗΝΑ — Ηρώδειο:
Μπαλέτο Μασσαλίας *Ρολάν Πετί* «Ma Pavlova».

- 28/7 ΑΘΗΝΑ — Γήπεδο Παναθηναϊκού:
ΣΥΝΑΥΛΙΑ STAN GETZ QUARTET

STAN GETZ
LARRY WILLIS
RUFUS REID
VICTOR LEWIS
KAI

Σαξόφωνο
Πιάνο
Μπάσο
Ντραμς

«ΧΟΡΕΣ» (Γ. ΤΡΑΝΤΑΛΛΙΔΗΣ)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΡΑΝΤΑΛΛΙΔΗΣ
TONY LAKATOS
ΤΑΚΗΣ ΠΑΤΕΡΕΛΗΣ
CZANYI ZOLTAN
ΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ
LASLO ATTILA
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΡΟΣ
KORNEL HORVARTH

Κρουστά
Σαξόφωνο
Σαξόφωνο
Keyboard
Κιθάρα-Μπάσο
Κιθάρα
Βιολί
Κρουστά

- 31/7 ΗΡΑΚΛΕΙΟ — Μπαλέτο Μασσαλίας (Ρολάν Πετί)

ΤΟ «ΑΛΛΟ» ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Οι Smithereens

Οι Dream Syndicate

Δυο χρόνια μετά τις «διασημότητες» του Παναθηναϊκού Σταδίου, οι εκπρόσωποι της νέας γενιάς των γκρουπ έχουν το δικό τους Φεστιβάλ στο Βεάκειο, στις 13 και 14 Ιουλίου 1987. Στην περίπτωση μας τους Αμερικανούς *Dream Syndicate* και *Smithereens* συντροφεύουν οι Αυστραλοί *Hoodoo Gurus* και οι δικοί μας *Jay Walkers*.

Λίγη ιστορία: Οι *Smithereens* σχηματίστηκαν κοντά στο τέλος του 1980 όταν ο Pat Di Nirio (κιθάρα) έβαλε μια αγγελία στο περιοδικό *Aquarian* και ο Dennis Dicken (ντραμ) απάντησε. Στη διαδρομή συναντήθηκαν με τους παλιούς συμμαθητές του Dennis, Mike Mesaros (μπάσο) και Jim Babjak (κιθάρα) και τα πράγματα πήραν το δρόμο τους. Έχουν δύο Ε.Ρ. (*Girls about town* και *Beauty and Sadness*) και πρόσφατα ένα L.P. (*Especial For You*) και κάποτε συνεργάστηκαν για 1½ χρόνο με τον Otis Blackwell (συνθέτη των *Great Balls of Fire* και *Return to Sender*). Στο νέο τους δίσκο σ' ένα τραγούδι (*In a lonely place*) κάνει φωνητικά η Suzanne Vega. Αγαπάνε αρκετά τον E. Cost και όπως λένε οι ίδιοι «η μουσική τους αντανάκλα το πνεύμα των δεκαετιών του '50 και του '60».

Οι *Dream Syndicate* μας είναι αρκετά γνωστοί. Ήταν πέρσι εδώ, πάθανε την πλάκα τους με τα ηχητικά, αλλά ευτυχώς επανήλθαν. Έχουν κυκλοφορήσει τους δίσκους: «THE DREAM SYNDICATE E.P.», «THE DAYS OF WINE AND ROSES», «MEDICINE SHOW» και «OUT OF THE GREY». Αποτελούνται απ' τους STEVE WYNN (κιθάρα, φωνή), DENNIS DUCK (ντραμ), MARK

Οι Hoodoo Gurus

Οι Jaywalkers

WALTON (μπάσο) και PAUL O. CUTLER (κιθάρα, που αντικατέστησε τον περίφημο CARL PRECODA μετά τους δύο πρώτους τους δίσκους) Όλοι οι ήχοι είναι εδώ, απ' τους *Velvets* ως τους *Little Feat*, ως την ψυχεδέλεια, σε μια ξεχωριστή προσωπική απόδοση.

Οι *Hoodoo Gurus* είναι από τη Γη της Επαγγελίας για τη νέα γενιά του Rock, την Αυστραλία. Πρώτος δίσκος το 89 με το «STONEAGE ROMEOS», δεύτερος το 85 με το *MARS NEEDS GUITARS* και τώρα ο καινούργιος τους «BLOW YOUR COOL» με single το «Good Times». Η σύνθεση του γκρουπ είναι: CLYDE BRAMLEY (μπάσο, φωνή), DAVID FAULKNER (φωνή, κιθάρα), MARK KINGSMILL (ντραμς) και BAD SHEPHERD (κιθάρα, φωνή). Είναι το αγαπημένο γκρουπ των *Beastie Boys*. Φτιάχνουν ρυθμικά και μελωδικά τραγούδια με πίστη στην παράδοση της κιθάρας.

Τέλος οι *Jaywalkers* από την Ελλάδα, που όπως λένε οι ίδιοι παίζουν μια νέα μορφή folk-pop και πρόσφατα κυκλοφόρησαν το πρώτο τους μίνι LP με τίτλο τ' όνομά τους. Έχουν εμφανιστεί επίσης στη συναυλία των *GREEN ON RED* και η σύνθεσή τους είναι: Βασίλης Διβόλης (ντραμς, φωνή), Γιώργος Μάνος (μπάσο, φωνή), Γιάννης Διβόλης (βιολί, πλήκτρα, φωνή), Πασχάλης Πλίσσης (κιθάρα, φωνή) και Γιώργος Μουχταρίδης (κιθάρα, φωνή).

Οι πόρτες ανοίγουν στις 5.00 μμ. και οι συναυλίες αρχίζουν στις 6.00 μμ. Τα 4 γκρουπ θα εμφανιστούν και τις δύο μέρες.

X.M.

ΟΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

Τιμολέοντος Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
τηλ. 6469827 - 6461380
Κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα

τ. 52, 1η Ιουλίου 1987, Δρχ. 200

Ιδιοκτησία:

«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.

Φωτοσύνθεση:

Βιβλιοσυνεργατική Συν.Π.Ε., Φειδίου 18

Φωτολитоγραφική αναπαραγωγή:

RAY ΕΠΕ, Διδότου 26

Εκτύπωση:

«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»

Πάρνηθος 51-33

Εκδοτική ομάδα:

Κ. Βουρνάς, Π. Παναγιώτου
Γ. Πιτουρόπουλος, Δ. Ψαρράς

Υπεύθυνος έκδοσης:

Γ. Πιτουρόπουλος

Π Ο Λ Ι Τ Ι Κ Η:

Χ. Βερναρδάκης, Γ. Βότσης, Α. Λαζαρίδου,
Τ. Μαστραντώνης, Π. Λινάρδος-Ρυλμόν

Δ Ι Ε Θ Ν Η:

Γ. Αλαμάνης, Α. Αρζιμάνογλου, Μ. Δελιπέ-
τρος, Δ. Δεληολάνης, Τ. Κυπριανίδης, Κ.
Κυριακίδης, Τ. Κωστόπουλος, Μ. Σμπόρος

Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Α:

Ε. Αρανίτης, Α. Γιαννόπουλος, Α. Θεο-
δωρίδου, Γ. Κόκκινος, Τ. Κατιντσάρος, Π.
Κοροβέσης, Γ. Μαυρίδης, Α. Μαυρομάτη, Χ.
Μαχαίρας, Θ. Πλατής, Ρ. Πόλε, Γ. Σχιζας, Δ.
Τρίμης, Τ. Υπέρμαχος, Τ. Χριστοδουλοπού-
λου, Α. Ψαρρά

Π Ο Λ Ι Τ Ι Σ Μ Ο Σ:

Ν. Βαλαωρίτης, Χ. Δασκαλόπουλος, Β. Δε-
ληπέτρος, Ε. Καραφάτης, Α. Κελεπής, Δ.
Κούρτοβικ, Γ. Μακρής, Γ. Μαργαρίτης, Ν.
Μαυροδής, Β. Ντάκουρη, Δ. Οικονομάκης,
Σ. Παπασπύρου, Δ. Πουλικάκος, Χ. Σακελ-
λαρόπουλος, Α. Τύρος, Σ. Χρυσουλάκη

Κ Α Λ. Ε Π Ι Μ Ε Λ Ε Ι Α:

Α. Αηδόνης, Α. Θεοδωρίδου, Μ. Καλογερά-
κου, Σπ. Παντελάκης

Σ Κ Ι Τ Σ Ο:

Β. Ελευθερίου, Π. Ζερβός, Γ. Χατζάκος

Κ Ο Μ Ι Κ Σ:

Αρκάς

Γ Ε Λ Ο Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α:

Γ. Ιωάννου

Φ Ω Τ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α:

Κ. Ελευθεράκης, Μ. Μπαμπούσης

Συνδρομές:

Εσωτερικού: 12 τεύχη δρχ. 2.700
Ευρώπης: 12 τεύχη δρχ. 3.600
Άλλες ήπειροι: 12 τεύχη δρχ. 4.000
Δημ. Οργ.: 12 τεύχη δρχ. 6.000

Εμβόσματα-επιταγές:

Γιώργος Πιτουρόπουλος

ΤΟ «ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ»

Από τη διευθύντρια του Ταχυδρόμου λάβαμε την παρακάτω επιστολή:

Διάβασα στο «Σχολιαστή» το σημείωμα για το «αποκλειστικό» περί Ζαχάρωφ κ.λπ. Φυσικό είναι όταν αποφυλάσσεται ο Ζαχάρωφ να σπεύσουν δύο δημοσιογράφοι Έλληνες για να προσπαθήσουν να του πάρουν συνέντευξη. Όσο για τις ίδιες φωτογραφίες, υπάρχει εξήγηση. Η μεταφράστρια του δημοσιογράφου του ΕΝΑ, η οποία εργάζεται στο γραφείο Τύπου και προσεφέρθη να τον εξηγήσει, τραβούσε κι αυτή φωτογραφίες για χρήση του Γραφείου. Όταν η δημοσιογράφος του ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΥ Οικονομίδου πήρε τη συνέντευξη, δίχως μεταφράστρια, γιατί γνώριζε ρωσικά, προμηθεύτηκε αυτές τις φωτογραφίες από το Γραφείο Τύπου, το οποίο τις διαθέτει σε οποιονδήποτε δημοσιογράφο τις ζητήσει.

Όσο για τον αριθμό των δωμάτων ήταν πράγματι τρία και όχι δύο. Αν είσατε... φιλοσοφικός θα το γνωρίζατε...

Φιλικά

Ρούλα Μητροπούλου

Σ.Σ.: Δυστυχώς, ούτε η κ. Μητροπούλου μπόρεσε να φωτίσει το «μυστήριο» της ταυτόχρονης αποκλειστικότητας των δύο ανταγωνιστικών περιοδικών. Μας εξηγεί ότι οι φωτογραφίες είναι απ' την επίσκεψη του ΕΝΑ στον Ζαχάρωφ, και ότι ο Ταχυδρόμος απλώς τις προμηθεύτηκε εκ των υστέρων. Τότε, όμως, πώς εξηγείται το γεγονός ότι στη φωτογραφία παρουσιάζεται ο Ζαχάρωφ δίπλα σ' ένα κουτί κονιάκ «ΜΕΤΑΧΑ», που του το χάρισε όπως μας εξηγεί η σχετική λεζάντα η απεσταλμένη του Ταχυδρόμου;

Όσο για τη διαμάχη ΕΝΑ - Ταχυδρόμου περί του αριθμού των δωματίων του διαμερίσματος Ζαχάρωφ θα τηρήσουμε αυστηρή ουδετερότητα.

Δ.Ψ.

ΤΑ ΣΚΥΛΑΔΙΚΑ

Φίλε «Σχολιαστή»

Στο πρόσφατο άρθρο του «Τα σκυλάδικα» (Τ. 50, Μάιος 1987, σ. 47), ο Ηλίας Πετρόπουλος με κατηγορεί, ούτε λίγο ούτε πολύ, ότι «κλέβω» (και μάλιστα «αναιδώς») τις «τρείς περιόδους» στην Ιστορία της εξέλιξης του ρεμπέτικου, όπως ο ίδιος τις «έχει καθορίσει» στα Ρεμπέτικα Τραγούδια του.

Δεν έχω, βέβαια, καμία διάθεση ν' ανοίξω κουβέντα με τον Η.Π., κάθε άλλο. Ούτε και ν' ασχοληθώ με την, ως συνήθως, αλαλούμ συλλογιστική του, αναφορικά με τα κριτήρια για τον καθορισμό των τομών στην ιστορία του ρεμπέτικου (από την εκτέλεση του Μπελογιάννη ως το... «δημοφιλές δικωχο» και από την Πόλη έρχομαι κι ως την κορφή κανέλα...). Ωστόσο, για την αποφυγή ψευδών εντυπώσεων, ας μου επιτραπεί να παρατηρήσω τα εξής:

1) Στις εργασίες μου για το ρεμπέτικο έχω προτείνει τις πιο κάτω φάσεις, όσον αφορά την ανάλυση περιεχομένου του τραγουδιού σε σχέση με τις μεταβολές της κοινωνικής βάσης του: τη φάση πριν από το 1922 και την έλευση των προσφύγων, τη φάση από το 1922 ως τον πόλεμο και τη φάση από το 1940 ως τις αρχές της δεκαετίας του 1950. (βλ. «Κοινωνιολογία του ρεμπέτικου», Ερμείας, 1976, σ. 137-138, και «Το ρεμπέτικο τραγούδι, εθνολογικές και ταξικές συνιστώσες», 1971-87, από το «Παράδοση αντανάσας και λαϊκός πολιτισμός», Πλέθρον, σ. 130 και μετά). Αντίθετα, ο Η.Π., υιοθετώντας χρονολογική κατάταξη στη βάση του «στυλ», διακρίνει τις περιόδους: 1922-32, 1932-40 και 1940-52

(«Ρεμπέτικα Τραγούδια», 1968, σ. 25-26). Η πρώτη περιοδοποίηση λαβαίνει υπόψη της τη συνολική Ιστορία του τραγουδιού και παραπέμπει σε παραμέτρους κοινωνιολογικής ανάλυσης, η δεύτερη αναφέρεται στην εποχή της «ακμής» του (όπως, ανακριβώς, την ονομάζει ο Η.Π.) και χρησιμοποιεί κριτήρια δικής του έμπνευσης.

Πού είναι, επομένως, η ομοιότητα, και σε τι ακριβώς συνίσταται η «κλοπή» για την οποία με κατηγορεί; Προσωπικά, αδυνατώ να κατανοήσω την επιχειρηματολογία του. Εκτός βέβαια εάν η οργή του κ. Πετρόπουλου προέρχεται από το γεγονός ότι κι άλλοι, εκτός από αυτόν, τόλμησαν ν' ασχοληθούν με ένα θέμα πάντως στο οποίο απαιτεί να έχει το μονοπώλιο κι όπου δεν επιτρέπεται να διατυπώνει κανείς διαφορετική γνώμη από τη δική του. Είναι περιττό να σχολιάσω αυτού του είδους τη νοοτροπία (φασιστική στην ουσία της), που δείγματά της έχει άλλωστε δώσει και στο παρελθόν ο εν λόγω συγγραφέας.

2) Και κάτι για την Ιστορία: ένα πρώτο σκιαγράφημα της εξέλιξης του τραγουδιού είχα επιχειρήσει σ' ένα παλιό δημοσίευμα (1961) για το ρεμπέτικο στο περιοδικό νεολαίας «Το Αύριο» που έβγαζε τότε, στον Πειραιά, μια ομάδα φοιτητών (Περ. Κοροβέσης, Γ. Δάμπας, κ.ά.). Στο κείμενο εκείνο (πρωτόλειο, βέβαια), αφού υπογράμμιζα τη σημασία της διάκρισης «φάσεων εξέλιξης» για την ανάλυση του τραγουδιού, επεσήμαινα τρεις περιόδους «στη μορφή που το ξέρουμε σήμερα»: από την εγκατάσταση των προσφύγων ως τα τελευταία προκατοχικά χρόνια, από την επιβολή των «κετώνων» δημιουργών ως την «εισβολή του σαλονιού», τη «λαϊκίζουσα περίοδο» ως το 1960. («Το Αύριο», Τ. 9, 10, 11, Ιαν-Μάρτιος 1961). Την κατάταξη αυτή θα εγκαταλείψω στις επόμενες μελέτες μου προς όφελος εκείνης που ανέφερα πιο πάνω (που θεωρώ επιστημονικότερη), ωστόσο το βασικό σημείο αναφοράς της είναι το ίδιο με αυτό που υιοθετεί ο Η.Π. επτά χρόνια αργότερα: το διάστημα της καθ' αυτό παρουσίας του ρεμπέτικου στη ζωή του τόπου. Εάν, συνεπώς, θέλει κάποιος να βρει οπωσδήποτε αναλογίες, ομοιότητες ή «κλοπές» ξέρει πού να βάζει.

Όσο για τον χαρακτηρισμό της «αναιδίας», του τον επιστρέφω. Πρόκειται για τομέα στον οποίο έχει διαπρέψει ιδιαίτερος και, όπου, κατά κοινή ομολογία, είναι ασυναγώνιστος.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία

Στάθης Δαμιανάκος
Πανεπιστήμιο της Nanterre, Παρίσι

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

Οι μακρόσυρτες συζητήσεις δεν έχουν γενικά καλή φήμη. Συνήθως προκαλούν καταρχήν το ενδιαφέρον, σε δεύτερη φάση όμως καταλήγουν να αφορούν έναν ολοένα στενότερο κύκλο «μυημένων».

Παρόλα αυτά θέθελα να προσθέσω τις παρακάτω συμπληρωματικές παρατηρήσεις, γιατί η συζήτηση για τη «μακρινή Νικαράγουα» δίνει τελικά την αφορμή να πιστούν κάποια «κοντινότερα» ζητήματα, αλλά και γιατί η απάντησή του «συντρόφου» που πήγαν στη Νικαράγουα (διάβαζε: του Νίκου Γιαννόπουλου) στο προηγούμενο τεύχος του Σχολιαστή, μόλις τώρα μπαίνει στην ουσία του προβλήματος που συζητάμε.

Έτσι, στην τοποθέτησή μου (Σχολιαστής τ. 50) ότι Νικαράγουανή επανάσταση «έμενε στη μέση», γκρέμιζε τη δικτατορία του Σομόζα αλλά δεν ήταν μια κίνηση ανατροπής των αστικών σχέσεων παραγωγής, οι «σύντροφοι κ.λπ.» αντιπαραθέτουν ένα γκαγκάν επιχειρήματα:

Η βιομηχανική εργατική τάξη είναι μικρή

ακόμα, λένε. Μόλις 15.000 κεφάλια. Θα πρέπει να περιμένουμε μέχρι να μεγαλώσει.

Τι σημαίνει όμως αυτή η «ουδέτερη» αριθμητική επισήμανση; Τι καθήκοντα βάζει αυτή η πραγματικότητα; Εδώ τα πράγματα είναι για τους φίλους καθαρά:

Η «προλεταριακή επανάσταση» όχι μόνο δεν έγινε, αλλά δεν θα μπορούσε να γίνει, θα ήταν αφελής «αριστερισμός» (λόγω της υποτιθέμενης αριθμ. αδυναμίας της εργ. τάξης) να τεθεί ένα τέτοιο προχωρημένο ζήτημα.

Τι συνέβη τέλος πάντων;

Η Νικαράγουανή επανάσταση, συνεχίζουν την «ανάλυσή» τους, δεν ήταν βέβαια σοσιαλιστική αλλά «δεν έχουν το θράσος να μιλάνε απλά για αντιιμπεριαλιστική εξέγερση».

Απ' ό,τι φαίνεται, οι «σύντροφοι κ.λπ.» ανακάλυψαν μια «ενδιάμεση» μορφή κοινωνικής οργάνωσης (όπου την εξουσία δεν έχει κανένας από τους δυο «θανάσιμους αντιπάλους» — η αστική ή η εργατική τάξη) μόνο που δεν της έχουν δώσει ακόμα όνομα — λόγω σεμνότητας ίσως.

Εδώ όμως οι «σύντροφοι κ.λπ.» αγανακτούν: Γιατί να είμαστε τόσο αυστηροί απέναντι σ' αυτούς τους αναγκάσιους «αστικούς οππορτουνισμούς», τη στιγμή που η ίδια η Οκτωβριανή επανάσταση και πισωγυρίσματα είχε και τελικά χάθηκε όταν ηττήθηκε η επανάσταση στην Ευρώπη...

Στο σημείο αυτό, βρίσκεται η «μικρή διαφορά με τις μεγάλες συνέπειες»: «Αναγκαία μέτρα» σταθεροποίησης και «πισωγυρίσματα» κάνουν όλες οι κυβερνήσεις του κόσμου. Από τη μεριά μας δεν κρίνουμε κατά πόσο αυτά τα μέτρα είναι «αναγκασία», αλλά ποιος τα παίρνει και προς όφελος ποιας τάξης.

Αν, λοιπόν, το 1917 είχαμε να κάνουμε με μια απομονωμένη, με πισωγυρίσματα, αλλά προλεταριακή επανάσταση, με την ανατροπή του καπιταλισμού όπου έπρεπε να μην μείνει «πέτρα πάνω στην πέτρα», το 1979 όχι μόνο δεν έγινε αυτή η επανάσταση (όπως διορατικά και οι ίδιοι διαπιστώνουν) αλλά δεν τέθηκε καν σαν συζήτηση, σαν μακρινός στόχος. Γιατί βέβαια, σε κανένα κείμενο των Σαντινίστας απ' όσα έχω υπόψη μου, δεν περιγράφεται η μικτή οικονομία σαν υποχώρηση από το «όραμα», αποτελεί μάλλον τον ίδιο τον διακηρυγμένο στόχο.

Μήπως όμως οι αντικειμενικές συνθήκες είναι πράγματι ανώριμες για «εργατικές εξουσίες» και παρόμοια αριστεριστικά όνειρα;

Οι «σύντροφοι κ.λπ.» καταλήγουν σ' αυτό το συμπέρασμα για δύο ενδογενείς λόγους: Την αριθμητική αδυναμία της εργατικής τάξης και την οικονομική καθυστέρηση της χώρας.

Ας το δούμε λίγο περισσότερο.

Πρώτα απ' όλα, η εργατική τάξη στη Νικαράγουα είναι σαφώς πολλαπλάσια από 15.000 άτομα. Αν τόσο είναι(!), το βιομηχανικό κομμάτι της τάξης, στο όνομα ποιας καθαρότητας άραγε θάπρεπε να χρεώσουμε με μεσοστρώματα τους οικοδόμους, τους εργάτες της, τους κατώτερους υπάλληλους;

Το σημαντικότερο όμως στοιχείο, είναι ότι ο μαρξισμός δεν μας εφοδιάζει με ποσοτικά αλλά με ποιοτικά κριτήρια. Δεν μας λέει, δυστυχώς, πόσοι «πρέπει» να είναι οι εργάτες για να κηρύξουμε ώριμη την επανάσταση σε μια δεδομένη χώρα, αλλά ποια είναι η κυρίαρχη αντίθεση του αστικού κοινωνικού σχηματισμού.

Πέρα λοιπόν από μπακαλικές προσθαφαιρέσεις, η ανάδειξη σαν κυρίαρχου του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και της αντίθεσης κεφάλαιου-εργασίας, παρά τις προϋποθέσεις (δημιουργία και συγκέντρωση της εργατικής τάξης) και καθιστά ώριμες τις αντικειμενικές συνθήκες για την ανατροπή του.

Η ύπαρξη περισσότερο ή λιγότερο αναπτυγμένων χωρών, σαν αποτέλεσμα της «άνισης» ανάπτυξης του καπιταλισμού σε παγκόσμιο επίπεδο, δεν αναιρεί την κυριαρχία της πιο πάνω αντίθεσης. Απ' αυτή την άποψη, η ανάγκη για παραπέρα εκσυγχρονισμό και ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων καθό-

λου δεν σημαίνει και την ανάγκη υποταγής των εργατών στις αστικές σχέσεις παραγωγής (μέχρι να ωριμάσουν οι συνθήκες). Στη Νικαράγουα (και όχι μόνο) μια σειρά τέτοια «αστικά καθήκοντα» μπορούν πολύ πιο αποτελεσματικά να αντιμετωπισθούν από μια αντικαπιταλιστική συμμαχία της μεγάλης πλειοψηφίας του πληθυσμού (των εργατών, των ακτημόνων αγροτών, των στρατιωτών, των φοιτητών). Είναι δηλ. φανερό ότι μια αντικαπιταλιστική στρατηγική όχι μόνο δεν υποτιμάει τα συγκεκριμένα υπαρκτά προβλήματα ανάπτυξης, αλλά τα αντιμετωπίζει συνδεοντάς τα με τα προβλήματα σοσιαλιστικής οικοδόμησης, όχι σαν ξεχωριστό στάδιο αλλά σε μια ενιαία επαναστατική διαδικασία.

Το παράδειγμα της Ρωσίας του '17 είναι εξόχως διαφωτιστικό. Από αριθμητική άποψη, η προλεταριακή επανάσταση «κρίθηκε ώριμη» σε μια χώρα 150.000.000 κατοίκων με μόλις 3.500.000 εργάτες. Από άποψη ουσίας, οι Λενινιστικές «θέσεις του Απριλίου» ήρθαν να απαντήσουν στο ερώτημα αν θάπρεπε η εργατική τάξη, μετά την πτώση του τσάρου, να «καταθέσει τα όπλα» περιμένοντας απ' τους αστούς τη λύση των αστικών-δημοκρατικών προβλημάτων ή αν όλα αυτά τα —μέχρι εκείνη τη στιγμή— άλλα ζητήματα εκβιομηχάνισης, αναδιοργάνωσης, εκδημοκρατισμού κ.λπ. μπορούσαν να αντιμετωπισθούν από μια εργατική κυβέρνηση, ενταγμένα στην προοπτική του σοσιαλισμού και της ανθρώπινης χειραφέτησης. Από τη στιγμή που επικράτησε η δεύτερη άποψη (των μπολσεβίκων), το ζήτημα πράγματι παίχτηκε και χάθηκε εξαιτίας της διεθνούς απομόνωσης και της ήττας της επανάστασης στην Ευρώπη.

Αν λοιπόν στην καθυστέρημένη, μισοφρονοδαρχική Ρωσία των αρχών του αιώνα, «ανώριμη» απλώς θεωρήθηκε η στάση εκείνων που διαπίστωναν την «ανωριμότητα των αντικειμενικών συνθηκών», φαίνεται πως δεν στάθηκαν αρκετά 70 ολόκληρα χρόνια από τότε για να ωριμάσει, στα μυαλά όσων παπαγαλίζουν και σήμερα τις ίδιες απόψεις, η αντίληψη του εργατικού και όριμου της ανατροπής του καπιταλισμού σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η συζήτηση για την πορεία της Νικαράγουανης επανάστασης, είναι αφέλεια να θεωρηθεί σαν προσπάθεια «εκ του σφαλούς μαθημάτων» στον λαό της Νικαράγουα (που έχει αποδείξει ότι δεν τα έχει ανάγκη). Κατά τη γνώμη μου είχε και έχει διπλή σημασία: * Σαν προσπάθεια κατανόησης της σημερινής κατάστασης σ' αυτήν τη συγκεκριμένη χώρα. Από τον «υπαρκτό σοσιαλισμό» μέχρι τον Καντάφι, η αριστερά έχει εκθείασει άπειρες εκδοχές «σοσιαλιστικών» κ.ά. «απελευθερωτικών» καθεστώτων (με κοινό χαρακτηριστικό όλων —τι σύμπτωση— ότι οικοδομούνται ερήμην και ενάντια στην εργατική τάξη) για να διαψευστεί οικτρά μερικά χρόνια αργότερα. Χωρίς να ταυτίζουμε την κάθε μια ξεχωριστή περίπτωση, αξίζει κάποτε —πέρα από τα «ζήτω ο ηρωικός αγώνας του...»— να συζητάμε πολύ πιο συγκεκριμένα σε ποιον συμπαραστεκόμαστε και πού παίζετε το παιχνίδι. Να σταθούν αλληλέγγυοι με τη Νικαράγουα ενάντια στον αποκλεισμό του Ρήγκαν, χωρίς αυταπάτες ότι χτίζεται ο σοσιαλισμός.

* Σαν συζήτηση για την επικαιρότητα και τον χαρακτήρα της επανάστασης. Είναι εν τέλει αποκαλυπτική αυτή η συζήτηση, γιατί στην πορεία της νεκραναστάθηκε αυτούσια η «επιχειρηματολογία» της ΟΜΑΕ και του ΕΚΚΕ του '74, όταν κατάγγελλαν τις «επαναστατικές ονειροπολήσεις των αναρχοτροτσκιστών» και εφεύρισκαν λαϊκοδημοκρατικά στάδια, για να απωθήσουν τη σοσιαλιστική επανάσταση σε ένα «ωριμότερο μέλλον».

Περισσότερο από ποτέ, σήμερα που στον ορίζοντα είναι ορατή η κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ και ο δεξιός ρεβανσισμός, χρειάζεται —απέναντι σ' όλες τις προτάσεις συνδιαχείρισης— να επαναορίσουμε τη στρατηγική της ανατροπής.

Γιάννης Γιαννουλάς

Υ.Γ.: Στο κείμενο των «συντρόφων κ.λπ.» διάβασα και τα εξής μνημειώδη:

«Εξάλλου γιατί τόση ανιστορία με τη Νικαράγουα, όταν μια σειρά τάξεις και οργανώσεις (:) στις οποίες μάλιστα (!) ο ίδιος (!) και (!) οι φίλοι του (!) αναφέρονται (!) συχνά (!) είχαν —και ίσως συνεχίζουν να έχουν— την ίδια (!) ή και χειρότερη (!) θέση για το Αφγανιστάν απ' αυτή των Σαντινίστας».

Παρόμοιες «αποκαλύψεις» γίνονται για τη στάση των «εγγλέζων φίλων μου» σε σχέση με το Βιετνάμ και τον ΙΡΑ.

Πρώτα απ' όλα λοιπόν τους πληροφορώ ότι οι φίλοι μου περιορίζονται σε δυο τρεις κολλητούς άλλους κίλους.

Επειδή όμως πολλοί εννοούν «πολιτικούς φίλους» (τι όρος κι αυτός) και πάλι θα πρέπει να τους ενημερώσω ότι δεν ανήκω σε κάποιο οργανωμένο σχήμα και άρα θεωρώ ότι δεν δεσμεύομαι από τις εκτιμήσεις κάποιας ομαδοποίησης στην Ελλάδα ή αλλαχού.

Η μόνη από τις ανωτέρω θέσεις που έχω υπόψη μου είναι του εγγλέζικου SWP (περί αυτού πρόκειται) για τον ΙΡΑ, είναι ακριβώς η αντίθετη από αυτήν που οι «σύντροφοι κ.λπ.» καταγγέλλουν, αλλά δεν αξίζει να μπω στην ουσία του ζητήματος (όποιοι ενδιαφέρονται να σχηματίσει προσωπική άποψη μπορεί να διαβάσει το «Ο Απελευθερωτικός Αγώνας στην Ιρλανδία — Κρις Χάρμαν — εκδ. Ανδρομέδα, 1981).

Από αυτές τις «καταγγελίες» δεν ξέρω τι απ' όλα με εντυπωσίασε περισσότερο: Η «διαλεκτική σύνδεση» της συζήτησης για τη Νικαράγουα με τη θέση του SWP για τον ΙΡΑ; Η ανωνυμία του «καταγγέλλοντος»; (αν και είναι γνωστό ότι ο Ν. Γιαννόπουλος εμφανίζεται τελευταία με το ψευδώνυμο «σύντροφος που πήγε στη Νικαράγουα»). Η αοριστία της «καταγγελίας»; (ποια οργάνωση; σε ποιο κείμενο; ποια άποψη ακριβώς;) Ή τελικά το ψέμα της «καταγγελίας» με την εντύπωση ότι δεν μπορεί να αποκαλυφθεί;

Αυτή η πρακτική τα τελευταία χρόνια χαρακτηρίζεται με μια και μόνη λέξη: «αυριανισμός».

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΑΚΡΟΒΑΣΙΕΣ

Με αφορμή το άρθρο ΠΡΟΦΟΡΑ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗ, τεύχος Μαΐου, αρ. 50, και σε συνδυασμό με τα άρθρα του τεύχους 47 και 49, (στα οποία παραπέμπει και ο συντάκτης) θα θέλαμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

Α) Το θέμα της κατ' αυτόν ανεπάρκειας του ελληνικού αλφαβήτου αφορά μάλλον τον ίδιο και ΟΧΙ το αλφάβητο και τη προσέγγιση του θέματος στερείται επιστημονικής, πολιτισμικής και ιστορικής βάσης: επιπλέον ο συντάκτης καταφεύγει στην σοφιστεία ελλείψει σοβαρής επιχειρηματολογίας.

Β) Ειδικότερα επισημαίνουμε (δειγματοληπτικά):

α) Η σύγκριση ελληνικού και λατινικού αλφαβήτου ως προς το φθογγολογικό πλούτο αποτελεί σαφέςτατο σφάλμα για και ο ένας όρος της σύγκρισης είναι το ελληνικό αλφάβητο στην αυτοτέλεια και στην μοναδικότητά του και ο άλλος το λατινικό ως άθροισμα των αλφαβήτων όλων των γλωσσών που το χρησιμοποιούν (λ.χ. το λατινικό C έχει τη φωνητική αξία «θ» στην ισπανική όχι όμως στη γαλλική ή την ιταλική. Αλήθεια, τι προτείνει σ' αυτές τις γλώσσες ο συντάκτης;)

β) Η ιστορική ορθογραφία παρυσιάζεται ως μειονέκτημα της ελληνικής γλώσσας την στιγμή που αποτελεί κοινό τόπο για κάθε γλώσσα (λ.χ. Knife, Knight στην αγγλική). Ως εκ τούτου κάθε αλφάβητο είναι «συντηρητικό και ανελαστικό».

γ) Η αδυναμία για σωστή απόδοση ξένων ονομάτων, τοπωνυμίων και όρων δεν είναι εγ-

γενές φαινόμενο του ελληνικού αλφαβήτου αλλά χαρακτηριστικό κάθε αλφαβήτου (λ.χ. πώς διαβάζει ένας Άγγλος την M. Duras;)

δ) Η αντίληψη του συντάκτη για το πώς συμπεριφέρονται οι διανοούμενοι σε περιπτώσεις όπου «γνωστά» ξένα ονόματα προφέρονται σύμφωνα με την παραδεδομένη τους προφορά από Έλληνες που αγνοούν μια ξένη γλώσσα, δείχνει αίσθηση συμπλέγματος ανωτερότητας (ή κατωτερότητας), δεδομένου ότι μια στοιχειώδης παιδεία οδηγεί στην ανοχή.

ε) Στο παράδειγμα που επικαλείται σχετικά με την ιστορική Κλοντ Μοσέ, παραθέτοντας έξι (6) διαφορετικές εκδοχές του ονόματος δημιουργεί την ψευδή αίσθηση χάους και αδυναμίας, ενώ γνωρίζει καλά (:) ότι για τον φοιτητή (και ού μόνον) δεν υπάρχουν 6 Κλοντ Μοσέ ιστορικοί την ίδια χρονική περίοδο...

στ) Τους άμοιρους παιδείας τους σώζει η σωστή προφορά των ξένων ονομάτων; (Αλήθεια ποιος θα τους την διδάξει;)

ζ) Η πολιτιστική ανισότητα αναφέρεται με την σωστή προφορά των ξένων ονομάτων ή μήπως επιτείνεται η πολιτιστική ανισότητα μεταξύ Ελλήνων και ξένων;

η) Το μειονέκτημα της εισαγωγής λατινικών συμβόλων έγκειται μόνο στη διαμάχη που θα ξεσπάσει στους «ειδικούς και γνωστούς κύκλους»;

θ) Η προτεινόμενη εισαγωγή σημαδιών δεν απασχολεί τον συντάκτη ως βιασμό της αισθητικής της γλώσσας;

ι) Τέλος, σχετικά με το θέμα των κοινωνικών επιπτώσεων από μια πιθανή εισαγωγή λατινικών στοιχείων ή σημαδιών, που αποτελεί διακαή πόθο του συντάκτη, σε συνδυασμό με το ατυχέστατο παράδειγμα, που αναφέρει, της εισαγωγής του λατινικού αλφαβήτου στην Τουρκία, έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής θλιβερά:

Η διοικητική — και άρα, εκ των άνω — επιβολή του λατινικού αλφαβήτου δεν έγινε κυρίως «για να αποδοθούν ικανοποιητικά» οι φθόγγοι της Τουρκικής γλώσσας, μια και είναι γνωστό ότι εξευπρετούσε κατ' εξοχήν την ανάγκη εξευρωπαϊσμού και εκσυγχρονισμού (για ευόητους λόγους φυσικά) της Τουρκικής κοινωνίας, με καταστροφική συνέπεια την ολοκληρωτική άγνοια της πολιτιστικής παράδοσης της χώρας, καθ' ό,τι κατέστη απρόσιτος όλος ο λογοτεχνικός πλούτος της γλώσσας, γλώσσας ανάμικτης σε στοιχεία Αραβικά και Περσικά που χάθηκαν τελικά.

Και σαν να μην έφτανε αυτό έχουμε το τραγικό φαινόμενο της ανά δεκαετία, περίπου, έκδοσης λεξικού της τεχνητής και διαρκώς μεταβαλλόμενης Τουρκικής γλώσσας σε σημείο ώστε η σημερινή επίσημη γλώσσα να διαφέρει σημαντικά από αυτήν που περιέχονταν στο πρώτο λεξικό!!!

Μ' αυτές τις επισημάνσεις ελπίζουμε ότι έγινε αντιληπτό στο συντάκτη ότι το θέμα της γλώσσας — όσο πολύγλωσσος και αν δηλώνει κάποιος — δεν προσφέρεται για επίδειξη ατάλαντων ακροβατών.

Ιωάννα Ευθυμιάδου
Κωνσταντίνος Μπάσιος

Ο συνεργάτης μας Δ.Κ. απαντά:

Δεν είμαι, φαντάζομαι, ο μόνος που μένει με την εντύπωση ότι οι δύο επιστολογράφοι δεν δυσκολεύονται να εκφράσουν ικανοποιητικά ακόμα και τα δικά τους διανοήματα (βλ. π.χ. σημείο Β(δ) της επιστολής τους). Δεν είναι λοιπόν εύκολος ο διάλογος μαζί τους. Άλλωστε, το ύψος, το ήθος και το πνεύμα της επιστολής είναι τέτοια που δεν τους δίνουν το δικαίωμα να έχουν απάντηση. Επειδή όμως αυτού του είδους ο φραστικός τραμπουκισμός αποτελεί σχεδόν πάγιο στοιχείο του νεογλωσσισμισμού (τον οποίο ανυπολόγιστα αλλά και απρόκλητα υπερασπίζονται οι δύο επιστολογράφοι), δεν θα τον θεωρήσω προσωπική επίθεση και θα πρόσπαθω να τον αντιπαρέλθω.

Είναι φανερό ότι οι δύο επιστολογράφοι διάβασαν το κείμενό μου παραδομένο σε μια

ξέφρενη φυγή ιδεών, που τους έκανε να προβάλουν σ' αυτό ανύπαρκτες θέσεις και προβέσεις. Πού π.χ. έγραψα ότι η σωστή προφορά των ξένων ονομάτων σώζει τους άμοιρους παιδείας ή ότι αίρει την πολιτιστική ανισότητα; Από πού έβγαλαν το συμπέρασμα ότι είναι «διακαής πόθος» μου η εισαγωγή λατινικών στοιχείων; Τι σχέση έχει η (εξυπακίστικη) παρατήρηση ότι δεν υπάρχουν 6 Κλοντ Μοσέ ιστορικοί την ίδια χρονική περίοδο με την επισήμανσή μου ότι ο μέσος Έλληνας αδυνατεί να εντοπίσει τη μία και μοναδική Κλοντ Μοσέ σ' ένα ξένο λεξικό;

Για το καλό των επιστολογράφων πρέπει να παραβλένω διάφορες ασελιότητες της επιστολής τους, όπως ότι η εισαγωγή σημαδιών βιάζει την αισθητική της γλώσσας (ούτε οι σοβαροί γλωσσασμύνητες δεν διανοήθηκαν να υποστηρίξουν ότι η αισθητική μιας γλώσσας έχει σχέση με τον τρόπο που γράφεται, ότι π.χ. η αισθητική της ελληνικής γλώσσας άλλαξε με τη μεταρρύθμιση της γραφής το 403/402 π.Χ.). Για το καλό τους, επίσης, είναι προτιμότερο να μη μιλήσουμε για την «τεχνητή και διαρκώς μεταβαλλόμενη τουρκική γλώσσα», γιατί αν η τουρκική γλώσσα έγινε «τεχνητή» είναι, ακριβώς, επειδή ακολουθήθηκε ο δρόμος που εισηγούνται εδώ οι νεογλωσσασμύνητες, δηλαδή εξοβελίσθηκαν ένα σωρό αραβικές και περσικές λέξεις που σήμαιναν πλούτο για τα τούρκικα και αντικαταστάθηκαν από αρχαϊκά, εξζητημένα και, συχνά, χλομά τουρκικά ή τουρκμενικά αντίστοιχα.

Τι μένει λοιπόν από την επιστολή των δύο οργισμένων αναγνώστών; Τα σημεία Β (α,β,γ). Οι δύο επιστολογράφοι θεωρούν σοφιστικό το ότι σύγκρινα το ελληνικό αλφάβητο «στην αυτοτέλεια και στην μοναδικότητά του» με το λατινικό αλφάβητο «ως άθροισμα των αλφαβήτων όλων των γλωσσών που το χρησιμοποιούν». Μάλιστα, αυτό έκανα, δηλώνοντας ρητά ότι το λατινικό αλφάβητο ωφελήθηκε και εμπλουτίστηκε χάρη στην υιοθέτηση του από πολλές γλώσσες! Η φιλανδική γλώσσα, λόγω χάρη, δεν έχει (όπως και η ελληνική) το παχυπρόφερτο σ, αλλά επειδή γράφεται με το λατινικό αλφάβητο μπορεί να αποδώσει χωρίς πρόβλημα το όνομα του ηγέτη της Σοβιετικής Ένωσης: GORBATSOV. Η προσαρμογή του λατινικού αλφάβητου σε διάφορες γλώσσες το έχει κάνει να εξεργασθεί λύσεις για τους σημαντικότερους φθόγγους που συναντάει κανείς από γλώσσα σε γλώσσα (εννοείται ότι η απόλυτη αντιστοιχία είναι πρακτικά ανέφικτη).

Οι επιστολογράφοι γράφουν ότι στην ισπανική γλώσσα το λατινικό C έχει τη φωνητική αξία «θ» (η διατύπωση είναι λάθος, αλλά ας το παραβλέψουμε κι αυτό), και ρωτούν πώς διαβάζει ένας Άγγλος το όνομα M. DURAS. Το ζήτημα όμως είναι ότι όπως κι αν διαβάζει ένας Άγγλος το όνομα της M. DURAS ή ένας Ισπανός το όνομα CHAMBERLAIN, δεν έρχεται αντιμέτωπος με την εισβολή ενός ξένου αλφάβητου στο δικό του (όπως ο Έλληνας σ' ένα κείμενο όπου τα ξένα ονόματα αφήνονται γραμμένα με λατινικά ψηφία, για να πάρουμε την καλύτερη περίπτωση) και, το κυριότερο, ανάγεται αμέσως στην πρωτότυπη γραφή του εκάστοτε ονόματος. Αυτό έχει μεγάλη σημασία. Είτε μας αρέσει είτε όχι, ζούμε σε συνδιαλεγόμενες με έναν ευρύτερο χώρο, όπου απλώνεται ολοένα η χρήση ορισμένων όρων, ονομάτων και τοπωνυμίων, και η αποφυγή συγχύσεων αποκτά ιδιαίτερο βάρος. Μερικοί φθόγγοι, όπως το b, το d, το παχυπρόφερτο σ, το παχυπρόφερτο ζ κ.λπ., επανέρχονται ολοένα στις περισσότερες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και το ελληνικό αλφάβητο, όπως είναι σήμερα, δεν μπορεί να αποδώσει ούτε καν εκείνους από αυτούς που υπάρχουν και στη δική μας γλώσσα (b, d). Άνοι δύο επιστολογράφοι στοχασθούν λίγο πάνω στο τι σημαίνει αυτό, ίσως αντιληφθούν πού ελλοχεύει πραγματικά ο κίνδυνος εισαγωγής του λατινικού αλφάβητου...

Δημοσθένης Κούρτοβικ

Δ Ι Α Κ Ο Π Ε Σ

ΤΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ

ΑΤΤΙΚΗ

ΧΑΛΑΝΔΡΙ

Το Περιοδικό «ΑΚΡΟΒΑΣΙΑ ΣΤΟ ΧΑΛΑΝΔΡΙ», είχε προγραμματίσει ένα διήμερο τον περασμένο μήνα στο δημοτικό θέατρο της Ρεματιάς. Αν και η σχετική αίτηση είχε υποβληθεί στο δήμαρχο κ. Πέρκιζα και το «Αετοπούλειο Πολιτιστικό Κέντρο» από τις αρχές του Μάη, η απάντηση δεν έχει δοθεί ακόμη. Προ του αδιεξόδου... ραντεβού το Σεπτέμβρη. Για την ώρα, όπως μας είπαν οι φίλοι από το Χαλάνδρι, αρκεστείτε στο διπλό τεύχος 6-7 του περιοδικού.

ΠΑΤΗΣΙΑ

Στη Λευκάδα μεταφέρουν προσωρινά την έδρα τους το ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΝ (Σκιάθου 49B, Κάτω Πατήσια) και η ΚΟΛΛΕΚΤΙΒΑ ΚΕΡΑΜΕΙΚΩΝ «ΦΡΥΝΟΣ» (Πάτμου 63-67, Κ. Πατήσια). Πολλά από τα μέλη τους θα βρίσκονται εκεί, πουλώντας κεραμικά και βιβλία το απόγευμα στην πόλη, ενώ το πρωί θα εξασκούνται στο γυμνασμό και την ηλιοθεραπεία στην παραλία του Αγίου Νικήτα. Η εφημερίδα-περιοδικό «ΦΑΣΜΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ», αφού βγάλει γύρω στις 15 Ιούλη ένα διπλό καλοκαιρινό τεύχος, θα αποδεσμεύσει τους συνεργάτες της. Μερικοί πάντως από αυτούς θα πάρουν μέρος στο πανευρωπαϊκό δεκαήμερο νεολαίας της Χαλκιδικής.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΤΣΑΚΟΝΙ

Ετοιμάζοντας το καλοκαιρινό τεύχος προτείνουν για τον Αύγουστο τον Αγ. Νικόλαο Φολεγάνδρου όπου και θα βρίσκονται. Οπωσδήποτε κόντρα στα σχέδια της ΕΟΚ στη Σαμοθράκη. (Τσιτσόγλου Ηλίας, τηλ. 2798481).

ΕΥΒΟΙΑ

ΧΑΛΚΙΔΑ

Η «μαζοχιστική επιτροπή» του περιοδικού

«ΜΙΑ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΑ» (Α. Ρουμελιώτης 0221/82660) δεν έχει καταλήξει ακόμη σε συγκεκριμένες ημερομηνίες για τις εκδηλώσεις που ετοιμάζει. Προτείνει, πάντως, ανεπιφύλακτα το «2ο Φεστιβάλ Έρωτος», που θα γίνει 15 και 16 Σεπτέμβρη.

Αρκετά από τα μέλη της ομάδας θα βρίσκονται στο δεκαήμερο της Χαλκιδικής, στα Κουφονήσια και 20-31 Αυγούστου στο μπαρ του Γιώργου στο Μόλυβο Μυτιλήνης.

Αν θέλετε να επικοινωνήσετε μαζί τους, μπορείτε να τηλεφωνήσετε στον Αλέκο Δεληβοριά (0221/84107), στον Τάσο Σταυρουλάκη (0221/23535), στο Γιάννη Καλαϊντζόγλου (0221/81430), ή στον Νίκο Αναγνώστου (0221/25587).

Ν. ΑΡΤΑΚΗ

Η εφημερίδα του στεκιού νεολαίας Νέας Αρ-

Ν ΕΙΣΤΕ από αυτούς που δεν προγραμμάτισαν ακόμη τις διακοπές τους, μην απελπίζεστε!

Σ' αυτές τις σελίδες υπάρχουν τόσες προτάσεις, που μόνο αν δεν θέλετε τελικά να πάτε πουθενά δεν θα μπορέσετε να αποφασίσετε.

Αλλά ακόμη κι αν είστε από τους τυχερούς που διαβάζουν τώρα το Σχολιαστή σε κάποια παραλία, διαλέξτε ένα κομμάτι από αυτό το «εναλλακτικό» - τουριστικό παζλ που σας προτείνουμε. Οι οργανωτές του μας διαβεβαίωσαν, ότι δεν πρόκειται να μετανιώσετε.

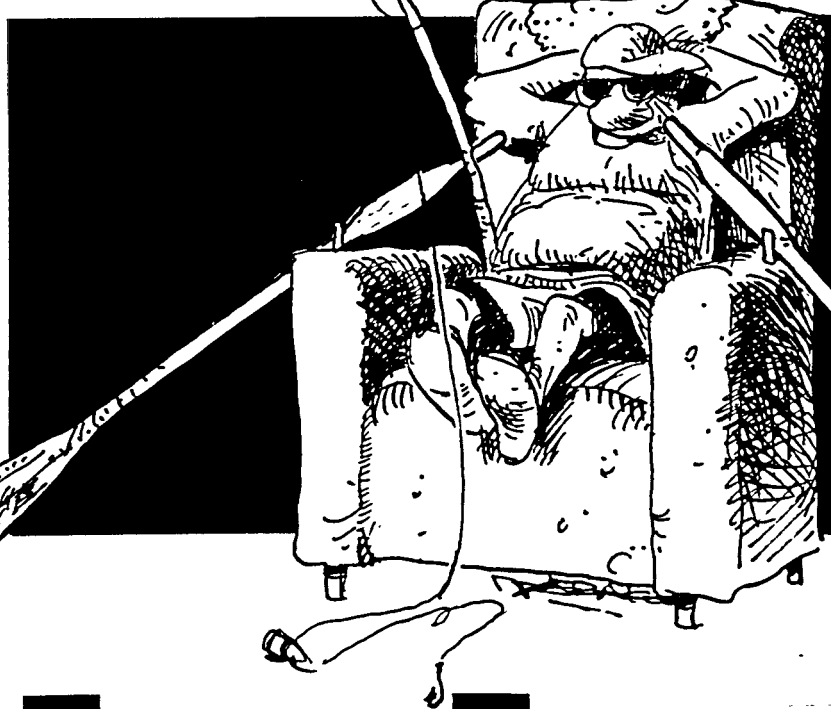
Θα θυμάστε, ίσως, ότι και παλιότερα (τ. 20, Μάρτης '85) είχαμε προσπαθήσει να συγκεντρώσουμε έντυπα και ομάδες από όλη την Ελλάδα, που έχουν στο χώρο τους μια διαφορετική παρουσία· τις κινήσεις που φιλοδοξούν να συγκροτήσουν μια εναλλακτική πολιτική και πολιτιστική παρέμβαση.

Αυτή τη φορά επικοινωνήσαμε πάλι μαζί τους, θέλοντας να μάθουμε αν προγραμματίζουν κάτι για το καλοκαίρι. Τους ρωτήσαμε ακόμη, τι θα πρότειναν για διακοπές στην περιοχή τους ή αλλού και πώς θα μπορούσε κανείς να τους συναντήσει. Είναι αλήθεια ότι δεν κατορθώσαμε να μιλήσουμε με όλους όσους υπάρχουν. Οι απόντες από αυτόν τον «οδηγό», μπορούν αν θέλουν να κάνουν τις προτάσεις τους στο επόμενο τεύχος.

RIVER PARTY, λοιπόν, ψαροντούφεκο, Φεστιβάλ Έρωτος και Πανευρωπαϊκό Δεκαήμερο ριζοσπαστικής νεολαίας. Αν όλα αυτά τα έχετε βαρεθεί, ελάτε στη Σαμοθράκη για να περάσετε τέσσερις ημέρες με την... Μπριζίτ Μπαρντό.

Καλές διακοπές.

Παρουσίαση: Ανδρέας Ρουμελιώτης

τάκης, «ΑΠΟΧΡΩΣΕΙΣ», σας υπόσχεται «αν επικοινωνήσετε μαζί της πολλά». Τηλέφωνο στον Βασίλη (0221/42687) ή στον Αποστόλη (0221/42228).

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

ΑΡΓΟΣ

Από τον εκδότη της εφημερίδας «ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ» και του περιοδικού «ΕΛΛΕΒΟΡΟΣ» Γιάννη Ρηγόπουλο (τηλ. 28063), πήραμε ένα γράμμα-απάντηση στα ερωτήματα αυτής της έρευνας. Ανάμεσα σε άλλα μας γράφει ότι

«αν εξαιρέσεις κάποιες ελπίδες που γεννά η ύπαρξη της «Αργειακής Πολιτιστικής Εταιρείας», οι εκδηλώσεις πολιτιστικού περιεχομένου στην περιοχή του Άργους και το φετινό καλοκαίρι θα είναι «μια από τα ίδια».

Όποιος επισκεφτεί το Άργος το καλοκαίρι πρέπει να φροντίσει να προμηθευτεί το πρόγραμμα της Πολιτιστικής Εταιρείας.

Και πάνω απ' όλα να περάσει από το στέκι της (Θεοτοκοπούλου 19) κοντά στο σιδηροδρομικό Σταθμό. Είναι ένα παλιό σπίτι με τράστιας αυλές, μέσα σε δέντρα, που το μεράκι των μελών της Εταιρείας, το μετέτρεψε σε χώρο φιλόξενο κάθε πολιτιστικής ανησυχίας και έκφρασης.

Είναι η βασική μας πρόταση γι' αυτόν που θάρθει στο Άργος.»

Στο Άργος ακόμη, εκπέμπει στους 105,5 FMSt η «ΡΑΔΙΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ». Μπορείτε να έρθετε σε επαφή μαζί της, τηλεφωνώντας στον Γιώργο Ανδρέου (0752/23641) ή στον Μιχάλη Σαρδή (0752/24200).

ΚΑΛΑΜΑΤΑ

Φίλοι απ' την Καλαμάτα προτείνουν: «ένα μήνα σε αντίσκηνο μέσα στην πόλη, για να νιώσετε τι τραβάμε. Σας προτείνουμε να γνωρίσετε τα παιδιά της μουσικής ερασιτεχνικής ομάδας που εκδίδουν την «ΑΠΟΠΕΙΡΑ» (Αριστοδήμου 145) και... να αγοράσετε ένα μαντίλι Καλαματιανό».

ΚΟΡΙΝΘΟΣ

Το δυσάρεστο είναι, ότι δεν θα ξαναβγούν τα περιοδικά «ΤΡΥΠΩ» και «ΦΡΕΑΡ» λόγω εσωτερικών διαφωνιών της ομάδας που τα εξέδιδε. Και η παρέα όμως γύρω απ' το «βιβλιοπωλείο του Γρηγόρη» που άλλοτε εμφανιζόταν σαν ομάδα «Αντισήψη» (Χρήστος Κουσάλος τηλ. 0741/25008) λόγω ζέστης έχει ατονήσει τις δραστηριότητές της.

Υπάρχει όμως και η ευχάριστη έκπληξη της έκδοσης του περιοδικού «Μια περιπέτεια», που παρουσιάζεται σαν «αυτοκατευθυνόμενο δελτίο πληροφόρησης και κριτικής για ό,τι αφορά τα γύρω συμβαίνοντα. Γράφεται από την αυτόνομη ομάδα για την παραγωγή, διατήρηση και αξιοποίηση της περιπέτειας στην καθημερινή μας ζωή».

Για τις διακοπές τώρα. Κάποιοι φίλοι απ' την Κόρινθο μας πρότειναν: Τα Στραβά 14 χιλόμετρα μετά το Λουτράκι (χωρίς ρεύμα και τηλέφωνο) και την ορεινή Κορινθία.

Να σημειώσουμε και κάτι που θα ενδιαφέρει πολλούς. Για όσους θέλουν να δουλέψουν στα βερύκοκα τώρα τον Ιούλη, μπορούν να ρωτήσουν στα χωριά Ζευγολατιό, Βοχαίκο, Βραχάτι, Λάσιο, Βασιλικό. Το μεροκάματο είναι 2.500 δρχ. με πληρωμένο φαγητό και ίσως εξασφαλισμένο ύπνο (αλώνια, παλιές αποθήκες).

ΠΥΡΓΟΣ

Η εφημερίδα «ΔΙΕΘΝΙΣΤΗΣ» του Πύργου (0621/29687, 24177) για όποιον φίλο ή φίλη περάσει απ' τον Πύργο έχει να προτείνει το Κατάκωλο και να του προσφέρει φιλοξενία στην παραλία Σμάντζα, σε παράγκες στην άμμο, που είναι ιδιοκτησία της εφημερίδας.

ΜΕΓΑΛΟΥΠΟΛΗ

Το περιοδικό «ΓΡΥΛΟΣ» (0791/22012, 24368) θα χαρεί πολύ να τα πει από κοντά με κάποιους που θα πάνε στη Μεγαλόπολη.

ΛΕΧΑΙΝΑ

Το περιοδικό «ΕΚ ΠΑΡΑΔΡΟΜΗΣ» που εκδίδεται στα Λεχαινά της Ηλείας σας προσκαλεί στο πολιτιστικό διήμερο που διοργανώνει

στις 15 και 16 Αυγούστου με την ευκαιρία της έκδοσης του βιβλίου «ΛΕΧΑΙΝΑ» από τις εκδόσεις του ίδιου του περιοδικού. Το διήμερο είναι αφιερωμένο στην ιστορία των Λεχαινών και περιλαμβάνει ομιλίες, έκθεση φωτογραφίας και αφιέρωμα στα παλιά σπίτια.

Το «ΕΚ ΠΑΡΑΔΡΟΜΗΣ» πιστεύει, ότι οι εκδηλώσεις αυτές θα είναι και μια αφορμή για να γνωρίσετε την περιοχή. Από την Κυλλήνη μέχρι τη Ζαχάρω υπάρχει ένα τεράστιο ελεύθερο παραλιακό κάμπινγκ με πάρα πολύ όμορφη θάλασσα. Μπορείτε να δείτε το δελινό της πλατείας των Λεχαινών, να διασκεδάσετε στα πανηγύρια των γειτονικών χωριών, και να περάσετε από το φεστιβάλ σταφίδας της Κρέστενας.

Στα Λεχαινά επίσης προγραμματίζει εκδηλώσεις και ο σύλλογος «ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ» (πληροφορίες: Άγγελος Αγγελόπουλος 0623/22250), που έβγαλε για πολλά χρόνια το πολύ καλό περιοδικό «ΔΙΑΛΟΓΟΣ».

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (031/231008), που ψάχνει για γραφεία επειδή της έκαναν έξωση, διασπάται πρόσκαιρα στα εξών συνετέθη και δεν δίνει γραμμή στα μέλη της για τις διακοπές. Με μια προϋπόθεση βέβαια: Να μη ξεχάσει κανείς τον πρώτο αντιρρησία συνειδήσης, το Μιχάλη Μαραγκάκη, ο οποίος βρίσκεται στη φυλακή. Όσα περισσότερα γράμματα σταλούν στις εφημερίδες και στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, τόσο περισσότερο θα έχει πιθανότητες να καρποφορήσει και η κινητοποίηση που υπάρχει σήμερα για το ζήτημα.

Από την άλλη μεριά η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ, παρόλη τη ζέση, επιμένει στο διάλογο που έχει ανοίξει με τη Σ.Σ.Ε.Κ. και με άλλες ομάδες της Αριστεράς. Πάντως αν κάποιος δεν έχει πάρει το χρήσιμο τεύχος που κυκλοφόρησε, στο οποίο περιέχονται «οδηγίες προς ναυτιλομένους» που ενδιαφέρονται να ταξιδέψουν τζάμπα, μπορεί να τηλεφωνήσει στο Χ. Νασιόπουλο (031/829638).

Τέλος, τα παιδιά του περιοδικού «ΠΡΑΞΗ» θα συμμετάσχουν στο δεκάημερο της Χαλκίδας (τηλ. Θανάσης Τσιούμας, 031/536717).

ΒΕΡΟΙΑ

Η Εφημερίδα «ΔΙΑΛΟΓΟΣ» (Αντώνης Τσιάνος 0331/63890) προτείνει για 5-15 Ιουλίου την Γαύδο που θα βρίσκονται και μέλη της συντακτικής της επιτροπής.

Ο «Διάλογος» βρίσκεται σε περίοδο ανασύνταξης και τα μέλη του κάνουν μια προσπάθεια διεύρυνσης με τη συμμετοχή της «Δημοτικής ενωτικής κίνησης» (είναι η αυτόνομη κίνηση που κατέβηκε στη Βέροια στις τελευταίες εκλογές και πήρε 600 ψήφους 4,7%).

ΚΟΖΑΝΗ

Ένα αναλυτικό γράμμα για «τις διεργασίες στον χώρο της "Ευρύτερης Αριστεράς"» στο Νόμο Κοζάνης μας έστειλε ο φίλος μας Λ. Τσικριτζής (0461/25512) εκδότης της εφημερίδας «Αγώνας». Προτείνει μάλιστα να κινηθεί η διαδικασία για μια πανελλαδική συνάντηση του εναλλακτικού επαρχιακού τύπου.

Το καλοκαίρι στο Νομό Κοζάνης μπορείτε να βρείτε: το «Μορφωτικό συνεταιρισμό Κοζάνης», το περιοδικό «περιφερειακή έκδοση» (Ρίγη Φεράου 10 τηλ. 0461/2646), τα παιδιά του πολιτιστικού συλλόγου της Εράτουρας (που έβγαζαν τα ΧΝΑΡΙΑ), τα παιδιά απ' το Λειβαδερό (περιοδικό «Λυχνάρι» Χρήστος Τζήκας τηλ. 031/206603) και οπωσδήποτε τους πολύ καλούς φίλους απ' το «ΣΤΕΚΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΒΕΛΑΒΕΝΤΟΥ».

RIVER PARTY ΣΤΟ ΝΕΣΤΩΡΙΟ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

(5-15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ)

Το ανταρτοχώρι της Καστοριάς, το Νεστώριο, που ο φρούραρχός (της) «τραβούσε τα μαλλιά του σαν ήρθανε τ' αντάρτικα στην περιφέρειά του», θα βρεθεί ξανά στις δόξες του.

Κοντά στα καθαρά νερά του Αλιάκμονα, μια παρέα παιδιών που έβγαζε την εφημερίδα «Διέξοδος», επιχείρησε πριν πέντε χρόνια κάτι το αδύνατο: Το River Party. Εκατοντάδες αγόρια και κορίτσια από την Καστοριά, τη Φλώρινα, τις Πρέσπες, κατασκήνωσαν στις όχθες του ποταμού, κάνοντας ροκ ολονυκτία, βραδινό μπάνιο και... ό,τι άλλο προέκυπτε.

Ο σάλος που δημιουργήθηκε στη συντηρητική περιοχή ήταν αναμενόμενος. Ήθη, έθιμα, κοινωτάρες, ΚΝΕ Καστοριάς, αντιμετώπιζε με τον «εκφυλισμό και τον αποπροσανατολισμό της νεολαίας».

Το River Party όμως ριζωσε, έχοντας, παρά τις αντιδράσεις, κάθε καλοκαίρι και μεγαλύτερη επιτυχία. Πέρυσι, όταν δημιουργήθηκε το αδιαχώρητο στη συναυλία που έδωσαν οι ΦΑΤΜΕ, απειλήθηκε επέμβαση της αστυνομίας.

Η καλοκαιρινή όμως αυτή διέξοδος, που εγκαινίασε η εφημερίδα με το συμβολικό όνομα, δεν πρόκειται να σταματήσει. Από εφέτος το River Party οργανώνεται με ευθύνη της ίδιας της κοινότητας Νεστωρίου. Όπως μας είπε στο τηλέφωνο ο πρόεδρός της Θανάσης Κυριακού, «η εκδήλωση αυτή είναι πια θεσμός για τη νεολαία της περιοχής. Τους μπήκαμε στο μάτι, αλλά έχουμε όλα τα παιδιά μαζί μας. Όλοι περιμένουν την έναρξη των εκδηλώσεων. Σ' αυτήν την περιοχή του Αλιάκμονα τα νερά είναι πεντακάθαρα. Σκεφτόμαστε να φέρουμε ρεύμα σε μόνιμη βάση και να φτιάξουμε στοιχειώδεις κτιριακές εγκαταστάσεις. Περιμένουμε τους νέους όχι μόνο από τη Μακεδονία, αλλά και από ολόκληρη την Ελλάδα, 5 με 15 Αυγούστου στο Νεστώριο».

Όποιοι ενδιαφέρονται για περισσότερες πληροφορίες, στα τηλέφωνα της κοινότητας 0467/31204, 71447.

ΣΤΗ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

ΜΕ ΤΗΝ ΜΠΡΙΖΙΤ ΜΠΑΡΝΤΟ
ΓΙΑ ΜΙΑ ΒΟΛΤΑ ΣΤΑ ΣΥΝΝΕΦΑ ΚΑΙ ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

(24-27 ΙΟΥΛΙΟΥ)

Αυτό το καλοκαίρι οι κινηματογραφικές σας φαντασιώσεις μπορούν να γίνουν πραγματικότητα. Αν θέλετε πηγαίνετε στις 24 αυτού του μήνα στη Σαμοθράκη. Σας περιμένει η «Μπεμπέ»! Στο όμορφο νησί του βόρειου Αιγαίου, φέτος γίνεται το «ευρωπαϊκό συμπόσιο οικολογίας, με θέμα «προβλήματα ανάπτυξης και οικολογικής ισορροπίας στις ακριτικές περιοχές». Παίρνουν μέρος οικόλογοι από την Ιταλία, την Αυστρία, το περιοδικό «Νέα Οικολογία», καθώς και οικολογικές ακριτικές ομάδες.

Η εντυπωσιακή όμως παρουσία στο νησί είναι αναμφισβήτητη αυτή της μυθικής Γαλλιάδας ηθοποιού, η οποία εδώ και καιρό είναι η προστάτης-φίλη της φώκιας. Στη Σαμοθράκη υπάρχουν έξι λευκές φώκιες (ίσως οι μοναδικές στη Μεσόγειο). Πριν από λίγο καιρό ήταν δεκαπέντε, αλλά εξοντώθηκαν από τους ψαράδες της περιοχής, γιατί κατέστρεφαν τα δίχτυα.

Το πρόγραμμα δεν εννοεί ότι θα πάτε «βόλτα στα σύννεφα και στο φεγγάρι» μόνο μεταφορικά. Υπάρχει ορειβάσια (με τη συμμετοχή της Μπεμπέ) στην κορυφή του βουνού Σαός (1700 μέτρα), η οποία ακουμπάει σχεδόν το φεγγάρι.

Για τη Σαμοθράκη φεύγουν δύο φέρυμποι καθημερινά από την Αλεξανδρούπολη (10 π.μ. και 4 μ.μ.).

Πληροφορίες στις ομάδες του ΕΒΡΟΥ.

20 ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΡΩΤΟΣ

ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΟΣΚΑΛΟ
ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ

(15-16 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ)

Το πρώτο «φεστιβάλ έρωτος» είχε στεφθεί από μεγάλη επιτυχία. Με κεντρικό σύνθημα «η Παναγιά μαζί σας» και με τη συμμετοχή του βιολιντζή Θανάση Χάρου, του Παρίση, της Μαρίας, της Νεκταρίας κ.ά., είχε συγκεντρώσει χιλιάδες Χαλκιδάιους και Ντάτσουν απ' όλη την Εύβοια.

Η εκδήλωση είχε οργανωθεί ενάντια «στην πολεοδομική καταστολή, τον περιορισμό των χρήσεων, τον αποκλεισμό της νεολαίας και τη μετατροπή της παραλίας σε βλαχοκυριλέ φωσφορίζουσα βιτρίνα, που αποκρύπτει τις ανοιχτές πληγές της πόλης».

Το φετινό «20 Φεστιβάλ Έρωτος» θα έχει κεντρικό σύνθημα «Μιαμπά πρόσχε». Δεν θα οργανωθεί μόνο από το στέκι νεολαίας, αλλά και από άλλους ερωτοτροπούντες. Θα αναφερθεί στην πόλη σαν ανάμνηση, σαν προσωπική εκμυστήρευση και στους έρωτες που γεννήθηκαν και περπάτησαν στα σοκάκια της τις τελευταίες δεκαετίες.

Όπως μας είπε ένα μέλος της οργανωτικής επιτροπής, «δεν είμαστε ούτε αντεργκράουντ ούτε λαϊκιστές, όπως μας κατηγορούν. Υπαινισόμαστε μετά δυσκολίας τρόπους πολιτικής και πολιτιστικής παρέμβασης. Το φεστιβάλ μας είναι ένας θεσμός, στον οποίο δεν χωράνε σεξιστικές λογικές και η ερωτολογία των ανδραστών μικροαστών των σαλονιών της Αριστεράς. Αποτελεί μια σχέση βίαιη και αντιρομαντική, ένα αντιθέμα που προσπαθεί να στριγγίσει μέσα από καταπιεσμένες εσωτερικές κραυγές. Σας περιμένουμε!».

Πληροφορίες στα τηλέφωνα των παιδιών της ΑΠΟΠΕΙΡΑΣ στη Χαλκίδα.

ΔΡΑΜΑ

Οι φίλοι από τη Δράμα προγραμματίζουν διακοπές κατά μόνας. Μπορείτε όμως να βρείτε κάποιον από αυτούς στο βιβλιοπωλείο «Υ-δραμα», στο τηλέφωνο 0521/32020.

ΚΑΒΑΛΑ

Η αντιεξουσιαστική ομάδα «ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ», η ομάδα που έβγαζε το περιοδικό «ΑΠΩΣΗ», το ΑΥΤΟΝΟΜΟ ΣΤΕΚΙ (Φιλίππου 46) και το «ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ» (Βενιζέλου 71 τηλ. 051-839346) προτείνουν:

Το πρόγραμμα «ολότητα, ενσωμάτωση, αρμονία» του καλοκαιρινού οικοφίλοσοφικού κέντρου στη Θάσο που έχει οργανώσει ο Σκολιμόσκι και συμμετέχει ομάδα φοιτητών απ' την Αμερική. Το κέντρο θα λειτουργήσει στο σπίτι του Σκολιμόσκι 15 Ιούνη - 31 Αυγούστου. Πληροφορίες στο «εναλλακτικό βιβλιοπωλείο».

Διακοπές στη Σαμοθράκη στις Βάθρες, δίπλα στα Λουτρά που έχει δέκα περίπου καταρράκτες με μικρές λιμνούλες που γεμίζουν η μια από την άλλη και πυκνή βλάστηση.

Να σημειώσουμε ότι κυκλοφόρησε (εκδόσεις αντί-ένα Καβάλας) το βιβλίο «πυρηνική ενέργεια, οικολογία και κοινωνικά αδιέξοδα» που περιέχει τις εισηγήσεις απ' τις εκδηλώ-

σεις του περσινού καλοκαιριού, ενώ ετοιμάζεται περιοδικό από την ομάδα τύπου του «αυτόνομου στεκιού».

ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΚΑΙ ΗΠΕΙΡΟΣ

ΛΑΡΙΣΑ

Το περιοδικό «ΑΥΤΟ» (βιβλιοπωλείο Κέραμος 041/25554 Χαντζούλη Μαίρη) που θα ξαναεκδοθεί, το νέο περιοδικό «ΣΤΙΓΜΕΣ» (Γιουρμαζάκης Ανδρέας, Τραγούδας Αχιλλέας 041/253751) και η «οικολογική ομάδα Λάρισας» (Ζήσης Αργυρόπουλος 041/283632) προτείνουν:

- Τις ατέλειωτες παρθένες παραλίες του Αγιόκαμπου (παραθαλάσσια περιοχή του Κίσαβου) με την προτροπή να τις προλάβετε πριν «αξιοποιηθούν», μια και είναι στο στόχαστρο του καινούργιου πενταετούς. Είναι πνιγμένες στο πράσινο με χώρους ελεύθερης κατασκήνωσης και αγιορείτικο κρασί.
- Το θάλασσο και τα χωριά του.
- «Θα μας βρείτε», μας είπαν, «Τρίτη - Πέμ-

πητή απόγευμα και Σαββατοκύριακο στα παράλια της Πιερίας (κάτω απ' το κάστρο του Πλαταμώνα) εκεί όπου λειτουργεί η θερινή Λάρισα».

ΒΟΛΟΣ

Η οικολογική κίνηση Βόλου άλλαξε διεύθυνση. Η νέα στέγη της είναι Δημάρχου Γεωργιάδου 197.

ΓΙΑΝΝΕΝΑ

Από το περιοδικό «ΤΥΦΛΟΠΟΝΤΙΚΑΣ» (Θεόφιλος Γαλάνης, Γιώργος Λέννας 0651/45332, 22274) μας δήλωσαν, ότι «μετά από απαίτηση χιλιάδων αναγνωστών μας στην Ελλάδα και το εξωτερικό, ίσως ξανασκεφτούμε την απόφαση που είχαμε πάρει για κλείσιμο του «ΤΥΦΛΟΠΟΝΤΙΚΑ».

Για διακοπές προτείνουν:

Ζαγοροχώρια: Απόσταση από Γιάννενα 30' με 1 ώρα. Δύο ως τρεις φορές την εβδομάδα λεωφορείο για το Πάπιγκο και την Αρίστη κάθε μέρα για το Μονοδένδρι. Μέρη που μπορεί να επισκεφτεί κανείς είναι η χαράδρα του Βίκου, οι Δρακόλιμνες και ο Βοϊδομάτης.

Παζοί: Από Ηγουμενίτσα 2 φορές τη βδομάδα τηλ. Λιμεναρχείου: 0665/22235. Από Σιβότα (Μούρτος) δυο φορές τη βδομάδα. Από Πάργα κάθε μέρα 9 πμ. Μπορείτε να επισκεφτείτε τον Λόγγο και τη Λάκα.

Αντι-Παζοί: Ακατοίκητο, παρθένο μέρος, εκδρομή από Παζούς. Προετοιμασία από πριν με βοήθεια της Σ.Ε. του Τυφλοπόντικα (για μια μέρα - δεν έχει νερό).

Πάργα: 2 ώρες από Γιάννενα, συχνή συγκοινωνία και από Πρέβεζα.

Σαγιάδα: Βόρεια της Ηγουμενίτσας, δίπλα στα σύνορα με την Αλβανία, ήσυχο παραθαλάσσιο χωριό.

ΝΗΣΙΑ

ΧΙΟΣ

Η «επιτροπή ενάντια στην εγκατάσταση αεροδρομίου μέσα στην πόλη», το οποίο θα κόψει εντελώς τη διέξοδο του Δήμου προς τη θάλασσα (Μουσταάκος Δημήτρης 0271/22437, 23433) προτείνει:

- Τον Νάγο κοντά στα Καρδάμυλα.
- Την τοποθεσία Φαναμόντα στο Πυργί, στο νότιο μέρος του νησιού εκεί που ήταν ο ναός του Λαναίου Απόλλωνα.
- Την τοποθεσία Μάναγρος κοντά στη Βολισό.
- Το Εμποριό στα Μαύρα Βόλια.

Για επαφές μπορείτε να βρείτε το περιοδικό «ΧΑΡΑΜΑΔΑ» και τον «οικολογικό σύλλογο οι φίλοι της γης». (Χαρίτος Στέλιος 0271/28588) και από και «την ομάδα πρωτοβουλίας ενάντια στην εγκατάσταση διαλυτηρίου πλοίων στον Άγιο Ιωάννη Θόλο». Τέλος, στο Δήμο Βροντάδος (0271/92202, 93202) τα παιδιά της πολιτιστικής επιτροπής, που έβγαλαν πριν λίγο καιρό το πρώτο τεύχος του περιοδικού «ΣΤΙΓΜΑ».

ΛΕΣΒΟΣ

Φίλοι απ' τη Λέσβο προτείνουν: Τάρτι (δίπλα στον κόλπο της Γέρας), Σκάλα Σουκαμινάς και οπωσδήποτε Μόλυβο (και το μπαρ του Γιώργου).

ΚΡΗΤΗ

Μπορείτε να επικοινωνήσετε στα Χανιά, με τα παιδιά απ' την εφημερίδα «ΧΑΝΙΑ» (Μανώλης Γκαζής 0821/57257), τις «ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ» (Γιάννης Μαρκάκης, Χάου 20 0821/59497) την ομάδα «Οι φίλοι της Γης» (Αγγελική Περιστερράκη 8ης Σεπτεμβρίου 9) και

ΦΟΡΟΥΜ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΔΕΚΑΗΜΕΡΟ ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΦΟΡΟΥΜ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

(20-30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ)

Τα κρύα νερά της Χαλκιδικής, αναμένεται να υποβληθούν τον προβληματισμό όσων θα πάρουν μέρος σε μια σημαντική συνάντηση που διοργανώνεται εκεί τον ερχόμενο Αύγουστο.

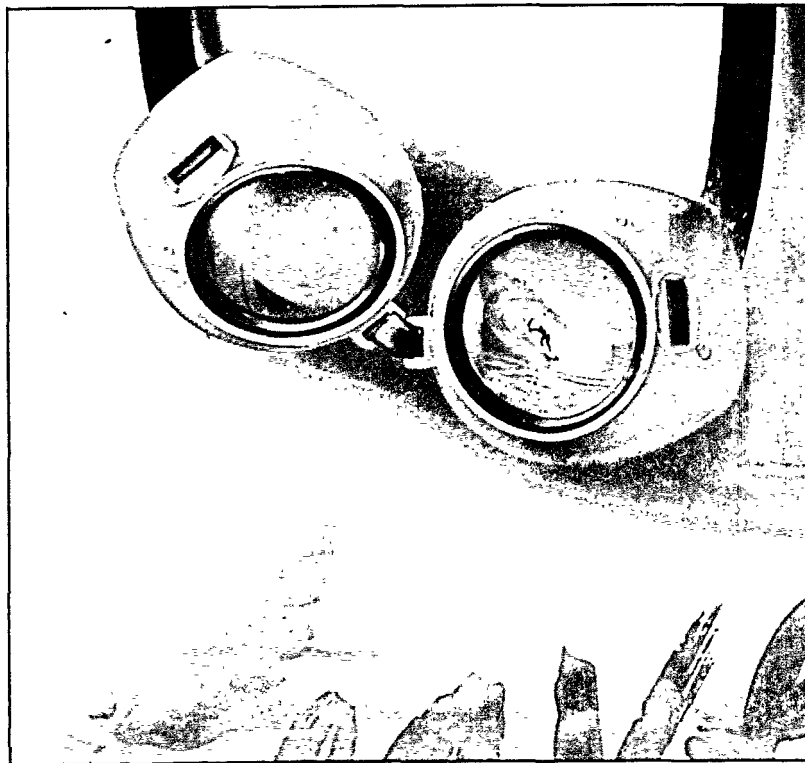
Στο κάμπινγκ του Αρμενιστή (κατά πάσα πιθανότητα) θα συναντηθούν εκπρόσωποι οργανώσεων και σχημάτων νεολαίας απ' όλη την Ευρώπη (αλλά και από άλλες περιοχές του κόσμου). Την πρωτοβουλία αυτού του δεκαήμερου πήραν, το τμήμα νεολαίας της «ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ» από την Ιταλία και το κάλεσμα του «ΟΥΡΑΝΙΟΥ ΤΟΞΟΥ» της Γαλλίας. Συμμετέχουν πολλές οργανώσεις. Ανάμεσά τους, οι «Αριστερές συσπειρώσεις φοιτητών Θεσσαλονίκης», η νεολαία του «Κομμουνιστικού κινήματος Ισπανίας», η «Εναλλακτική Λίστα» του Βερολίνου, η νεολαία του «Ειρηνιστικού σοσιαλιστικού κόμματος» Ολλανδίας, τα πολιτικά περιοδικά «Capital and class», «Self Management», «Labour Briefing» και άλλοι.

Έχουν κληθεί ακόμη διάφορες ευρωπαϊκές οργανώσεις, όπως και κινήματα του τρίτου κόσμου (PLO, οργάνωση νεολαίας των Σαντινίστας, νεολαία κομμουνιστικού κόμματος Φιλιππίνων, νέοι από τη Ν. Αφρική). Ανατολικός προσκεκλημένος, το περιοδικό «Ρομπότικ» της Πολωνίας. Θα πάρουν ακόμη μέρος ομάδες από εναλλακτικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς, αντιρατσιστικές οργανώσεις, μέλη κατελημμένων σπιτιών κλπ.

Οι διοργανωτές μας διευκρίνισαν, ότι το εναλλακτικό δεκαήμερο δεν είναι μια διαδικασία συνεδριακού τύπου· δεν φιλοδοξεί να καταλήξει σε κάποια κοινά ντοκουμέντα. Επιδιώκει την ανταλλαγή εμπειρίας και τη συγκρότηση ενός δικτύου για την ενημέρωση και επικοινωνία της ριζοσπαστικής Αριστεράς στην Ευρώπη.

Στα πλαίσια της συνάντησης θα συζητηθεί μια πλούσια θεματολογία, η οποία περιλαμβάνει τα οικολογικά προβλήματα, τον προβληματισμό για το φεμινιστικό κίνημα, το σχολείο, τους εξοπλισμούς, τα ιδιαίτερα προβλήματα της νεολαίας κ.ά.

Οι διοργανωτές καλούν οποιαδήποτε ομάδα θέλει να πάρει μέρος να επικοινωνήσει μαζί τους, για μια πληρέστερη ενημέρωση πάνω στις συμμετοχές και στο πρόγραμμα της συνάντησης.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

• ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΑ:

ΛΕΜΟΤ, Καλιρρόης 31, Αποστόλης Τρίτας, τηλ. 9230082.

• ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ:

Ομοσπονδία Κινηματογραφικών Λεσχών, τηλ. 3627045.

• ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ - ΠΕΡΙΓΗΓΗΣΗ:

Ορειβατικό περιοδικό «Ανάβαση», Δραγούμη 34, Αθήνα 11528, Τριαντάφυλλος Αδαμακόπουλος, τηλ. 7215405-7517288.

Ομάδα προστασίας Ορεινής Φύσης, Τσιπρας Κώστας, ΕΟΣ Αθηνών, Πλατεία Καπνικαρέας 2, τηλ. 3626260.

Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος - Κεντρική πλατεία 16, Αχαρνές Αττικής, τηλ. 2461528.

Ένωση Ορειβατών Φισιολατρών - ΕΟΦ, Μαυροκορδάτου 7, Αθήνα, τηλ. 3607093.

Ελληνική Περιγηγική Λέσχη, Πολυτεχνείου 12, τηλ. 5248600.

«Φυσιολάτρης» - Πλατεία Καρύτση 10, τηλ. 3229839.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ:

— Κοινότητα Γερμανών - Σαρακίνο - Βαθύ Ιθάκης - Αυτοδιαχειριζόμενος φοιτητικός συνεταιρισμός Πάτρας - Κώστας Πρωτοπαδάκης - Φιλελλήνων 48Α - Πάτρα, τηλ. 061/428314 ή 423264 Κατερίνα - Ομάδα για μια αγροτική συλλογή - Πάνος Τσεβέτζης - Σπύρου Λάμπρου 23 Γιάννενα.

τη «Ριζοσπαστική Κίνηση Γιατρών» (Διονύσης Κολπονδίνος - Κων/νου Μητσotάκη 38 τηλ. 0821/59610). Στο Ηράκλειο, αν θέλετε μπορείτε να βρείτε την «ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ» (Στέλλα Μανέ 288293) και στο ΡΕΘΥΜΝΟ τα παιδιά που βγάζουν το πολύωρο περιοδικό «ΑΤΡΑΠΟΣ» (Γιώργος Ζερβίδης 74100 Ρέθυμνο).

ΘΡΑΚΗ

ΞΑΝΘΗ

Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΞΑΝΘΗΣ (Τάκης Πλούμης, 0541/24905, 28085) φέτος δεν θα περάσει ομαδικά τις διακοπές της σε κάποιο συγκεκριμένο μέρος. Μέλη της όμως για κάποια Σαββατοκύριακα τουλάχιστον θα στήσουν τα σκηνάκια τους σε κάποιες περιοχές που συστήνουν με επιφυλάξεις. «Για όσους αγαπούν και σέβονται, λοιπόν, τη φύση — ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΓΙ' ΑΥΤΟΥΣ» όπως μας γράφουν, προτείνουμε για εναλλακτικές διακοπές μια περιοχή της πατρίδας μας που για διάφορους λόγους βρίσκεται έξω από κάθε λογής ανθρώπινη «φροντίδα». Επισκεφθείτε τα στενά του Νέστου (μεταξύ Σταυρούπολης και Τοξοτών) και την περιοχή της «Χάιντους» (υψίπεδα στον ορεινό όγκο της Ροδόπης). Ένα μονοπάτι παράλληλα με τη ροή του ποταμού και τη σιδηροδρομική γραμμή με τις πολλές γαλίες και δυο εγκαταλελειμμένα χωριά στην πλαγιά Κρωμνικό και Λιβέρα. Υπάρχει δυνατότητα κατάβασης του ποταμού με βάρκα, κανώ ή σχεδία από τη Σταυρούπολη μέχρι τους Τοξότες. Στην «Χάιντους» τα δυο εγκαταλελειμμένα χωριά Καλλιθέα και Μαρχάρης προστά με χωματόδρομο από Σταυρούπολη και Ξάνθη και ψηλότερα ακόμη στο υψίπεδο, το χωριό Λειβαδίτης, όπου κανείς έχει τη δυνατότητα διαμονής στο καταφύγιο του ΕΟΤ-ΞΑΝΘΗΣ (φυσικά κατόπιν προσυνεννόησης) που βρίσκεται δίπλα στο χωριό. Από και υπάρχουν δυνατότητες ημερήσιων εξορμήσεων με πολλές ευχάριστες εκπλήξεις.

Στην Ξάνθη όμως επίσης, υπάρχει και το περιοδικό «ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ» (Λίτσα Ξαλοπούλου, τηλ. 0541/27193) το οποίο βγάζει τώρα το δεύτερο τεύχος του. Οι φίλοι του περιοδικού πιστεύουν ότι θα είναι λάθος κάποιος να σκεφτεί, ότι δεν υπάρχει λόγος να περάσει τις διακοπές του στην υποβαθμισμένη επαρχία.

ΕΒΡΟΣ

Η εφημερίδα «ΓΝΩΜΗ», το περιοδικό «ΕΝΕΔΡΑ», η «ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΕΒΡΟΥ» και το παράρτημα Αλεξανδρούπολης της «ΤΕΓΝΗΣ» (0551/24222, 22212, Μοσχονησίων 4, Δ. Δούκας) έχουν κι αυτοί ραντεβού στη Σαμοθράκη με τη Μπρίζιτ Μπαρντό (Διαβάστε τη σχετική στήλη).

ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ

ΚΕΡΚΥΡΑ

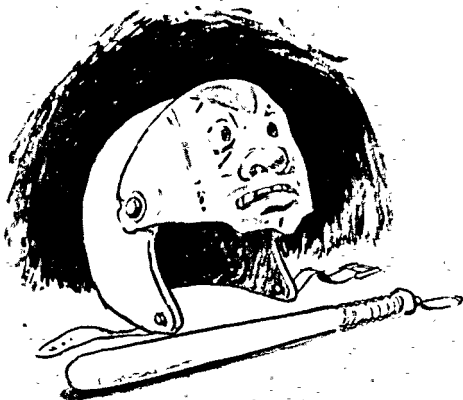
Οικολογική Ομάδα - Βλάσσης Γιώργος, Δον Ζελότ 7, Μουράγια, 49100, τηλ. 0661/24370. Περιστέρης Παναγιώτης, Περιοδικό «Μείον».

ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Η καταπληκτική τοπική Εφημερίδα, με την Ζακυνθινή ιδιωματική γραφή «Καινούργια Ρούγα».

Νομαρχιακή Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος - Νίκος Λυκορέσης - Άγιος Χαραλάμπης τηλ. 0595/23989 ή Σπύρος Πλέσσας, Αγ. Διονυσίου 76, τηλ. 0695/24439, 24058, 25461.

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Ε.Κ.Α.Μ.

ΑΠΟ ΤΗΝ 1η Ιουλίου αρχίζει να εφαρμόζεται ο νόμος 1599/86 — για τον Ενιαίο Κωδικό Αριθμό Μητρώου (ΕΚΑΜ) και την έκδοση νέου τύπου δελτίου ταυτότητας. Τα νεογέννητα και τα παιδιά μέχρι 12 ετών, με δηλώσεις που θα καταθέτουν οι γονείς τους στις Διευθύνσεις Εσωτερικών των Νομαρχιών, θα είναι οι πρώτοι Έλληνες πολίτες που θ' αποκτήσουν το δεκατριψήφιο αριθμό τους και θα καταχωρηθούν στα ηλεκτρονικά αρχεία του κράτους. Η διαδικασία γι' αυτές τις ηλικίες προβλέπεται να ολοκληρωθεί στις 31/7/88. Για τους πάνω από 12 χρονών πολίτες η καταγραφή και αριθμοποίησή τους θα ξεκινήσει την 1/1/88 και θα ολοκληρωθεί την 31/12/88.

Σύμφωνα με το νόμο αυτόν λοιπόν, καλούμαστε ν' αποκτήσουμε ενιαίο αριθμό στη ληξιαρχική πράξη γεννήσεως, στο δελτίο ταυτότητας, στο εκλογικό βιβλιário, στο διαβατήριο, στο ασφαλιστικό βιβλιário, στο φορολογικό μητρώο, στην άδεια οδήγησης, στο μητρώο αρρένων, στο προξενικό μητρώο, στο δημοτολόγιο και τον εκλογικό κατάλογο, ώστε να γίνει εύκολη και ταχύτατη η πρόσβαση των κρατικών υπηρεσιών στις διάφορες πληροφορίες που συνθέτουν την προσωπικότητά μας!

Πραγματικά, ο στόχος αυτού του νομοθετήματος δεν είναι άλλος απ' τον προληπτικό έλεγχο ολόκληρης της κοινωνίας απ' τους κρατούντες. Η οικοδόμηση ενός κράτους τύπου «1984» του Όργουελ, όπου ο ηλεκτρονικός πλέον «Μεγάλος Αδελφός» θα μπορεί να αποφασίζει και να πράττει πριν από μας... για μας.

Έξω από προθέσεις, ερμηνείες και θεωρίες, από δεδομένους κοινωνικοπολιτικούς συσχετισμούς, η εφαρμογή αυτού του νομοθετήματος περικλείει τεράστιους κινδύνους για όλους τους πολίτες, μια και προϋποθέτει ότι είμαστε όλοι ύποπτοι μέχρι αποδείξεως της... αθωότητάς μας!

Μάλλον έχει δίκιο η κυβέρνηση που λέει ότι ο νόμος για τον ΕΚΑΜ θα καταπολεμήσει τη γραφειοκρατία. Σίγουρα θα αλληλοσχετίζονται με άρτιο τεχνολογικά και ταχύτατο χρονικά τρόπο οι πληροφορίες που αφορούν π.χ. τη φορολογική μας ενημερότητα με τα ταξίδια στο εξωτερικό ή με την κατάσταση της υγείας μας, για να υπάρχει καθημερινά στους κομπιούτερ των υπουργείων η «εικόνα» μας. Για να μπορούν να κατηγοροποιούνται τέλεια και τάχιστα οι πολίτες, ώστε να βγαίνουν τα απαραίτητα... στατιστικά συμπεράσματα για τις κοινωνικές συμπεριφορές...

Όλα αυτά, όντως, έχουν ειπωθεί και γραφτεί αρκετές φορές, έχουν γίνει αναφορές στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπου αντίστοιχα νομοθετήματα συνάντησαν την άρνηση ακόμα και συνταγματικών δικαστηρίων (Γερμανία) ή της Βουλής (Γαλλία), έχουν επισημανθεί οι κίνδυνοι και έχουν καταγραφεί οι αιτίες (βλ. σχετικά την ανταπόκριση

από τη Γερμανία).

Μόνο που δεν άρκεσαν αυτά για να σταματήσουν την ψήφιση του νόμου και φτάνουμε σήμερα μπροστά στην πρώτη, μερικής, εφαρμογή του.

Αυτό που λείπει είναι η κίνηση των ίδιων των ενδιαφερομένων, η δημιουργία δηλαδή ενός μαζικού κοινωνικού κινήματος που θα βάλει φραγμό στο ηλεκτρονικό φακέλωμα και θα καταργήσει τον ΕΚΑΜ.

Ένα κίνημα που θα εδράζεται στους μαζικούς χώρους και θα κινητοποιεί κοινωνικά υποκείμενα.

Και σ' αυτή την κατεύθυνση ήδη αρχίζουν ν' ακούγονται οι πρώτες φωνές. Η ανάληψη μιας σειράς πρωτοβουλιών απ' την «Κίνηση για την Υπεράσπιση των Κοινωνικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων», είτε ενημερωτικών (συγκέντρωση στο θέατρο Μπουρνέλλη στις 29/6), είτε καταγγελτικού χαρακτήρα (διακίνηση κειμένου υπογραφών γονέων που αρνούνται να «φακελώσουν» τα παιδιά τους) δείχνει ότι το πρόβλημα του ΕΚΑΜ δεν θα μείνει στο απυρόβλητο.

Φυσικά, σημαντικό ρόλο έχουν να παίξουν και οι προσφυγές στο Συμβούλιο της Επικρατείας, οι επερωτήσεις στο Ευρωκοινοβούλιο και η ενημέρωση διεθνών οργανισμών — ενέργειες που ήδη έχουν ξεκινήσει και προβλέπεται να δημοσιοποιηθούν σύντομα.

Καθοριστικός όρος όμως για την επιτυχία μιας τέτοιας καμπάνιας είναι η ευαισθητοποίηση αρχικά όλων των ενεργών υποκειμένων του κινήματος και η ανάληψη πρωτοβουλιών από μέρους τους ενάντια στην εφαρμογή του νόμου.

Διακατεχόμενοι είτε από εκσυγχρονιστική λαγνεία είτε από ωχαδερφισμό, ακόμα και οι λεγόμενοι αριστεροί πολίτες, δείχνουν τουλάχιστον σήμερα ανήμποροι να συνειδητοποιήσουν τις επιπτώσεις της εφαρμογής του ΕΚΑΜ.

Και όμως, μόλο που ο χαρακτήρας ενός τέτοιου αγώνα δεν παύει να είναι αμυντικός, μόνο οφέλη μπορεί να προσδοκά απ' αυτόν η Αριστερά. Γιατί και στο κέντρο των σύγχρονων προβλημάτων θ' αναγκαστεί να υπεισέλθει, μια και ο νόμος αυτός αφορά την αναδιάρθρωση και επέκταση του αυταρχικού καπιταλιστικού κράτους, και θα κινητοποιηθεί για ένα κολοσσιαίο *υπαρκτό* κοινωνικό ζήτημα, με ό,τι συνεπάγεται αυτό.

Οι αντίστοιχες κινήσεις στο εξωτερικό (π.χ. επιτροπές πολιτών στη Γερμανία ενάντια στην απογραφή) πολλά έχουν να διδάξουν για τους τρόπους και τις μεθόδους οργάνωσης και κινητοποίησης. Η οικοδόμηση ενός μαζικού κινήματος με στόχο την ενημέρωση και την κινητοποίηση για να μην εφαρμοστεί ο ΕΚΑΜ, για να μπούκοταριστεί το νέο δελτίο ταυτότητας είναι ό,τι καλύτερο έχουμε να κάνουμε...

Τάσος Κατιντσάρος

ΟΙ ΚΑΚΟΙ

• Κακά παιδιά αυτοί οι Γιουγκοσλάβοι. Ιδιαίτερα τα αδέρφια Πέτροβιτς. Εριστικοί και προκλητικοί δήλωσαν: «Σε άλλο γήπεδο θα σας κερδίζαμε 25 πόντους», «εύχομαι να κερδίσει η Σοβιετική Ένωση στον τελικό». Επειδή όμως αυτά δεν ήταν προφανώς αρκετά για να τους αντιπαθήσουμε, όσο έπρεπε, μας αποκάλυψαν ότι τα δυο αδέρφια στο παιχνίδι Τσιμπόνα — Ερ. Αστέρα έκαναν τόπι στο ξύλο ένα διαιτητή. Τι φρίκη!

Η αλήθεια βέβαια είναι πιο απλή. Για να υπάρχουν καλοί ήρωες (οι δικοί μας) πρέπει κάποιος να παίξουν το ρόλο

του κακού ήρωα. Και οι Γιουγκοσλάβοι, ελάχιστοι ευγνώμονες σ' αυτούς που τους φιλοξενούν, προσφέρονται πάντα γι' αυτόν το ρόλο.

ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΛΟΙ

• Αντίθετα οι δικοί μας είναι «παιδιά της Ορθοδοξίας» όπως πολύ πετυχημένα τους χαρακτήρισε η Εκκλησία της Ελλάδος εκφράζοντας το πιστεύω όλων.

Βέβαια όταν ο Γκάλης, πριν χρόνια, απώθησε εκλεκτό μέλος της δημοσιογραφικής οικογένειας τιμωρήθηκε με πολύμηνο αποκλεισμό. Πολύ πιο πρόσφατα, φέτος συγκεκριμένα, όταν ο Φασούλας διόρθωνε τα συσπασούάρ του, οι θεματοφύλακες του αθλητικού ήθους ζητούσαν τον αποκεφαλισμό του, προφανώς θιγμένοι για χάρη μας. Ακόμη πιο πρόσφατα ο Μέμος Ιωάννου πλήρωσε με 9 αγωνιστικές την επιθετική του συμπεριφορά απέναντι στον άρχοντα του αγώνα ΗΡΑΚΛΗ - ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΥ. Τέλος ο Καρατζάς χρωστάει και για του χρόνου την ανάμειξη του στα επεισόδια στον αγώνα Παγκρατίου - Πανελληνίου.

Η δικιά μας πάντως ταπεινή άποψη πάνω σ' όλα αυτά τα αίσχλη είναι ότι ο αθλητισμός και μάλιστα ο πρωταθλητισμός δεν έχει σαν πρωταγωνιστές ούτε αλήτες ούτε αγνούς υπηρέτες της ολυμπιακής ιδέας. Έχει αθλητές, επαγγελματίες που θέλουν να κερδίζουν και, που ανάλογα με τα βίτσια αυτών που τρέφονται απ' τις νίκες και τις ήττες τους, βαφτίζονται αλήτες, ψυχάρες, θεοί ή και όλα μαζί.

ΠΩ-ΠΩ-ΠΩ ΠΩ-ΠΩ-ΠΩ ΤΙ ΤΣΙΜΠΟΥΚΙ ΉΤΑΝ ΑΥΤΟ

ΓΙΑΤΙ ΤΣΑΚΩΝΟΝΤΑΙ;

• Πάλι έγινε της μόδας η αιώνια διαμάχη μεταξύ κάποιων διανοουμένων της «ανανεωτικής» αριστεράς από τη μια και αυτών που επανδρύνουν ή περιτριγυρίζουν τον αθλητικό κρατικό μηχανισμό από την άλλη.

Οι μεν πρώτοι, βαθείς γνώστες και αναλυτές των υπογείων κοινωνικών συμπεριφορών, αισθάνονται αποτροπιασμό όταν ακούνε το σύνθημα: «Κύπελλο-κύπελλο εμείς και συ μαλάκα Πέτροβιτς να πας να γαμηθείς» γιατί αναγνωρίζουν στο βάθος του τάσεις ανακίνησης του Μακεδονικού. Στρέφουν με απόγνωση αλλού το πρόσωπό

τους όταν ακούγεται το «πω πω πω τι τσιμπούκι ήταν αυτό» απορρίπτοντας μετά βδελυγμίας το αντιφεμινιστικό του μήνυμα. Λάτρεις μάλιστα, ιδιαίτερα αυτοί, της Διεθνούς, ανατριχιάζουν στο άκουσμα του εθνικού ύμνου γιατί κάπως έτσι, πώς αλλιώς, έρχονται οι χούντες και ο Ασλανίδης.

Οι δεύτεροι, οι περισσότεροι πασοκτζήδες από την κορυφή μέχρι τα νύχια, προσπαθούν να αποδείξουν ότι άλλο πράγμα ο Αθλητισμός και άλλο η πολιτική και η ιδεολογία. Με αρκετή μάλιστα διάθεση αυτομαστιγώματος μας εξηγούν ότι ο κόσμος πρέπει να χαίρεται και να πανηγυρίζει για την αθλητική μας επιτυχία γιατί δεν μπορεί να περιμένει τίποτα θετικό απ' την αριστερά του 10% με 12%. Προχωρώντας μάλιστα παραπέρα μας εξηγούν με θαυμαστή πληρότητα γιατί ο Γκάλης έγινε αντικείμενο τέτοιου λαϊκού θαυμασμού. Απλούστατα, λένε, γιατί είναι το πρότυπο του σωστού επαγγελματία σε μια χώρα που καταδυναστεύεται από τεμπέληδες, αργόσχολους και αργόμισθους. Είπε κανείς ότι ο αθλητισμός και ο λαϊκισμός τρέφει ο ένας τον άλλο; Αποκλείεται.

ΨΗΛΩΣΕ Ο ΦΑΣΟΥΛΑΣ

• Πέρσι ο Φασούλας είχε χαρακτηριστεί, απ' αυτούς που φέτος τον λιβανίζουν, προδότης. Μόνο και μόνο επειδή, πιστεύοντας στις ικανότητές του, είχε πάει στην Αμερική να δοκιμαστεί για επαγγελματίας. «Προτίμησε το αβέβαιο μέλλον της Αμερικής» έλεγαν οι πιο σεμνοί απ' αυ-

τούς, «απ' την προσφορά του στα εθνικά μας χρώματα». Μάλιστα, επειδή οι πολιτικές του πεποιθήσεις ήταν λίγο πολύ γνωστές, η κατηγορία του «άπατρη» κόλλαγε καλύτερα, απ' την άλλη, όμως, λόγω Αμερικής είχε και λίγη δόση από σούρεαλισμό. Φέτος πάντως ο Παναγιώτης έγινε «αράχνη» και «γίγαντας», χαρακτηριστικά που πέρσι του έλειπαν.

Η ΠΡΩΤΗ ΚΥΡΙΑ

• Ένας ήρωας και μάλιστα φερμένος από την Αμερική έπρεπε να έχει και το απαραίτητο συμπλήρωμα, τη γυναίκα του την Τζένη. Γιατί χωρίς την Τζένη πώς θα μπορούσε ο Νίκος μας να απολαμβάνει την οικογενειακή θαλπωρή και να παίρνει κουράγιο στις δύσκολες στιγμές της καριέρας του; Πώς θα ήταν χωρίς «ομαλή» και ήσυχη ζωή υπόδειγμα επαγγελματία αθλητή;

Αδύνατο! Ας το έχουν λοιπόν υπ' όψη τους όλοι οι αθλούμενοι νέοι που ενώ θέλουν να μοιάσουν στον Γκάλη κάνουν άστατη ζωή.

ΑΝ ΧΑΝΑΜΕ;

• Τι θα γινόταν αν το καλάθι των Σοβιετικών δεν ήταν εκπρόθεσμο και μέτραγε; Απλώς θα είχαμε άλλους τίτλους στις εφημερίδες, όπως «Μας έσφαξε ο Ισπανός», «Απαρηγόρητος ο Μέμος», «Είμαστε οι ηθικοί νικητές», «Φτάσαμε στη βρύση και δεν ήπιαμε νερό» και πολλούς άλλους. Διαλέξτε και πάρτε.

ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

• Ανάμεσα στα πολλά παραμύθια που μας πλάσσανε κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊσμού ένα ήταν το μεγαλύτερο. Ότι παίχτηκε μπάσκετ υψηλού επιπέδου και επειδή απ' όσο ξέρουμε το μπάσκετ υψηλού επιπέδου παίζεται από ομάδες υψηλού επιπέδου ας τα πιάσουμε απ' την αρχή. Αν εξαιρέσουμε τη δικιά μας Εθνική όλες οι άλλες μεγάλες ομάδες ήταν μεταμορφωμένες προς το χειρότερο.

Πρώτα η ΕΣΣΔ. Η καθοριστική απουσία του Σαμπόνις έφερε στο φως αυτό για το οποίο μέχρι τώρα είχαμε μόνο ενδείξεις. Την κρίση του Σοβιετικού μπάσκετ. Οι ενδείξεις ήταν άφθονες αλλά όχι επαρκείς. Αδύνατο εσωτερικό πρωτάθλημα, συνεχείς αποτυχίες των συλλόγων τους στα τελευταία ευρωπαϊκά κύπελλα, παρουσία στην εθνική μεγάλων στην ηλικία παικτών και τέλος η ίδια η απόδοση της ΕΣΣΔ στην Ισπανία όπου ίδρωσε να φτάσει στον τελικό χωρίς να έχει καμιά απουσία βασικού της παίκτη.

Οι ίδιοι οι Σοβιετικοί μάλιστα χαρακτήρισαν το μπάσκετ που έπαιξε η ομάδα τους στην Αθήνα σαν «μπάσκετ του χτες».

Οι Γιουγκοσλάβοι από την άλλη απέδειξαν ότι η πληθώρα μεγάλων ταλέντων, το αμφίρροπο εσωτερικό πρωτάθλημα και η συνεχής διάκριση των συλλόγων τους στα ευρωπαϊκά κύπελλα δεν αρκούν για να φτιάξουν εθνική. Το αν οι Γιουγκοσλάβοι ενδιαφέρονται περισσότερο για τις μεταγραφές των παικτών τους στην Ιταλία και την Ισπανία ή αν έφταγε ο Τσόσιτς που τον απέλυσαν, το μέλ-

λον θα δείξει.

Οι Ισπανοί που για μια ακόμη φορά έπαιξαν διαστήματα του πιο όμορφου μπάσκετ έχασαν απ' τους Γιουγκοσλάβους όπως πάντα. Το χειρότερο γι' αυτούς ήταν ότι έσπασε και μάλιστα δυο φορές η καλή παράδοση που είχαν στα παιχνίδια τους με τους Σοβιετικούς. Οι ίδιοι πάντως έριξαν τις ευθύνες στο κωουτσάρισμα του Μιγκέλ Ντιάτζ.

Τέλος οι Ιταλοί δεν πείστηκαν ούτε οι ίδιοι ότι έχουν ομάδα με μέλλον έστω και αν έχασαν μόνο μια φορά στην Αθήνα.

Με τους άλλους, τώρα που μπήκαμε στο κλαμπ των μεγάλων δεν υπάρχει λόγος να ασχολούμαστε!

ΓΚΟΜΕΛΣΚΙ

• Και ενώ ήθελε 36 δευτερόλεπτα για να λήξει ο τελικός και οι Σοβιετικοί είχαν τη μπάλα στη διάθεσή τους ο Βάλτερς μ' ένα τρίποντο από τα 7 μέτρα στα 19 δευτερόλεπτα όχι μόνο μας έδινε την ευκαιρία να πάμε στην παράταση αλλά και να κερδίσουμε. Επίσης σοβαρό όμως είναι ότι γκρέμισε και ένα μύθο. Το μύθο της πειθαρχημένης από τον συνταγματάρχη Γκομέλσκι ομάδας. Μύθος που για να λέμε την αλήθεια δεν είχε ιδιαίτερη σχέση με το μπάσκετ αλλά περισσότερο με θεωρίες περί ανατολικού παραπετάσματος, στρατιωτικής πειθαρχίας και άλλα παρεμφερή.

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΜΑΣ ΑΘΛΗΜΑ

• Πέρσι τέτοια εποχή εθνικό μας άθλημα ήταν το βόλλευ, φέτος είναι το μπάσκετ και είναι πολύ πιθανό του χρόνου να είναι το πόλο. Το σίγουρο είναι ότι μόλις αρχίσουν οι μεταγραφές στο ποδόσφαιρο, έρθει ο Ρενάτο στον Παναθηναϊκό, ο Όυβε Ραν στον ΠΑΟΚ και ο Αναστόπουλος βάλει το πρώτο γκολ με την Αβελίνο στα φιλικά, όλα θα τα ξεχάσουμε.

Θεόφιλος Πλατής

M

ε την ευκαιρία της επίσκεψης στην Ελλάδα του προέδρου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας Ρίχαρντ φον Βάιτσεκερ, ο «Σχολιαστής» φιλοτεχνεί ένα διαφορετικό πορτραίτο του «ωραιότερου άνδρα της Γερμανίας». Δημοσιεύουμε παρακάτω τη δεύτερη συνέχεια...

Το Σύνταγμα των δουκών και βαρώνων

ΝΑΙ ΜΕΝ Ο ΡΙΧΑΡΔΟΣ ΦΟΝ ΒΑΪΤΣΕΚΕΡ έζησε μέχρι το 1938 στην Ελβετία και γι' αυτό το λόγο είχε καλύτερη πληροφόρηση για τη ναζιστική Γερμανία και τα μελλοντικά της σχέδια απ' ό,τι συνομήλικοί του, που ζούσαν στη Γερμανία, οι οποίοι αφού υπέστησαν την πλύση εγκεφάλου μέσω της προπαγάνδας του Γκέμπελς, προσαρμόστηκαν στον κυρίαρχο τρόπο σκέψης. Εντούτοις παρουσιάστηκε ήδη το 1938 ο νεαρός Ριχάρδος οικειοθελώς στο Πότσνταμ στο περίφημο 8ο σύνταγμα πεζικού, το οποίο αποτελείτο από βαρώνους και δούκες, για να μπορεί να συμμετέχει την 1η Σεπτεμβρίου 1939 στην εισβολή στην Πολωνία. Αυτό το σύνταγμα θεωρείτο εχθρικό προς τους ναζί, μάλλον επειδή ο Χίτλερ ούτε δούκας ούτε βαρώνος υπήρξε αλλά ελαιοχρωματιστής και πράκτορας. Ο Ριχάρδος δυσανεκτήθηκε το 1941 με τον Φύρερ, που δεν του επέτρεψε τότε να προελάσει ενώ βρισκόταν κοντά σε απόσταση βολής από τη Μόσχα, σημειώνει ο πατέρας του Ερνστ: «... πρέπει να οφείλεται σε άμεση διαταγή του Φύρερ, ο οποίος εδώ ήταν προσεκτικός όπως και σ' άλλες θέσεις. Γι' αυτό έγινε μπροστά στη Μόσχα το μεγάλο «αλτ» -για το οποίο λυπήθηκε πολύ ο Ριχάρδος, επειδή όλα ήταν ρευστά».

Το 1984, λίγο πριν την εκλογή του Ριχάρδου στο αξίωμα του προέδρου της Δ. Γερμανίας, είχε προγραμματιστεί από τον εκδοτικό οίκο Econ η έκδοση ενός βιβλίου, που περιείχε αρκετά κείμενα κολακευτικά για τον Ριχάρδο όσο και μερικά που τον αντιμετώπιζαν κριτικά. Παρ' ό,τι ο Ριχάρδος προσκόμισε γι' αυτή την έκδοση και προσωπικές φωτογραφίες, επέβαλε τη θέλησή του να δημοσιευτεί το βιβλίο μόνο μετά την εκλογή του, επειδή περιείχε και μερικές λεπτομέρειες που αφορούσαν τις υπηρεσίες που πρόσφερε ο πατέρας του στον Χίτλερ. Σχετικά με τη δράση του Ριχάρδου «στην υπηρεσία του Χίτλερ» — τον Απρίλιο του 1945 αποστρατεύθηκε μόνος του με το βαθμό του λοχαγού και απομακρύνθηκε στην Λίμνη της Κωνσταντίας — πληροφορούμαστε από έναν ευγενή σύντροφό του επαινετικά λόγια: «ότι με επιδεξιότητα, συναίσθηση της υπευθυνότητας, ανθρωπιά και αθόρυβα πήρε πρωτοβουλίες ο Ριχάρδος σε υποθέσεις, οι οποίες διαφορετικά δεν θα είχαν πιθανά καλή έκβαση». Λιγότερο επαινετικά συνεχίζει ο ευγενής σύντροφος «δεν είμαι εξουσιοδοτημένος να μιλήσω για συγκεκριμένες λεπτομέρειες από κείνο τον καιρό».

Οι Δίκες της Νυρεμβέργης και η επιχείρηση Mannesmann

Μετά το 1945 σπούδασε ο Ριχάρδος κοντά σ' ένα μέχρι το 1945 φασίστα-καθηγητή στο Göttingen, στον οποίο έκανε και το διδακτορικό του. Συγχρόνως δούλευε σαν βοηθητικός συνήγορος στις δίκες της Νυρεμβέργης κατά του πατέρα του. Φυσικά ήταν δικαίωμά του να υπερασπίσει τον πατέρα του, από το γραφείο του οποίου χιλιάδες οδηγήθηκαν στο θάνατο. Από το 1945 έχει καταργηθεί στη Δ. Γερμανία η «συλλογική ευθύνη» αν και ξαναχρησιμοποιείται στη δεκαετία του '70 στις περιπτώσεις «απαγόρευσης εξάσκησης επαγγέλματος» και σε σχέση με τις λεγόμενες «δίκες των τρομοκρατών». Ιδιαίτερα ταυτίζουν τους συνηγόρους με τις πράξεις των πελατών τους («συνήγοροι των Τρομοκρατών»). Ο Χάινριχ Μπελ, όταν κορυφώθηκε αυτή η υστερία της «τρομοκρατίας» προειδοποιούσε: «Όποιος στο μέλλον υπερασπίζεται ένα δολοφόνο θα είναι ύποπτος φόνου και όποιος υπερασπίζεται ένα ληστή θα γίνεται ύποπτος ληστείας» (περιοδικό «KONKRET» Νοέμβριος 1976).

Προπαγανδιστικό έντυπο του Τρίτου Ράιχ

Παρ' όλα αυτά έδωσε στον Βαϊτσέκερ όπως και σε πολλούς άλλους, η υπεράσπιση εγκληματιών πολέμου στις δίκες της Νυρεμβέργης, μεγάλες δυνατότητες σταδιοδρομίας στη βιομηχανία και στην πολιτική.

Ο συνήγορος του Krupp, ενός κατ' επανάληψη εγκληματία πολέμου, πήρε τον Ριχάρδο στις επιχειρήσεις Mannesmann σαν ασκούμενο αμέσως μετά από την αποφοίτησή από το Πανεπιστήμιο. Στο βιβλίο των εκδόσεων Econ διαβάζουμε σχετικά:

«Σαν αξιωματικοί της πρώτης γραμμής είχαμε μάθει πόσο επιβαρυντικό είναι να διεξάγεις πολέμους και πόσο ικανοποιητικό να καθοδηγείς άνδρες».

Στις επιχειρήσεις Mannesmann θα πρέπει να ήταν αυτό ιδιαίτερα εύκολο:

«Με τους ανθρώπους που εργάζονταν εκεί, σύντομα συνδεθήκαμε. Στην ουσία επρόκειτο για τους ίδιους που είχαμε γνωρίσει στον πόλεμο. Οι γερμανοί ανθρακωρύχοι δεν διαφέρουν ως προς την αξιοπιστία τους και την προθυμία τους από τους γερμανούς στρατιώτες».

(Εδώ βέβαια γίνεται σύγχυση των Γερμανών «εξειδικευμένων εργατών» οι οποίοι είναι οργανωμένοι σε συνδικάτα, σε κομμουνιστικά, σοσιαλιστικά κόμματα, με τους κατά το πλείστον εξαναγκασμένους αλλοδαπούς εργάτες (σήμερα λέγονται γκασταρμπάιτερ), οι οποίοι πρέπει να κάνουν την πραγματικά βρώμικη δουλειά υπό την επίβλεψη των «εξειδικευμένων εργατών» και για τους οποίους ούτε υπήρχαν αλλά ούτε υπάρχουν συνδικαλιστικές και κομματικές οργανώσεις).

Για να εμποδιστεί μια νέα κατάχρηση οικονομικής εξουσίας, η οποία οδήγησε στον Γερμανικό φασισμό, έπρεπε τότε σύμφωνα με τη θέληση των δυνάμεων κατοχής να γίνει κατάτμηση της μεγάλης Βιομηχανίας. Ο Βαϊτσέκερ δούλευε όμως παράνομα εναντίον της.

Στο βιβλίο των εκδόσεων Econ:

«Πριν ακόμη από το κλείσιμο των εργοστασίων των επιχειρήσεων Mannesmann, το 1952 σταμάτησαν τη λειτουργία, προετοιμάζαμε την «επανασύνδεση». Σαν πρώτη γερμανική μεταλλουργική εταιρεία απελευθερώθηκε η εταιρεία Mannesmann από τον συμμαχικό έλεγχο. Σαν πρώτη εταιρεία που υπέστη τη διάιρεση κατάφερε να ξαναενώσει τα διαμοιρασμένα υπάρχοντα μέρη».

Εξαιτίας αυτών των επιτυχιών προάγεται ο Βαϊτσέκερ σε διευθυντή του οικονομικού και πολιτικού τμήματος

των επιχειρήσεων Mannesmann A.G.

Ο συνήγορός τους, Pohle, υπερασπίστηκε στη Νυρεμβέργη μια από τις μεγαλύτερες εγκληματικές μορφές της γερμανικής οικονομίας τον Friedrich Flick.

Ο Pohle ο ίδιος, εξελίχτηκε σε ένα ιδιαίτερα ευγενές προϊόν του κοινοβουλευτικού συστήματος αυτοεξυπηρέτησης. Μπήκε στο κοινοβούλιο με τα χριστιανοδημοκρατικά κόμματα, πέρασε από το Mannesmann στον Flick, κατάφερε τελικά να εξυπηρετήσει τον εργοδότη του, σαν μέλος της επιτροπής αμύνης, ακριβώς στην πηγή των συμφερόντων του, και ανακηρύχτηκε από αυτόν τον εργοδότη του σε βασικό συνεταιίρο. Για να περάσουν δε όλα σ' ένα χέρι τον έκανε το CSU (Strauss) για πρακτικούς λόγους ταμίας*. Στο βιβλίο (Econ-Verlag) αναφέρεται σχετικά με τον Pohle:

«Γρήγορα παρέσυρε αυτόν τον Ριχάρδο φον Βαϊτσέκερ σε ζητήματα που ξέφευγαν από την περιοχή της επιχείρησής μας. Πήραν δε μεγαλύτερη σημασία όταν ο Wolfgang Pohle έγινε μέλος της Γερμανικής Βουλής. Σ' αυτή την πορεία τον ακολούθησε ο Ριχάρδος φον Βαϊτσέκερ».

Πολιτικός, Χριστιανός - και η επιχείρηση Boehringer

Πιθανόν είναι λίγο υπερβολική αυτή η κατηγορία, αφού άλλωστε ήδη το 1958 έπρεπε ο Βαϊτσέκερ να εγκαταλείψει τον Mannesmann, επειδή έπρεπε να διευθύνει τράπεζες 4 χρόνια για το συμφέρον των συγγενών του, κάτι που με τον Mannesmann σαν πελάτη δεν θα του ήταν και πολύ δύσκολο. Στο τέλος σύμφωνα με το βιβλίο (Econ) μπορούσαν όλοι να είναι ευχαριστημένοι.

«Κατάφερε να αποφύγει κινδύνους, να αυξήσει τα εισοδήματα και την περιουσία της οικογένειάς και να κληροδοτήσει σίγουρες θέσεις εργασίας».

Το 1962, ο 42χρονος Βαϊτσέκερ έγινε μέλος της διοίκησης και σύντομα διευθύνων συνεταιίρος της κρατιάς φαρμακευτικής επιχείρησης Boehringer. Αυτό έγινε δυνατό με τη βοήθεια ενός συναδέλφου από τις δίκες της Νυρεμβέργης όπως και χάρη στην οικογενειακή φιλία με τους Boehringers — αυτοί μετέφεραν για παράδειγμα τον πατέρα του Ερνστ από τις φυλακές εγκληματιών πολέμου με όχημα της εταιρείας στο Landsberg.

Αυτή η σπουδαία φαρμακευτική εταιρεία δεν δημιούργησε μόνο με τα βιομηχανικά της απόβλητα το περίφημο όρος των σκουπιδιών Georgswerder στο Αμβούργο, κάτι που θα θυμούνται ακόμη πολλές γενιές και θα το πληρώσουν ίσως και με τη ζωή τους. Εξαιτίας της μόλυνσης του περιβάλλοντος σταμάτησε τη λειτουργία της η εταιρεία Boehringer στο Αμβούργο πριν λίγο καιρό. Όχι μόνο στο Αμβούργο αλλά και στην Ινδοκίνα. Για παράδειγμα όχι μόνο με το σύνθημα «Το Βερολίνο υπερασπίζεται το Βιετνάμ» (τα κερί για κάθε σκοτωμένο αμερικανό στρατιώτη) συμμετείχαν οι δυτικογερμανοί βιομήχανοι και οι πολιτικοί τους ενεργά στον πόλεμο του Βιετνάμ των αμερικανικών βιομηχανιών αλλά και με τη χημική ουσία για τη δηλητηριώδες αέριο «Agent Orange», με το οποίο η Ινδοκίνα έχει καταστραφεί μέχρι σήμερα στο μεγαλύτερο μέρος της. Κατά 70% συμμετείχαν σ' αυτή την παραγωγή δηλητηρίων οι γερμανικές εταιρείες μεταξύ των οποίων και η Boehringer του Βαϊτσέκερ.

«Καμία σημαντική απόφαση της εταιρείας δεν περνούσε χωρίς τη συγκατάθεση του Βαϊτσέκερ» ισχυρίζεται το βιβλίο των εκδόσεων Econ. Ο Βαϊτσέκερ πέρασε από την Boehringer του Αμβούργου της Ρηνανίας-Παλατινάτου, όπου ο τότε σύμβουλος του συνδέσμου της χημικής βιομηχανίας από την πόλη της BASF «Ludwigshafen» και σημερινός καγκελάριος Χέλμουτ Κολ, τον έκανε μέλος του CDU.

Επειδή αρχικά οι απόπειρές του απέτυχαν να γίνει βουλευτής, όπως το πρότυπό του ο Pohle, συνέχιζε να επιδιώκει όμως δημόσια αξιώματα, έγινε το 1964-1970 — (όπως επίσης και το 1977) «πρόεδρος του συμβουλίου της (ευαγγελικής) εκκλησίας» (βλέπε τους σταυρούς στη φωτογραφία του).

* Λεπτομέρειες για την «περίπτωση Flick — Οι κρυφοί ηγεμόνες της Δυτικής Γερμανίας — στο Αντι Ν. 321-323 και 325, Ιούλιος - Αύγουστος 1986.

Η ΚΑΡΙΕΡΑ ΤΟΥ ΡΙΧΑΡΔΟΥ

Μετά από δυο αποτυχημένες υποψηφιότητες για την προεδρία της δημοκρατίας έγινε τελικά μέσα στη δίνη ενός σκανδάλου το 1981 δήμαρχος του Δυτικού Βερολίνου.

Δυτικό Βερολίνο «Το αποκορύφωμα της ζωής μου»

Έτσι κατέλαβε λοιπόν τη θέση του δημάρχου, άσπρα μαλιά με ασημένιες ανταύγειες, ήρεμο πρόσωπο, ευυπόληπτος, αξιοπρεπής, ευγενής, φιλόανθρωπος, καλός, ένα στήριγμα της κοινωνίας. Έτσι πάντως τον έβλεπαν τα μέσα ενημέρωσης. Προπάντων όμως ήταν ένας απόλυτα τίμιος άνθρωπος, τον οποίο θα μπορούσαν να εμπιστευ-

τούν οι Βερολινέζοι — κάτι που το χρειάζονταν.

«Βασιστείτε σ' αυτό: Δεν θα υπάρξουν στην πολιτική μου ζωή άλλα καθήκοντα εκτός από αυτά του Βερολίνου». Έτσι μιλούσε. Έπειτα, έλεγε ότι το αξίωμα του δημάρχου «είναι το αποκορύφωμα της ζωής μου» και «το καθήκον το οποίο θα εκπληρώσω μέχρι τελευταίας ρανίδας του αιματός μου, μετά από αυτή την αποστολή δεν θα ακολουθήσουν άλλες». Τότε ήδη σκεφτόταν το ωραίο αξίωμα του προέδρου της δημοκρατίας στη Βόννη, για το οποίο φυσικά με ενοχλητική ευγένεια δεν πρότεινε τον εαυτό του που όμως το 1984 το δέχτηκε ακολουθώντας τη φωνή της συνειδήσεως. Και κατά τα άλλα μπορεί να βασιστεί στα λόγια του, όποιος τον πιστεύει.

50.000 κατοικίες μέχρι το 1985 «τουλάχιστον» είχε υπο-

σχεθεί στους Βερολινέζους. 10.000 φτιάχτηκαν τελικά. Θέλησε να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας αλλά όταν αποχώρησε είχε διπλασιαστεί ο αριθμός των ανέργων.

Τους καταληψίες σπιτιών θέλησε να αντιμετωπίσει με μια φιλελεύθερη «γραμμή της λογικής» — ο υπουργός του πολεοδομίας στο Βερολίνο, Rastemborski, που πήρε αυτή τη γραμμή στα σοβαρά, κατέληξε στη νευρολογική κλινική.

Ο Ερνστ φον Βάιτσεκερ που προμήθευε Εβραίους στον Άιχμαν παρηγοριόταν όσον αφορά αυτή τη δραστηριότητά του με το ότι «πολύ συχνά οι μεγάλες αλλαγές στην Ιστορία πέρασαν κάτω από μεγάλα εγκλήματα». Έτσι και αυτός — παρ' ότι δεν ήταν εκ πεποιθήσεως εθνικοσοσιαλιστής — σιώπησε για τα εγκλήματα στα οποία και ο ίδιος όλο και περισσότερο συμμετείχε.

Ο γιος Ριχάρδος ξέρει να μιλάει: Και μάλιστα στο Βερολίνο ήταν σε θέση να δρα. Ο τότε αλλά και σημερινός του σύμβουλος, ο οποίος σε λίγο θα παντρευτεί την Ελληνίδα Μαργαρίτα Μαθιοπούλου, που υπήρξε η αφορμή για την πτώση του προέδρου του SPD — Βίλντ Μπραντ: «Συζητήσεις σε στενό κύκλο συνεργατών χρησιμοποιούσε συχνά ο Βάιτσεκερ για να τους 'διαπαιδαγωγήσει'. Ανελέητα αποκαλύπτονταν σφάλματα και συζητιόντουσαν ανοικτά. Τον παιδαγωγικό ζήλο του Βάιτσεκερ γνώρισαν γερούσιαστές και επικεφαλής κομμάτων και κοινοβουλευτικών ομάδων. Ακόμα και πεπειραμένοι πολιτικοί ποτέ δεν εξάνισταντο».

Όμως ο Heinrich Lummer, εκπρόσωπός του και υπουργός αστυνομίας στο Δυτικό Βερολίνο δεν γνώρισε ποτέ αυτόν τον παιδαγωγικό ζήλο. Ο Βάιτσεκερ, αν και είχε την εξουσία γι' αυτό δεν κάλεσε τον Lummer να λογοδοτήσει, όταν αυτός μέσω της αστυνομίας οδήγησε στο θάνατο τον καταληψία Rattay. Άνετα συνεργαζόταν ο Βάιτσεκερ με το φιλοφασίστα Lummer, στον οποίο και η απλή παρουσία αλλοδαπών δημιουργεί αηδία: «αυτό αρχίζει με τη μυρουδιά». Ο Βάιτσεκερ σιώπησε, όταν στη γιορτή του νέου έτους με ευθύνη του Lummer κήκαν στη φυλακή 6 πολιτικοί πρόσφυγες. Σιώπησε επίσης όταν οι μάρτυρες αυτής της ανθρωπίνης αποτέφρωσης απελάθηκαν γρήγορα στο εξωτερικό. Και δεν βρήκε ούτε μια λέξη συμπόνοιας όταν τα πτώματα των θυμάτων μπήκαν σε λάθος κάσες και αποστάλθηκαν σε λάθος χώρες.

Καθώς όμως την τελευταία μέρα της περιόδου που διέτελεσε δήμαρχος πέθανε μετά από σύντομη ασθένεια, το θηλυκό panda Tian-Tian, τότε ονόμασε το ζώο που φιλοξενιόταν στο ζωολογικό κήπο «μια από τις μεγάλες προσωπικότητες της πόλης μας». «Για το αξίωμα όμως του προέδρου της δημοκρατίας τον καθιστά κάτι ακόμη ικανό. Έχει μια πνευματική-φιλοσοφική διάθεση, η οποία μπορεί να προσφέρει και στους αντιπάλους των πολιτικών του θέσεων ενθάρρυνση και προσανατολισμό». Έτσι γράφει ο άλλοτε αρχηγός της νεολαίας του Χίτλερ και μελλοντικός πρόεδρος του SPD, H. J. Vogel για τον πολιτικό του «αντίπαλο» στο Βερολίνο. Πραγματικά προσφέρει ο Βάιτσεκερ προσανατολισμούς:

Στο κίνημα ειρήνης, ώστε να καταλάβει, ότι πρέπει να θεωρεί τον εαυτό του «μια αυτοκτονική εθνικιστική κατάσταση».

Στον Ρόναλντ Ρήγκαν ώστε να ξέρει, ότι έχει στο τσεπάκι του τους Δυτικογερμανούς: «Σίγουρα δεν είμαστε σύμφωνοι με κάθε ψέλισμα της Αμερικής. Αλλά εμείς είμαστε συνεργάτες στη βάση μιας βαθιάς, εσωτερικής ομοφωνίας».

Και σ' όλους τους δυτικογερμανούς, ώστε να αποδεχθούν το λόγο για τον οποίο θα πεθάνουν: «αν η Δυτική Γερμανία παραιτηθεί από τον ατομικό εκφοβισμό, διακινδυνεύει έτσι την ελευθερία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρωπινή αξιοπρέπεια».

Καίν Άβελ

(Πηγές, εκτός άλλων:

Otto Köhler «Ο Λευκίας» «Konkret» Ιούnius 1984.

Rudolf Augstein «Εάν ο Ribbentrop και ο Φύρερ με χρειάζονται». Spiegel N. 12 16.3.87.

Filmer/Schwan: «Ριχάρδος φον Βάιτσεκερ (Πορτραίτο), Προφίλ ενός ανδρός» Econ-Verlag 1984.

Ριχάρδος φον Βάιτσεκερ. «Λόγοι του προέδρου της δημοκρατίας» dtv-Bιβλία Τσέπης Μάρτιος 1987).

ΚΩΣΤΑΣ ΤΑΧΤΗΣ

Τό τρίτο στεφάνι

“

Δέ μπορώ, όχι, δέ μπορώ...
Τί πληγή είν' αυτή πού μ'
ἀμαρτίες ἔχω κάνει γιά νά
ρά; Ὡς πότε θά τήν ἔχω
πότε θάμαι ὑποχρεωμένη
πω τή μούρη της, ν' ἀκο
Δέ θά βρεθεῖ ἐπιτέλους
νός νά τήν πάρει, ν' ἀπο
μα τῆς φύσεως, πού μ' ἔ
μ' ἐκδικηθεῖ - πού χαι
ἐκείνοι πού δέν μ' ἄφησ

πιά!...
μου; Τί
σο σκλη
μου; Ὡς
νά βλέ
ς πότε;
οιστια
ἐκτρο
γιά νά
δοῦν
τη!...

”

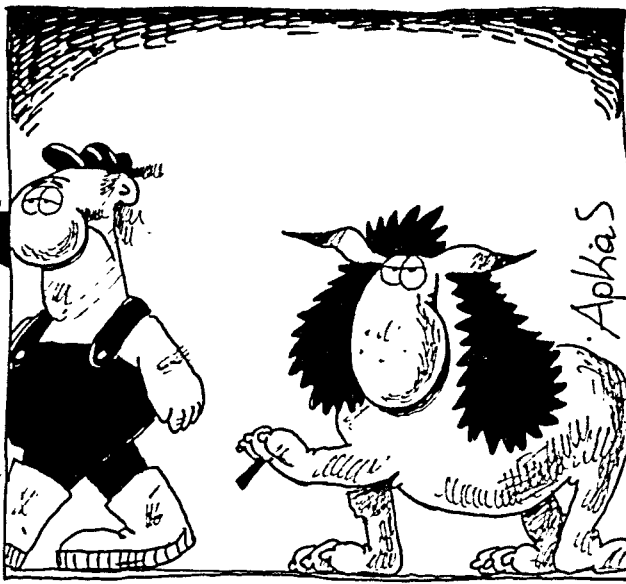
100 ₪ ΧΙΛΙΑΔΑ

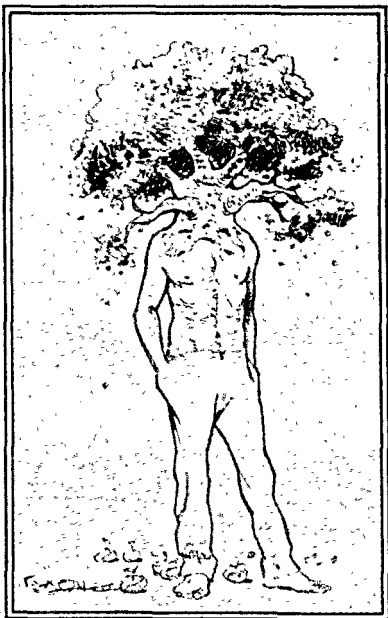
Ἐξάντας

Αρκάς

Ο Παντελής και το ΜΟΝΤΑΡΙ

Φ Ε Σ Τ Ι Β Α Λ

ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ ΤΟ ΤΕΛΟΣ

Τα φεστιβάλ —μεταδικτατορική εφεύρεση της αριστεράς που έγινε «εθνικός» τρόπος παρέμβασης— ήταν το γκραν σουζέ της δεκαετίας της μεταπολίτευσης. Μαζί με τις εκλογικές δραστηριότητες και κάποιες κινητοποιήσεις «κατ' έθιμον», υπήρξαν η κύρια απασχόληση των κομματικών νεολαίων.

Κατ' επίφαση πολιτιστική δράση, με εκδηλώσεις-κράχτες στηριγμένες στο «star-system» και περιθωριακή εμφάνιση άλλων πραγμάτων, ταχύρυθμη επανεκπαίδευση θεατών-υποφύδρων, με τα ταμπλό των επιλεγμένων συνθημάτων και την ομιλία του αρχηγού, σουβλατζήδικα, ουζερί και ταβέρνες... Η μπουζουκτασήδικη λογική της «αρπαχτής» συναντώντας τις νεολαίες έβρισκε την ολοκλήρωσή της: «Αρπαχή» πολιτικοποίηση, «αρπαχτός» πολιτισμός, «αρπαχτές»... γενικώς!

Η χρυσότοκος όρνιθα όμως φαίνεται πως... κουράστηκε. Τον τελευταίο καιρό φεστιβάλ και νεολαίες δείχνουν να αντιμετωπίζουν προβλήματα. Ενδεικτική είναι και η έρευνα του ΕΚΚΕ σύμφωνα με την οποία μόνο 1 στους 10 νέους έχει σχέση με οργάνωση νεολαίας και μόνο 1 στους 5 ασχολείται με τα φεστιβάλ... Η πραγματικότητα αναγκάζει να φανταστούμε λύσεις.

Έτσι η Ν. ΠΑΣΟΚ προτείνει στις υπόλοιπες να συμμετέχουν στη «Γιορτή Νεολαίας» σε χώρους που θα διαμορφώσουν με δική τους ευθύνη. Η ΚΝΕ τη διοργάνωση νέων φεστιβάλ, των ιδίων των μαζικών φορέων. Και η ΟΝΝΕΑ την πραγματοποίηση κοινού φεστιβάλ όλων των νεολαϊστικών οργανώσεων...

Κάποιος βιαστικός θα έλεγε ότι, επειδή «ανάγκη και οι θεοί πείδονται», υπάρχει σήμερα το έδαφος για αναπροσανατολισμό στόχων και μεθόδων. Όταν όμως διαπιστώνεται πάλι η προσπάθεια αναπαλαιώσεως των διατηρητέων(!) δεν γίνεται παρά να... διατηρούνται οι επιφυλάξεις. Το μέλλον θα έχει και άλλες δημοσκοπήσεις με δυσόσινα συμπεράσματα...

Β.Δ.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ε Π Ι Λ Ε Κ Τ Ο Ι

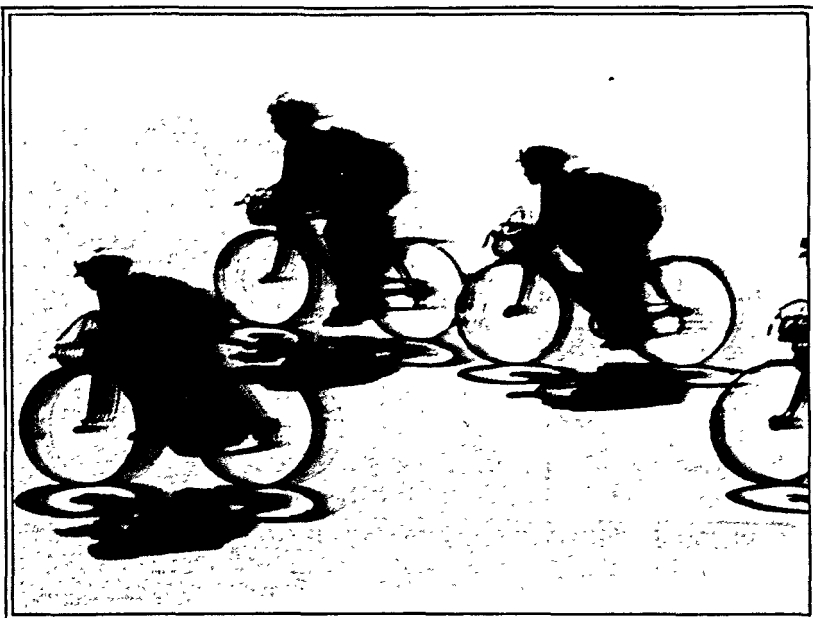
Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΤΩΝ... ΑΘΛΗΤΩΝ

Λίγα μόλις χιλιόμετρα έξω από την Αθήνα το στρατόπεδο Διονύσου: 40-50 αθλητές, χωρισμένοι σε δυο κατηγορίες —επίλεκτοι και μπ—, 10 στρατεύσιμοι «μόνιμη δύναμη» και ο διοικητής Αντισυνταγματάρχης Αναστασίου που φτάνει το κλίμα...

Ληξιπρόθεσμες ποινές σε οπλίτες και αξιωματικούς χωρίς απολογία, όπως προβλέπει ο Σ.Κ. 20-1, και με διαστρεβλωμένο αιτιολογικό. Προκλητικές διακρίσεις σε βάρος της μόνιμης δύναμης που κάνει 5 υπηρεσίες την εβδομάδα έναντι 1 των επίλεκτων. Και απειλές, «θα σε στείλω στον Έβρο», ή εκφράσεις όπως «είσαι μικρός για να μου κουνιέσαι», για την ολοκλήρωση της εικόνας.

Όταν το ΥΠΕΘΑ επιτρέπει στον κάθε διοικητή να ρυθμίζει μόνος τα του «βασιλείου» του, η φράση «δεν θα μου καταστρέψετε εσείς την καριέρα μου» του κ. διοικητή μετά τη φωτιά του Μάρτη, και ο φόβος ενός... σουτ από τα «μέσα» κάποιου επίλεκτου εξηγούν τα πάντα!

Β.Δ.

Γ Ρ Α Μ Μ Ε Σ Κ Ο Λ Ω Ν Ι Α

ΟΙ ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΟΙ ΣΤΗ ΣΕΟΥΛ

Πολλοί συμπατριώτες μας δημοσιογράφοι —και ειδικότερα, αθλητικογράφοι— έχουν ήδη πάει ή πρόκειται να πάνε στη Σεούλ για να καλύψουν την Ολυμπιάδα και τις προετοιμασίες της. Σ' αυτούς ειδικά αφιερώνουμε τις λίγες αράδες που ακολουθούν για την κατάσταση των Νοτιοκορεατών συναδέλφων τους.

Ας πάρουμε λοιπόν, μόνον τον περασμένο μήνα που άρχισε με τη δίκη του Κιμ Τάε Χονγκ (πρώην προέδρου της Ένωσης Κορεατών Δημοσιογράφων) και δυο συναδέλφων του. Η κατηγορία ήταν ούτε λίγο ούτε πολύ ότι παραβίασαν το νόμο περί εθνικής ασφάλειας, δημοσίευσαν κρατικά μυστικά και περιύβρισαν το κράτος! Πώς διέπραξαν τόσα πολλά εγκλήματα; Απλούστατα με το να δημοσιεύσουν το περιοδικό «Μαλ» (λέξεις) που είναι όργανο του Συμβουλίου του Κινήματος για τον Δημοκρατικό Τύπο, τις... κυβερνητικές κατευθυντήριες γραμμές προς τους δημοσιογράφους που εκδίδει το υπουργείο Πολιτισμού και Πληροφοριών!

Οι κατηγορούμενοι δημοσιογράφοι, παρά τις βαριές κατηγορίες, δεν έχασαν το κουράγιο και το χιούμορ τους, και αποκάλυψαν στην απολογία τους ότι κατά το 1986, υπήρξαν... 584 «κατευθυντήριες γραμμές», χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι ο νοτιοκορεατικός τύπος δεν είναι «ελεύθερος». Όσο για το περιοδικό «Μαλ», δέχτηκε τις επιδόσεις της αστυνομίας που το κατέλαβε εξ εφόδου συλλαμβάνοντας όποιους είχαν την τύχη να βρίσκονται στα γραφεία του. Κι όλα αυτά μόνον στις είκοσι πρώτες μέρες του Ιουνίου. Κατά τα άλλα, το γραφείο τύπου των Ολυμπιακών θα λειτουργεί φυσικά άμεσα...

Γ. Μπτ.

Η ΑΡΜΟΝΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗΣ

Η είδηση πέρασε και στις ελληνικές εφημερίδες: «Συναυλία Θεοδωράκη-Λιβανελί στις 31 Μαΐου στη Φιλαρμονική της Κολωνίας». Στα πλαίσια των ενεργειών για την «ελληνοτουρκική φιλία» έχουν γίνει κι άλλες παρόμοιες εκδηλώσεις. Αυτή όμως η τελευταία είχε μία απρόοπτη κατάληξη. Με ευθύνη των αρμόδιων της Φιλαρμονικής έμεινε έξω απ' την αίθουσα αρκετός κόσμος, παρά το γεγονός ότι υπήρχαν πολλές θέσεις κενές. Στις δικαιολογημένες διαμαρτυρίες των πολιτών (Ελλήνων - Τούρκων - Γερμανών) οι αρμόδιοι έδειξαν απχανία και νευρικότητα. Τους αντιμετώπισαν σαν εγκληματίες που χάλασαν το «καθωσπρέπει» κλίμα της Φιλαρμονικής. Το γεγονός έσπευσε να εκμεταλλευτεί η τοπική Εφημερίδα EXPRESS στις 2 Ιουνίου, για να παρουσιάσει τα γεγονότα, όπως αυτή ήθελε: κατ' αυτήν, «80 Τούρκοι εισόρμησαν βίαια στο φουαγιέ, κι άρχισαν να τραβούν απ' τα ρούχα τους υπαλλήλους της Φιλαρμονικής και να τους σπρώχνουν στον τοίχο».

Όπως μας εξηγεί από τη Γερμανία ο φίλος μας Armin Kerker, που ήταν υπεύθυνος οργανωτής του προγράμματος, πρόκειται για μια ανοιχτή παραπληροφόρηση, που αντιστρέφει τα γεγονότα. Είναι χαρακτηριστικές οι ερωτήσεις που υπέβαλαν στον κ. Kerker οι δημοσιογράφοι του EXPRESS: «Ισχύει ότι στη συναυλία μοιράζονταν ανατρεπτικές προκηρύξεις κομμουνιστικού περιεχομένου;» Ή, ακόμα, «ισχύει ότι σ' αυτή τη συναυλία δεν παίχτηκε καθόλου μουσική, κι απλά διαβάστηκαν πολιτικές δηλώσεις;» κλπ.

Είναι γνωστό ότι για τη δυτικογερμανική αντίδραση (και όχι μόνο), για όλα φταίνε «οι τούρκοι». Είναι, γι' αυτό το λόγο, σημαντικό το γεγονός ότι σ' αυτή την περίπτωση οι μετανάστες δεν έμειναν μόνοι.

Δ.Ψ.

Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Στις 15/11/85 35 άστεγοι φοιτητές και νεολαίοι καταλαμβάνουν το άδειο — πανεπιστημιακής ιδιοκτησίας κτίριο της Λ. Νίκης 39. Η κίνησή τους — γέννημα του στεγαστικού αδιεξόδου που ακόμα παραμένει οξύ και ανεπίλυτο — αποτελεί ταυτόχρονα μια νέα για τα ελληνικά δεδομένα πρόταση ενάντια στα κυβερνητικά «μπαλώματα» και τον εκβιασμό των υπερόγκων ενοικίων.

- έμπρακτη διεκδίκηση του στοιχειώδους κοινωνικού δικαιώματος της στέγης.
- αυτοοργάνωση των άστεγων κατά σχολή και γειτονιά.
- παραχώρηση από το Κράτος, τους Δήμους, το Παν/μιο όλων των άδειων κτιρίων για στέγαση των αστέγων.
- αυτοδιαχείριση των άδειων κτιρίων από τις ομάδες άστεγων που τα κατοικούν.

Σήμερα, 19 μήνες μετά, το κτίριο της Λ. Νίκης 39 που έγινε βιώσιμο χάρη στην τεράστια συλλογική προσπάθεια των κατοίκων του — *δέχεται μια συντονισμένη επίθεση* συκοφαντήσεων και φθοράς τόσο από δεξιούς βουλευτές (Σταμάτης - ερώτηση στη Βουλή) και τον πρόεδρο του τμήματος της Οδοντιατρικής (Παπαναγιώτου — γράμμα στον Ταχυδρόμο) όσο και από τη διοίκηση του ΑΠΘ που έδωσε το πράσινο φως στη ΔΕΗ και έκοψε το ηλεκτρικό ρεύμα στις 3/6/87.

Καταγγέλλουμε την ενέργεια της διακοπής του ρεύματος σαν προσπάθεια υπονόμευσης της κατάληψης μιας και αποτελεί μια άμεση πίεση για την εκδίωξη των κατοίκων από το κατειλημμένο κτίριο.

Είναι σαφές πως το χτύπημα της κατάληψης δεν αφορά μονάχα τους 35 κατοίκους της — που αγημετωπίζουν σήμερα πολλούς άμεσους κινδύνους μετά τη διακοπή του ηλεκτρικού ρεύματος — αλλά κυρίως αποτελεί ένα χτύπημα στην ίδια την ιδέα της αυτοδιαχείρισης των άδειων κτιρίων, χτύπημα που αφορά, γενικά κάθε έμπρακτη κοινωνική αντίσταση.

- Δηλώνουμε την αμέριστη συμπαράστασή μας στην κατάληψη της Λ. Νίκης 39.
- Απαιτούμε την άμεση επανασύνδεση του ηλεκτρικού ρεύματος στο κτίριο.
- Καλούμε ταυτόχρονα το Παν/μιο στο άνοιγμα ενός ανοιχτού διαλόγου γύρω από το στεγαστικό αδιέξοδο και τη δυνατότητα χρησιμοποίησης των άδειων κτιρίων της πόλης.

• Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΗ ΤΗΣ

ΕΙΡΗΝΗ

Ο ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ ΣΤΑ ΤΟΥΡΚΙΚΑ

Περισσότερο και από την κατοχή, ίσως και την προσφυγοποίηση, η πιο παραμορφωτική για την κυπριακή κοινωνία πράξη είναι η ανταλλαγή πληθυσμών του 1975 που είχε σαν συνέπεια τον πλήρη διαχωρισμό των κοινοτήτων σε ξεχωριστές περιοχές. Μέχρι τότε, παρά τις ανερχόμενες εθνικιστικές αντιθέσεις, υπήρχε μια δυνατότητα επαφής ανάμεσα στους τουρκοκύπριους και ελληνοκύπριους που από μόνη της δημιουργούσε μια εξ αντικειμένου αντίσταση στις φυγόκεντρες τάσεις. Σήμερα, πρακτική επαφή δεν υπάρχει στο επίπεδο της βάσης, αλλά περιορίζεται σε συναντήσεις ανώτερων κυβερνητικών, ή κομματικών, ή συνδικαλιστικών στελεχών, μερικών δημοσιογράφων και διανοουμένων.

Έτσι η πρόσφατη επίσκεψη του Τουρκοκυπριακού δημοτικού δεάτρου Λευκωσίας στις ελεύθερες περιοχές ήταν ιδιαίτερα σημαντική. Δόθηκε μόνο μια παράσταση, της «Ειρήνης» του Αριστοφάνη, στις 24 Μαΐου. Ας σημειωθεί ότι τον ίδιο μήνα που ανέβαινε η «Ειρήνη» στον τουρκομαχαλά, από το Σαπρικό Θέατρο ανέβαινε «Ο Καφές και η Δημοκρατία» του Αζίζ Νεσίν (Το Σ.Θ. έχει στενές σχέσεις με το ΑΚΕΛ, ενώ το Δ.Τ.Κ.Θ. φαίνεται να επηρεάζεται στη βάση του και από τα 2 τουρκοκυπριακά κόμματα της Αριστεράς).

Την παράσταση παρακολούθησαν κάπου 500 άτομα, όσα δηλ. χωρούσε η αίθουσα, των διαδρόμων συμπεριλαμβανομένων, κυρίως καλλιτέχνες και άνθρωποι των γραμμάτων. Εν πάση περιπτώσει υπήρχαν πολλοί ΑΚΕΛικοί, ίσως όμως να μην πλειοψηφούσαν. Από την πλευρά των ελλήνων υπήρχαν μόνο μερικοί βουλευτές του ΑΚΕΛ και ο Ελληνοκύπριος δήμαρχος Λευκωσίας. Τα χειροκροτήματα τρέλα και επίμονα τόσο στο άνοιγμα όσο και στο κλείσιμο της παράστασης διάρκεσαν σχεδόν όσο και το ίδιο το έργο, λες και προσπαθούσαν να κρύγουν κάτω από τον κύπο τους τη συγκίνηση που πλανιόταν στην αίθουσα ή να παρατείνουν την παραμονή των ηθοποιών επάνειρον. Πιστεύω ότι σπάνια ένα θεατρικό έργο έχει την τύχη να αντιστοιχεί τόσο πολύ με τις ανάγκες μιας κοινωνίας. Ίσως η «Ειρήνη» του Αριστοφάνη ευτύχησε να έχει την πιο χρήσιμη παράσταση της ιστορίας της.

Κωστής Αχιωτίης
Λευκωσία

ΠΕΡΙ ΘΕΡΙΝΩΝ

Όταν ακόμα τα θερινά σινεμά έκλειναν δέκα δέκα, περίμεναν πίσω τους μερικές εκατοντάδες. Μόνο αφού μειώθηκαν επικίνδυνα, άρχισαν οι ισόριθμες απώλειες να γίνονται τραγούδια και πολλαπλάσια νοσταλγία. Όσοι, τώρα, στο καθένα που χάνεται ή αντιστοιχεί μια συνέντευξη Τύπου, όπως σε καθένα που σώζεται αρκετοί λαϊκοί ήρωες, του επαγγέλματος και της γειτονιάς. Τους συναντάς δίπλα σε εκπροσώπους των κομμάτων και της τοπικής Αυτοδιοίκησης, να διεκδικούν όλοι μαζί την προστασία της επαγγελματικής στέγης και τη διατήρηση της παραδοσιακής μυχαγωγίας.

Ως εδώ, σίγουρα υπολογίζουν και στο σύνολο του κινηματογραφικού κόσμου, αλλά και στις χιλιάδες των θεατών, που είτε βάζουν την υπογραφή τους είτε όχι, πληρώνοντας πάντως το αντίτιμο του εισιτηρίου, έμπρακτα διαδηλώνουν δυο πράγματα: πως, δηλαδή, η δυνατότητα της φτηνής θραυτικής εξέδου πρέπει να μην υποτιμηθεί και πως, γι' αυτό ακριβώς, είναι προθυμοί να μη συγχέουν απαραίτητα την ποιότητα μιας ταινίας με εκείνη των συνθηκών προβολής.

Λίγο πιο κάτω, όμως, τα συντεχνιακά αιτήματα αποκτούν ξαφνικά, όσο κι αδικαιολόγητα, καινούρια διάσταση. Τέτοια που σε υποχρεώνει να μην δέχεσαι ότι οι «εργαζόμενοι στον κινηματογράφο» και οι εργαζόμενοι στην αίθουσα αποτελούν έννοιες ταυτόσημες. Ούτε, βέβαια, ότι στη χάραξη μιας οποιασδήποτε λαβειμένης ή όχι, πολιτικής για τη στήριξη της εθνικής κινηματογραφίας, τον κύριο ρόλο τον δικαιούνται τα σωματεία που εκπροσωπούν τις ταξιδιέτριες και τους χειριστές των μηχανών. Όχι, βέβαια, επειδή ανακάλυψαν πως τα σινεμά απειλούνται με κλείσιμο, αποκλειστικά χάρη στην επιβολή του ειδικού φόρου (12%), που δίνουν ή αποτρέμουν, για να μην επωφελείται, σε βάρος των δικών τους συμφερόντων, η μερίδα των «ασήμαντων σκηνοθετών». Αλλά, γιατί, πίσω από τη διαστρέβλωση και τον πολιτικό τυχοδιωκτισμό, εύκολα συμμαχούν οι συνδικαλιστικές «εξυπηρετήσεις» κι η άναρδρη δημαγωγία.

Παραμερίζοντας τις πιο διαφορετικές σκοπιμότητες, τα πράγματα δείχνουν απλούστερα. Όσοι αδιαφορούν για την ενίσχυση της ελληνικής παραγωγής, ενδιαφέρονται απλά να εξουδετερώσουν έγκαιρα, κάθε απόπειρα του κράτους να ελέγχει τον πραγματικό αριθμό των εισιτηρίων, πολύ περισσότερων από αυτά που συνήθως δηλώνονται. Μόλις, επίσης, πάρει κανείς υπόψη του την ελάχιστη σχεδόν επίδραση της τιμής του εισιτηρίου στη διαμόρφωση της αγοράς, όπου αντίθετα το βίντεο και άλλοι ανταγωνιστές παρεμβαίνουν θεαματικά, τότε οι 4 δραχμές που από κάθε εισιτήριο θα «σώζουν» τον ελληνικό πολιτισμό, κάνουν ακόμα φτηνότερες τις ομιωγές των δίδεν αδώων.

Άλλωστε, για θερινή ή χειμερινή πρόκειται, η κρίση της αίθουσας είναι λεπτομέρεια στη γενικότερη, διαδρωτική κρίση του κυκλώματος διανομής. Δεν υπήρξαν, λοιπόν, πρώτα οι αίθουσες και μετά γυρίστηκαν ταινίες, έτσι για να έχουν κάτι να παίζουν. Κι ούτε οι εργαζόμενοι στα σούπερ μάρκετ του θεάματος είναι πιο «κινηματογραφιστές» από τους απασχολούμενους στην ίδια την παραγωγή, τους τεχνικούς και τους δημιουργούς, που αναγνωρίζουν τη σημασία της επιβολής του μέτρου.

Ήταν φαίνεται μοιραίο να συμβούν κι αυτά. Ίσως, μάλιστα, ακολουθήσουν κι άλλα, τώρα που οι ξεκάθαρες αδυναμίες του νόμου για τον κινηματογράφο ανοίγουν σε μερικούς την όρεξη, την ίδια στιγμή που η δειλία και το σύνδρομο της αντιπροσωπευτικότητας ευδύνονται για την ανάπτυξη παρόμοιων συμπεριμάτων. Με αποκορύφωμα, την όψιμη αλληλεγγύη των διανομένων προς τους αιθουσαάρχες. Αυτή τη φορά, σαν τις περισσότερες εξάλλου, το γεφύρωμα των ταξικών διαφορών είναι ντυμένο στα χρώματα της τεχνολογίας.

Και οι πρώτοι σπεύδουν να συμπαρασταθούν στους δεύτερους από τότε που πληροφορήθηκαν πως την αποτελεσματικότερη διακίνηση της βιντεοκασέτας, την εξασφαλίζει μόνο το προηγούμενο πέρασμα της ίδιας ταινίας από το κινηματογραφικό, παραδοσιακό κύκλωμα αίθουσών. Παράδοξο, μα οι νεόπλουτοι της ηλεκτρονικής εικόνας χρειάζονται τους ευγενείς της παρακμής. Η αίθουσα πρέπει να ζήσει και θα ζήσει. Στην Ευρώπη, τουλάχιστον. Εμείς, εδώ, δεν στεφθήκαμε πρόσφατα πρωταθλητές της:

Ανδρέας Τύρος

ΕΚΕΙΝΟΣ Ο ΑΤΑΙΡΙΑΣΤΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ ΜΑΣ ΤΙ ΕΧΕΙ ΑΠΟΓΙΝΕΙ;

*Και οι λύκοι που κάποτε πεινούσαν
τώρα χορτάτοι μέσα στα κλουβιά τους
ουρλιάζουν πένθιμα
Ηλίας Κεράλας*

ΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ, που εμφανίστηκαν στα γράμματα τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του '60 και τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '70 και που φάνηκε να συσπειρώνονται γύρω από ένα κοινό μύθο και ν' απαρτίζουν έτσι μια νέα και δυναμική γενιά, σήμερα περνούν από το πιο δύσκολο σημείο της πορείας τους.

Μερικοί απ' αυτούς μοιάζει να έχουν εγκαταλείψει οριστικά την ποίηση ή να την έχουν παραγκωνίσει ως ερασιτεχνική ενασχόληση. Εκείνοι που συνεχίζουν να παρουσιάζουν ποιητική εργασία έχουν ρητά ή σιωπηρά απαρνηθεί το μύθο που φάνηκε να τους γοητεύει στο ξεκίνημα και που έχει σχέση με ό,τι, κάπως βιαστικά, χαρακτηρίστηκε ως «αμφισβήτηση».

Ο πιο ειλικρινής απ' αυτούς, ένας ποιητής που αληθινά πίστεψε στην επανάσταση και που δεν τη θεώρησε ποτέ ως «σύνδρομο νεανικότητας», ο Λεφτέρης Πούλιος, πρόσφατα δήλωσε¹ πως ό,τι ήταν να πει το είπε και πως κάθε συνέχεια θα ήταν σαν ένα παιχνίδι με τον εαυτό του.

Πέρα από την προσωπική περιπέτεια, για την οποία γίνεται λόγος εδώ, θα πρέπει μάλλον να υπονοηθεί και ένα άλλο παιχνίδι που έχει οριστικά κριθεί: το παιχνίδι της «αμφισβήτησης».

Δεν είναι ούτε σκληρό ούτε επιπόλαιο ένα τέτοιο συμπέρασμα. Οι ίδιοι οι εκπρόσωποι της γενιάς αυτής έχουν από καιρό παραδεχτεί ότι η «αμφισβήτηση» τέλειωσε και ότι τα αποτελέσματα αυτής της άδοξης κατάληξης βαθαίνουν και πάνω στη νεότερη γενιά. «Δε φρονιμέψαμε μόνο εμείς, οι σημερινοί σαραντάρηδες, αλλά και οι επόμενες γενιές παίρνουν τον κόσμο πολύ πιο σοβαρά», γράφει² ο Αλέξης Ζήρας, ο επίσημος θεωρητικός της γενιάς.

Ένας νεότερος θεωρητικός, ο Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, παρατηρεί³ ότι η «αμφισβήτηση» δεν έχει οριστικά χαθεί, αλλά ότι έχουν αλλάξει οι τρόποι εκφοράς του αμφισβητησιακού λόγου, που σήμερα διέπονται από μια έντονη εσωτερικότητα.

Όσο κι αν εμείς οι νεότεροι επιθυμούμε να δούμε τα πράγματα με καλή προαίρεση, είμαστε υποχρεωμένοι να δυσπιστούμε απέναντι σ' ένα μύθο που απογυμνώνεται τόσο γρήγορα και απροσχημάτιστα. Το άλλοθι της απογύμνωσης; Τίποτε άλλο από τη βιολογική συγκυρία της νεανικότητας.

Πολλοί είναι οι λόγοι που υπαγορεύουν τη δυσπιστία μας. Αν θέλαμε, όμως, να εντοπίσουμε τους πιο σημαντικούς, θα στρέφαμε την προσοχή μας στο γεγονός ότι οι ποιητές αυτοί που με τόση ευχαρίστηση δέχτηκαν να στεγαστούν κάτω από ένα τέτοιο μύθο, επειδή ακριβώς τους άνοιγε πιο εύκολα το δρόμο, σήμερα που διαισθάνονται ότι κάτι δεν πάει καλά με την περιφέρεια «αμφισβήτησης», πρώτοι αυτοί σπεύδουν να συκοφαντήσουν κάθε ερμηνεία του έργου τους, όταν δεν χρησιμοποιεί εργαλεία αποκλειστικά αισθητικής τάξης, ως προκατειλημμένη.

Αναρωτιέται, λοιπόν, κανείς: μήπως ο όρος «αμφισβήτηση» είναι όρος αισθητικός και όχι πολιτικός;

Γιατί οι ποιητές αυτοί αντιδρούν με τέτοιο πείσμα απέναντι σ' έναν όρο που κυριολεκτικά έχει θεμελιώσει τη γενιά τους;

Μήπως επειδή διακρίνουν ότι η αντίφαση ανάμεσα στο έργο τους και στο μύθο της «αμφισβήτησης» με τον καιρό

θα διογκώνεται περισσότερο, απειλώντας έτσι την ειλικρίνεια του έργου τους ή ακόμη και την ύπαρξη της γενιάς;

Πριν όμως φτάσουμε στη διαπίστωση ότι ανάμεσα στο μύθο της «αμφισβήτησης» και το έργο των ποιητών, που αυτός ο μύθος εξακολουθεί να στεγάζει, έχει αναδυθεί μια χτυπητή αντίφαση, μήπως θα έπρεπε ν' αναρωτηθούμε για τη γνησιότητα της «αμφισβήτησης»; Μήπως θα έπρεπε να ψάξουμε για τα εναύσματα της αντίφασης όχι μόνο στο έργο των ποιητών, αλλά και στις καταβολές του μύθου της «αμφισβήτησης». Λέμε ότι η «αμφισβήτηση» τέλειωσε. Άρχισε, όμως, άραγε ποτέ; Η εύκολη αποδέσμευση της γενιάς από το μύθο μαρτυρά για το αντίθετο.

Μερικοί από τους ίδιους τους ποιητές της γενιάς μιλούν απερίφραστα για την αδυναμία του μύθου. Θεωρούν την «αμφισβήτηση» ευάλωτη (Λεφτέρης Πούλιος)⁴, τίποτε παραπάνω από οργή που ξεψυχά (Κώστας Γουλιάμος)⁵ ή την ειρωνεύονται.

«Ποια αμφισβήτηση;», γράφει ο Κώστας Παπαγεωργίου⁶, «Εκτός κι αν εννοήσουμε ως τέτοια της ελευθερίας της την αμφισβήτηση από τους εκπροσώπους της τους ίδιους. Ή την επ' αόριστο αναστολή της ενηλικίωσής της, ενόσω διαρκεί το κούρνιασμα στη θαλαπρωή του ίσκιου κάποιου ή κάποιων μεγαλόσχμων προστατών. Μόνο που έτσι η γενιά του '70 αμφισβητείται· δεν αμφισβητεί».

Όλα τα παραπάνω, όμως, προϋποθέτουν ότι κάποτε η «αμφισβήτηση» υπήρξε και μάλιστα εμφανίστηκε με τέτοια ορμή, ώστε να παρακινήσει το φειδωλό σε βιαστικούς ενθουσιασμούς Βάσο Βαρίκα να θεωρήσει⁷ ότι, διαβάζοντας κανείς τους στίχους των νέων, νιώθει να βρίσκεται μπροστά σε μια συνεχή πρόκληση.

Δεν πρέπει, ωστόσο, να λησμονούμε ότι η νέα ποιητική γενιά κάνει την εμφάνισή της στην καρδιά της δικτατορίας. Μιλώντας⁸, λοιπόν, ο Βαρίκας για την αντίθεση της νέας γενιάς προς την κοινωνία γενικά, έχει προφανώς στο νου του το δικτατορικό καθεστώς, το «κατεστημένο», όπως λέει, και όσους επαναπαύονται κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο σε όσα αυτό τους προσφέρει.

Χωρίς καμιά αμφιβολία, λοιπόν, η «αμφισβήτηση» της νέας γενιάς, όπως την εννοεί ο Βαρίκας, είναι καταρχήν συνάρτηση της δικτατορίας. Με τον ίδιο περίπου τρόπο, όπως η «αμφισβήτηση» στην Αμερική είναι συνάρτηση του πολέμου στο Βιετνάμ ή όπως η «αμφισβήτηση» στη Δυτική Ευρώπη είναι συνάρτηση του παραγκωνισμού της νεολαίας από το κατεστημένο κοινωνικό περιβάλλον.

Βέβαια, όλες αυτές οι μορφές καταπίεσης της νεολαίας είναι προϊόν της αντίφασης⁹ που υπάρχει ανάμεσα στην αστική ιδεολογία, την ιδέα δηλαδή της ατομικής ελευθερίας, και του αστικού καθεστώτος. Τις πιο πολλές φορές, όμως, η νεολαία εισπράττει την αντίφαση αυτή ως καταπίεση ολόκληρου του κοινωνικού σώματος εναντίον της. Γι' αυτό και αντιδρά αφηρημένα και σπασμωδικά. Η αντίδρασή της δεν ξεσπά επάνω σε συγκεκριμένο στόχο. Στην πραγματικότητα, δεν επιθυμεί τίποτε παραπάνω από την άρση της αντίφασης που υπάρχει ανάμεσα στο αστικό καθεστώς και την ιδεολογία του. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, που η φοιτητική εξέγερση του '68 αντικατέστησε τη φράση του Μαρξ «αλλάζω τον κόσμο» με τη φράση του Ρεμπώ «αλλάζω τη ζωή», αλλάζω δηλαδή και ωραιοποιώ τη ζωή μέσα στα πλαίσια του αστικού κόσμου. Ούτε είναι τυχαίο που εκδηλώσεις περισσότερο προωθημένες πολιτικά, όπως το Πολυτεχνείο, δεν αγγίζουν σχεδόν καθόλου την ευαισθησία των ποιητών της «αμφισβήτησης».

Η ισχύοντα, επομένως, των μηνυμάτων της «αμφισβήτησης» δεν αντέχει στους μεγάλους κοινωνικούς οραμα-

τισμούς. Είναι χαρακτηριστικό ότι το τέλος του πολέμου στο Βιετνάμ για τους αμερικανούς «αμφισβητίες», η εξασφάλιση κάποιων ακαδημαϊκών ελευθεριών για τους δυτικοευρωπαίους «αμφισβητίες», η μεταπολίτευση για τους Έλληνες «αμφισβητίες» έφτασαν για να αποτελειώσουν την «αμφισβήτηση» και να κάνουν τους αλλοτινούς επαναστάτες όχι μόνο να φρονιμέψουν, αλλά και να γίνουν οι πιο ένθερμοι υποστηρικτές της αστικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

Ένας από κείνους τους εξεγερμένους νέους, ο Τζέρι Ρούμπιν, πετυχημένος επιχειρηματίας σήμερα, πιστεύει αντίθετα ότι η γενιά εκείνη έχει στην πραγματικότητα νικήσει, μια και έχει πάρει η ίδια την εξουσία στα χέρια της. Αν αναλογιστεί, μάλιστα, κανείς, προσθέτει, ότι η Αμερική έχει πάψει πια να είναι μιλιταριστικό κράτος(!), το μέγεθος της νίκης αυξάνεται.

Άλλοι, όπως ο Άμπι Χόφμαν, θεωρώντας ότι η тотινή εξέγερση ήταν μια ωραία διασκέδαση, φυσική απόρροια του νεαρού της ηλικίας τους, υποβιβάζουν την έννοια της επανάστασης σε μια καθαρά βιολογική (και καθόλου ιδεολογική) εκδήλωση.

Ο πιο ένδοξος απ' όλους αυτούς, ο Κον Μπεντίτ, το 1983 έγινε μέλος του Κόμματος των Πράσινων και μάλιστα της ομάδας των ρεαλιστών που προτείνουν συνεργασία με τους σοσιαλδημοκράτες¹⁰.

Τον είδαμε πρόσφατα¹¹ να περιδιαβάζει στα κρησφύγετα των παλιών συντρόφων του, σαν απογοητευμένος ηγέτης που αναμετρά τ' απομεινάρια του στρατού του ή, μάλλον, που γυρεύει ένα άλλοθι για το δικό του συμβιβασμό.

Στον καλλιτεχνικό χώρο, τα πράγματα δεν πήραν ευνοϊκότερη τροπή. Να πώς κατέληξαν δύο από τα μεγαλύτερα ινδάλματα εκείνης της αναστάτωσης:

Ο Άλλεν Γκίνσμπεργκ έφτασε στο σημείο σήμερα να υποστηρίζει¹² ότι η πολιτική αποτελεί ένα παρα-προϊόν μιας καθολικότερης νεύρωσης, ένα ασημαντό κομματάκι από το μεγάλο σύνολο της ανθρώπινης Συνειδήσης και ακόμα ότι η ποίηση αποτελεί έναν ιδιωτικής χρήσης μηχανισμό, για την ερμηνεία του κόσμου. Τον ερμηνευτικό αυτό μηχανισμό θεωρεί, μάλιστα, παράλληλο και ισοδύναμο με τη φαντασία των ανθρώπων της Γουώλλ Στρητ και των μιλιταριστών.

Τι αποστομωτικότερη απάντηση θα μπορούσε να δώσει κανείς σ' εκείνο τον αθεράπευτα ρομαντικό, τον SHELLEY, που, ενάμιση αιώνα πριν, υποστήριξε ότι οι ποιητές είναι οι ανεπίσημοι νομοθέτες της πραγματικότητας;

Ένας τέτοιος νομοθέτης φιλοδόξησε, στο ξεκίνημά του, να γίνει και ο Μπομπ Ντύλαν. Κατάφερε, όμως, κι αυτό να γίνει ένας φιλήσυχος ψαλμωδός, παροπλισμένος από την αστική πραγματικότητα.

Αν θελήσει κανείς να αναζητήσει κάποιες αντιστοιχίες του φαινομένου στην Ελλάδα, είναι υποχρεωμένος να σταθεί, πριν απ' όλα, στην περίπτωση του Διονύση Σαββόπουλου.

Αλλά και οι ποιητές της γενιάς, εκτός απ' αυτούς που αναλώθηκαν μέσα στην περιπέτεια της «αμφισβήτησης» (πρβλ. περιπτώσεις Λεφτέρη Πούλιου και Αλέξη Τραϊανού) ή απ' αυτούς που έγκαιρα ξεκαθάρισαν τη θέση τους και που αμφισβήτησαν την ύπαρξη μιας κοινής ιδεολογίας (Μιχάλης Γκανάς)¹³ ή μιας «αναγνωριστικής συνισταμένης» (Κώστας Μαυρουδής)¹⁴ μέσα στη γενιά, αναζητούν τώρα τους πιο διπλωματικούς τρόπους, για να αναδιπλωθούν.

Επειδή καταλαβαίνουν ότι η μοίρα της γενιάς κρατιέται από μια αόρατη κλωστή, που δεν πρέπει με κανένα τρόπο

να σπάσει, άλλοτε βγαίνουν και υποστηρίζουν ότι έτσι κι αλλιώς κάθε ποίηση περιέχει μια αμφισβήτηση, αφού ανταγωνίζεται το θεσμικό λόγο της εξουσίας και άλλοτε ικανοποιούνται με την ιδέα ότι ο μόνος αληθινός εχθρός μας δεν είναι το κατεστημένο, αλλά ο θάνατος.¹⁵ Να, λοιπόν, ποιος θα πρέπει να είναι ο επόμενος στόχος της «αμφισβήτησης»...

Η έκπτωση των «αμφισβητιών» σε παγκόσμιο επίπεδο είχε σαν άμεση συνέπεια τη δυσφήμιση της επανάστασης και των κοινωνικών οραμάτων και σαν έμμεση συνέπεια την έξαρση του συντηρητισμού, ιδιαίτερα στη νεολαία.¹⁶

Στο χώρο, όμως, της ελληνικής λογοτεχνίας όλη η περιπέτεια της «αμφισβήτησης» είχε ως αποτέλεσμα τη διάσπαση μιας παράδοσης που θέλει τη συγγραφική συνείδηση συντονισμένη απόλυτα με το ιστορικό πεπρωμένο της χώρας.

Από τον Σολωμό ως τον Σεφέρη και από τον Σεφέρη ως τους ποιητές της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς η συγγραφική συνείδηση εγγράφεται αρμονικά στην ιστορική μνήμη και την ενοφθαλμίζει με τον τρόπο της στο ιστορικό γίγνεσθαι.

Η γενιά του '70, όμως, έρχεται να πέσει σαν κεραυνός στον αίθριο ουρανό της ελληνικής λογοτεχνίας. Μοιάζει να μην κατάγεται και να μην προσδιορίζεται από το παρελθόν της, αλλά από την αμερικάνικη ποίηση.

Γ' αυτό δύσκολα μπορεί κανείς να διακρίνει στο έργο της τις ανταύγειες της επαναστατικότητας του Μιχάλη Κατσαρού ή εκείνης του Θωμά Γκόρπα, ενώ πολύ εύκολα μπορεί να διακρίνει την επιρροή του Γκίνσπεργκ.

Την παράταιρη αυτή εξάρτηση του έργου της γενιάς του '70 από τους αμερικάνους ποιητές αποδεικνύει και η σημερινή αμηχανία της μέσα σ' ένα κλίμα, όπου, εκτός από το δικό της μύθο, όλοι οι μύθοι των προηγούμενων γενεών εξακολουθούν να ισχύουν. Ο Ελύτης π.χ. ακόμη και σήμερα γράφει για το Αιγαίο, οι ποιητές της α' μεταπολεμικής γενιάς για την ήττα κ.ο.κ.

Τι άλλο μπορεί να σημαίνουν όλα αυτά έξω από το ότι η «αμφισβήτηση» της γενιάς αυτής είναι ένας μύθος που ποτέ δεν εντάχθηκε οργανικά στο σώμα της ελληνικής λογοτεχνίας;

Εκείνο, συνεπώς, που διαφοροποιεί σε σημαντικό βαθμό τη γενιά του '70 από τις προηγούμενες δεν είναι τόσο η συγκρότηση μιας νέας ποιητικής γλώσσας και η ριζική αμφισβήτηση των κοινωνικών συστημάτων, των αντίστοιχων αξιών τους ή ακόμη της ίδιας της ποιητικής παράδοσης και των εκφραστικών της τρόπων,¹⁷ αλλά είναι κυρίως η απογύμνωση του έργου της γενιάς από την ιστορία.

Με το ίδιο πάθος που η γενιά αυτή «αμφισβήτησε» τα πάντα, με το ίδιο ακριβώς πάθος αποδέχτηκε τα πάντα. Μια τέτοια στάση, αν δεν αποδείχνει τίποτε άλλο, αποδεικνύει οπωσδήποτε ότι η «αμφισβήτηση» είχε γυάλινα πόδια και ότι δε βασιζόταν στα βαθύτερα στρώματα της ελληνικής ιστορίας, μιας ιστορίας που ασφαλώς έχει ανάγκη από μια αμφισβήτηση ουσιαστικότερη, ειλικρινέστερη και διαρκέστερη απ' αυτήν της γενιάς του '70.

Το κοινωνικό ισοδύναμο¹⁸ αυτής της ποιητικής γενιάς δεν ήταν τόσο «αντικομορφιστικό», όσο ο Βαρίκας πίστεψε ότι ήταν. Δεν ήταν τίποτε άλλο από μια καθαρή άρνηση χωρίς κανέναν ειδοποιό προσδιορισμό¹⁹, με άλλα λόγια μια άρνηση για την άρνηση, μια άρνηση χωρίς όραμα. Η απελευθέρωση των ηθών, της γλώσσας και του τρόπου ντυσίματος, η ευθύτητα στις σχέσεις με τους μεγάλους και το διδακτικό προσωπικό²⁰ είναι πολύ πενιχρές κατακτήσεις για να στοιχειοθετήσουν ένα κοινωνικό όραμα.

Στην πραγματικότητα, λοιπόν, δεν έχουμε να κάνουμε με μια αληθινή εξέγερση, αλλά με ένα ομοίωμα εξέγερσης²¹, που συντελείται μόνο ρηματικά, με ένα γλωσσικό ιδίωμα ανάλογο με τα γένια, τα ακούρευτα ή κουρεμένα χρωματισμένα μαλλιά, τα ξεφτισμένα μπλουτζήν, τα ροκ κ.λπ., στοιχεία δηλαδή που πολύ εύκολα το καθεστώς τα αφομοιώνει και τα κάνει συστατικό, συντηρητικό στοιχείο του.

Καθώς πολύ σωστά παρατηρεί ο Μανόλης Λαμπρίδης, η επαναστατική Πράξη έχει ασφαλώς τη δική της «φωνή», τη δική της «γλώσσα», αλλά και η γλώσσα αυτή νοείται στο επίπεδο των νοημάτων και των ιδεών και όχι στο τυπικό του γλωσσικού οργάνου.

Η οργανική ένταξη, όμως, της «αμφισβήτησης» ως απο-

κλειστικού μύθου της γενιάς του '70 στον κορμό της ελληνικής λογοτεχνίας δεν εμποδίζεται μόνο από την ασθενική συνάρθρωσή του με το βαθύτερο νόημα της ελληνικής ιστορίας, αλλά και από το γεγονός της εμφάνισης κάποιων άλλων, συνομήλικων με τους «αμφισβητίες», ποιητών, στο έργο των οποίων η συμπόρευση ιστορικής και ποιητικής μνήμης είναι ανάγλυφη.

Οι ποιητές αυτοί εμφανίζονται προς το τέλος της δεκαετίας του '70, από το 1977 και ύστερα.

Η αργοπορημένη εμφάνισή τους δε μαρτυρά τίποτε άλλο από την αμηχανία που θα πρέπει να ένιωσαν οι ποιητές αυτοί, γαλουχημένοι με την ελληνική ποιητική παραγωγή —κυρίως των μεταπολεμικών χρόνων—, όταν βρέθηκαν μέσα στο κλίμα της «αμφισβήτησης».

Προς το τέλος της δεκαετίας του '70 που αρχίζει να ξεθυμαίνει κάπως η φωνασκία της «αμφισβήτησης», αποφασίζουν να μιλήσουν κι αυτοί.

Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, το γεγονός ότι όλοι σχεδόν οι ποιητές αυτοί καταγγέλλονται και έχουν ζήσει τα νεανικά τους χρόνια σε περιβάλλον επαρχιακό, όπου ο αμερικάνικος τρόπος ζωής δεν έχει εισχωρήσει σε βάθος, όπως έγινε στα αστικά κέντρα.

Στο έργο των ποιητών αυτών σταλάζει η πίκρα της μετεμφυλιακής επαρχιακής «ρημαγμένης πολιτείας»²², οι πολίτες της οποίας μοιάζουν παγιδευμένοι από το παρελ-

θόν και περιφρονημένοι από το μέλλον. «Η ιστορία γράφεται πάλι στις γάρες»²³, «η Ελλάδα και πάλι ταινία παλιά που όλο κόβεται, φερμουάρ που δεν κλείνει»²⁴. Μάταια κανείς περιμένει κάποια «μεταλλαγή στο απροσδόκητο»²⁵. Η μετανάστευση (εσωτερική ή εξωτερική) επέρχεται ραγδαία και επώδυνη. Το έργο των ποιητών αυτών είναι χαραγμένο βαθιά από τα ίχνη της πορείας της.

Αν θέλαμε, όμως, να ανιχνεύσουμε τα πιο κεντρικά χαρακτηριστικά του έργου τους, θα λέγαμε ότι οι ποιητές αυτοί είναι ασφαλώς, οι επίσημοι κληρονόμοι των δύο πρώτων μεταπολεμικών γενεών και ότι με την ποιησή τους δημιουργούν αυτό που η Νόρα Αναγνωστάκη αποκάλεσε «συνείδηση υπάρξεως μέσα στον ελληνικό χώρο»²⁶, μια συνείδηση καταργημένη από την «αμφισβήτηση».

Τέτοιοι ποιητές είναι: ο Μιχάλης Γκανάς, ο Βασίλης Γκουρογιάννης, ο Ηλίας Γκρης, ο Ηλίας Κεφάλας, ο Πάνος Κυπαρίσσης, ο Χρήστος Μπράβος, ο Γιάννης Υφαντής κ.ά.

Αν η γενιά του '70 διεκδικήσει ποτέ κάποια αυτοτελή δικαιώματα από την τράπεζα του μέλλοντος, στα κεφάλαια του έργου των ποιητών αυτών θα στηριχτεί, καθώς και στα κεφάλαια του έργου των πιο ισχυρών φυσιογνωμιών από την ομάδα των «αμφισβητιών», που (θα) έχουν συγκροτήσει μια γνήσια προσωπική μυθολογία²⁷.

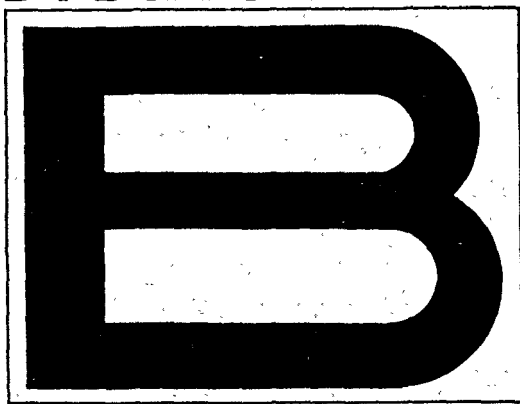
Βαγγέλης Κάσσο

Παραπομπές

1. Βλ. Συνέντευξη του ποιητή στους Κώστα Κωτούλα και Βαγγέλη Χατζηβασιλείου, περ. «Το Τέταρτο», τ. 15, Ιούλιος '86, σελ. 75.
2. Β. Αλέξης Ζήρας, περ. «Χρονικό '84», σελ. 231.
3. Βλ. Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, «Αμφισβήτηση, ένας επαναπροσδιορισμός», περ. «Γράμματα και Τέχνες», τ. 35-36, Νοέμβριος-Δεκέμβριος '84.
4. Βλ. Λεφτέρης Πούλιος, Ποίημα «Η αμφισβήτηση είναι ευάλωτη» στη συλλογή «Ο γυμνός ομιλητής», Κέδρος 1977, σελ. 49.
5. Βλ. Κώστας Γουλιάμος, «Από την αμφισβήτηση στην εξασθένιση», κριτική για τα ποιήματα του Λεφτέρη Πούλιου, περ. «Διαβάζω», τ. 63, 23.2.83, σελ. 47-49.
6. Βλ. Κώστας Παπαγεωργίου, «Γενιά του '70», Μύθος και Πραγματικότητα, περ. «Γράμματα και Τέχνες», Οκτώβριος 1984, σελ. 5.
7. Βλ. Βάσος Βαρίκας, «Ποιητικός αντικομορφισμός», εφ. «Το Βήμα», 16.5.1971.
8. 'Ο.π.
9. Βλ. Μανόλης Λαμπρίδης, «Τα οργισμένα νιάτα», περ. «Μαρτυρίες», τ. 9, Μάης 1964.
10. Βλ. «Το Βήμα», 5.10.86.
11. Σε τηλεοπτικό ντοκυμανταίρ με τίτλο «Χτες, η επανάσταση», που μεταδόθηκε από την ΕΡΤ 1 σε τέσσερις συνέχειες, από 2.10.86 έως 23.10.86.
12. Βλ. σχετικά συνέντευξη του ποιητή στο περ. «Άνοιχτη πόλη», τ. 7, Σεπτέμβριος 86, αναδημοσίευση από το περιοδικό REDBASS.
13. Βλ. σχετικά συνέντευξη του ποιητή στο περ. «Διαβάζω», τ. 50, Φλεβάρη 82, σελ. 47.

14. Βλ. σχετικά συνέντευξη του ποιητή στο περιοδικό «Διαβάζω», τ. 50, Φλεβάρη 82, σελ. 67.
15. Βλ. Γιώργος Βέης, «Το αδιέξοδο των παθών και η προοπτική της γραφής», περιοδικό «Γράμματα και Τέχνες», τ. 47, Σεπτ.-Οκτ. 1986.
16. Βλ. GUY SORMAN, «Η συντηρητική επανάσταση στην Αμερική», Ροές 1985.
17. Βλ. Αλέξης Ζήρας, «Προσεγγίσεις στη νεώτερη ποίηση», 1965-80, εισαγωγή στην ανθολογία «Νεώτερη Ελληνική Ποίηση», εκδόσεις «Γραφή» 1979.
18. Βλ. Βάσος Βαρίκας, ό.π.
19. Βλ. Μανόλης Λαμπρίδης, ό.π.
20. Βλ. GUY SORMAN, ό.π.
21. Βλ. Μανόλης Λαμπρίδης, «Γλώσσα και Ιδεολογία», περ. «Μαρξιστικό Δελτίο», τ. 25, Γενάρης - Μάρτης 85.
22. Πρβλ. ομώνυμο τίτλο συλλογής του Ηλία Γκρη.
23. Στίχος του Πάνου Κυπαρίσση.
24. Στίχος του Μιχάλη Γκανά.
25. Πρβλ. ομώνυμο τίτλο συλλογής του Ηλία Κεφάλας.
26. Βλ. Νόρα Αναγνωστάκη, «Η κριτική της παντομίας», Κέδρος 1977, σελ. 79.
27. Ποιητές που έχουμε τώρα, συγκροτήσει μια συμπαγή και διαυγή προσωπική μυθολογία είναι ο Γιάννης Κοντός, ο Λεφτέρης Πούλιος, ο Γιώργος Χρονάς (απ' αυτούς που συνδέθηκαν με το μύθο της «αμφισβήτησης»), ο Γ.Κ. Καραβασιλής, ο Αντώνης Φωστήρης (απ' αυτούς που κράτησαν μια ουδέτερη στάση απέναντι στο μύθο της «αμφισβήτησης»).

ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΛΑΤΡΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΓΝΩΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΛΑΤΡΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΦΑΓΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΨΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Τάσος Καπερνάρος:
ΑΚΕΛΔΑΜΑ.

Εκδόσεις Ηριδανός, Αθήνα 1987. Σελ. 55

Ο Τάσος Καπερνάρος, αν και πολύ νέος (γεννήθηκε το 1958), παρουσιάζει σ' αυτή τη δεύτερη ποιητική συλλογή του μια τεχνική αρτιότητα και μια γλωσσική πλαστικότητα που αποτελούν στοιχεία του ώριμου ποιητή. Ακόμα, δεν λείπουν απ' αυτή τη συλλογή μια θυμοσοφία και ένας αυτοσαρκασμός που προϋποθέτουν μεστότητα βιωμάτων και χώνεμα κάποιων εμπειριών από τη συνειδηση του ποιητή, άρα δεν συμβαδίζουν συνήθως με τη νεαρή ηλικία. Ωστόσο, κάπου χωλαίνει αυτή η δεύτερη ποιητική δουλειά του Καπερνάρου. Και το χειρότερο είναι ότι, σελίδα τη σελίδα, τα ποιήματα της συλλογής γίνονται όλο και πιο προβληματικά, έτσι ώστε στο τέλος ο αναγνώστης, κλείνοντας το βιβλίο, μένει κάπως με την αίσθηση του κενού.

Νομίζουμε ότι η κύρια αδυναμία του «Ακελδαμά» είναι η θεματική του. Όχι μόνον είναι τόσο ετερόκλητη ώστε προκαλεί σύγχυση στον αναγνώστη, καθώς πετάγεται από τον Ιησού σε κάποιον Κωστάκη με το καινούργιο ρολόι του και από την Ιερική στο Πότσοδαμ, αλλά αφήνει επιπλέον την αίσθηση ότι είναι λιπόβαρα στα περισσότερα ποιήματα, ότι ο ποιητής προσπαθεί να καλύψει με τη στιχουργική μαεστρία του κάποια φτώχεια σε διανοήματα (καμιά φορά ακόμα και σε ποιητική αίσθηση), κάποια εμμονή στην επιφανειακή σαγήνη του ευφυσολογήματος ή της παραδοξολογίας. Σχεδόν αναπόφευκτα, θα λέγαμε, το εγκεφαλικό στοιχείο προηγείται από την ποιητική σύλληψη. Ο Καπερνάρος ξεκινάει τις περισσότερες φορές από ένα (μάλλον κοινότοπο) διανόημα και προχωρεί κατόπιν στην ποιητική «επένδυσή» του. Το αποτέλεσμα μπορεί να είναι εντυπωσιακό και φανταχτερό, αλλά δύσκολα αποφεύγει τη μομφή της ρηκότητας:

*Φως μου, μ' αποκαλούσε μια μικρή στο παρελθόν.
Την είδα τελευταία δίχως το μπαστούνάκι των τυ-
φλών να περπατά.*

Μια χαρά φαινότανε να βλέπει.

Ή

*Από το Πότσοδαμ
μέχρι το πούτσα μ'
ένας αριστερός καρπενησιώτης κατρακύλησε.*

Αλλά θα ήταν άδικο να μην επισημάνουμε ότι δεν έχουν όλα τα ποιήματα της συλλογής αυτόν τον χαρακτήρα. Ιδιαίτερα ανάμεσα στα εκτενέστερα απ' αυτά εντοπίσαμε κάμποσα πραγματικά αξιόλογα (π.χ. «Ο Πέτρος συναντών τον Φάουστ στην καίόμενη Ρώμη», «Όχημα για το παρελ-

θόν», «Το Ακελδαμά του ποιητή» κ.λπ.). Προφανώς, ο Τάσος Καπερνάρος δεν είναι ο ποιητής του επιγραμματικού στίχου, χρειάζεται να αναπεπταμένο πεδίο για να εκφραστεί πηγαία. Νομίζουμε ότι όσο γρηγορότερα το αντιληφθεί αυτό, τόσο καλύτερα θα αξιοποιήσει το ταλέντο και τις δυνατότητες που σίγουρα έχει.

Η καβαφική επίδραση είναι έκδηλη στο μεγαλύτερο μέρος της συλλογής του Καπερνάρου. Αυτό, εννοείται, είναι απόλυτα θεμιτό. Όμως ο Καβάφης θα ήταν απλώς ένας καφενεδοφιλόσοφος, αν δεν υπήρχε στην ποίησή του εκείνη η απόγνωση που τόσο τραγικά ντύνεται το ρούχο του σαρκασμού. Αυτό θα πρέπει να το έχει υπόψη του ο Καπερνάρος, γιατί αλλιώς ακόμα και η θυμοσοφία μπορεί να γίνει το πρόσχημα ενός ναρκισσιστικού αναχωρητισμού.

Μαρία Κούρση:

ΠΙΣΤΟ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΜΕ ΜΑΛΛΙΑ

Εκδόσεις Νέα Σύνορα, Αθήνα 1987. Σελ. 54.

Τη Μαρία Κούρση την είχαμε γνωρίσει από την προηγούμενη ποιητική της συλλογή, που κυκλοφόρησε το 1983 με τον τίτλο «Κουκκίδα διαστάσεων», και είχαμε εντυπωσιαστεί: σύντομα, επιγραμματικά ποιήματα, μεστά σε πρωτότυπες εικόνες, με μια πλούσια, συχνά τολμηρή, αλλά ποτέ εξζητημένη γλώσσα, που υπηρετεί μια αισθαντικότητα αξιοζήλευτα ισορροπημένη ανάμεσα στον ερμητισμό του εσωτερικού κόσμου και τον αισθησιασμό της επικοινωνίας με τα έξω.

Όλα αυτά τα προτερήματα υπάρχουν και στην καινούργια δουλειά της Μαρίας Κούρση. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι η Κούρση είναι αξιόλογη ποιήτρια, με γνήσια ποιητική αίσθηση. Το ζήτημα είναι αν αυτή η τελευταία συλλογή της προχωρεί πιο πέρα από την προηγούμενη, αν φανερώνει και αξιοποιεί καινούργιες πτυχές του ταλέντου και της ποιητικής προσωπικότητάς της. Ίσως είναι κάπως άδικο να θέτουμε αυτό το ερώτημα, αφού ένα έργο που καταφέρνει έτσι κι αλλιώς να φτάσει σ' ένα σημαντικό βαθμό καλλιτεχνικής αρτίωσης (και αυτό ισχύει οπωσδήποτε για το «Πιστό αντίγραφο...») έχει δικαίωμα να αναγνωριστεί ως επιτυχία του δημιουργού του και όχι να εγκλωβιστεί σε «μίζερες» σχετικοποιήσεις. Αλλά παίρνουμε ως δεδομένο ότι η Μαρία Κούρση είναι νέα ποιήτρια και πιστεύουμε (ίσως κάπως δογματικά) ότι ένας νέος δημιουργός, ακόμα και όταν ξεκινάει με σπουδαίες επιτυχίες, πρέπει να έχει περιθώρια παραπέρα ανάπτυξης.

Χωρίς να θέλουμε ή να μπορούμε να δώσουμε μια απλή και μονοσήμαντη απάντηση στο ερώτημα που θέσαμε, θα παρατηρήσουμε ότι σ' αυτή την καινούργια συλλογή της Μαρίας Κούρση ο ερμητισμός αρχίζει να έχει το πάνω χέρι σε βάρος του πηγαίου αισθησιασμού, η γλώσσα πάει να γίνει κάπως τεχνητή, η εικόνα χάνει κάτι τι από τη στιλπνότητά της. Φράσεις όπως «άστεγη άπνη στη βάρδια του μείον», «Αιμορραγώ σε στάση πάθους» ή «Μια κατάφαση σκεπτόμενη γυναίκα» κρύβουν, νομίζουμε, μια επικίνδυνη διάσταση ανάμεσα στο ποιητικό σκίρτημα και τη γλωσσική μετουσίωσή του, για να μην πούμε ότι υποτάσσουν το πάθος σε μια άσκοπη δαιδαλώδη και αφηρημένη έκφραση. Όχι πως αυτό είναι μόνιμο στοιχείο στο «Πιστό αντίγραφο...» Απεναντίας, σε πολλά από τα ποιήματα της συλλογής υπάρχει ολόκληρη η φρεσκάδα και η πλούσια εικονοπλασία της προηγούμενης δουλειάς. Αν σταθήκαμε στις παραπάνω τάσεις, το κάναμε επειδή θεωρούμε πολύ σημαντική την παρουσία της Μαρίας Κούρση στον χώρο της νεότερης ποίησής μας και θα ήταν πραγματικά κρίμα αν παρασυρόταν από έναν εγκεφαλικό ερμητισμό που αποτελεί πολύ κακό αντίδοτο στη λαϊκιστική χυδαιότητα και την εκφραστική ευτέλεια.

Αλλά θα το ξαναπούμε: Ξέχωρα απ' όλες αυτές τις επιφυλάξεις, η καινούργια συλλογή της Κούρση είναι και αυτή αξιόλογη και περιέχει αρκετά κομμάτια που άφοβα μπορούμε να τα χαρακτηρίσουμε ποιητικά μαλάματα.

ΔΟΚΙΜΙΟ

Σαράντος Ι. Καργάκος:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΝΟΜΙΑ

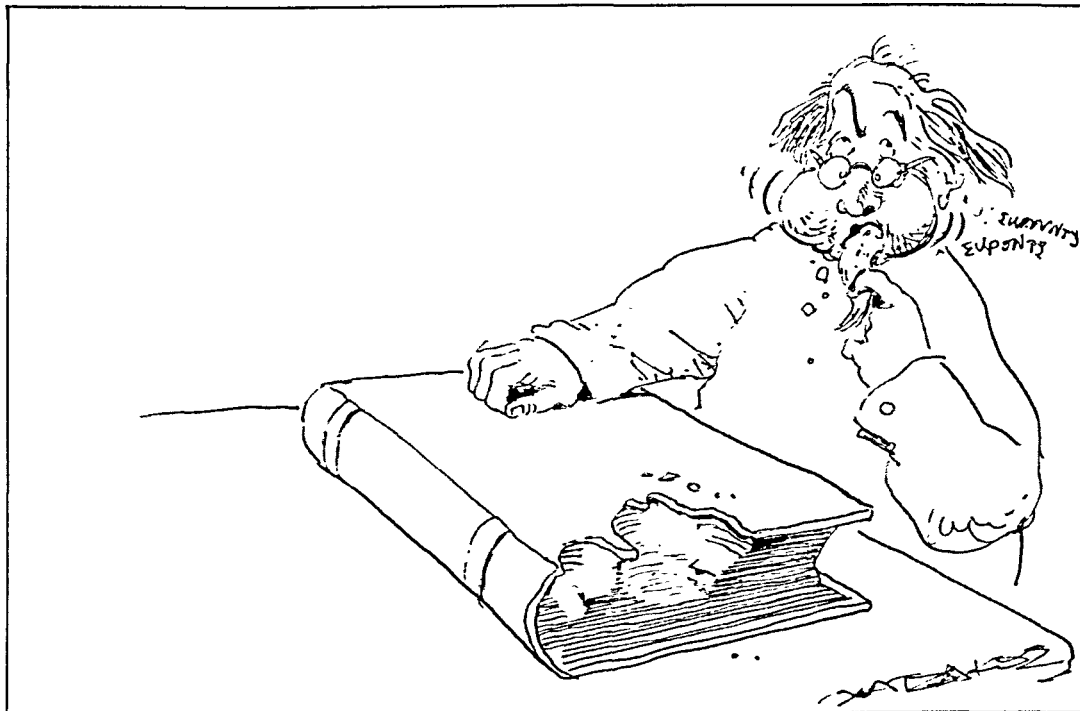
(ήτοι ζωοφυσική μελέτη
περί των συγχρόνων Ελλήνων).

Εκδόσεις GUTENBERG, Αθήνα 1987, Σελ. 117.

Όσοι ταξιδεύουν σήμερα στη Γερμανία και στην Ιταλία, δεν θα δυσκολευθούν να συναντήσουν γεροντάκια, που μιλώντας για τα παλιά συνοψίζουν τις αναμνήσεις τους από τον ναζισμό και τον φασισμό με φράσεις όπως: «Την εποχή του Χίτλερ υπήρχε τάξη», «Επί Μουσσολίνι τα τρένα έφευγαν στην ώρα τους», «Ο Χίτλερ έφτιαξε αυτοκινητόδρομους», «Υπήρχε τότε σεβασμός» κ.λπ. Οι θάλαμοι αερίων, τα κρεματόρια, τα 60 εκατομμύρια νεκροί και η θηριωδία του «υπεράνθρωπου» στάθηκαν πολύ χλομά γεγονότα για να επισκιάσουν στη θύμηση αυτών των γερόντων τη λάμψη των χιτλερικών AUTOBAHNEN, την ακρίβεια στα δρομολόγια των μουσσολινικών τρένων και τον σεβασμό του λεβέντη Ες-Ες προς τις «ρίζες» του και προς τους ηλικιωμένους συμφυλότες του.

Σε τέτοιους αναγνώστες απευθύνεται ο Σαράντος Καργάκος, γνωστός γλωσσολόγος, αυτοχθονιστής και ακραιφνής ελληνόφρων, με την «Ελληνική ζωνομία» του. Γιατί, φυσικά, ο άνθρωπος που η καθυστερημένη αναχώρηση ενός τρένου τον ενοχλεί περισσότερο απ' όσο μια ομαδική σφαγή δεν είναι αποκλειστικά ιταλικό ή γερμανικό φρούτο. Και κάθε τόσο έρχονται να του συμπαρασταθούν και να ενισχύσουν την κοντοθυριά του ιδεολογίας που κάνουν παντιέρα τους «τα μεράκια και τους καμηρούς του απλού ανθρώπου», τούτέστι τη γκρίνια του μικραστού που πιστεύει ότι όλα τα στραβά γύρω του οφείλονται στη φαυλότητα των άλλων και χρειάζεται «βρεγμένη σελίδα» για να στρώσουν τα πράγματα. Ο κ. Καργάκος συγγενεύει με τον αυριανισμό, τον οποίο καταγγέλλει, πολύ περισσότερο απ' όσο φαντάζεται. Και μάλιστα είναι αυριανικότερος από τον φανατικότερο αυριανιστή, γιατί ενώ ο τελευταίος πιστεύει ότι όλες οι κακοδαιμονίες του τόπου έχουν για γενεσιουργή αιτία τους την αχρειότητα *μερικών* Ελλήνων, ο κ. Καργάκος αντίθετα τις αποδίδει στην αχρειότητα *όλων* των Ελλήνων. Όπως μας λέει ο ίδιος από την εισαγωγή κιόλας, την οποία ελληνοπρεπέστατα ονομάζει EXORDIUM (γιατί η αγάπη του για την αυτοεπίδειξη είναι μεγαλύτερη από την αγάπη για την ελληνική γλώσσα): «Βέβαια οι σημερινοί Έλληνες... παραμένουν ζώα κακοκέφαλα ή κενοκέφαλα». (σελ. 11).

Πού εντοπίζει ο κ. Καργάκος την κακοκεφαλιά των σημερινών Ελλήνων; Και πού δεν την εντοπίζει! Οι 117 σελίδες του βιβλίου του περιελκύουν το απόσταγμα της σοφίας που διατρανώνουν οι θυμώδεις συνταξιούχοι στους καφενέδες ολόκληρης της επικράτειας, ανάμεσα σ' ένα βαρύγλυκο και μια παρτίδα τάβλι. Γκρίνια για τα μούσια και τις γενιάδες, που γέμισαν την Ελλάδα. Γκρίνια για την απλυσία του Έλληνα. Γκρίνια για την ανοργανωσιά και την προχειρότητά του. Γκρίνια για την τεμπελιά και τη φηγοπονία του. Γκρίνια για την ασέβεια των φοιτητών προς τις προτομές του Κοραή και του Καποδίστρια. Γκρίνια για τον πιθηκισμό απέναντι στους ξένους. Γκρίνια για το ελληνικό γλέντι, που είναι χυδαίο. Γκρίνια για τα γκαρσόνια που κλέβουν τους τουρίστες στον λογαριασμό. Γκρίνια για την πολιτικολογία και τον κομματισμό. Γκρίνια για τους ιταλοθρεμμένους φοιτητές, που εισήγαγαν στην Ελλάδα τον αλητικό διανοητισμό, τον τερρορισμό και το άρπαγμα τσαντών(!). Γκρίνια ακόμα και για το πάχος των Νοελλήνων και για τα σκυλιά, που γέμισαν τις αθηναϊκές πολυκατοικίες. Και, για να προστεθεί κάποιο φιλολογικό λούστρο σ' αυτή την ιερειδιά που ακούει κανείς από κάθε ταξίτζη σε ώρες κυκλοφοριακής αιχμής, να 'σου και η απαραίτητη γκρίνια για την αγγλωσσία, την κατάργηση των αρχαίων και των τόνων, την εισβολή ξένων λέξεων. Βάλτε πλάι σ' όλα αυτά και τη γκρίνια για την ωμότητα του Έλληνα δημόσιου υπάλληλου, το φοφοδεές του Έλληνα πολίτη προς τους ανωτέρους του, την τυραννικότη-

τά του προς τους κατωτέρους του, την αντιπάθειά του για το διάβασμα — και θα έχετε μαζεμένα όλα όσα κάνουν στον κ. Καργάκο τον βίο αβίωτο σε τούτη την εσχατία της Ευρώπης.

Αυτά είναι όλα; ίσως ρωτήσετε. Ε, δεν είναι και λίγα. Μα καλά, τίποτα άλλο δεν τον ενοχλεί τον χριστιανό; ίσως ξαναρωτήσετε. Ούτε η *θεσμοποιημένη* ευνοιοκρατία και αναξιοκρατία, που κάνει τον απλό Έλληνα να ζητιανεύει μια θέση που του ανήκει δικαιωματικά; Ούτε η εγκληματική ολιγωρία της άρχουσας τάξης, που δεκαετίες τώρα πλουτίζει με κρατικά δάνεια και άφησε τον παραγωγικό εξοπλισμό της χώρας να σκουριάζει ή να ξεπερνιέται; Ούτε η ένοχη σιωπή της μισής πνευματικής ελίτ, που ξεπούλησε την ευαισθησία της για χάρη της κρατικής επιχορήγησης; Ούτε ο μικρόνοος επαρχιωτισμός της άλλης μισής πνευματικής ελίτ, που θεωρεί προτέρημα την υπανάπτυξη και τη στείρα προσήλωση στο παρελθόν; Ούτε οι εξανδραποδιστικές μέθοδοι της πολιτικής ηγεσίας, που έκαναν τον λαό να ντρέπεται για την εμπιστοσύνη που της έδειξε; Ούτε η τραγωδία ενός λαού που οι *κάθε λογής* ηγεσίες του τον άφησαν γυμνό από υλικά και πνευματικά εφόδια μπροστά στην πρόκληση του 2.000; Ούτε η *σχεδόν συνειδητή* καταδίκη της Ελλάδας, πάλι από τις ηγεσίες της, να ξεπουλάει την παράδοσή της στο χρηματιστήριο των τουριστικών αξιών, για να μπορέσει να επιβιώσει;

Όχι. Όλα αυτά ούτε συγκινούν τον κ. Καργάκο ούτε τον απασχολούν. Γιατί ο λόγος του είναι καθαρά *εξουσιαστικός*. Θέλει να καταλογίσει ευθύνες πρωτίτως στα θύματα της κοινωνικής στρεβλοφύας που μαστίζει τη σημερινή Ελλάδα — στα θύματα, που ασφαλώς δεν είναι ολότελα άμοιρα ευθυνών, αλλά έχουν κάθε λόγο να φωνάζουν ότι, σε ό,τι αφορά τις ευθύνες, η μερίδα του λέοντος ανήκει σε άλλους. Με τον ίδιο τρόπο όπως ο ζωνόμομος κ. Καργάκος μιλάει σήμερα και η εξουσία στην Ελλάδα, οι πολιτικοί ταγοί, η οικονομική ολιγαρχία, η πνευματική ελίτ. Όλοι αυτοί, μετά την αποτυχία τους στη διαχείριση των κοινών, στρέφουν το δάχτυλό τους προς τα «ζώα» και λένε: Εσείς φταίτε. Γιατί είστε ζώα! Τα τελευταία χρόνια το ακούμε αυτό σε όλους τους τόνους, από τον ολύμπιο πραγματισμό του κ. Μαρίνου στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο» ως τη δαντελένια ειρωνεία του κ. Δήμου στο «Βήμα» και, τώρα, τις παθιασμένες κορόνες του κ. Καργάκου. Το μήνυμα είναι σαφές, κάνει σχεδόν περιττή την αποκρυπτογράφηση του: Είστε κακοί, ανόητοι και ανίεδοι. Δίκαια υποφέρετε και θα υποφέρετε εσαεί, αν δεν δουλέψετε (πού);, αν δεν πειθαρχήσετε (σε ποιον);, αν δεν μπει τάξη στη ζωή σας (από ποιον);. Είναι εντυπωσιακό όσο και ενδεικτικό πόσο απουσιάζουν από το στόχαστρο του κ. Καργάκου οι πραγματικοί υπεύθυνοι της κρίσης, η φανερή και αφανής ηγεσία του τόπου.

Αλλά κάπου αδικούμε τους κ.κ. Μαρίνο και Δήμου, όταν συγκρίνουμε μαζί τους τον κ. Καργάκο. Αυτοί τουλάχιστο μιλούν στο όνομα ενός «προτεσταντικού ορθολογισμού», που πολύ θα ήθελαν να τον δουν να πρυτανεύει και στην Ελλάδα. Ο κ. Καργάκος, αντίθετα, θέλει την ευταξία, την ευπρέπεια, τον σεβασμό κ.λπ. όχι στο όνομα ενός «εξευρωπαϊσμού» (αυτόν, ως γνήσιος «ελληναμύντορας», τον απορρίπτει), αλλά στο όνομα της παράδοσης και των «βαθιά ελληνικών» αξιών. Ποιες είναι αυτές οι αξίες; Ο κ. Καργάκος δεν μας το λέει. Όποτε όμως το βιβλίο του δεν ξεχειλίζει από φαρμάκι για τους Νεοέλληνες, ξεχειλίζει από ένα γενικό και αφηρημένο θαυμασμό για τους αρχαίους, που για τον κ. Καργάκο (αφού το θέμα του βιβλίου του είναι το νεοελληνικό ήθος) θα πρέπει να υπερείχαν από τους απογόνους τους και στο ήθος. Και για να φανεί πόσο αγεφύρωτο είναι το χάσμα, λέει στη σελίδα 55: «Προσωπικά πιστεύουμε πως ο σημερινός Έλληνας δεν έχει τίποτε όμοιο του μέσα στην τριχιλιετή ιστορία μας. Αντίθετα προς τη θεωρία ότι τίποτε δεν γίνεται από το μηδέν, αυτός έχει ξεφυτρώσει από το τίποτε. Γι' αυτό είναι τιποτένιος». (Προσέξτε, μια και μιλάμε για ήθος, τη μετάπτωση από το τρίτο πρόσωπο του «σημερινού Έλληνα» στο πρώτο του «τριχιλιετή ιστορία μας»...). Ο κ. Καργάκος καμώνεται πως αγνοεί ότι σχεδόν όλα τα ελαττώματα που καταλογίζει στους Νεοέλληνες, από τον άκρατο ατομικισμό ως την απάτεωριά, από τον φατριασμό ως την απλυσιά, τα καταμαρτυρούσαν οι άλλοι αρχαίοι λαοί και στους σύγχρονούς τους Έλληνες. Κι έτσι μας δίνει την ευκαιρία να επιστρέψουμε σ' αυτά που λέγαμε στην αρχή τούτου του σημειώματος. Γιατί η νοοτροπία του «ό,τι σημερινό εκφυλισμένο, ό,τι παραδοσιακό υγιές» μας θυμίζει εποχές, καταστάσεις και πρόσωπα αλήστου μνήμης...

Μήπως ο δικτάτορας Παπαδόπουλος δεν επικαλούνταν τον μικροκομματικό εκφυλισμό ως άλλοθι για την «επανάστασή» του; Μήπως ο Παττακός δεν εξαπέλυε μύδρους εναντίον των «ασεβών και αλητών» φοιτητών; Μήπως ο Ασλανίδης δεν *κυνήγούσε* τα μούσια και τις γενειάδες; Μήπως ο Λαδάς δεν χαστούκισε ένα δημοσιογράφο που τόλμησε να γράψει ότι ο Σωκράτης ήταν παιδεραστής; Μήπως ολόκληρη η απριλιανή συμμορία δεν διακήρυσσε στεντορεώς αφοσίωση στα «ελληνοχριστιανικά ιδεώδη», χωρίς ποτέ να μας πει ποια ακριβώς είναι αυτά; Μήπως δεν εκθειάζε με κάθε ευκαιρία το «αρχαίο πνεύμα», αλλά απαγόρευσε τον Αριστοφάνη, επειδή με τις πορδές και τους φαλλούς του χαλούσε το κλισέ; Μήπως τα στρατευμένα Ελληνόπουλα δεν άκουγαν από τους χουντικούς αξιωματικούς τους ότι οι μεν αρχαίοι πρόγονοί τους ήταν ημίθεοι, ενώ τα ίδια δεν ήταν παρά μαμμόθρεφτα, ζωντόβολα και κόπανοι;

Όχι πως ο κ. Καργάκος είναι θιασώτης της απριλιανής δικτατορίας. Ούτε ο Νίτσε ήταν θιασώτης της φυλετικής

υπεροχής των Γερμανών, αλλά μίλησε για τις «ιδέες του αίματος» και οι εθνικοσοσιαλιστές το άρπαξαν αυτό και το έκαναν μπαντιέρα τους. Η θεωρία του «BLUT UND BODEN» (αίμα και γη) ήταν και είναι η ιδεολογική πεμπτούσια του φασισμού και του ρατσισμού. Ο κ. Καργάκος δεν διατάζει να γράψει την ανατριχιαστική φράση «Σήμερα ο λαός μας ξεκόβει από τις ιδέες του αίματος.» (σελ. 51), κι έτσι μας κάνει να καταλάβουμε ποιο νήμα συνδέει τις μεμψιμοιρίες περί του νεοελληνικού εκφυλισμού με τους γενικόλογους ύμνους για το αρχαίο πνεύμα.

Ο κ. Καργάκος, βέβαια, δεν είναι Νίτσε — ευτυχώς για τον Νίτσε και ευτυχώς για εμάς. Αλλά επειδή οι καιροί είναι τέτοιοι που κάποιοι φορείς της εξουσίας και κάποιοι υποβολείς του εξουσιαστικού λόγου στο θεατρικό δράμα «Ελλάδα '87» ψάχνουν για ιδεολογικά δεκανίκια εκεί που ψάχνει και ο κ. Καργάκος, αναγκασθήκαμε να ασχοληθούμε εκτενώς με το βιβλίο του, θέλοντας να σημάνουμε έγκαιρα συναγερμό...

Δημοσθένης Κούρτοβικ

ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΣΕΙΣ

Η διανοητική οίηση των γλωσσαμυντόρων δεν εκδηλώνεται μόνο με τη λεξιθηρία και τη χρήση εξεζητημένων λέξεων και εκφράσεων, αλλά και με την άσκοπη επίδειξη πολυμάθειας, που θυμίζει σχολικές εκθέσεις. Όταν μάλιστα αυτή η επίδειξη γνώσεων συνοδεύεται και από φιλολογική σχολαστικότητα, το αποτέλεσμα αγγίζει τα όρια του γελοίου. Ο κ. Καργάκος μάς προσφέρει άφθονα σχετικά παραδείγματα στο τελευταίο του βιβλίο «Ελληνική ζωνονομία». Γράφει ότι «Ο κ. Ζάχος Χατζηφωτίου είναι η σύγχρονη Ηγερία μας» και μας εξηγεί δια παραπομπής ποια ήταν η Ηγερία. Λίγες αράδες πιο κάτω, νέα παραπομπή για να μας εξηγήσει ποιος ήταν ο... Πετρώνιος. Θεωρεί υποχρέωσή του να εξηγήσει ακόμα και ποιος ήταν ο Γέρος του Μοριά! Άραγε τρέφει ο κ. Καργάκος αυταπάτες για το κοινό που θα διαβάσει το βιβλίο του και πιστεύει όντως ότι απευθύνεται στο Πανελλήνιο; Δύσκολο να το πιστέψουμε. Μάλλον θέλει να δείξει, ο άνθρωπος, ότι συν όλα τα άλλα κατέχει και την τέχνη του παραπέμπει, με εκείνα τα «ψαρωτικά» νομειράκια πλάι στις λέξεις, που έτσι υψώνονται, θα έλεγε κανείς, στη δεύτερη, στην τρίτη, στην όγδοη, στην ν-οστή δύναμη!

★

Τελευταία έχει αρχίσει να διαδίδεται όλο και περισσότερο στο ραδιόφωνο η συνήθεια της ανάγνωσης λογοτεχνικών κειμένων. Πολλοί λογοτέχνες, μάλιστα, δεν κρύβουν την ικανοποίησή τους γι' αυτό, πιστεύοντας ότι έτσι ένα ευρύτερο κοινό έρχεται σε επαφή με την ελληνική λογοτεχνία. Στην πραγματικότητα συμβαίνει το αντίθετο. Η απρόσωπη και μονόδρομη επαφή με ένα λογοτεχνικό κείμενο μέσω της φωνής ενός αόρατου εκφωνητή είναι ό,τι πρέπει για να κάνει την ίδια τη λογοτεχνία αντιπαθή στον μέσο ακροατή. Η φωνή ενός ανθρώπου που διαβάσει κάτι μεγαλόφωνα έχει έτσι κι αλλιώς κάτι το ψεύτικο, που γίνεται ακόμα πιο ψεύτικο όταν αυτός που διαβάσει είναι αόρατος για τον ακροατή του και ο τελευταίος δεν έχει τη δυνατότητα να «ψηλαφήσει» φράσεις που του έκαναν εντύπωση ή τον προβλημάτισαν. Είναι απορίας άξιο πώς δεν το έχουν αντιληφθεί αυτό οι ραδιοπαρουσιαστές. Εκτός αν χρησιμοποιούν την ανάγνωση κειμένων για απλό «παραγέμισμα» στα τριαντάλεπτα και τα εξηντάλεπτά τους...

Δ.Κ.

Τα παιδιά απ' την επαρχία κάποτε μεγαλώνουν. Κι όσο μεγαλώνουν τόσο περισσότερα καταλαβαίνουν τι γίνεται γύρω τους, τόσο περισσότερο αισθάνονται προδομένοι απ' ό,τι κάποτε υποστήριζαν. Για όσους επιμένουν να ζουν στη «δημοκρατία» της κυρίας Θάτσερ η ζωή δεν είναι μόνο βίωμα, είναι άσχημος βραχνάς. Είδαμε ένα μεγάλο γκρουπ γέννημα θρέμα των καιρών του, ένα γκρουπ που επιμένει να παλεύει κόντρα σ' αυτούς τους καιρούς και την απάθεια του κόσμου. Μιλάμε παρακάτω με τον κιθαρίστα των THREE JOHNS τον John Langford.

Χρήστος Μόσιαλος

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ

Σχολιαστής: Πώς ξεκίνησαν οι Three Johns?

Langford: Απλά είμαστε τρεις φίλοι απ' το Ληντς. Εγώ κι ο Hyatt γυρίζαμε μαζί στο κολλέγιο κι όταν το τελειώσαμε δεν υπήρχε καμιά δουλειά για μας. Τελειώνεις το κολλέγιο και λες: «Τι στο διάολο θα κάνω εγώ τώρα;» Εκείνη την εποχή ήμουν στους Mekons αλλά περνούσαμε μια περίοδο ξεκούρασης. Έτσι είπαμε με τον John: «Πάμε να παίξουμε! Ας φτιάξουμε ένα γκρουπ κι ας μεθάμε κάθε μέρα!» (γέλια). Τόσο απλά. Στη διαδρομή πήραμε το drum machine που είναι πολύ ενδιαφέρον καθώς δεν το έχουν πολλά γκρουπ.

Σχ.: Σας βολεύει να παίζετε ό,τι θέλετε;

Langford: Αμέ! Το drum machine είναι εντάξει, μόνο όταν το προγραμματίζεις το βαριέσαι καμιά φορά. Στους Mekons δουλεύουμε μ' ένα πολύ καλό ντράμερ και οι Three Johns έχουν ηχογραφήσει μαζί του. Αλλά ζωντανά είναι πιο ενδιαφέρον που είμαστε μόνο τρία άτομα στη σκηνή.

Σχ.: Κι αν θέλετε να ξεφύγετε λίγο απ' τα καθορισμένα;

Langford: Το μηχανήμα έχει πολλές δυνατότητες. Αρκούν μερικές ρυθμίσεις για να έχω ό,τι θέλω. Δεν πρόκειται ποτέ να πω: «Ωπα! Ας ρίξουμε ένα βαλσάκι!» Δεν υπάρχει βαλς στη μηχανή. Υπάρχουν όμως όλα τα πράγματα που χρειάζομαι.

Σχ.: Τι μουσική ακούς, τώρα;

Langford: Μ' αρέσουν αρκετά τα θορυβώδη γκρουπ στην Αγγλία. Εκείνοι που δε μ' αρέσουν είναι οι αναβιωτές του '80, είναι απαίσιοι. Οι Gaye Bykers on Acid είναι σωστό γκρουπ. Έχουμε πλάκα! Ο Mark Riley είναι ωραίος. Οι Fall είναι ακόμα ενδιαφέροντες.

Σχ.: Ενδιαφέροντες, αλλά...

Langford: Αλλά παράξενοι!

Σχ.: Όχι αυτό, νομίζω ότι ο Smith έγινε συντηρητικός τώρα.

Langford: Μάλλον το κάνει επίτηδες. Ο Smith είναι σαν ταύρος σε υαλοπωλείο. Παίζει ένα δικό του παιχνίδι, ποτέ δε λέει ό,τι σκέφτεται. Ο Mark Riley λέει πάντοτε ό,τι αισθάνεται, είναι έντιμος. Οι Jesus and Mary Chain είναι καλοί. Ήταν υπέροχοι όταν πρωτάρχισαν αλλά από τότε επαναλαμβάνουν τους εαυτούς τους με βάση τα μοτίβα των Velvet. Τους προτιμώ πάντως απ' όλα τα άλλα γκρουπ που τους μιμούνται! Οι Membranes είναι σωστό γκρουπ. Μ' αρέσει ακόμη η νέα country μουσική που ακούγεται στην Αμερική και μερικά απ' τα hip-hop τραγούδια. Οι Public Enemy είναι αρκετά ενδιαφέροντες.

Σχ.: Τι σου αρέσει περισσότερο, να γράφεις δίσκους ή να παίζεις σε συναυλίες;

Langford: Και τα δυο μ' αρέσουν! Αλλά καμιά φορά και τα δυο μου είναι μισητά! Ήμουν με τους Mekons στην Αμερική για ένα μήνα πριν έρθω εδώ. Τα ακροατήρια στις πόλεις ήταν πολύ εντάξει γιατί μας ξέρανε, αλλά στην επαρχία την είχαμε άσχημα! Στο Τέξας όταν παίξαμε, ήρθαν 20 άτομα, και δυο σκυλιά, που σε κάποια φάση άρχισαν άγριο καυγά. Πολύ-πολύ απαίσια κατάσταση!

Σχ.: Πώς βλέπεις την περίπτωση της επανεκλογής της Θάτσερ;

Langford: Θα ήταν φρίκη αν ξανάβγαине! Αν κάνουν πραγματικότητα όλα όσα διακηρύσσουν η κατάσταση θα γίνει πολύ άσχημη. Εύχομαι ο κόσμος να καταλάβει τι είναι στ' αλήθεια, πού στ' αλήθεια θέλουν να φτάσουν. Γιατί αν κερδίσουν τώρα θα φτάσουν στα άκρα. Πάντως μάλλον η Θάτσερ θα παραιτηθεί αν επανεκλεγεί, και θ' αφήσει στη θέση της ένα απ' τα νέα αστέρια στο κόμμα. Κι αυτοί, είναι πολύ κακές περιπτώσεις, όπως εκείνος ο τρελός ο Norman Tebbit. Στην πραγματικότητα βέβαια δεν είναι τρε-

λοί, είναι «εξαιρετικοί» καπιταλιστές. Είναι πολύ ξύπνιοι και αληθινά φανατικοί στην υπεράσπιση των καπιταλιστικών συμφερόντων. Τα προφυλάσσουν πολύ καλύτερα απ' ό,τι το Εργατικό Κόμμα τα συμφέροντα των εργατών και του σοσιαλισμού. Είναι πολύ αποτελεσματικοί, κι ο κόσμος το εκτιμάει αυτό. Μπορεί αρχικά να μη συμφωνεί με τον τρόπο που κυβερνούν αλλά βλέπει την αυτοπεποίθη-

Ο John Langford (δεξιά) με τον συνεργάτη του Σχολιαστή, σ' ένα διάλειμμα της συνέντευξης...

ση και τη θέλησή τους και σκέφτεται: «Μάλλον ξέρουν τι κάνουν!!» Αυτό φυσικά είναι πολύ λυπηρό, όπως και όλη η πολιτική ζωή στην Αγγλία. Δεν υπάρχει τίποτα για να αισιοδοξείς.

Σχ.: Και το Rock 'n Roll τι σχέση έχει με την πολιτική;

Langford: Δε νομίζω ότι το Rock 'n Roll αλλάζει ή επηρεάζει οτιδήποτε. Η μουσική και κάθε άλλο πολιτιστικό μέσο είναι αναποτελεσματικά στον επηρεασμό της πολιτικής ζωής. Δεν πιστεύω ότι αν γράφαμε ένα τραγούδι που θα 'λεγε «Μην ψηφίζετε τη Θάτσερ» θα άλλαζαν τα μυαλά κανενός.

Σχ.: Οι Redskins λέγανε κάτι τέτοια.

Langford: Το ξέρω! Παρόλο που αυτό που κάνανε ήταν έντιμο, κάπου χάσανε την επαφή με την πραγματικότητα. Το κακό με τους Redskins ήταν η απόλυτη ταύτισή τους με το Socialist Workers Party. Αυτό μου την έδωσε λίγο, παρόλο που συνεργάστηκα μαζί τους και είναι φίλοι μου. Πίστεψαν ότι θ' άλλαζαν τον κόσμο φτιάχνοντας χιτ singles με «επαναστατικούς» στίχους. Αλλά ο κόσμος δεν ενδιαφερόταν για τους στίχους, τους άκουγε μόνο για την ωραία τους μουσική, τα ωραία τους σαξόφωνα!

Σχ.: Τι λες για το Red Wedge;

Langford: Είναι σα να λένε: «Εί! Η ποπ μουσική είναι ψώνιο, γι' αυτό ψηφίστε Εργατικούς». Δεν υπάρχει άμεση σχέση με την κοινωνία, με ό,τι γίνεται. Ο Billy Bragg παρόλο που είναι εντάξει τύπος μου φαίνεται ότι κοροϊδεύει λίγο τον εαυτό του μ' αυτή την ιστορία που είναι απόλυτα δεμένη με τους Εργατικούς. Και οι Εργατικοί αυτή την εποχή δεν αντιπροσωπεύουν τίποτα.

Σχ.: Λένε ότι θέλουν να διώξουν τους πυραύλους.

Langford: Απλά το λένε, δεν το εννοούν. Ξέρουν ότι δεν θα κυβερνήσουν κι έτσι δεν τους πειράζει να υποκρίνονται. Προσπαθούν απελπισμένα να προσεγγίσουν τις μεσαίες τάξεις και ξεχνάνε τους εργάτες. Προσπαθούν να ξεχάσουν το σοσιαλισμό. Μετά την απεργία των ανθρακωρύχων το '74 το Εργατικό Κόμμα απέκτησε μεγάλη δύναμη. Αλλά τι κάνανε; Δώσανε απλά πιο πολλά λεφτά στους εργάτες αντί να χρησιμοποιήσουν τη δύναμή τους για ν' αλλάξουν τη δομή του συστήματος εξουσίας, τη δο-

μή της κοινωνίας. Απλά είπαν: «Εργάτες νικήσατε!! Θα σας δώσουμε πιο πολλά λεφτά!!!». Η Θάτσερ όμως αποδυνάμωσε εντελώς τους εργάτες. Η Θάτσερ είναι τελικά με τον τρόπο της ριζοσπαστική! Μιλάει για την επανάστασή της, μια δεξιά «επανάσταση». Κι αν ξαναβγει θα γίνουν ταραχές. Ίσως όχι τόσο ακραίες ή εκτεταμένες αλλά αρκετές απομονωμένες ομάδες θα τους πολεμήσουν.

Σχ.: Κι αν τους πολεμήσουν θα πεθάνουν;

Langford: Έτσι θα γίνει! Οι αστυνομικοί είναι έτοιμοι. Για τις ως τώρα διαδηλώσεις ήταν απροετοίμαστοι αλλά απόκτησαν πια όπλα και πυρομαχικά. Η κυβέρνηση τους έδωσε απεριόριστη εξουσία και ελευθερία να κάνουν ό,τι θέλουν. Έχουν γίνει κανονικός στρατός. Σου φέρνουν φόβο. Πριν από καιρό ένας αστυνομικός σκοτώθηκε σε μια συμπλοκή και περιμένουν τώρα για να «ισοφarisουν το σκορ».

Σχ.: Οι εργάτες στην Αγγλία τι μπορούν να κάνουν;

Langford: Δεν μπορούν να κάνουν και πολλά πράγματα. Κάποτε είχαν τις απεργίες αλλά τώρα πια έχουν απαγορευτεί. Οι Συντηρητικοί έστρεψαν τους εργάτες εναντίον των εαυτών τους. Όταν στις εφημερίδες εφαρμόστηκε η νέα τεχνολογία έδωξαν όλους τους τυπογράφους και στη θέση τους έφεραν μέλη της ένωσης των ηλεκτρολόγων. Κι αυτοί, βοήθησαν τους καπιταλιστές, τον Rupert Murdoch! Κάπου εκεί τέλειωσαν όλα. Οι εργάτες δεν μπορούν ν' απεργήσουν γιατί δεν έχουν δουλειά. Πώς ν' αντιδράσει κανείς πια; Οι άνθρωποι πρέπει να προχωρούν με μικρές νίκες, να οργανώνονται όσο μπορούν καλύτερα!

Σχ.: Ζητώντας τι;

Langford: Τι να πω; Πρέπει να ζητάς τα πάντα! Ο αφοπλισμός είναι πολύ σπουδαίο πράγμα! Αυτό που συμβαίνει στην ΕΣΣΔ είναι κάτι διαφορετικό, η πολιτική του Γκορμπατσώφ σε κάνει αισιόδοξο. Εύχομαι να μην είναι ένα κόλπο για τη δημοσιότητα. Στην Αγγλία δυστυχώς οι αριστεροί μάχονται ο ένας τον άλλο περισσότερο απ' ό,τι τη Θάτσερ.

Σχ.: Οι Πράσινοι στη Γερμανία έχουν αρκετούς ψήφους.

Langford: Ναι, αλλά μου φαίνεται ότι δεν τα λένε και πολύ καλά. Νοιάζονται για το χορτάρι και το πράσινο αλλά όχι τόσο για τους ανθρώπους. Προσωπικά με συγκινούν το Greenpeace και το CNO και θέλω να τα βοηθώ. Μ' αρέσει ο τρόπος δράσης τους. Τουλάχιστον κάνουν κάτι που μπορείς να το δεις. ΚΑΝΟΥΝ κάτι, δεν κάθονται όλη την ώρα να συζητάνε, δεν είναι γραφειοκράτες σαν τους Εργατικούς...

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΘΡΕΦΤΗ

Ο ΙΟΥΝΙΟΣ του 1987 καταγράφεται με ιδιαίτερο τρόπο στο ημερολόγιο της... ιστορίας: Είναι ο μήνας-ξεκίνημα του «Αθήνα-FM 98,4», του πρώτου, ως πούμε, νόμιμου μη κρατικού ραδιοσταθμού της χώρας. Βάζουμε το «ας πούμε» γιατί είναι κάπως αξιοπερίεργο μια κυβέρνηση να χορηγεί άδειες λειτουργίας κάποιων σταθμών που η ύπαρξή τους — για την ώρα — δεν προβλέπεται από τους νόμους! Η προσπάθεια να μην χαρακτηριστεί και ήρωας ο κ. Έμπερτ είναι προφανής...

Ο ίδιος πάντως δεν δείχνει να πολυνοιάζεται γι' αυτό. Ίσως γιατί ο φακός της δημοσιότητας, έτσι ή αλλιώς, είναι στραμμένος σ' αυτόν και στο εγχείρημά του, ακόμη και όταν οι σχετικές αναφορές δεν κατανοούν ή δεν καταγράφουν, πλήρως τις διαστάσεις του. Κάτι η ώθηση του «καινούργιου», η πληθώρα και η «προέλευση» των συνεργατών, κάτι οι επιθέσεις της κλαδικής δημοσιογράφων της Νέας Δημοκρατίας και οι εκ παραλλήλου συζητήσεις στην κοινοβουλευτική επιτροπή για την «ελεύθερη ραδιοφωνία» εξασφαλίζουν το φως των προβολών για τον κ. Έμπερτ, του δίνουν δηλαδή ακροαματικότητα, κάτι που από μόνος ο σταθμός του, έτσι όπως παρουσιάζεται, δεν μπορούσε να καταφέρει.

Ο «θαγός» δεν βγήκε ακόμη από το καπέλο

Υπάρχουν τα συν και τα πλην, ήταν ο τίτλος ενός σχολίου της «Αυγής» που εκφράζει, νομίζουμε, τον τρόπο με τον οποίο η μεγάλη πλειοψηφία εντύπων και φορέων «είδε» το δημοτικό ραδιοσταθμό της Αθήνας. Οι εξαιρέσεις — του Ριζοσπάστη και των οργανωμένων καλάμων της δεξιάς — στις οποίες θα σταθούμε αργότερα και οι διαφορές τόνου δεν αλλοιώνουν την εικόνα...

Συν όπως οι σχολιαστές που καλύπτουν ολόκληρο το πολιτικό φάσμα, η δυνατότητα όλων των κομμάτων να έχουν τον πεντάλεπτό τους, η στήριξη του προγράμματος στη μουσική, ο ερασιτεχνικός «αέρας» του σταθμού. Και πλην όπως οι ώρες των εκπομπών που δεν τηρούνται, η κακή εκφορά λόγου από κάποιους συνεργάτες, οι λεπτομέρειες δηλαδή...

Γίνεται όμως σχολιάζοντας να μένουμε πάντα στην πρώτη όψη των πραγμάτων; Δίχως να αναρωτιόμαστε τι έλειπε και τι ήρθε να καλύψει(;) το κενό, χωρίς να συζητάμε πώς καταγράφονται τέτοιες προσπάθειες, τι στόχους έχουν και ποια είναι τα όριά τους; Εμείς πιστεύουμε πως όχι!

Και είναι οι επιθέσεις που δέχεται ο κ. Έμπερτ και η πρωτοβουλία του από τους οργανωμένους στο κόμμα του δημοσιογράφους του «Ελεύθερου Τύπου» και της «Μεσημβρινής», που δίνουν σε όποιον θέλει να το δει, ένα νήμα για την απάντηση αυτών των ερωτημάτων. Σίγουρα πίσω από αυτές τις επιθέσεις βρίσκονται «προσωπικά» κίνητρα. Οπωσδήποτε οι επιτιθέμενοι, ή κάποιοι έστω από αυτούς, ζήτησαν εκπομπές στον «Αθήνα FM 98,4» και δεν τις πήραν, έχουν λοιπόν προσωπικό λόγο να τα βάζουν με το αφεντικό του σταθμού...

Αλλά γιατί δεν τις πήραν; Είναι έτσι απλά τα επαγγελματικά κριτήρια στη μέση; Γιατί άραγε κάποιες στήλες, απάρδεκτες ίσως για μας ή κάποιους άλλους, δημοφιλέστατες όμως στον κόσμο της Δεξιάς, σε αυτό που αποκαλείται «λαϊκή βάση» της ΝΔ, δεν είναι σκόπιμο — κατά τον κ. Έμπερτ — να μεταφερθούν και στα ερτζιανό;

Με άλλα λόγια: Διαφωνία υπάρχει και είναι πιο ουσιαστική απ' ό,τι φαίνεται. Είναι διαφωνία πάνω στο πώς γίνεται σήμερα αντιπολίτευση, τι στόχους πρέπει να έχει και

άρα τι κινήσεις επιλέγει... Οι δεξιοί «κάλαιμοι» που αντιδρούν στο δημοτικό ραδιοσταθμό της Αθήνας, η πλειοψηφία των συμβούλων του συνδυασμού «Νέα Εποχή» που δεν παρέστη στα εγκαίνιά του και η επίσημη Νέα Δημοκρατία που κρατά τις αποστάσεις, υποδαυλίζει την αντίθεση ή ψιθυρίζει τις επιφυλάξεις της, είναι οπαδοί ή και συμμετοχοί της διαμόρφωσης, του «στυλ Μητσοτάκη», του σχήματος «ήλιος» — «σκοτάδι» του κ. Κουτσόγιωργα, με αντεστραμμένους βέβαια τους «καλούς» και τους «κακούς».

Είναι ακόμη — σε «καθαρά» ραδιοτηλεοπτικό επίπεδο — υπέρμαχοι του συνθήματος «κάτω η φασιστική ραδιοτηλεόραση του ΠΑΣΟΚ», αλήθεια θυμάστε τη συγκέντρωση της ΝΔ στην Κατεχάκη; Πιστεύουν δηλαδή αυτό που σαφέστερα σήμερα εκφράζει η ΟΝΝΕΔ, με τη γνωστή λαϊκή βάση και τη Μητσοτακική ηγεσία, προετοιμάζοντας το δικό της σταθμό: «Ένας νέος τρόπος επικοινωνίας που απαγορεύει το αυταρχικό ΠΑΣΟΚ, ένα παράδειγμα αντικειμενικής ειδησεογραφίας και εν γένει πληροφόρησης που μόνο φασιστικά και κομμουνιστικά καθεστώτα περιορίζουν». Θέλουν δηλαδή «ένα περίβλημα ψυχαγωγικού, ενημερωτικού περιεχομένου με μικρά, ευκίνητα και δυναμικά πολιτικά μηνύματα»...

Ο κ. Έμπερτ όμως είναι αλλού! Έχει ξεχάσει πια την «Κατεχάκη» και τα περί «φασιστικής» ραδιοτηλεόρασης. Τώρα υποστηρίζει — και το δείχνει με το σταθμό του — πως «με τα κρατικά κανάλια δεν θα κάνουμε ανταγωνισμό γιατί πιστεύουμε στη συνεργασία, τη διακίνηση ιδεών και πληροφοριών, εμείς τουλάχιστον...» Δηλώνει ακόμη πως ο σταθμός «δεν είναι πράσινο, μπλε ή κόκκινο» και ότι κατάλαβε πλέον πως το σωστό είναι μια άποψη στη «δεύτερη σελίδα» που αντικρούεται από μια άλλη στην «τέταρτη»...

Το «δεν αρκεί μια εναλλαγή στην εξουσία» που δήλωνε πριν λίγο καιρό ο Γ. Ράλλης εξηγώντας την αποχώρησή του από τη ΝΔ ξαναπαίρνει τώρα από τον Μιλτιάδη Έμπερτ αλλά με άλλο τρόπο... Αυτό που παραμένει ίδιο είναι η κατεύθυνση: Το ξεπέραςμα των πολώσεων του παρελθόντος; «οι νέες γενιές θέλουμε να ξεπεράσουμε αυτά τα διλήμματα», κατά πώς λέει ο ίδιος, η προσπάθεια για ευρύτερες συγκλίσεις, η προοπτική της αστικής ανασυγκρότησης. Ο Έμπερτ αντιλαμβάνεται την περιορισμένη εμβέλεια αυτών που προηγήθηκαν — Στεφανόπουλος, Μπούτος, Ράλλης κ.λπ. — και μπαίνει στο παιχνίδι χωρίς όμως να αντιγράψει τις μεθόδους τους, προφανώς για να μη βρεθεί στη θέση τους.

Σ' αυτές τις συνθήκες και με BACKGROUND τις επιθέσεις των δεξιών εφημερίδων η συνέντευξη Μητσοτάκη την τέταρτη μέρα λειτουργίας του σταθμού πολύ απέχει από το να δίνει το στίγμα του, όπως είδε ο «Ριζοσπάστης». Ο αρχηγός της ΝΔ νιώθει, σ' αυτή τη φάση, αρκετά ισχυρός ώστε να νομιμοποιήσει τον... αντίπαλο. Έχει άλλωστε ειδικότητα στις μικροκινήσεις τακτικής ώστε να μη διακινδυνεύει άκαιρα... Μετά από αυτό η πτώση του τόνου των δεξιών επιθέσεων είναι φυσιολογική.

«Φυσιολογική» δεν ήταν η επόμενη κίνηση του Μ. Έμπερτ που με την ευκαιρία μιας συνέντευξης στην «Ελευθεροτυπία» τράβηξε το σχοινί: Πέρα από τα αναμενόμενα, με βάση όσα περιγράψαμε παραπάνω, όπως «τι καινούργιο έγινε στην τέχνη, την πολιτική, την επιστήμη και δεν συνάντησε αντιδράσεις», ξεκαθάρισε ότι «δεν μπορώ να δεχθώ μαθήματα από ανθρώπους που πριν λίγα χρόνια έβριζαν τη Νέα Δημοκρατία» και χαρακτήρισε, προκαλώντας νέες επιθέσεις των εφημερίδων της δεξιάς, πρότυπο της πρωτοβουλίας του την «Ελευθεροτυπία»!...

Θέλησε ίσως, έτσι να υπενθυμίσει ότι οι συμβιβασμοί μεταξύ δύο πλευρών δεν μπορεί παρά να είναι υπόθεση και των δύο...

Οι τακτικές κινήσεις έχουν —δυστυχώς...— και όρια

Μετά από αυτά δεν είναι δύσκολο να εξηγηθεί η συγκεκριμένη επιλογή συνεργατών του σταθμού. Με εξαίρεση κάποιες συμμετοχές-άλλοθι, για να υπάρξει εκπροσώπηση όλων των εφημερίδων και όλων των πολιτικών κομμάτων, οι δημοσιογράφοι που καλούνται να στελεχώσουν τον πρώτο μη κρατικό ραδιοσταθμό κινούνται στον ίδιο, στρατηγικά, χώρο με το δήμαρχο-επικεφαλής.

Είναι «ευρωπαϊστές», «αντίπαλοι του λαϊκισμού», θέλουν την ανατροπή της σημερινής μορφής της πολιτικής σκηνής... Οι περισσότεροι ενοποιούνται πίσω από διατυπώσεις του είδους «δεν υπάρχει αριστερός και δεξιός δημοσιογράφος», κριτικάρουν τον Μητσοτάκη ακριβώς για το «λαϊκιστικό» τρόπο που υσκει αντιπολίτευση, το ΠΑΣΟΚ γιατί δεν ξεκαθαρίζει τη σημερινή «επαμφοτερίζουσα» κατάσταση στις γραμμές του («σώφρονες-στελέχη και «άφρονες-μηχανισμός») και κάπου-κάπου θυμούνται την αποπομπή του Καραμανλή από την προεδρία και δακρύζουν...

Έτσι δεν είναι παράξενο που οι ερωτήσεις των «αριστερών» δημοσιογράφων προς τον κ. Μητσοτάκη επικεντρώθηκαν, ακριβώς, στον τρόπο που ασκεί αντιπολίτευση, στις ικανότητες των στελεχών που διαγράφηκαν ή αποχώρησαν, ακολουθώντας —και αυτοί— τους δρόμους της «σωφροσύνης», στην προώθηση του σχήματος Έβερτ-Εθνική Συμφιλίωση.

Το παιχνίδι λοιπόν είναι κατ' εξοχήν πολιτικό και αυτό καταδείχνει και η επιλογή του προσωπικού του σταθμού. Στην τωρινή φάση όμως αυτή η επιλογή προσδιορίζει —αρνητικά— και τα όρια της προσπάθειας: Η ανάγκη διαφοροποίησης από τον τρόπο που ασκεί αντιπολίτευση η Νέα Δημοκρατία, η καταγραφή της ανάγκης «συνεργασίας», η πρόκριση δημιουργίας ενός ακόμα σταθμού και όχι ενός σταθμού-αντίπαλου των ΕΡΤ, μεταθέτει το ζήτημα της εδραίωσής του από το πολιτικό και γενικό στο τοπικό και πολιτιστικό. Αλλά το υλικό —συνεργάτες και «φιλοσοφία»— δεν είναι έτοιμο για μια τέτοια παρέμβαση.

Ο σταθμός του κ. Έβερτ δεν μπορεί —όπως παλαιότερα το Τρίτο Πρόγραμμα του Μάνου Χατζιδάκι με την ελιτιστική αλλά σαφή άποψη— να παρέμβει στο πολιτιστικό γίγνεσθαι δημιουργώντας το κοινό του. Ούτε η «Νέα Εποχή» (πέρα από τα εσωτερικά της προβλήματα που προέρχονται από τη διάσταση της σημερινής ΝΔ με τον κ. Έβερτ) μπορεί να αρθρώσει «τοπικό» λόγο, καθώς η πορεία

και η νίκη της καμιά σχέση δεν είχε με την πόλη και τις «εσωτερικές» της διεργασίες, αλλά, ήταν αποτέλεσμα μιας κεντρικής πολιτικής στάσης και σύγκρουσης.

Χωρίς τη λύση αυτής της αντίφασης ο σταθμός του κ. Έβερτ και των συν αυτών είναι καταδικασμένος να παλαντζάρεται μεταξύ αυτού που συζητείται στις εφημερίδες και αυτού που ακούγεται τυχαία.

Από και και πέρα το μόνο που μπορεί κανείς να προσθέσει, όταν μάλιστα βλέπει —ως απάντηση υποτίθεται στις δεξιές επιθέσεις— κείμενα όλως διόλου απολογητικά όπως αυτό του ρεπόρτερ στο ΑΝΤΙ της 19ης Ιουνίου, είναι ότι ο εκ των σχολιαστών του σταθμού Σταύρος Λυγερός που αποχώρησε γιατί «το θέμα του Ρ/Σ ενεπλάκη σε παραταξιακές αντιθέσεις και στην πράξη εμφανίζεται να ταυτίζεται με την πολιτική προσωπικότητα του κ. Έβερτ», πραγματικά —αυτή τη φορά— έφυγε νωρίς...

Τα πάντα γίνονται για τους επαγγελματίες...

Παράλληλα με τις εκπομπές του «Αθήνα FM» και τις συζητήσεις σε άλλους δήμους, η διακομματική κοινοβουλευτική επιτροπή συνεχίζει τις εργασίες της για την κατάρτιση του νόμου που καθορίζει τα των αδειών και της λειτουργίας των μη κρατικών σταθμών. Απ' ό,τι φαίνεται

μάλιστα καταλήγει ότι, για την περιοχή της Αττικής, υπάρχουν μόνο 20 συχνότητες ελεύθερες... Αν θέλετε λοιπόν κάντε μόνοι σας τις απαιτούμενες προσθαφαιρέσεις για να βρείτε ποιοι θα είναι οι «τυχεροί 20»!

Το ΠΑΣΟΚ πάντως, άλλη μια φορά(!), τοποθετήθηκε ξεκάθαρα: Αφού είπαν οι εκπρόσωποί του σε όλους τους τόνους ότι «άλλο ραδιόφωνο και άλλο τηλεόραση», αφού μας... έπεισαν ότι ελεύθερη ραδιοφωνία δεν σημαίνει ελεύθερη τηλεόραση, ή όπως είπε στη Βουλή ο βασικός εισηγητής του Γ. Παπανδρέου «το υψηλό κόστος ενός τηλεοπτικού σταθμού δεν επιτρέπει να γίνει ελεύθερος συμμετοχικός θεσμός η τηλεόραση», κατέληξε σε ένα σχέδιο που προβλέπει τη δημιουργία τρίτου καναλιού στο οποίο θα υπάρχει δυνατότητα συμμετοχής ιδιωτών, με την παραχώρηση σ' αυτούς ζωνών προγράμματος!!

Για τη Νέα Δημοκρατία βέβαια δεν τίθεται ζήτημα: Η κριτική της στις ΠΑΣΟΚικές ενέργειες εστιάζεται στην «ατομία» θεσμοθέτησης και ιδιωτικής τηλεόρασης πλάι στο ραδιόφωνο των «νέων επιχειρηματιών». Ενδιαφέρον είναι —αν και αναμενόμενο— ότι στο μπλοκ της «ιδιωτικοποίησης» πρέπει να αθροίζουμε πλέον και επισήμως την Ελληνική Αριστερά, όπως ήδη είπαμε οι «ευρωπαϊστές» έχουν κοινό όραμα. Η Ε.Α.Ρ. λοιπόν θέλει χωρισμό στα τέσσερα των συχνότητων: Ένα κομμάτι στο κρατικό ραδιόφωνο, ένα στους ιδιωτικούς επιχειρηματικούς φορείς, ένα στους κοινωνικούς φορείς (αλήθεια, εδώ δεν μπαίνουν ο ΣΕΒ, ο ΣΕΑΠΕ και τα τέτοια;) και ένα κομμάτι της τούρτας, έτσι για να πάρουν γεύση, στους ερασιτέχνες.

Το ΚΚΕ βέβαια αντιτίθεται, καταλαβαίνοντας ότι όχι μόνο εκδημοκρατισμός των ΕΡΤ δεν επέρχεται αλλά οι... ιδιώτες είναι έτοιμοι να σαρώσουν. Καταγράφει έτσι τη διαφορετικότητά του αλλά, πέραν τούτου ουδέν. Ως γνωστόν η Βουλή δεν είναι γι' αυτό προνομιακό πεδίο παρέμβασης, δεν φαίνεται όμως και να βρίσκει άλλα προσφορότερα. Άρθρα στο Ριζοσπάστη λοιπόν και επερωτήσεις!

Πολλές οι αιτήσεις και λίγα τα ανοίγματα

Ο δημοτικός ραδιοσταθμός του Πειραιά, που ίσως αυτή τη στιγμή να «στέλνει» τις πρώτες πειραματικές εκπομπές του, θα είναι όπως όλα δείχνουν σημαντικά διαφορετικός από αυτόν της Αθήνας. Αυτό σαν αποτέλεσμα της συγκρατημένης, γενικότερα, πολιτικής στάσης που κρατά ο κ. Ανδριανόπουλος, σε σχέση με τον κ. Έβερτ. Εδώ δεν έχουμε αρχηγικές εμφανίσεις και στρατηγικού χαρακτήρα παρεμβάσεις. Λίγη... ιδιωτικοποίηση μόνο και «αμερικανοτραφές» πρόγραμμα: Μουσική και χάπενινγκ!

Οι υπόλοιποι δήμοι της Αττικής συνασπίζονται, μιας και απουσιάζουν φαίνεται στις παρυφές του Λεκανοπεδίου οι «μαϊκήνες» που έδωσαν το κάτι τις τους στις «κεντρικές» προσπάθειες! Η πρωτοβουλία μάλιστα που ξεκίνησαν οι Άγιοι Ανάργυροι και οδήγησε στη ραδιοτηλεοπτική «ένωση» της Δυτικής Αθήνας, από Αιγάλεω μέχρι Πετρούπολη, μοιάζει ενδιαφέρουσα. Είναι η μόνη, ως τώρα, δημοτική κίνηση για το ραδιόφωνο που δηλώνει ότι, πριν καταλήξει(!), θα συζητήσει τις προτάσεις που κατατίθενται σε λαϊκές συνελεύσεις.

Όλες βέβαια οι ως τώρα κινήσεις των όποιων φορέων δεν αποφεύγουν παρά σπάνια τον σκόπελο των «τεχνικών απαντήσεων» και του οργανωτισμού. Ερωτήματα που θα έπρεπε να κυριαρχούν, από το «τι εκπομπές» και γιατί μέχρι το «πώς κινητοποιούνται οι ίδιοι οι δημότες» και όχι οι εκπρόσωποί τους, απουσιάζουν. Συνδέσεις που θα έπρεπε να επιχειρηθούν, με την πολιτική, τον πολιτισμό, την κοινωνία, εξοστρακίζονται.

Αυτή η κατάσταση οδηγεί, πάλι!, στη γνωστή συνέπεια: Τα πάντα γίνονται ερήμην αυτών που —θεωρητικά— αφορούν τα τεκταινόμενα. Εξόν βέβαια από τους επιχειρηματίες. Αυτοί και ενδιαφέρονται, και συμμετέχουν και αποφασίζουν...

Κατά τα άλλα υπάρχουν οι «άλλες»(!) πρωτοβουλίες της Χαλκίδας, του Κορυδαλλού, του Άργους και ίσως μια-δύο ακόμη που δεν γνωρίζουμε. Και ο Μπρεχτ που πριν από πολλά-πολλά χρόνια έλεγε πως το ραδιόφωνο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να γίνει ο καθένας πομπός και δέκτης...

Βαγγέλης Δεληπέτρος

ΓΝΩΡΙΣΑ το Γιώργο Μακρή λίγο μετά το τέλος της κατοχής, καθώς έβγαينا έκθαμβος απ' το καβούκι μιας αρκαδικής παροικίας στην Αθήνα κι απ' το στενό κύκλο λίγων συμμαθητών σ' έναν ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο. Εθήτευσα κοντά του, μαζί με κάποιους φίλους, κάπου δυόμισι χρόνια, ώπου έφυγε φαντάρος. Λέω «εθήτευσα» διότι δεν τον θυμάμαι απλώς σαν κάποιον, που αγόρευε περί παντός του επιστητού, όπως π.χ. ο Μάκης Μιχαλόπουλος ή ο Φαίδρος Μπαρλάς· ίσως η διαφορά στην ηλικία μας, ίσως μια ιδιαίτερη σιγουριά, που του έδινε η ευρυμάθειά του, ίσως το αναμφισβήτητο χάρισμα μιας αψεγάδιαστης συλλογιστικής και ίσως προπαντός η διάθεσή του και η ικανότητά του να επωμισθεί ένα τέτοιο ρόλο, μου τον θυμίζουν σαν «διδάσκαλο».

Σ' αυτή την ανάμνησή μου ασφαλώς παίζει ρόλο το ότι εγώ κείνο τον καιρό ήμουν πολύ αβέβαιος για την ταυτότητά μου την ταξική, την πολιτιστική, τη σεξουαλική, την οποιαδήποτε, για να μπορώ να κάνω κάτι περισσότερο απ' το να ακούω, να ρωτάω και να οργανώνω με δυσκολία τις σκέψεις, τις εμπειρίες και την ύπαρξή μου. Νομίζω όμως ότι το κύριο χαρακτηριστικό του Μακρή δεν ήταν η συζήτηση, η αντιδικία, ο διάλογος (αυτά τα είχαν και πολλοί άλλοι), αλλά η διδασκαλία, όταν «ήταν περιστοιχισμένος ως εν μυστικῷ δειπνῶν» («Γραπτά Γιώργου Μακρή», Καρακαλός σελ. 456). Εξάλλου, διερωτώμαι, πόσο είναι ο διάλογος ο «Διάλογος» (Γραπτά σελ. 254-267); πόσο συμβάλλει ο λόγος του συνομιλητή στο να διαμορφώσει και καναλιζάρει το λόγο του Μακρή; πόσο υπερβαίνει μιαν απλή αφορμή, κι ενίοτε ένα εμπόδιο, για την ανέλιξη του δικού του λόγου;

Το 1951 έφυγα στρατιώτης και μετά πέρασα απ' την άλλη πλευρά του λόφου με τη μητέρα του και τους άλλους νοικοκυραίους, απ' όπου τον έβλεπα αραιά και πού μ' ένα ακροατήριο συνεχώς ανανεούμενο από αλλεπάλληλες καινούργιες γενιές προσηλύτων. (Αυτό ήταν το δεύτερο βασικό χαρακτηριστικό του Μακρή — αναγκαία συνέπεια του πρώτου — ότι η βασική παρέα γύρω του είχε μιαν ηλικία γύρω στα 17-24 και γι' αυτό ήταν μια θητεία, που τέλειωνε κάποια στιγμή).

Κάμποσα χρόνια μετά το θάνατό του, στα 1972 νομίζω, η κοινή φίλη μας Λένα Ρικάκη μου είχε απευθύνει τον ψόγο, ότι δεν είχα αγαπήσει ανεπιφύλακτα τον Γιώργο Μακρή, ότι κάπου, κατά κάποιον τρόπο του είχα αποσύρει την εκτίμησή μου. Από τη συζήτηση βγήκε ότι είχε δίκιο στο δεύτερο σκέλος. Ναι, το Γιώργο Μακρή ακριβώς επειδή τον θαύμαζα, ακριβώς επειδή περίμενα πολλά απ' αυτόν, γι' αυτό και τον κατηγορούσα ότι του έλλειπε η αυτοπειθαρχία, η οργάνωση, η εργατικότητα για να καθήσει και να καθλώσει στο χαρτί μερικά έστω από τα τόσα σπουδαία και πολύτιμα, που είχε σκεφθεί και εκστομίσει, ότι πέρασε κι έσβυσε σαν ένας λαμπρός μετεωρίτης χωρίς ν' αφήσει ίχνη. Δεν θυμάμαι τη συνηγορία, που του έκανε η Λένα, αλλά είναι βέβαιο, ότι, ανασκουμπωμένος εγώ ο ίδιος ν' αραδιάζω στο χαρτί τα δικά μου, δεν άλλαξα γνώμη· γνώμη άλλαξα τώρα, διαβάζοντας το «Γραπτά Γιώργου Μακρή».

Απ' όσα γράφουν οι ίδιοι, είναι βέβαιο ότι οι φίλοι του, που είναι οι βασικοί συντελεστές της έκδοσης (Βαλαωρίτης, Γονατάς, Καρακαλός) συμμερίζονται την προτερινή απαίτησή μου για γραπτή παρουσία του Μακρή. Κι εκείνοι μεν ήξεραν ότι ο Μακρής είχε γράψει, αλλά φοβόντουσαν «πως τα γραπτά του είχαν ανεπανόρθωτα χαθεί» (Γονατάς σελ. 11) και μαζί τους κι ο Μακρής. «Τελικά (λέει ο Βαλαωρίτης σελ. 433) εδώ σε τούτο το βιβλίο υπάρχει ό,τι σώζεται απ' αυτόν — προς το παρόν, ώπου να βρεθούν κι άλλα γραψίματά του», «το φιλοσοφικό έργο του Γιώργου Μακρή που υπήρχε σ' ένα κασόνι» (σελ. 428). Η αφετηρία της τοτινής κατηγορίας μου κατά του Γ. Μακρή και της προσπάθειας των φίλων του είναι κοινή· είναι η αντίληψη ότι η διανοητική παραγωγή ενός ανθρώπου κι η πνευματική παρακαταθήκη του κατατίθεται αναγκαία στα γραπτά του, κι ότι σ' αυτά τα γραπτά «υπάρχει ό,τι σώζεται απ' αυτόν». Αυτή την αντίληψη θέλω τώρα ν' αμφισβητήσω.

Δεν αμφισβητώ βέβαια τη χρησιμότητα της έκδοσης. Αμφισβητώ όμως ότι τα γραπτά, που συγκεντρώθηκαν, αποτελούν ό,τι σώζεται απ' το Μακρή, ή ότι αποτελούν έ-

ΛΟΓΟΣ ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ

Ο Θανάσης Καλόμαλος όταν θήτευε στο Γιώργο Μακρή, σε σκίτσο του Νάνου Βαλαωρίτη.

στω το σπουδαιότερο απ' ό,τι μας άφησε. Διότι, άσχετα απ' τις προθέσεις των φίλων του, ο τόμος έτσι περίπου εισπράχθηκε από το αναγνωστικό κοινό και τους βιβλιοκριτικούς-βιβλιοπαρουσιαστές, δηλαδή σαν ό,τι μας άφησε ο Μακρής, ό,τι απόμεινε απ' αυτόν. Νομίζω αντίθετα τώρα, ότι είχα λάθος· ότι υπάρχουν δύο ειδών προσφορές ενός πνευματικού ανθρώπου, η γραπτή και η προφορική· ότι η προφορική συμβολή, που έχει στην Ελλάδα μια παράδοση χιλιετηρίδων μπορεί να είναι εξίσου σπουδαία με τη γραπτή ή και σπουδαιότερη, κι ότι στην περίπτωση Μακρή ήταν πράγματι το κατά πολύ σημαντικότερο έργο του, ενώ η επιμονή μας να τον καθλώσουμε και να τον συντηρήσουμε-διασώσουμε σε κάποια γραφτά, που έπρεπε ν' αφήσει, ή που άφησε, είναι απλώς εκδήλωση μιας δικιάς μας αντίληψης, στην οποία θέλουμε, σώνει και καλά, να τον εντάξουμε, ενώ δεν του ταιριάζει.

«Αν ο Μακρής ζούσε, θα καταργούσε τα κείμενα και θα μιλούσε η ζωντανή παρουσία του» (Τάσος Δεněργης σελ. 434) όπως γινόταν, όσο ζούσε. Τώρα που δε ζει και πάλι είναι παρών και μιλάει διαμέσου δεκάδων ή και εκατοντάδων ανθρώπων, εμού συμπεριλαμβανομένου, που δε θα μιλούσαν και δεν θα έγραφαν, όπως το κάνουν, αν δεν είχαν συναντήσει το Γιώργο Μακρή κι αν δεν είχαν θητεύσει κοντά του. Και νομίζω ότι αυτή η έμμεση παρουσία του Μακρή είναι, παρόλο που δεν μπορεί να μετρηθεί, σπου-

δαιότερη από τα γραπτά του. Διότι αν κρίναμε κι αποτιμούσαμε την τριαντάχρονη πνευματική δραστηριότητα του Μακρή απ' αυτά τα γραφτά, σίγουρα θα τον υποτιμούσαμε, αφού τα γραφτά αυτά, εντασσόμενα μέσα στο CORPUS της μεταπολεμικής νεοελληνικής λογοτεχνίας και συγκρινόμενα με την προσφορά άλλων, του δίνουν μια θέση στις παρυφές της νεοελληνικής μεταπολεμικής παραγωγής σαν συμπάθους αλλά σαφώς ελάσσονας περίπτωσης. Και δεν μιλάω για ποσότητα (ο Καβάφης κι ο Εγγονόπουλος δεν έγραψαν πολύ περισσότερα), μιλάω για το σχεδόν πάντοτε δοκιμαστικό και πολύ συχνά ημιτελές των γραφτών του.

Ο Γιώργος Μακρής υπήρξε ο κατ' εξοχήν άνθρωπος του προφορικού λόγου, ο άνθρωπος που ανεπίσημα κι αναρμόδια (αν η αρμοδιότητα καθορίζεται από πανεπιστημιακούς τίτλους) εδίδεξε επί τρεις περίπου δεκαετίες, περιδιαβάζοντας σε κάποιους νυχτερινούς αθηναϊκούς δρόμους, ή ξαπλωμένος σε δυο-τρεις καρέκλες καφενείου ή ταβερνείου. Κι επειδή άλλες είναι οι απαιτήσεις του προφορικού λόγου κι άλλες του γραπτού, γιαυτό νομίζω τελικά ότι ο Γιώργος Μακρής θα πρέπει να κριθεί για την προσφορά του κυρίως εκεί στον τομέα του προφορικού λόγου, όπου έδρασε και διέπρεψε.

Θανάσης Καλόμαλος

ΓΙΑΤΙ ΕΙΜΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣ

ΜΑΡΞΙΣΤΗΣ

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ νάσαι σήμερα Επαναστάτης Μαρξιστής; Δίνω την προσωπική μου απάντηση που ίσως δεν είναι γενικά αποδεκτή, από όσους θεωρούν τους εαυτούς τους Επαναστάτες Μαρξιστές. Κάτω από την πίεση μιας τρομερής πολύμορφης ιδεολογικής επίθεσης της αστικής τάξης και όλων των συντηρητικών αν όχι καθαρά αντιδραστικών δυνάμεων του Κόσμου μας, η φάλαγγα των Επαναστατών Μαρξιστών έχει σμικρύνει και δυσκολεύεται να διατηρηθεί και ιδίως να αμυνθεί κατάλληλα. Κατά την γνώμη μου πρόκειται για συγκυριακή, περαστική «διάσχιση της ερήμου». Οι αιτίες είναι πολλαπλές και θα επανέλθω. Αλλά ας ξαναγυρίσουμε στην δικιά μου προσωπική περίπτωση. Γιατί είμαι, περισσότερο παρά ποτέ, επαναστάτης-μαρξιστής;

Πρέπει ν' αρχίσω από τον όρο Επαναστάτης. Νάσαι Επαναστάτης σημαίνει για μένα νάχεις ασπαστεί μια ηθική και φιλοσοφική στάση του ατόμου, τοποθετημένου στο συγκεκριμένο τωρινό κόσμο. Γίνεται κανείς Επαναστάτης, δηλαδή οπαδός μιας ριζικής κοινωνικής αλλαγής, συνειδητοποιώντας μέσα σε ποιο Κόσμο ζούμε, μέσα σε ποιο απαράδεκτο Κόσμο ζούμε. Πιστεύω πως ο Άνθρωπος έχει μια φυσική κλίση προς το αέναο ξεπέρασμα του εαυτού του προς ένα απόλυτο. Αυτή η κλίση που είναι πρώτα-πρώτα ηθικής φύσης, δεν μπορεί να ικανοποιηθεί από το θέαμα του σημερινού Κόσμου, μέσα στον οποίο, ολοφάνερα, για οποιοδήποτε προσεκτικό και κριτικό πνεύμα, βασιλεύει πολύμορφη εκμετάλλευση και καταπίεση του ανθρώπου από τον άνθρωπο, μια κοινωνική τάξη πραγμάτων απαράδεκτη.

Αρχίζει κανείς ν' απορρίπτει ηθικά αυτόν τον κόσμο, να θέλει να τον αλλάξει, και να τον αλλάξει ριζικά. Εγκολπώνεται έτσι την στάση και την συμπεριφορά ενός Επαναστάτη.

Γιατί νάσαι Επαναστάτης σημαίνει να μην ανέχεσαι παθητικά την κοινωνική πραγματικότητα, αλλά να της αντιστέκεσαι, ενεργητικά. Και της αντιστέκεσαι τόσο καλύτερα αν αποχτήσεις επιπλέον μια φιλοσοφική και θεωρητική κατάρτιση ικανή να θεμελιώσει σε πιο στέρεες βάσεις την ηθική απόρριψη της πραγματικότητας του Κόσμου μας. Δηλαδή κατορθώνοντας να κατανοήσεις τις βαθιές αιτίες αυτής της κατάστασης των πραγμάτων, και τα μέσα για να ξεπεραστεί αυτή η κατάσταση.

Η θεωρητική κριτική σκέψη βοηθούμενη από την δημιουργική φαντασία μπορούν να συμβάλλουν σ' αυτή την απελευθερωτική πράξη του επαναστατημένου ατόμου, και να το μετατρέψουν σε σταθερό συνειδητό Επαναστάτη. Θεωρώ σαν ψεύτικο πρόβλημα την συζή-

του Μ. Ν. ΡΑΠΗ

τηση που έγινε στους Μαρξιστές και άλλους, αν π.χ. ο Μαρξ κινήθηκε από ηθικούς και φιλοσοφικούς λόγους ή καθαρά «επιστημονικούς» εξελισσόμενος σε Επαναστάτη.

Υπήρξε ή όχι σε μια στιγμή απόλυτη «ρήξη» που μετέβαλε μια σκέψη διαποτισμένη από ηθικές και φιλοσοφικές αντιλήψεις σε σκέψη πραγματικά «επιστημολογική»;

Απορρίπτω τέτοιο ερώτημα γιατί για μένα είναι φανερό πως ένας διανοούμενος που απασχολείται με το κοινωνικό αντικείμενο, δηλαδή την κοινωνία και τον κοινωνικό άνθρωπο έχει την τάση να εξελιχθεί σε Επαναστάτη, ωθούμενος κατ' αρχή από την αντίληψη που έχει του απαράδεκτου θεάματος του Κόσμου, θεμελιώνοντας αργότερα σε βάσεις πιο «ορθολογικές» και «επιστημονικές», την κριτική και το ξεπέρασμα αυτής της κοινωνίας. Η επαναστατική κοινωνιολογία περιέχει αναγκαστικά μια ηθική διάσταση, τόσο εξαιτίας της διαπίστωσης της σημερινής κοινωνικής κατάστασης, όσο και από την αυτονομία της τάσης της να θέλει να ξεπεράσει αυτήν την κατάσταση.

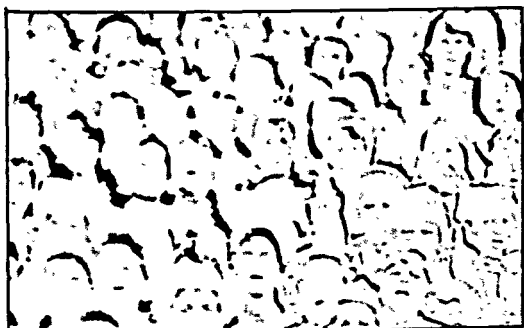
Η λεγόμενη «αντικειμενική κοινωνιολογία» είναι στο βάθος μια τοποθέτηση που είτε παραγνωρίζει την βαθύτερη τωρινή πραγματικότητα, είτε αρκείται ν' αναλύει τις μερικές δευτερεύουσες «δομές» του κοινωνικού αντικείμενου, στις οποίες αυθαίρετα αποδίδει υπερβολική σημασία, τόσο όσο αφορά την ιστορία όσο και το παρόν της ανθρώπινης κοινωνίας. Γίνεται λοιπόν κανείς Επαναστάτης από ηθικά ελατήρια, και σταθεροποιείται μετά στη θέση αυτή με την βοήθεια της φιλοσοφικής και θεωρητικής σκέψης, ταυτόχρονα κριτικής και φανταστικής που επιτρέπει όχι μόνο να κατανοήσουμε τις αιτίες του κοινωνικού είναι αλλά και να σκιαγραφήσουμε τα μέσα ξεπεράσματός του. Εδώ είναι που παρεμβαίνει ο ρόλος του Μαρξισμού. Τοποθετώ τον Μαρξισμό στη σειρά των τριών πιο μεγάλων ανακαλύψεων του 19ου αιώνα που απομυθοποίησαν το βιολογικό, κοινωνικό, και ψυχολογικό είναι του Ανθρώπου, το έργο του Ντάρβιν, του Μαρξ, του Φρόυντ. Σ' αυτόν τον τομέα, της βιολογικής απαρχής και εξέλιξης του γένους μας, της κοινωνικής πραγματικότητας, της πληρέστερης εσωτερικής γνώσης του Ανθρώπου το κύριο της ουσίας των θεμάτων αυτών λέχτηκε από τους τρεις αυτούς μεγάλους διανοητές, ανεξάρτητα από τους αναπόφευκτους ιστορικούς περιορισμούς στη σκέψη τους, και την πρόοδο που επέτελεσαν έκτοτε οι επιστήμες. Όλος ο θόρυβος, όλες οι απόπειρες, φαινομενικά πολύ «επιστημονικές», που γίνονται σήμερα για να περάσουν αυτοί οι διανοητές, και ιδιαίτερα ο Μαρξ, στο

«Μουσείο της Ιστορίας», σαν «ξεπερασμένος» και, ακόμα για να εκμηδενιστούν ολότελα, αποτελούν μέρος κατά την γνώμη μου από την γιγαντιαία ιδεολογική επίθεση των δυνάμεων της συντήρησης αυτού του κόσμου, δυνάμεις που συνειδητά ή ασυνειδητά επιδιώκουν αυτόν τον σκοπό.

Βέβαια δεν πρόκειται να υπερασπίσει κανείς το σύνολο της σκέψης των διανοητών αυτών του 19ου αιώνα, όπως η σκέψη αυτή εκφράστηκε στα διαδοχικά τους κείμενα, ούτε να διακηρύξει κανείς πως η σκέψη αυτή έλυσε όλα τα ζητήματα, και τα κάλυψε όλα.

Μια τέτοια αντίληψη του «ήρωα-διανοητή» δεν έχει τίποτα να κάνει με τον μαρξισμό του Μαρξ. Κάθε διανοητής ακόμα και ο πιο «μεγαλοφυής» συλλαμβάνει ορισμένες όψεις της πραγματικότητας (πούναι άπειρη στην πολυπλοκότητα και τον πλούτο της) και που χρειάζεται μετά να τις συμπληρώνει κανείς διαρκώς. Αλλά αν ένας διανοητής κατάρθωσε να συλλάβει ορισμένες σοβαρές όψεις της πραγματικότητας, του φαινομένου και του «πράγματος καθαυτού» που μας επιτρέπουν να κατανοήσουμε καλύτερα, βαθύτερα, την πραγματικότητα και νάμαστε έτσι σε θέση να ενεργήσουμε πάνω της πιο αποτελεσματικά, τότε ο διανοητής αυτός επέτελεσε ό,τι ουσιαστικότερο ένας άνθρωπος μπορεί να κάνει στην εποχή του. Ένας Μαρξιστής είναι κάλλιστα σε θέση να καταλάβει ότι καμιά σκέψη δεν είναι ικανή να συλλάβει την ολότητα της πραγματικότητας και ότι ο «Μαρξισμός» είναι στο βάθος μια θεωρία και μια μέθοδος επιστημονικού πειραματικού χαρακτήρα εφαρμόσιμη στην μελέτη του κοινωνικού μαζικού φαινομένου, με σκοπό να μπορεί να το μεταβάλλει. Το μαζικό κοινωνικό φαινόμενο είναι ένα ειδικό θέμα που δεν μπορεί να μελετηθεί κατά τον τρόπο των αντικειμένων των λεγομένων «θετικών επιστημών» της φύσης, που σήμερα στηρίζονται ολόένα και περισσότερο στην μαθηματική θεωρητικοποίηση. Το κοινωνικό μαζικό φαινόμενο (ή αντικείμενο) είναι από την φύση του κινητό στο χρόνο και πολύπλοκο στην σύνθεσή του.

Επηρεάζεται επίσης από τον παρατηρητή του, την κουλτούρα, το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ο παρατηρητής αυτός κινείται, και που του προσδιορίζουν μια ηθική και φιλοσοφική προδιάθεση και συμπεριφορά απέναντι στο αντικείμενο της μελέτης του. Αλλά μια και παραδεχτήκαμε όλα αυτά τα χαρακτηριστικά και τους περιορισμούς για μια «επιστημονική» αντιμετώπιση του κοινωνικού μαζικού φαινομένου, δεν μπορούμε να υποτιμήσουμε την τεράστια πρακτική αποτελεσματικότητα της συλλογιστικής και της μεθόδου του Μαρξισμού, για την απομυθοποίηση του κοινω-

νικού μαζικού φαινομένου, την βαθύτερη κατανόησή του, και την δυνατότητα που αποκτούμε έτσι για να το μεταβάλουμε. Το κριτήριο για οποιαδήποτε γνώση και μέθοδο εξερεύνησης της πραγματικότητας είναι, όπως το προτείνει ο Μαρξισμός, η πράξη.

Η πράξη που θρέφει διαρκώς την γνώση, την θεωρία, την μέθοδο και που επαληθεύει την αποτελεσματικότητά τους, σχετική, αλλά πραγματική. Από την άποψη αυτή δεν βρίσκω κανένα σοβαρό λόγο για να 'απορρίψω την πραγματική αντίληψη που έχω για τον λεγόμενο «διαλεκτικό υλισμό» που 'ναι η φιλοσοφική βάση του Μαρξισμού.

Σύμφωνα μ' αυτή την αντίληψη, κατά την γνώμη μου πάντα, πληρέστατα χρησιμοποιήσιμη, υπάρχει μια εξωτερική πραγματικότητα που δεν ταυτίζεται με το «Εγώ» ή το σκεπτόμενο «Είναι» του Ανθρώπου και η οποία αν και είναι πολύ πολύπλοκη, μπορεί προοδευτικά να γίνει γνωστή από τον Άνθρωπο, χάρη στην ολότητα των δυνατοτήτων του, αισθήσεων, λογικού και διάφορων ψυχολογικών ικανοτήτων που ανακαλύφθηκαν κυρίως από τον Φρόυντ. Όταν λέμε πως αυτή η έξω από μας πολύπλοκη πραγματικότητα μπορεί προοδευτικά να γίνει γνωστή, θέλουμε να πούμε ότι το προτόδεο της γνώσης είναι άπειρο, δεν σταματά ποτέ, και ότι η γνώση είναι βέβαια πάντα ιστορικά περιορισμένη.

Αλλά είναι ταυτόχρονα πραγματική γνώση, γιατί μας επιτρέπει να ενεργούμε με μια αυξανόμενη αποτελεσματικότητα στην εξωτερική πραγματικότητα και να την μεταβάλουμε σύμφωνα με τις επιθυμίες και τις ανάγκες μας.

Είναι επομένως μια πραγματική πρόσβαση, αν και πάντα σχετική και περιορισμένη, στο «πράγμα καθαυτό» της ιδεαλιστικής φιλοσοφίας. Είναι της μόδας σήμερα να σχετικοποιούμε στο έπακρο την επιστημονική γνώση της εξωτερικής πραγματικότητας και ακόμα να αναβιώνουμε τον θείσμό υπό διάφορες νέες μορφές.

Είναι της μόδας να περνάμε στην επίθεση εναντίον της «αιτιολογίας», του «ντετερμινισμού», των «νόμων» και άλλων εννοιών που επεξεργάστηκε η επιστήμη για να προχωρήσει η γνώση της εξωτερικής πραγματικότητας. Νέες έννοιες εμφανίζονται, όπως εκείνη της «αταξίας» της «αυτονομίας», της «αυτοοργάνωσης» κ.λπ. Προτεινόμενες από επιστημονικούς διακεκριμένους διανοητές όπως ο Ιλία Πριγκόριν και άλλοι επιμένουν αφ' ενός στην «πολύπλοκτη» της πραγματικότητας, και αφ' ετέρου στην σχετικότητα της γνώσης μας.

Αλλά ένας Μαρξιστής οπαδός του «διαλεκτικού υλισμού» είναι απόλυτα προετοιμασμένος για να 'αποδεχθεί π.χ. έναν νέο ορισμό της ύλης, οποιαδήποτε νέα πρόσδο στην πολύπλοκτη της ύλης, και οποιαδήποτε νέα σχετικότητα της γνώσης μας πάνω σ' αυτά τα ζητήματα. Χωρίς όμως να καταλήξει στο συμπέρασμα πως οι γνώσεις μας στον τομέα αυτόν δεν αποτελούν μια νέα πρόοδο προς μια μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της δράσης μας στον εξωτερικό κόσμο.

Αποτελεσματικότητα που αποδεικνύεται στην πράξη, χωρίς να είναι ανάγκη να καταφύγουμε σε μεταφυσικούς παράγοντες για να προχωρήσουμε ακόμα περισσότερο. Π.χ. ως εξετάσουμε τις ιδέες ότι ο «ντετερμινισμός» δεν είναι πια εφαρμόσιμος όταν απομακρυνόμαστε από μια κατάσταση ισορροπίας, ότι οι νόμοι της φύσης είναι γενικής ισχύος κοντά στην ισορροπία, αλλά ειδικοί μακριά από την ισορροπία, γιατί επηρεάζονται από τον

παρατηρήτη που αιχμάλωτος του «ανεπίστρεπτου» χαρακτήρα του χρόνου, και της πολύπλοκτης του πλαισίου μέσα στο οποίο δρα, δεν μπορεί ποτέ να επαναλάβει υπό τις ίδιες συνθήκες τον πειραματισμό του. Όλες αυτές οι ιδέες δεν σημαίνουν για ένα μαρξιστή «διαλεκτικό υλιστή» πως αναιρούν την αποτελεσματικότητα του ανθρώπου να δράσει με όλες τις φυσικές του ικανότητες προς μια μεγαλύτερη πρακτική κατανόηση της εξωτερικής πραγματικότητας. Σημαίνουν απλά ότι η πολύπλοκτη της πραγματικότητας υποχρεώνει τον άνθρωπο να σχετικοποιεί κάθε φορά τις βεβαιότητές του και να χρησιμοποιεί νέες έννοιες για να προχωρεί.

Εκείνο που είναι αληθινό είναι το ακόλουθο: Πως καμιά έννοια της ύλης, ή της πραγματικότητας δεν μπορεί να θεωρηθεί σαν τελειωτική, ότι κανένας τρόπος της σκέψης του ανθρώπου, δεν είναι τελειωτικός στον δρόμο του προς την σχετική αλλά προοδευτική (μακροπρόθεσμα τουλάχιστο) κατανόηση της εξωτερικής πραγματικότητας.

Εκείνο που συντελεί στην σύγχυση πολλών επιστημόνων διανοητών και άλλων είναι η έλλειψη μιας προπαίδευσής τους στην υλιστική διαλεκτική έτσι που κυριολεκτικά τα χάνουν όταν οι βεβαιότητές τους για μια άκαμπτη τάξη των πραγμάτων, μηχανιστική, δογματική, καταρρέουν μπροστά στην πολύπλοκτη της πραγματικότητας, και την ιστορική σχετικότητα της ανθρώπινης γνώσης. Ένας μαρξιστής μπορεί κάλλιστα να καταλάβει την απόλυτη ανάγκη να παρακολουθεί την ανάπτυξη των επιστημών της φύσης, να παίρνει υπ' όψη του τις πραγματικές τους προόδους, να τις ενσωματώνει στις γνώσεις του, στην μέθοδό του, και στην επιχειρηματολογία του, ώστε να είναι έτσι και σε θέση να συζητά με συνειδητούς ή ασυνειδητούς αντιπάλους του Μαρξισμού. Εξαιτίας του γεγονότος ότι οι Μαρξιστές ήταν υποχρεωμένοι για πολύ καιρό να 'απασχοληθούν κυρίως με την «Επικαιρότητα της Επανάστασης» (πούταν δικαιολογημένη θέση μας την επόμενη του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου) και εξαιτίας επίσης του ρεφορμιστικού και γραφειοκρατικού εκφυλισμού των αναφερόμενων στον Μαρξισμό ηγεσιών του εργατικού κινήματος, ιδιαίτερα του γραφειοκρατικού εκφυλισμού της ΕΣΣΔ, ο Μαρξισμός παραμέλησε την ιδεολογική πάλη στον επιστημονικό και φιλοσοφικό τομέα.

Είναι ασφαλώς τώρα καιρός για να πληρωθεί το γρηγορότερο αυτό το κενό, το τόσο επιζήμιο για τον Μαρξισμό.

Ένας Επαναστάτης-Μαρξιστής είναι φιλοσοφικά οπαδός του «διαλεκτικού υλισμού» και πολιτικά και κοινωνικά οπαδός του «ιστορικού υλισμού». Αυτός ο τελευταίος ορισμός έχει επίσης ανάγκη να διευκρινιστεί και να υπερασπιστεί μπροστά στην επίθεση των συντηρητικών ή καθαρά αντιδραστικών νεοαστικών ιδεολογιών.

Κατηγορείται ο μαρξισμός για «χυδαίο οικονομισμό», για «ιστορικό ντετερμινισμό» που προκύπτει από ένα απλό ιδεολογικό προκαθορισμό, για μια επίσης αντίληψη «ολοκληρωτικής κοινωνίας». Για να χρησιμοποιήσω μια «εκσυγχρονισμένη» γλώσσα θ' αναφερθώ στην έννοια της «δομής», («στρουχτούρας») πού είναι της μόδας και πούχει μια μαθηματική προέλευση: δηλαδή ένα δομικό σύνολο στοιχείων που κατέχουν ένα ορισμένο αριθμό από ιδιότητες ικανές να επιτρέψουν να καθορί-

σουμε ποιες πράξεις είναι δυνατές πάνω σ' αυτά τα στοιχεία.

«Δομές» της γλώσσας, «δομές» των οικογενειακών σχέσεων, τόσο προσφιλής στον Levi Strauss, «δομές» «tri-fonctionnelles» του Γάλλου ιστορικού Georges Dumézil κ.λπ. Πρόκειται κάθε φορά να υποτιμηθεί η εξήγηση της ιστορικής εξέλιξης του μαζικού κοινωνικού φαινομένου χάρη σε μια πρωταρχική αναφορά στην «οικονομική δομή». Δηλαδή στον κεφαλαιώδη ρόλο που παίζει ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι σε κάθε ιστορική περίοδο παράγουν και αναπαράγουν την υλική τους ζωή. Ότι οι κοινωνικές σχέσεις δεν καθορίζονται μονάχα από αυτόν τον παράγοντα κανένας Μαρξιστής πιστός στη σκέψη και την μεθοδολογία του Μαρξ, δεν πρόκειται να το αμφισβητήσει.

Αλλά δεν μπορούμε να υπερβάλουμε την σημασία των γλωσσικών σημάτων ή των δομών συγγενείας ή των μύθων ή των ιδεολογιών, για να αποκωδικοποιήσουμε και να εξηγήσουμε το ιστορικό γίνεσθαι και την πολύπλοκότητά του, σε βάρος του λεγόμενου «οικονομικού» παράγοντα.

Δηλαδή σε βάρος του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι σε κάθε εποχή λύνουν το ζήτημα της υλικής τους ζωής, των παραγωγικών δυνάμεων που χρησιμοποιούν γι' αυτό, τον καταμερισμό εργασίας που αυτές επιβάλλουν, των σχέσεων που απορρέουν ανάμεσα σε διευθύνοντες και διευθυνόμενους (των κοινωνικών σχέσεων), της επιρροής του παράγοντα αυτού πάνω στο Κράτος και την ιδεολογία.

Αν δρούσαμε έτσι αυτό θα σήμαινε να περιορίσουμε τον αποφασιστικό καθορισμό του πολύπλοκου όλου στις ιδιομορφίες του μερικού.

Όπως στον τομέα της κατανόησης της φύσης σε σχέση μ' αυτές τις νέες αποκαλύψεις των επιστημών που αφορούν την «ύλη», τις «δομές» και τις συμπεριφορές της, «ντετερμινιστικές» ή «πιθανολογικές» κ.λπ. έτσι ένας Μαρξιστής μπορεί κάλλιστα να καταλάβει την επιρροή που ασκεί μια τέτοια ή τέτοια «δομή», ένας τέτοιος ή τέτοιος παράγοντας, θρησκευτικός, πολιτιστικός, ιδεολογικός κ.λπ. πάνω στην εξέλιξη της ανθρώπινης κοινωνίας και να τον πάρει υπόψη του προκειμένου να περιγράψει και να εξηγήσει πλήρως, ζωντανότερα, μια δεδομένη ιστορική κατάσταση. Όλα ασφαλώς δεν περιορίζονται, δεν εξαντλούνται στον απλό «οικονομικό» παράγοντα. Αλλά η προσπάθεια να εξαλειφθεί η αποφασιστική επιρροή του τελευταίου αυτού στο σχηματισμό και την εξέλιξη του μαζικού κοινωνικού φαινομένου, ισοδυναμεί με προσπάθεια «αντιεπιστημονικής» μυθοποίησης. Είναι αληθινά δυνατό να κατανόησουμε καλύτερα τις πρωτόγονες κοινωνίες αναφερόμενοι κυρίως στο θρησκευτικό φαινόμενο, ή στις δομές οικογενειακών δεσμών, ή στην αποκρυπτογράφηση των μύθων κ.λπ. χωρίς να φέρουμε στο φως τα οικονομικά θεμέλια αυτών των κοινωνιών, τις παραγωγικές δυνάμεις που διαθέτουν, τον καταμερισμό εργασίας και γρήγορα μετά τον διαχωρισμό σε τάξεις που απέρρεαν, καθώς και την συνολική κοινωνική σχέση διευθυνόντων και διευθυνόμενων.

Για τις πιο σύγχρονες κοινωνίες της όψιμης δουλείας, τις φεουδαρχικές και καπιταλιστικές, η απάντηση είναι εύκολη και μάλιστα ολοφάνερη. Αλλά ακόμα και σ' αυτές τις περιπτώσεις κατηγορείται ο Μαρξισμός για «οικονομιστική» απλουστευτική υποβάθμιση.

Ωστόσο οι Μαρξιστές που μπόρεσαν να χρησιμοποιήσουν το γνωσεολογικό και μεθοδολογικό εργαλείο του Μαρξισμού με ταλέντο και επιδεξιότητα κατώρθωσαν να δώσουν σε έργα όπως η «18 Μπριμέρ του Λουδοβίκου Βοναπάρτη» (Μαρξ) ή η «Ιστορία της Ρωσικής επανάστασης» (Τρότσκι) ιστορικές αναλύσεις και αναπαραστάσεις εξαιρετικού πλούτου, που δεν περιορίζονται καθόλου σ' ένα απλό «οικονομισμό».

Ο Μαρξισμός δεν είναι υπεύθυνος για τον πραγματικά μηχανικό, δογματικό, στεγνό χαρακτήρα από έργα γραμμένα από «Μαρξιστές». Τέλος να υποστηρίξει κανείς πως ο Μαρξισμός είναι μία «ολοκληρωτική ιδεολογία» γιατί είναι π.χ. η επίσημη θρησκεία των Γραφειοκρατικών Ανατολικών Κρατών είναι σαν νάθελε να κάνει τον πρωτόγονο Χριστιανισμό υπεύθυνο για την Ιερά Εξέταση ή τον Νίτσε υπεύθυνο του γερμανικού ναζισμού.

Οι ιδέες, οι θεωρίες, από την στιγμή που έχουν επεξεργαστεί και χύνονται στον χείμαρρο της Ιστορίας, κινδυνεύουν να ιδιοποιηθούν από τις διάφορες κοινω-

προόδους, άλλωστε συγκυριακές, της πολιτικής δημοκρατίας σε μερικές χώρες του Κόσμου, και παρά τον αναμφισβήτητο πλουτισμό της κοινωνίας, η τελευταία παραμένει διαχωρισμένη τόσο στο «Κέντρο» όσο και στην «περιφέρειά» της ανάμεσα σε εκμεταλλευτές και εκμεταλλευόμενους, ανάμεσα σε καταπιεστές και καταπιεζόμενους. Ποτέ δεν γνωρίσαμε τέτοια συγκέντρωση πλούτου και εξουσίας στα χέρια μιας μειοψηφίας, και μια τόσο απέραντη μάζα παραγωγών και πολιτών, που είναι πρακτικά αποκλεισμένη από την υλική άνεση και την δυνατότητα να διαχειρίζονται δημοκρατικά την κοινωνία μέσα στην οποία εργάζονται και ζούνε.

Γιατί ποια είναι συγκεκριμένα, αν και συνοπτικά, η πραγματική κατάσταση στον Κόσμο μας;

Οι προχωρημένες χώρες της Δύσης πιασμένες στα γρανάζια της ατέρμονης οικονομικής και γενικής κρίσης του καπιταλιστικού τους καθεστώτος, βρίσκονται στο δρόμο της δημιουργίας και σταθεροποίησης μιας «δυσδικής» κοινωνίας.

Δηλαδή μιας κοινωνίας στην οποία ένα μέρος του

για τις μάζες, την Ειρήνη, και τον Πόλεμο.

Που ελέγχουν τις τύχες του Κόσμου μας, και τον απειλούν με τις χειρότερες καταστροφές. Βέβαια η κατάσταση δεν είναι καλύτερη Ανατολικά όπου βασιλεύει η επίσης ανεξέλεγκτη Εξουσία της Κρατικής Γραφειοκρατίας. Επομένως ο απελευθερωτικός Αγώνας του Μαρξ πρέπει να συνεχιστεί παντού.

Αυτός ο αγώνας πρέπει να τείνει στην εγκαθίδρυση μιας πραγματικά δημοκρατικής παγκόσμιας κοινωνίας, διαχειριζόμενης από τους παραγωγούς και τους πολίτες και για την οποία κοινωνία οι υλικές και ανθρώπινες προϋποθέσεις υπάρχουν για πρώτη φορά σήμερα στην Ιστορία. Γιατί οι τωρινές παραγωγικές δυνάμεις επιτρέπουν να μειωθεί ο αναγκαίος κοινωνικός χρόνος εργασίας σ' ένα ελάχιστο και επομένως ν' αυξηθεί ο ελεύθερος χρόνος, απαραίτητη προϋπόθεση για την πλήρη ανάπτυξη του ανθρώπου.

Ταυτόχρονα οι καινούριες παραγωγικές δυνάμεις της γενικευμένης αυτοματοποιημένης μηχανοποίησης επιβάλλουν μια διαρκή ανάπτυξη της επαγγελματικής αλλά και γενικότερης πνευματικής στάθμης των εργαζομένων και των πολιτών. Εφτασε λοιπόν ο ιστορικός χρόνος για ν' αντιμετωπιστεί ρεαλιστικά η εγκαθίδρυση της παγκόσμιας «Αυτοδιαχειριζόμενης Δημοκρατίας», πούναι το συγκεκριμένο και μοναδικό νόημα του όρου «Σοσιαλισμός» στην εποχή μας. Ο αγώνας γι' αυτήν την «Αυτοδιαχειριζόμενη Δημοκρατία» θα διεξαχθεί στις προχωρημένες καπιταλιστικές χώρες όχι από την παλιά συμμαχία «Εργατών-Αγροτών» αλλά από εκείνη των παραδοσιακών εργατών, των νέων στρωμάτων εργαζομένων και των νέων κοινωνικών κινήματων: όπως εκείνο των Γυναικών, και άλλων κατηγοριών σεξουαλικής ή εθνικής καταπίεσης. Γιατί η «Αυτοδιαχειριζόμενη Δημοκρατία», θάνατο το αποτέλεσμα μιας Επανάστασης, δηλαδή μιας ριζικής κοινωνικής αλλαγής, πολύ πιο βαθιάς και πλούσιας από την καθαυτό «Ταξική» Επανάσταση, καταργώντας όλες τις μορφές εκμετάλλευσης και καταπίεσης.

Η «Αυτοδιαχειριζόμενη Δημοκρατία» τοποθετείται πιο πέρα ακόμα και από την «Δημοκρατία των Συμβουλίων, των Σοβιέτ» που ανταποκρίνονταν σε μια εποχή όπου η επαναστατική σκηνή κατείχετο κυρίως από τον ρόλο του παραδοσιακού προλεταριάτου.

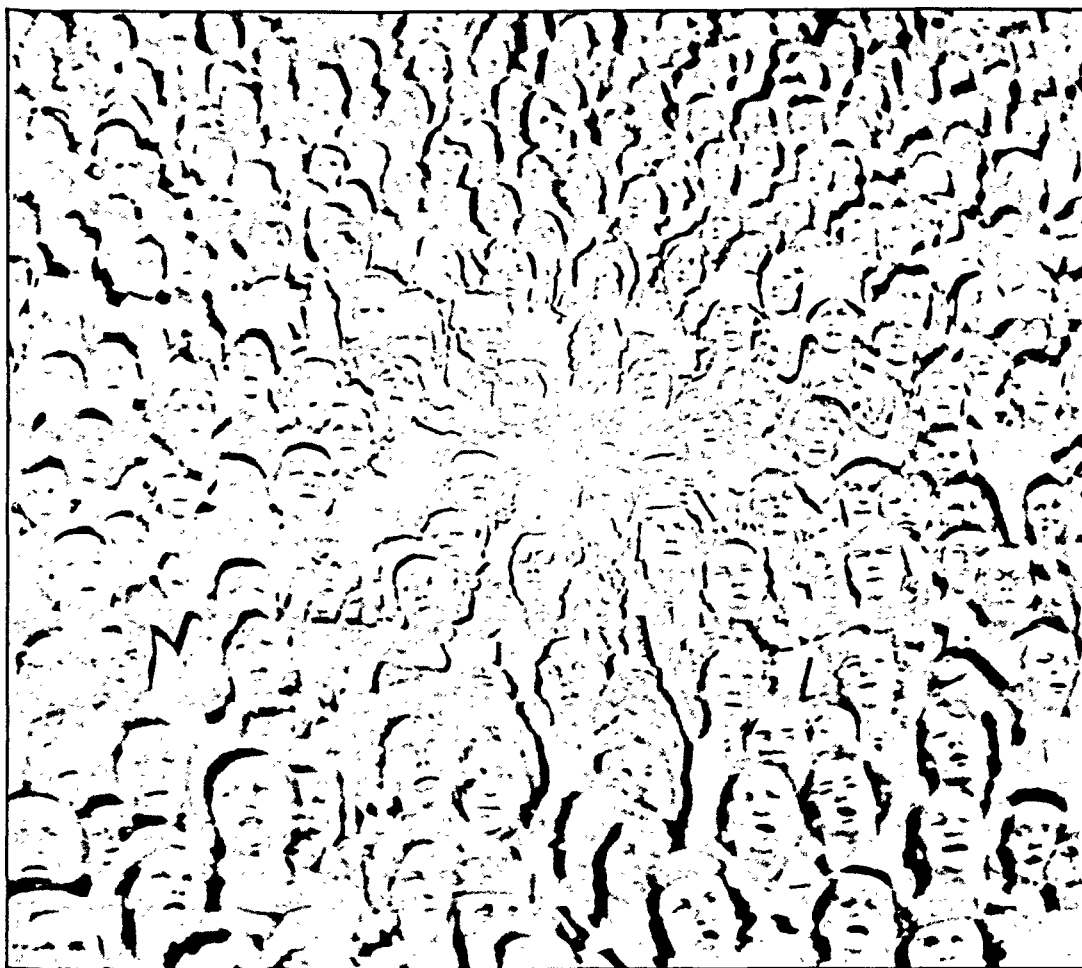
Η «Αυτοδιαχειριζόμενη Δημοκρατία» αντιστοιχεί σ' ένα διαφορετικό βαθμό κοινωνικοποίησης της παραγωγής και των υπηρεσιών καθώς και της γενικής πνευματικής στάθμης της κοινωνίας. Θα διοικείται επομένως απο κολλεκτιβιστικά ολοκληρωμένα κοινωνικά όργανα, στο επίπεδο της παραγωγής, των υπηρεσιών, της πολιτικής. Πρόκειται ακόμα για μία νέα «ουτοπία» ή για μία κοινωνική λύση που απορρέει από την κριτική θεωρητική ανάλυση, βοηθούμενη από την δημιουργική φαντασία, της τωρινής πραγματικότητας, και της επαναστατικής πράξης των μαζών; Τάσσομαι αποφασιστικά υπέρ της δεύτερης εκδοχής.

Οι άνθρωποι, όπως το διαβεβαίωσε ο Μαρξ, υφίστανται αλλά και δημιουργούν επίσης την Ιστορία τους. Ένας Επαναστάτης-Μαρξιστής είναι πεπεισμένος πως οι σημερινές συγκεκριμένες συνθήκες του Κόσμου αν δεν κεραυνοβοληθεί από την πυρηνική ή οικολογική καταστροφή, έτσι όπως αναλύει και κατανοεί αυτές τις συνθήκες, θα σπρώξουν αναπόφευκτα τους Ανθρώπους ν' αναζητήσουν την λύση προς την κατεύθυνση της «Αυτοδιαχειριζόμενης Παγκόσμιας Δημοκρατίας». Η διατήρηση μιας φάλαγγας Επαναστατών Μαρξιστών μέσα στον σύγχρονο συνολικό πολιτικο-κοινωνικό ριζοσπαστικό κίνημα είναι μία απόδειξη.

Η φάλαγγα αυτή αντιπροσωπεύει πάντα την πιο οξεία συνείδηση της ανάγκης μιας ριζικής κοινωνικής αλλαγής, και την ακατάβλητη θέληση του ανθρώπου να δράσει αποφασιστικά προς αυτή την κατεύθυνση.

Το κείμενο αυτό ήταν η βάση της ομιλίας που έκανα στο Λονδίνο στις 24-9-86, και στην Οξφόρδη στις 25-9-86, σ' ένα κύκλο φοιτητών και άλλων Άγγλων πολιτών.

Μ.Ν. Ράπτης

νικές και πολιτικές δυνάμεις σε πάλη που αναπόφευκτα τις χρησιμοποιούν για τα ειδικά τους συμφέροντα.

Ο Μαρξισμός, επιστημονική πειραματική θεωρία εφαρμοζόμενη στο κοινωνικό μαζικό φαινόμενο, θρεφόμενη από την συνολική κοινωνική πείρα, επαληθευόμενη μέσα στην πράξη είναι μια θεωρία ιδιαίτερα κριτική.

Αυτός ο κριτικός της χαρακτήρας εφαρμόζεται στην ίδια, στην ίδια της την ιστορία, και τις περιπέτειές της, από την στιγμή που ιδιοποιείται από τις ζωντανές, αντιφατικές, αλληλοσυγκρουόμενες δυνάμεις της κοινωνίας.

Μπορούμε να ξεχάσουμε πως το όλο έργο του Μαρξ είναι προσανατολισμένο προς δυο σκοπούς: την κατάρτιση της εκμετάλλευσης της ανθρώπινης εργασίας από το κεφάλαιο, και την κατάρτιση του Κράτους; Μπορούμε να ξεχάσουμε πως ο τελικός του σκοπός είναι η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την πλήρη ανάπτυξη του κοινωνικού ατόμου; Αυτός ο αγώνας του Μαρξ χρειάζεται πάντα να συνεχιστεί. Γιατί παρά τις

πληθυσμού ζει καλά, και μερικοί μάλιστα πολύ καλά, με μόνιμη θέση δουλειάς, καλοπληρωμένης και άνετης, κι ένα άλλο μέρος περνά στην δομική ανεργία ή σε θέσεις ανασφαλείς προσωρινής δουλειάς. Όσο περισσότερο η καπιταλιστική κοινωνία θυθίζεται στη φάση την χαρακτηριζόμενη από την γενικευμένη αυτοματοποιημένη μηχανοποίηση, που διώχνει την ατομική εργασία του ανθρώπου, και την αντικαθιστά από τα συστήματα της αυτοματοποιημένης μηχανοποίησης τόσο περισσότερο αναπτύσσεται η «δυσδική» κοινωνία ακόμα και στις Μητροπόλεις.

Αυτή η κοινωνία κολυμπά άλλωστε στον απέραντο ωκεανό του «Τρίτου Κόσμου» όπου η σχέση προνομίων και άνεργων ή φτωχοποιημένων μαζών είναι διαμετρικά αντίθετη προς την σχέση που επικρατεί στις Μητροπόλεις.

Στο επίπεδο της Εξουσίας ποτέ η τελευταία αυτή δεν ήταν το προνόμιο από πολύ στενούς κλειστούς κύκλους που ελέγχουν τον πλούτο, την διανομή του, τα όπλα, το περιβάλλον, την κουλτούρα που προορίζεται